

Ewaluacja bieżąca kryteriów wyboru projektów PROW 2014-2020

Raport końcowy z Zadania 2

Zamawiający: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Wykonawca: ECORYS Polska Sp. z o. o.

8 lutego 2018



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Badanie realizowane na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Zespół badawczy:

Ewa Dzielnicka

Agata Niedolisteck

Marta Mackiewicz

Adam Rybkowski

Monika Sochaczewska

Spis treści

Spis treści.....	3
Indeks skrótów	5
1. Streszczenie	6
2. Summary	9
3. Wstęp	12
4. Opis podejścia metodologicznego	15
5. Wyniki analiz dla poszczególnych typów operacji	20
5.1. Budowa lub modernizacja dróg lokalnych	23
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów	27
Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze	40
5.2. Gospodarka wodno-ściekowa	53
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów	61
Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze	81
5.3. Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów	95
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów	96
Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze	99
5.4. Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej	104
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów	106
Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze	112
5.5. Restrukturyzacja małych gospodarstw	123
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów	126
Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze	137
5.6. Scalanie gruntów	155
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów	155
Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze	159
5.7. Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych	167
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów	168

Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze	171
6. Transparentność, bezstronność i niedyskryminacyjność procedury ustanawiania kryteriów wyboru operacji.....	180
7. Customer Journey Map	181
8. Wnioski i rekomendacje	184
Spis tabel	203
Spis rysunków	204
Aneks I. Macierze uzupełniające	205
Budowa lub modernizacja dróg lokalnych.....	206
Gospodarka wodno-ściekowa	208
Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów	211
Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej	213
Restrukturyzacja małych gospodarstw	216
Scalanie gruntów	223
Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych	225
Aneks II. Narzędzia badawcze	227
IDI z przedstawicielami IZ/IP.....	227
TDI z przedstawicielami UM	230
FGI doradcy rolniczy	232
Customer Journey Map	234
Panel ekspertów	237

Indeks skrótów

ARiMR (ARMA)	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ang. The Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture)
ARR	Agencja Rynku Rolnego
EFRR (ERDF)	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ang. European Regional Development Fund)
EUR	Symbol walutowy euro
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IDI	Indywidualne wywiady pogłębione (ang. Individual In-depth Interview)
IZ	Instytucja Zarządzająca
JST	Jednostki samorządu terytorialnego
KE	Komisja Europejska
KOWR	Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa
MRiRW	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
MSP	Małe i średnie przedsiębiorstwa
PLN	Symbol walutowy złotego
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PZ	Przedmiot Zamówienia (sekcja w ramach Zapytania ofertowego na realizację niniejszego badania)
UE	Unia Europejska
WPR	Wspólna Polityka Rolna

1. Streszczenie

Niniejszy raport zawiera podsumowanie zadania 2 zrealizowanego w ramach ewaluacji bieżącej kryteriów wyboru projektów PROW 2014-2020. Cele projektu obejmowały:

- ocenę funkcjonalności kryteriów wyboru rozumianą jako zdolność do zapewnienia wyboru operacji optymalnych z punktu widzenia realizacji celów PROW 2014-2020;
- ocenę jakości kryteriów rozumianą jako zdolność do zapewnienia trafnego opisu ocenianego zagadnienia, jednoznaczności i łatwości oceny;
- wskazanie rekomendacji w zakresie doboru kryteriów wyboru operacji. Identyfikacja kryteriów pominiętych, które powinny zostać zastosowane w celu zapewnienia wyboru najbardziej efektywnych operacji.

W ramach zadania 2 odniesiono się do następujących typów operacji:

- budowa lub modernizacja dróg lokalnych;
- gospodarka wodno-ściekowa;
- inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów;
- premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej;
- restrukturyzacja małych gospodarstw;
- scalanie gruntów;
- zalesianie i tworzenie terenów zalesionych.

Przedmiotowe badanie zostało przeprowadzone w okresie październik – listopad 2017 r. w oparciu o:

- analizę danych zastanych;
- metody jakościowe gromadzenia danych:
 - technikę indywidualnego wywiadu pogłębionego (ang. Individual in-Depth Interview/IDI): zastosowaną w badaniu w odniesieniu do przedstawicieli IZ i IP PROW 2014-2020;
 - technikę zogniskowanego wywiadu grupowego (ang. Focus Group Interview/FGI): zastosowaną w badaniu w odniesieniu do doradców rolnych;
 - technikę telefonicznych wywiadów pogłębionych (ang. Telephone In-Depth Interview/TDI) zastosowaną w badaniu w odniesieniu do szesnastu przedstawicieli samorządów województw;
- metody monograficzne:
 - Customer Journey Map (CJM) zastosowaną w odniesieniu do czterech potencjalnych beneficjentów;
 - panel ekspercki.

W badaniu dokonano standardowych analiz jakościowych – przy wykorzystaniu programu Atlas.ti oraz analiz ilościowych – przy wykorzystaniu programu Excel.

Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów

Zdecydowana większość kryteriów wyboru projektów poddanych analizie jest logicznie powiązana z celami szczegółowymi (ich realizacji ma służyć instrument, w ramach którego je zastosowano) lub z celami przekrojowymi (tj. dot. środowiska, klimatu i innowacyjności) właściwymi całemu Programowi. Nie zidentyfikowano takich kryteriów, które nie wiązałyby się logicznie z żadnym z celów szczegółowych PROW 2014-2020, celów przekrojowych lub celów poszczególnych typów operacji. Jednak nie zawsze zaproponowane rozwiązania wydają się trafne w kontekście zapewniania jakości interwencji – rozumianej jako jej możliwie najwyższa zgodność z odpowiednim celem szczegółowym oraz celami przekrojowymi. Zwraca uwagę, iż relatywnie często pojawiają się kryteria odnoszące się do celów polityki rozwoju obszarów wiejskich wskazywanych wprawdzie w fachowej literaturze czy dokumentach unijnych, lecz niewynikających wprost z logiki PROW 2014-2020 w ramach konkretnego typu operacji.

Poprawność merytoryczna była również weryfikowana pod kątem spełniania przez kryteria wyboru projektów następujących postulatów: obiektywizmu, jednoznaczności, mierzalności, wewnętrznej spójności oraz szczegółowości opisu. W ramach analizy wskazano kryteria wyboru operacji wymagające zmian w zakresie uszczegółowienia zapisów, co powinno przełożyć się na poprawę ich precyzyjności. Warto podkreślić, iż najczęściej na poziomie uwarunkowań legislacyjnych kształt kryterium, w ramach którego zalecana jest zmiana, jest uzasadniony. Z punktu widzenia respondentów (tj. przedstawicieli samorządów oraz potencjalnych wnioskodawców) przywoływane terminy bywają niejednoznaczne, a same kryteria – niezrozumiałe. W związku z tym w zdecydowanej większości przypadków wdrożenie zaproponowanej rekomendacji powinno mieć miejsce na poziomie dokumentacji dla danego naboru (np. regulamin, instrukcje), nie zaś na poziomie rozporządzeń. Dodatkowo powinno być ono traktowane jako rozwiązanie usprawniające proces składania wniosków, nie zaś jako działanie warunkujące ogólną poprawność kryteriów. W kryteriach zakładających przyjęcie konkretnego punktu odniesienia w postaci średniej wartości wskaźnika (np. bezrobocia), bardziej uzasadnione byłoby przyjęcie średniej regionalnej niż krajowej. Rekomendacja ta jest istotna, gdyż odnosi się do typów operacji o kopertach regionalnych, wdrażanych na poziomie samorządów wojewódzkich.

Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów

System kryteriów wyboru projektów jest postrzegany jako kompletny. Nie dostrzega się dodatkowych kryteriów, których wprowadzenie miałyby krytyczne znaczenie dla osiągnięcia założeń PROW 2014-2020, natomiast zasadne jest usunięcie/zmniejszenie wagi wybranych, funkcjonujących kryteriów. Przede wszystkim, proponuje się ujednoczenie podejścia do kwestii strategicznych, traktowanych horyzontalnie (jak np. promowanie młodych rolników). Zasadniczo, jeśli zagadnienia te oraz korespondujące z nimi kryteria nie wpisują się w logikę interwencji dla danego typu operacji, powinny zostać usunięte. Innym rozwiązaniem jest obniżenie liczby punktów możliwych do zdobycia w ramach tych kryteriów, aby ich wpływ na przekroczenie progu umożliwiającego uzyskanie dofinansowania był niski. Równocześnie kwestie edukacyjne czy społeczne nie powinny być punktowane na równi z kwestiami stanowiącymi rdzeń danego typu interwencji. Jeśli nie przyczyniają się one do realizacji celów szczegółowych, którym ma służyć konkretny instrument wsparcia, wówczas należy rozważyć ich usunięcie (a przynajmniej – zmniejszenie liczby punktów możliwej do zdobycia w ich ramach). Jest to szczególnie istotna rekomendacja w odniesieniu do kryteriów w zakresie bezrobocia w JST czy jej dochodu podatkowego – są to kwestie, na które wnioskodawca nie ma zasadniczo wpływu w krótkim okresie, nie powinny więc one przesądzać o fakcie uzyskania przezeń dofinansowania w stopniu bardziej znaczącym niż takie

zagadnienia, które wprost wiążą się z włożonym wysiłkiem, zaangażowanymi zasobami itd. Oznacza to, iż jakkolwiek uwzględnienie tych kwestii w ramach kryteriów wyboru projektów uznaje się za merytorycznie uzasadnione, to ich wpływ na prawdopodobieństwo uzyskania dofinansowania został określony na zbyt wysokim poziomie. Analogicznie w kilku przypadkach rekomenduje się zwiększenie możliwej do uzyskania liczby punktów, jeśli jest ono ściśle powiązane z logiką interwencji (np. posiadanie odpowiednich kwalifikacji czy deklarowanie utworzenia miejsc pracy uznano za istotne z punktu widzenia uprawdopodobnienia sukcesu interwencji oraz realizacji stawianych przed nią celów w ramach Premii na rozpoczęcie działalności pozarolniczej).

Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze

Na wstępie należy podkreślić, iż nie zawsze zweryfikowanie zdolności kryteriów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze było możliwe.

W naborach organizowanych w ramach typów operacji cieszących się relatywnie niskim zainteresowaniem dofinansowanie mógł uzyskać praktycznie każdy, kto osiągnął zakładane minimum punktowe. Oznacza to, iż w takich przypadkach sformułowana ocena miała teoretyczny charakter, bazujący na wiedzy eksperckiej oraz zgromadzonym materiale badawczym.

Zasadniczo w ramach wszystkich siedmiu analizowanych instrumentów zidentyfikowano kryteria, które służyły selekcji projektów wysokiej jakości, tj. przyczyniających się do realizacji celów przekrojowych oraz szczegółowych (realizacji których służyć ma konkretny typ operacji). Można oczywiście wskazać również przypadki, w ramach których w zestawie kryteriów wyboru dla danego instrumentu znajdowało/y się również takie, które nie odnosiły się do jakości projektów, nie wspierając osiągnięcia określonych celów interwencji (np. wiek wnioskodawcy). Każdorazowo jednak dla takiego kryterium rekomenduje się usunięcie go, a jeśli nie jest to możliwe – zmniejszenie jego wagi. Pozytywnie oceniono również uwzględnienie regionalnej specyfiki w badanych instrumentach. Kryteria wyboru projektów zaproponowane przez samorządy w ramach analizowanych typów operacji w wysokim stopniu wpisują się w logikę interwencji i przyczyniają się do realizacji celów szczegółowych/przekrojowych Programu.

Transparentność, bezstronność i niedyskryminacyjność procedury ustanawiania kryteriów wyboru operacji oraz kryteriów wyboru operacji

Procedura ustanawiania kryteriów wynika z obowiązujących przepisów i nie może podlegać znaczącym zmianom. W proces formułowania kryteriów wyboru włączona jest znacząca, uznana za wystarczającą, liczba przedstawicieli różnych instytucji z poziomu zarządzania i wdrażania Programu, a także ekspertów zewnętrznych dziedzinowych (np. naukowców z PAN). Zasadniczo w toku badania nie pojawiły się większe zastrzeżenia do procedury ustanawiania kryteriów wyboru operacji. Formułowane zarzuty miały charakter dość ogólnych wskazań, dotyczyły przeznaczenia niedostatecznego czasu na to zadanie i systemu pracy, którego stopień partycypacyjno-konsultacyjny był niewystarczający (np. przejawiający się w formułowaniu odniesienia IZ do rekomendacji/propozycji ARiMR i ew. intensywniejszego dialogu pomiędzy instytucjami).

System oceny i wyboru projektów nie prowadzi do nierówności w ocenie, nie zidentyfikowano kryteriów, które pozwalałyby na uwzględnianie indywidualnych preferencji w ramach grup czy typów wnioskodawców.

2. Summary

This report presents a summary of task 2 executed as part of the ongoing evaluation of the selection criteria for projects implemented under the Rural Development Programme for 2014-2020. Project objectives:

- assessment of the functionality of the selection criteria understood as the ability to ensure selection of optimum operations for achieving the objectives of the RDP for 2014-2020;
- assessment of the quality of criteria understood as the ability to provide a correct description of the issue being assessed, ensure clarity and ease of assessment;
- providing recommendations for choosing operation selection criteria. Identification of omitted criteria that should be applied to ensure that the most effective operations are selected.

Task 2 refers to the following types of operations:

- building or modernization of local roads;
- water and sewage management;
- investments in marketplaces or construction objects intended for the promotion of local products;
- business start up aid for non-agricultural activities in rural areas;
- business start up aid for the development of small farms;
- land consolidation;
- afforestation and creation of woodlands.

The study in question was carried out from October to November 2017, based on:

- analysis of existing data;
- qualitative methods of data collection:
 - individual in-depth interview/IDI: applied in the study with respect to the representatives of MA and IB of the RDP for 2014-2020;
 - focus group interview/FGI: applied in the study with respect to agricultural advisors;
 - telephone in-depth interview/TDI: applied in the study with respect to sixteen representatives of provincial self-governments;
- monographic methods:
 - customer journey map (CJM) applied with respect to four potential beneficiaries;
 - expert panel.

As part of the study, standard qualitative analyses using the Atlas.ti software and quantitative analyses using Excel software were performed.

Correctness of content and logic of project selection criteria

The great majority of criteria for the selection of analysed projects are logically linked to focus areas (their achievement is to be facilitated by the instrument to which they refer) or cross-cutting objectives (related to environmental protection, climate and innovation) of the entire Programme. No criteria were identified that would not be logically linked to any of the focus areas under the RDP for 2014-2020, cross-cutting objectives or objectives of individual types of operations. However, the proposed solutions not always seem to be correct in the context of ensuring intervention quality, understood as the best possible correspondence with the relevant focus area and cross-cutting objectives. It is noticeable that often there are criteria referring to objectives of the rural development policy specified in the literature or EU documents, but which do not explicitly correspond with the logic of the RDP for 2014-2020 as part of a specific type of operation.

Correctness of content was also reviewed to check whether the project selection criteria are: objective, clear, measurable, internally consistent and containing a sufficiently detailed description. The analysis resulted in identification of operation selection criteria that need to be amended to include a more detailed description, which should improve their accuracy. It is worth noting that usually the content of a given criterion to which a recommendation for amendment applies is justified in terms of legal requirements. However, from the point of view of respondents (i.e. representatives of local governments and potential applicants), the used terms may be ambiguous, and the criteria unclear. Thus, in the great majority of cases a given recommendation should be implemented in the documentation related to a given call (e.g. rules, instructions), and not in regulations. Also, it should be treated as a means of facilitating the application process rather than as a condition for the general correctness of criteria. In the case of criteria which provide for a specific point of reference in the form of the average value of a given indicator (e.g. unemployment rate), it would be more reasonable to adopt a regional rather than a national average. This recommendation is important as it refers to the types of operations subject to regional budgets and implemented by local governments.

Completeness and proportionality of project selection criteria

The project selection criteria system is considered complete. No consideration is given to any additional criteria, the introduction of which would be critical to achieving the objectives of the RDP for 2014-2020, while it is reasonable to remove/reduce the weight of certain existing criteria. First of all, taking a standardised approach to strategic issues treated horizontally (such as the promotion of young farmers) is proposed. In principle, if such issues and the corresponding criteria are not consistent with the logic of intervention related to a given type of operation, they should be removed. A different solution is to reduce the number of points that can be obtained as part of such criteria, so that their contribution to exceeding the threshold for receiving support would be low. Concurrently, educational or social issues should not be scored on an equal basis with issues that are at the core of a given type of intervention. If they do not contribute to the achievement of focus area, which is to be facilitated by a specific support measure, then it should be considered whether to remove them (or at least reduce the number of points to be awarded for them). This is a particularly important recommendation regarding the criteria for unemployment at a voivodeship level or its tax revenue – these are matters which the applicant cannot generally control in the short term, therefore they should not prejudice the award of funding to such unit to a greater extent than matters which directly involve making an effort, allocating resources etc. This means that although taking these issues into account as part of project selection criteria is justified, their

contribution to the chances of receiving support is excessive. Accordingly, in several cases it is recommended to increase the number of points that may be obtained if a given issue strictly corresponds to the logic of the intervention (e.g. having the appropriate qualifications or declaring that new jobs will be created has been considered important for the likelihood of success of an intervention and achieving its objectives with respect to a business start up aid for non-agricultural activities in rural areas).

Ability of project selection criteria to identify and select projects of a specific nature

At the beginning it should be noted that it was not always possible to verify the ability of the criteria to identify and select projects of a specific nature.

As part of the calls for specific types of operations for which the level of interest was relatively low, support could be received by anyone who achieved the defined minimum level. This means that in such cases the assessment was theoretical in nature and was based on specialist knowledge and the collected research material.

In principle, in all seven instruments certain criteria were identified that were used to select quality projects, i.e. contributing to the achievement of cross-cutting objectives and focus areas. There were also cases where the selection criteria for a given instrument also included criteria which did not refer to the quality of projects and did not contribute to the achievement of specific intervention objectives (e.g. age of the applicant). However, each such criterion is recommended to be removed, and if it is not possible – its weight to be reduced. The inclusion of specific regional criteria in the instruments under analysis was also viewed as positive. The project selection criteria proposed by local governments in the analysed types of operations strongly correspond with the logic of intervention and contribute to the achievement of focus areas/cross-cutting objectives of the Programme.

Transparency, impartiality and non-discriminatory nature of operation selection criteria and the procedures for their determination

Selection criteria are in the applicable regulations and may not be changed significantly. The process of determining the selection criteria is carried out with the support of a significant number, deemed sufficient, of representatives of various institutions involved in the management and implementation of the Programme, as well as external industry specialists (e.g. researchers from the Polish Academy of Sciences). In general, no major objections to the procedure for determining the operation selection criteria were made during the study. The objections which did occur were rather general indications, they were related to allocation of insufficient time to complete the procedure and to the work system in which the level of participation and consultation was deemed insufficient (e.g. reflected in MA's reference to ARMA's recommendations/proposals and potentially greater dialogue between institutions).

The project assessment and selection system does not give rise to unequal treatment, and no criteria were identified that would account for individual preferences within specific groups or types of applicants.

3. Wstęp

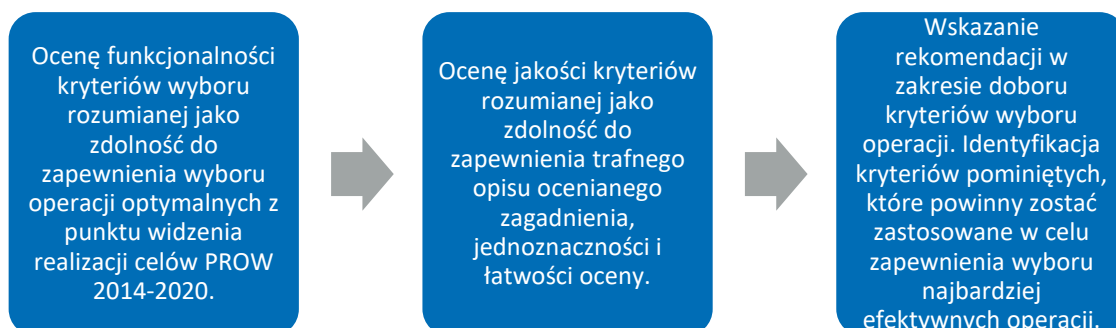
Fakt realizacji niniejszej ewaluacji podyktowany był potrzebą pogłębionej analizy trafności i użyteczności przyjętych rozwiązań w zakresie wyboru operacji do realizacji w ramach PROW 2014-2020 w związku z wejściem w życie przepisów uszczegóławiających rozwiązania przyjęte w PROW 2014-2020 już po zatwierdzeniu Programu.

W ramach niniejszego Zadania 2, analizie poddane zostały następujące działania/typy operacji:

- Budowa lub modernizacja dróg lokalnych;
- Gospodarka wodno-ściekowa;
- Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów;
- Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej;
- Restrukturyzacja małych gospodarstw;
- Scalanie gruntów;
- Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych.

Uwzględniając powyższe, cele badania obejmowały:

Rysunek 1. Cele badania



Źródło: Zapytanie ofertowe, s. 2.

W celu usystematyzowania prowadzonych analiz i formułowanych ocen Wykonawca wprowadził podział gromadzonych danych i informacji na wyróżnione na schemacie poniżej obszary badawcze tożsame z zagadnieniami adresowanymi przez pytania badawcze wskazane przez Zamawiającego. Oznacza to dokonanie kategoryzacji pytań badawczych i uporządkowanie ich (powiązanie pytań w grupy) ze względu na obszary tematyczne. Pozwoliło to na zachowanie spójności tematycznej (spójności analizowanego materiału) i ciągu logicznego badania oraz raportu. Wykonawca wyróżnił cztery obszary tematyczne w ramach problematyki podnoszonej w ramach niniejszej ewaluacji:

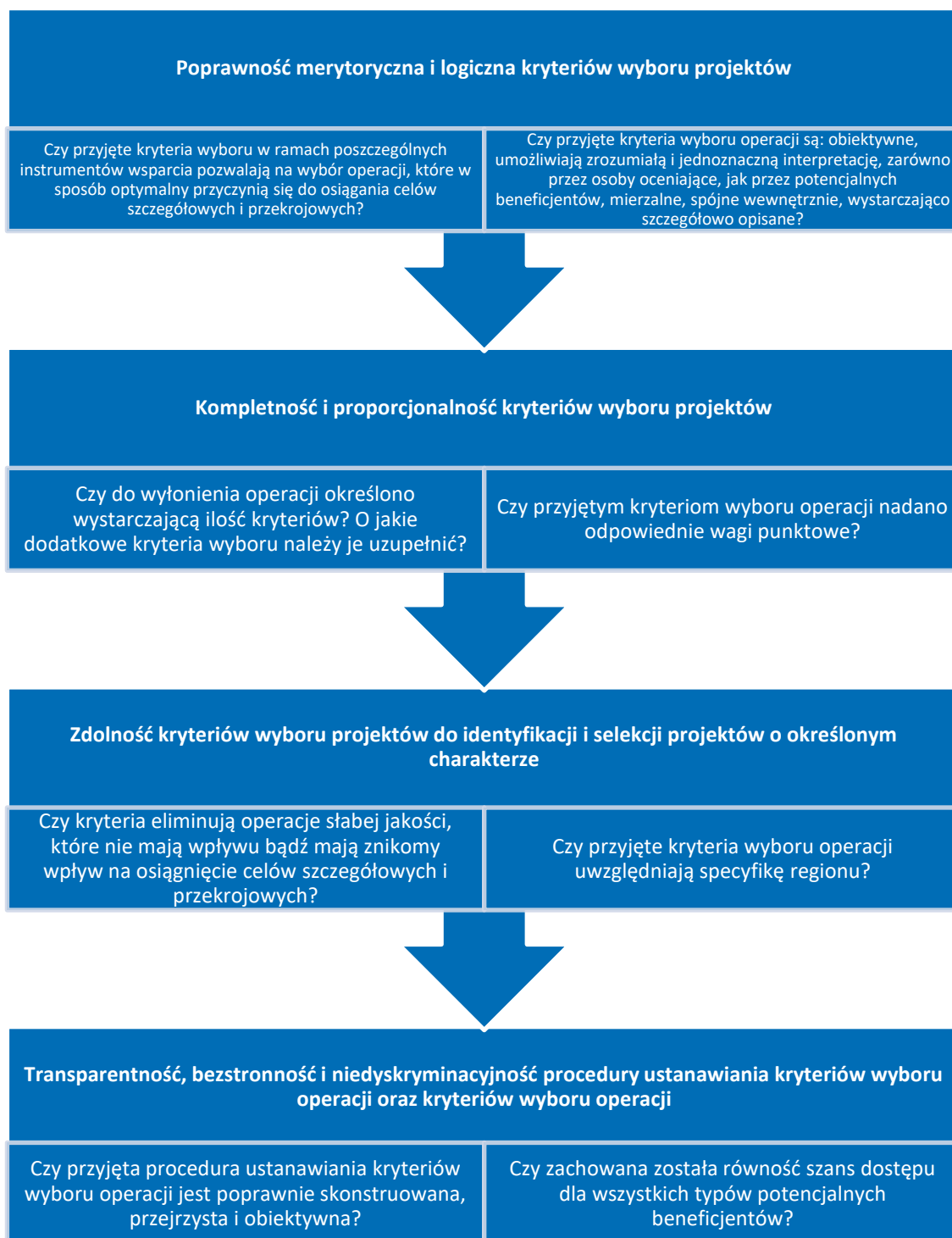
Rysunek 2. Obszary tematyczne ewaluacji pokrywające zakres badania zdefiniowany pytaniami badawczymi

Transparentność, bezstronność i niedyskryminacyjność procedury ustanawiania kryteriów wyboru operacji oraz kryteriów wyboru operacji		
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów	Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów	Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze

Źródło: opracowanie własne.

Powyższe wyszczególnienie stanowi pochodną przekonania, iż transparentność, bezstronność i niedyskryminacyjność procedury ustanawiania kryteriów wyboru operacji oraz samych już kryteriów wyboru operacji jest kwestią horyzontalną, właściwą wszystkim analizowanym operacjom. Z kolei trzy pozostałe wyszczególnione obszary tematyczne ściśle wiążą się ze specyfiką konkretnego instrumentu wsparcia, w ramach którego są analizowane. Dodatkowo, poprawność merytoryczną i logiczną kryteriów wyboru projektów można uznać za warunek konieczny poprawnego systemu kryteriów wyboru, zaś kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze – to warunek wystarczający optymalnego systemu kryteriów wyboru. Poniżej zawarto przypisanie obszarów tematycznych do pytań ewaluacyjnych, na które w ich ramach odpowiedziano.

Rysunek 3. Przypisanie obszarów tematycznych do pytań ewaluacyjnych



Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem Zapytania ofertowego, s. 2-3.

4. Opis podejścia metodologicznego

Badanie miało charakter ewaluacji bieżącej (on-going), które co do zasady skupiają się na doraźnych problemach i barierach we wdrażaniu programu, bądź służą ocenie, czy w obliczu pojawiających się warunków zewnętrznych (np. zmiana lub wprowadzenie nowych przepisów) założenia, zapisy, cele pozostają aktualne. Zakres i specyfika problematyki będącej przedmiotem niniejszego badania wymagały przyjęcia wielowymiarowego podejścia badawczego, uwzględniającego (1) **różne perspektywy oceny i źródła danych**, oraz (2) **uzupełniające się metody i techniki badawcze**. Równie ważnym aspektem badania była jego (3) **etapowość**, która pozwoli w sposób jak najbardziej efektywny wykorzystać planowane metody i techniki badawcze oraz źródła danych.

W badaniu uwzględnione zostały **trzy różne perspektywy oceny** uchwycone poprzez zaproszenie do udziału w badaniu **czterech kategorii respondentów** - jak na schemacie poniżej.

- **perspektywa systemowa**: perspektywa instytucji odpowiedzialnych za programowanie i wdrażanie instrumentów wsparcia w ramach PROW 2014-2020 (MRiRW, ARiMR, Urzędy Marszałkowskie),
- **perspektywa strony popytowej**: perspektywa potencjalnych beneficjentów wsparcia w ramach PROW 2014-2020,
- **perspektywa ekspercka**: perspektywa doradców rolnych pomagających m.in. w opracowywaniu wniosków w ramach PROW 2014-2020 oraz specjalistów (ekspertów dziedzinowych) zajmujących się problematyką spójną z kwestiami adresowanymi przez PROW 2014-2020 w ramach poszczególnych priorytetów Programu.

Ewaluacja ta wiązała się również z zastosowaniem wachlarza technik badawczych o charakterze ilościowym i jakościowym ze znaczącą rolą Desk Research (badania danych zastanych). Każdy z obszarów tematycznych wchodzących w zakres badania podlegał analizie stanowiącej syntezę kilku metod i technik badawczych. **W badaniu przewidziane zostały następujące metody i techniki badawcze służące gromadzeniu danych**:

- Analiza danych zastanych;
- Metody jakościowe gromadzenia danych:
 - technika indywidualnego wywiadu pogłębionego (ang. Individual in-Depth Interview/IDI): zastosowana w badaniu w odniesieniu do przedstawicieli IZ i IP PROW 2014-2020;
 - technika zogniskowanego wywiadu grupowego (ang. Focus Group Interview/FGI): zastosowana w badaniu w odniesieniu do doradców rolnych;
 - technika telefonicznych wywiadów pogłębionych (ang. Telephone In-Depth Interview/TDI) zastosowaną w badaniu w odniesieniu do przedstawicieli Samorządów Województw;
- Metody monograficzne:
 - Customer Journey Map (CJM) zastosowana w odniesieniu do potencjalnych beneficjentów;
 - Panel ekspercki.

Desk research

W ramach desk research przeanalizowano branżową literaturę naukową, raporty i analizy poświęcone PROW, a w szczególności – dokumenty programowe PROW 2014-2020.

Metoda desk research była wykorzystywana celem uzyskania odpowiedzi na pytania z każdego zaplanowanego w badaniu obszaru tematycznego. Zebrane w jej toku informacje od samego początku warunkowały przebieg badania, kształt narzędzi badawczych itp., dodatkowo wskazując kolejne obszary, jakie należało zgłębić przy wykorzystaniu omawianej metody.

Indywidualne wywiady pogłębione – IDI

W ramach oceny on going przeprowadzono wywiady pogłębione z przedstawicielami instytucji zaangażowanych w programowanie i wdrażanie PROW 2014-2020:

- MRiRW.
- ARiMR.

Taki dobór respondentów wynikał z przekonania, iż ważne jest skonfrontowanie opinii osób, które mają do czynienia z programowaniem i wdrażaniem interwencji na różnych etapach. Każda z ról w tańcu wdrażania wiąże się z innymi szansami i ograniczeniami. Rozpoznanie ich wszystkich było konieczne do sformułowania kompleksowych rekomendacji w ramach badania.

Zogniskowany wywiad grupowy (FGI)

Cel FGI to ocena, czy kryteria wyboru projektów, system wyboru operacji i stosowna legislacja odpowiadają celom interwencji i potrzebom grup docelowych.

Dobór osób do badania określono jako celowy, a więc oparty na założeniu, iż do udziału w FGI należy zaprosić osoby posiadające możliwie najszerszą wiedzę w zakresie przedmiotu badania. Respondentami w ramach tej techniki uczyniono doradców rolniczych. Z uwagi na ich zakres kompetencji, przedmiotem dyskusji uczyniono następujące działania/typy operacji: Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej, Restrukturyzacja małych gospodarstw oraz Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych.

Telefoniczne wywiady pogłębione (TDI)

Telefoniczne wywiady pogłębione to wywiady realizowane na niewielkiej, celowo dobranej próbie

badawczej mającej na celu pogłębienie posiadanych informacji na bazie desk research. W tym konkretnym badaniu służyły one rozpoznaniu opinii i doświadczeń przedstawicieli Samorządów Województw, którym Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa jako Instytucja Wdrażająca, delegowała do realizacji 3 działania w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020.

Customer Journey Map (CJM)

Customer Journey Map pozwolił na zgromadzenie materiału prezentującego perspektywę potencjalnego wnioskodawcy, co umożliwiło lepsze zrozumienie percepcji systemu wyboru projektów oraz systemu kryteriów wyboru projektu. Po pierwsze Customer Journey Map dał zdiagnozowanie potencjalnych barier w zakresie systemu kryteriów leżących po stronie systemu wdrażania PROW 2014-2020, czyli np. związanych z procedurami, wymaganiami dotyczącymi procesu aplikacji oraz współpracą instytucji z beneficjentami. Z drugiej strony, realizacja Customer Journey Map pozwoliła ewaluatorom na wskazanie barier niezależnych od systemu PROW, leżących po stronie samych beneficjentów (np. deficyty kompetencyjne). W toku badania zrealizowano cztery CJM z następującymi osobami: doradcą rolniczym, przedstawicielem starostwa powiatowego, przedstawicielem gminy oraz osobą fizyczną.

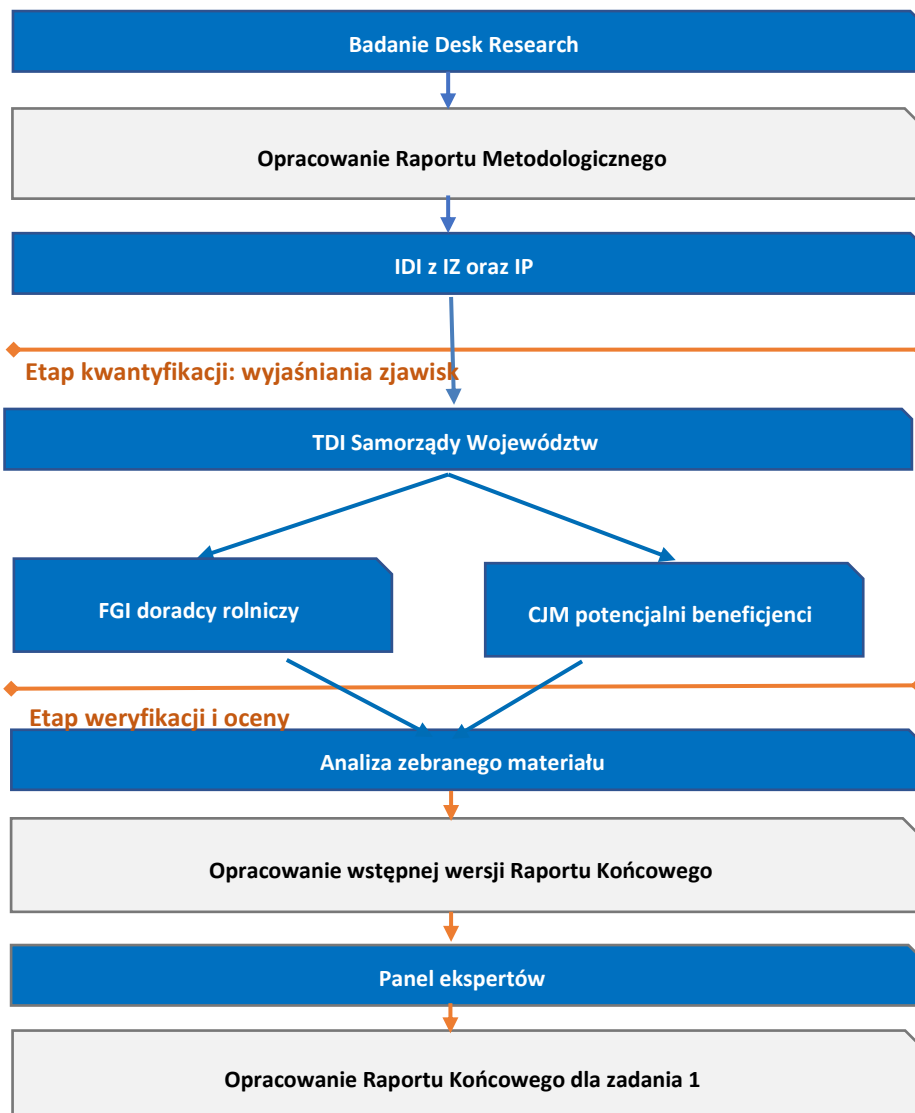
Panel ekspertów

Panel ekspertów miał za zadanie udzielenie odpowiedzi na pytanie o trafność wniosków sformułowanych na podstawie przeprowadzonych badań oraz adekwatność proponowanych rekomendacji, a także sformułowanie eksperckich propozycji w tym zakresie. Podczas panelu ekspertów została omówiona również optymalna strategia ewentualnej implementacji przedstawionych zaleceń.

Rysunek 4 prezentuje konstrukcję logiczną badania, tj. logiczny ciąg przyczynowo skutkowy warunkujący prawidłową realizację celów badania, na który składają się różne – ze względu na funkcje badawcze – i komplementarne wobec siebie etapy badania, przynależne im metody i techniki badawcze, w powiązaniu z uwzględnionymi w badaniu perspektywami oceny (kategoriami respondentów); schemat uwzględnia również kroki milowe w realizacji badania (takie jak opracowanie raportu metodologicznego, wstępnej i ostatecznej wersji raportu końcowego z badania).

Rysunek 4. Konstrukcja logiczna badania

Etap wstępny: eksploracji problemów badawczych



5. Wyniki analiz dla poszczególnych typów operacji

Głównym celem Programu jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich.

Cel główny PROW 2014-2010 jest realizowany poprzez następujące sześć priorytetów:

1. Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich.
2. Poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych.
3. Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie.
4. Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa.
5. Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym.
6. Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Cele szczegółowe PROW 2014-2020 są następujące:

1. 1A. Wspieranie innowacji, współpracy i rozwoju bazy wiedzy na obszarach wiejskich
2. 1B. Wzmocnienie powiązań pomiędzy rolnictwem, produkcją żywności i leśnictwem, a badaniami i innowacją w celu poprawy zarządzania i ochrony środowiska
3. 1C. Promowanie uczenia się przez całe życie oraz szkolenie zawodowe w sektorze rolnym i leśnym
4. 2A. Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw rolnych i ułatwienie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw rolnych, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek oraz zróżnicowania produkcji rolnej
5. 2B. Ułatwianie wejścia do sektora rolnictwa rolnikom posiadającym odpowiednie umiejętności, a w szczególności wymiany pokoleń
6. 3A. Poprawa konkurencyjności głównych producentów w drodze lepszego ich zintegrowania z łańcuchem rolno- spożywczym poprzez systemy jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy i organizacje producentów oraz organizacje międzybranżowe
7. 3B. Wspieranie zarządzania ryzykiem w gospodarstwach rolnych
8. 4A. Odtwarzanie i ochrona oraz wzbogacanie różnorodności biologicznej, w tym na obszarach Natura 2000, obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami, oraz rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej i stanu europejskich krajobrazów
9. 4B. Poprawa gospodarki wodnej, w tym nawożenia i stosowania pestycydów
10. 4C. Zapobieganie erozji gleby i poprawa gospodarowania glebą
11. 5E. Promowanie ochrony pochłaniaczy dwutlenku węgla oraz pochłaniania dwutlenku węgla w rolnictwie i leśnictwie.

12. 6A. Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy
13. 6B Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich

Prawidłowo dobrane kryteria wyboru projektów muszą uwzględniać obie te optyki – mikro, czyli takie warunki wyboru danej interwencji, aby realizowała ona postawione przed sobą zadania; oraz makro – czyli uwzględnienie kontekstualnych założeń, w ramach których dane założenie jest wdrażane. Oznacza to, iż pożądane są takie kryteria, które równocześnie będą optymalizować wybór projektów możliwie najściślej wpisujących się w przypisane im zadania, jak również możliwie najszerzej uwzględniać całościowe cele Programu.

Na kolejnych stronach przedstawiono logiki interwencji dla analizowanych typów operacji. W pierwszej kolejności, bazując na analizie danych zastanych oraz materiałach z IDI i TDI, wskazano na powiązane z nimi problemy lub wyzwania, jakie dana operacja ma za zadanie adresować. W dalszym kroku przedstawiono, jakie wskaźniki produktu i rezultatu zostaną osiągnięte na skutek jej wdrażania. Skupiono się na dodatkowych wskaźnikach krajowych jako najlepiej oddających specyfikę działań (ich symbole mają prostokątny kształt), choć niekiedy odwołano się do wskaźników celu czy produktu opisanych w samym Programie (ich symbole mają kształt prostokąta z zaokrąglonymi rogami), a raz nawet – do opisowego wskazania pożądanych efektów (symbol sześciokąta). Wreszcie, ostatnia „kolumna” to wskazanie głównych czynników zewnętrznych – zjawisk pozostających poza kontrolą IZ PROW 2014-2020, zaś potencjalnie mogących wydatnie wpłynąć na osiągnięcie jego założeń. Aby zaprezentowana logika interwencji mogła zaistnieć, konieczne są respektujące jej założenia kryteria wyboru projektów. W treści głównej raportu opisano ocenę spójności kryteriów wyboru projektów dla poszczególnych typów operacji z celami szczegółowymi Programu, do realizacji których powinny się one przyczyniać. Syntetyczne przedstawienie zidentyfikowanych zależności zaprezentowano w Aneksie I. Macierze uzupełniające.

Dla poprawności merytorycznej kryteriów wyboru operacji zasadnicze znaczenie mają obiektywizm, jednoznaczność (zrozumienia i interpretacji), mierzalność, wewnętrzna spójność oraz szczegółowość opisu. Kryteria obiektywne to takie, które eliminują subiektywne postrzeganie osób prowadzących ocenę jak i potencjalnych wnioskodawców. Interpretacja kryterium oraz ocena dokonana przy jego wykorzystaniu przez różnych ekspertów powinna prowadzić do tych samych wyników. Pozytywnie na obiektywizm kryteriów wpływa ich mierzalność. Również od jednoznaczności, a więc jasnych, niebudzących wątpliwości i możliwość różnych interpretacji kryteriów zależy poprawność przebiegu procesu oceny. Należy więc dążyć do opisanie kryteriów w sposób wystarczająco szczegółowy by w pełni przekazać ich założenia, ale również w sposób prosty, by zapewniały łatwość rozumienia zawartych treści, nie pozostawiając pola do nadinterpretacji. Brak wewnętrznych sprzeczności w formułowaniu kryteriów prowadzi do zachowania spójności wewnętrznej, a więc zgodności pozwalającej na poprawność merytoryczną.

Metodologia oceny kryteriów wyboru projektów przeprowadzona została w odniesieniu do każdego kryterium w ramach poszczególnych instrumentów wsparcia oddzielnie. Zostały one poddane szczegółowej ocenie pod kątem spełniania pięciu następujących kryteriów:

Tabela 1 Kryteria oceny kryteriów wyboru operacji

Lp.	Kryterium oceny	Definicja
1	Rzetelność	Obiektywność, możliwość przeprowadzania oceny projektów w sposób niezależny od subiektywnych (i niemających merytorycznego uzasadnienia) opinii i preferencji osób oceniających.
2	Przejrzystość	Umożliwiająca zrozumiałą i jednoznaczną interpretację, zarówno przez osoby oceniające, jak przez potencjalnych beneficjentów.
3	Mierzalność	Możliwy do pomiaru przy użyciu odpowiednich do tego narzędzi.
4	Spójność wewnętrzna	Zgodność, brak wewnętrznych sprzeczności.
5	Szczegółowość	Szczegółowo opisany, precyzyjny i dokładny.

Źródło: opracowanie własne

Jeśli dane kryterium zostało spełnione, kryterium wyboru projektów otrzymało w danej kategorii ocenę pozytywną (+), jeśli nie zostało spełnione (całkowicie lub częściowo) – ocenę negatywną (-). Wyniki oceny kryteriów wyboru projektów wraz z komentarzami i zaleceniami ekspertów z zespołu badawczego zostały zaprezentowane w formie tabel, dla każdego instrumentu wsparcia oddzielnie.

5.1. Budowa lub modernizacja dróg lokalnych

W ramach typu operacji „Budowa lub modernizacja dróg lokalnych” pomoc może być przyznana na inwestycje dotyczące budowy lub modernizacji dróg lokalnych oraz związanych z nimi urządzeń. Operacja ta została określona w PROW 2014-2020 jako realizująca przede wszystkim cel szczegółowy 6B. Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich. W odniesieniu do analizowanego typu operacji ocenie podlegają następujące kryteria wyboru (**liczby porządkowe w tabeli odpowiadają skrótowym zapisom, które zawierają rysunki/wykresy w podrozdziale 5.1.**):

Tabela 2. Budowa lub modernizacja dróg lokalnych - kryteria wyboru projektów

Lp.	Kryterium wyboru projektów
1	podstawowy dochód podatkowy gminy, w której jest planowana realizacja operacji, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, obliczany zgodnie z przepisami o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, opublikowany przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw finansów publicznych do stosowania w roku, w którym nastąpiło ogłoszenie o naborze, kształtuje się na poziomie: a) nie więcej niż 50% średniej krajowej – 5 punktów, b) powyżej 50% średniej krajowej i nie więcej niż 75% średniej krajowej – 3 punkty, c) powyżej 75% średniej krajowej i nie więcej niż 100% średniej krajowej – 1 punkt;
2	bezrobocie w powiecie, na obszarze którego jest położona gmina, w której jest planowana realizacja operacji, w okresie ostatnich 12 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o przyznanie pomocy było wyższe lub równe średniej krajowej – 2 punkty;
3	operacja jest powiązana z inwestycjami dotyczącymi tworzenia pasywnej infrastruktury szerokopasmowej lub na obszarze realizacji operacji istnieje funkcjonująca sieć szkieletowa – 1 punkt;
4	droga objęta operacją prowadzi bezpośrednio do obiektu użyteczności publicznej – 2 punkty;
5	operacja dotyczy drogi łączącej się z drogą o wyższej kategorii – 3 punkty;
6	operacja jest realizowana w porozumieniu pomiędzy gminami lub powiatami, lub gminą a powiatem – 1 punkt.
7	Kryteria dotyczące specyfiki region – w przypadku województwa: 1) dolnośląskiego – średnia liczba przedsiębiorców w miejscowościach objętych realizacją operacji w stosunku do średniej wojewódzkiej liczby przedsiębiorców na miejscowość, według aktualnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, wynosi: a) nie więcej niż 100% średniej wojewódzkiej – 4 punkty, b) powyżej 100% i nie więcej niż 150% średniej wojewódzkiej – 2 punkty; 2) kujawsko-pomorskiego – operacja jest zgodna z pierwszą kategorią potrzeb samorządów gminnych i powiatowych województwa określonych w „Analizie potrzeb budowy i modernizacji dróg lokalnych w zakresie PROW 2014–2020 w odniesieniu do wybranych aspektów Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ przyjętej uchwałą nr

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>XLI/693/13 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 października 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+”2) – 4 punkty;</p> <p>3) lubelskiego – operacja zwiększy dostępność:</p> <p>a) obszaru atrakcyjnego turystycznie, na którym znajduje się park narodowy, park krajobrazowy, rezerwat przyrody, obszar chronionego krajobrazu, zabytek, gospodarstwo agroturystyczne lub szlak turystyczny – 2 punkty,</p> <p>b) obszaru rozwoju produkcji rolniczej lub przetwórstwa rolno-spożywczego, na którym znajduje się grupa producencka, zakład przetwórstwa rolno-spożywczego, producent rolny posiadający gospodarstwo o powierzchni większej niż 200% średniej w województwie lub gospodarstwo ekologiczne – 2 punkty;</p> <p>4) lubuskiego:</p> <p>a) operacja będzie realizowana przez powiaty o bardzo złej i złej dostępności do usług publicznych i złej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz gminy wchodzące w skład tych powiatów określone w Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 przyjętej uchwałą nr XXXII/319/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 listopada 2012 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 20203) – 2 punkty,</p> <p>b) operacja dotyczy przebudowy lub zmiany nawierzchni:</p> <p>– drogi powiatowej, która łączy się z drogami wojewódzkimi lub krajowymi istotnymi ze względu na lokalizację ważnych obiektów i instytucji, poprawiając dojazd do tych obiektów i instytucji – 2 punkty albo</p> <p>– drogi gminnej, która łączy się z drogami powiatowymi, wojewódzkimi lub krajowymi istotnymi ze względu na lokalizację ważnych obiektów i instytucji, poprawiając dojazd do tych obiektów i instytucji – 2 punkty;</p> <p>5) łódzkiego – operacja będzie realizowana w gminie, w której średnia gęstość zaludnienia wyliczona bez uwzględnienia miejscowości powyżej 5000 mieszkańców, według aktualnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, wynosi:</p> <p>a) powyżej 60 osób/km² – 4 punkty,</p> <p>b) powyżej 50 osób/km² i nie więcej niż 60 osób/km² – 3 punkty,</p> <p>c) powyżej 40 osób/km² i nie więcej niż 50 osób/km² – 2 punkty,</p> <p>d) powyżej 30 osób/km² i nie więcej niż 40 osób/km² – 1 punkt;</p> <p>6) małopolskiego:</p> <p>a) operacja będzie realizowana w gminie, w której udział powierzchni użytków rolnych w gminie w stosunku do powierzchni gminy ogółem, według danych z Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r., wynosi:</p> <p>– powyżej 50% – 2 punkty, z tym że w przypadku realizacji operacji na obszarze większej liczby gmin pod uwagę bierze się udział powierzchni użytków rolnych na obszarze wszystkich gmin, w których będzie realizowana operacja, w ich powierzchni ogółem,</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>– powyżej 35% i nie więcej niż 50% – 1 punkt, z tym że w przypadku realizacji operacji na obszarze większej liczby gmin pod uwagę bierze się udział powierzchni użytków rolnych na obszarze wszystkich gmin, w których będzie realizowana operacja, w ich powierzchni ogółem,</p> <p>b) operacja będzie realizowana w gminie, w której średnia gęstość zaludnienia, według aktualnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, wynosi:</p> <p>– powyżej 125% średniej gęstości zaludnienia na obszarze województwa małopolskiego uprawnionym do objęcia pomocą w obrębie typu operacji – 2 punkty, z tym że w przypadku realizacji operacji na obszarze większej liczby gmin pod uwagę bierze się średnią gęstość zaludnienia na obszarze gmin, w których będzie realizowana operacja,</p> <p>– powyżej 75% i nie więcej niż 125% średniej gęstości zaludnienia na obszarze województwa małopolskiego uprawnionym do objęcia pomocą – 1 punkt, z tym że w przypadku realizacji operacji na obszarze większej liczby gmin pod uwagę bierze się średnią gęstość zaludnienia na obszarze gmin, w których będzie realizowana inwestycja;</p> <p>7) mazowieckiego:</p> <p>a) operacja będzie realizowana w gminie, w której gęstość zaludnienia, według aktualnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, wynosi:</p> <p>– co najmniej 60 osób/km² – 2 punkty,</p> <p>– od 25 do 59 osób/km² – 1 punkt,</p> <p>b) operacja będzie realizowana w gminie, w której długość dróg gminnych, według aktualnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, wynosi:</p> <p>– powyżej 100 km – 2 punkty,</p> <p>– od 40 do 100 km – 1 punkt;</p> <p>8) opolskiego:</p> <p>a) operacja będzie powiązana z drogami stanowiącymi korytarz transportowy na osi północ – południe (Kępno – Namysłów – Opole – Prószków – Prudnik – Trzebina – Bartultovice) lub wschód – zachód (Kudowa Słone – Kłodzko – Nysa – Niemodlin – Opole – Dobrodzień – Częstochowa) – 1 punkt,</p> <p>b) operacja dotyczy zmiany nawierzchni drogi z szutrowej na asfaltową albo z gruntowej na brukową lub asfaltową – 2 punkty,</p> <p>c) operacja będzie realizowana w gminie włączonej w granice parków krajobrazowych wraz z otulinami lub w granice obszaru Natura 2000 – 1 punkt;</p> <p>9) podkarpackiego – operacja będzie realizowana na obszarach wymagających szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju, wyznaczonych na podstawie wskaźnika sumarycznego obliczonego dla analizowanych danych dotyczących obszarów charakteryzujących się niskim poziomem rozwoju i obszarów o niekorzystnych wskaźnikach statystycznych dotyczących ubóstwa – 4 punkty;</p> <p>10) podlaskiego:</p> <p>a) droga, której dotyczy operacja, znajduje się lub będzie zlokalizowana na obszarze, gdzie jest położona infrastruktura techniczna lub łączy miejscowości, w których jest położona infrastruktura techniczna – 2 punkty,</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>b) operacja zawiera elementy wpływające na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym – 2 punkty;</p> <p>11) pomorskiego:</p> <p>a) operacja zapewni bezpośredni dostęp do terenów inwestycyjnych i przemysłowych, a konsekwencje zaniechania jej realizacji są wysokie – 4 punkty albo</p> <p>b) operacja dotyczy drogi, która zgodnie z wnioskami wynikającymi z weryfikacji struktury funkcjonalno-technicznej sieci dróg wojewódzkich zmieniła swoją kategorię z drogi wojewódzkiej na niższą – 4 punkty, albo</p> <p>c) operacja przyczyni się do poprawy dostępności transportowej do miasta powiatowego z obszaru znajdującego się poza izochroną 30 minut, na podstawie mapy Pomorskiego Biura Planowania Regionalnego – 4 punkty;</p> <p>12) śląskiego:</p> <p>a) liczba kilometrów dróg powiatowych i gminnych o twardej nawierzchni w powiecie, w którym jest zlokalizowana operacja, według aktualnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, w przypadku operacji polegającej wyłącznie na budowie drogi, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nie więcej niż 500 km – 2 punkty, – powyżej 500 km i nie więcej niż 900 km – 1 punkt albo <p>b) liczba kilometrów dróg powiatowych i gminnych o twardej nawierzchni w powiecie, w którym jest zlokalizowana operacja, według aktualnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, w przypadku operacji polegającej wyłącznie na przebudowie lub zmianie nawierzchni drogi, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 500 km i nie więcej niż 1200 km – 1 punkt, – powyżej 1200 km – 2 punkty, albo <p>c) operacja dotyczy łącznie budowy i przebudowy albo budowy i zmiany nawierzchni dróg – 2 punkty,</p> <p>d) operacja będzie realizowana w gminie, na obszarze której gęstość zaludnienia, według aktualnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 200 osób/km² – 2 punkty, – powyżej 100 osób/km² i nie więcej niż 200 osób/km² – 1 punkt; <p>13) świętokrzyskiego – operacja dotyczy zmiany nawierzchni:</p> <p>a) drogi z szutrowej na asfaltową albo z gruntowej na brukową lub asfaltową oraz łączy tę drogę bezpośrednio z drogą wyższej kategorii – 4 punkty,</p> <p>b) drogi z szutrowej na asfaltową albo z gruntowej na brukową lub asfaltową oraz łączy tę drogę bezpośrednio z siecią dróg tej samej kategorii lub znajduje się w istniejącym ciągu sieci dróg – 2 punkty;</p> <p>14) warmińsko-mazurskiego – operacja będzie realizowana w gminie, w której gęstość zaludnienia, według aktualnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) powyżej 30 osób/km² – 3 punkty, b) 0–30 osób/km² – 4 punkty;

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>15) wielkopolskiego:</p> <p>a) operacja dotyczy zmiany nawierzchni drogi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gruntowej na asfaltową – 2 punkty, – gruntowej na brukową lub z brukowej na asfaltową – 1 punkt, <p>b) droga, której dotyczy operacja, łączy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – osadę, przysiółek, kolonię lub część miejscowości z wsią – 2 punkty, – dwie wsie odrębne terytorialnie – 1 punkt; <p>16) zachodniopomorskiego – operacja będzie realizowana w gminie, w której jest położony park narodowy, obszar Natura 2000, park krajobrazowy, rezerwat przyrody lub obszar chronionego krajobrazu – 4 punkty.</p>

Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów¹

Pierwszą, bardzo widoczną cechą systemu kryteriów wyboru projektów w ramach analizowanego typu operacji jest fakt, iż nie są one spójne z żadnym z celów przekrojowych. Biorąc pod uwagę specyfikę analizowanych interwencji nie jest to z pewnością wada o charakterze krytycznym, choć zalecane by było rozważenie uwzględnienia kwestii środowiskowych w ramach kryteriów wyboru. Wzorcowe rozwiązania w tym zakresie można odnaleźć np. w dokumencie roboczym służb Komisji pn. „Kryteria zielonych zamówień publicznych w UE dotyczące projektowania, budowy i utrzymania dróg”², w którym można znaleźć liczne sposoby uwzględniania kwestii środowiskowych w projektach drogowych, wraz z ich operacjonalizacją i wskazaniem sposobu weryfikacji. Kryteria nr 3, 4 i 5 są silnie logicznie powiązane z celem szczegółowym 6B, zwłaszcza w zakresie infrastruktury transportowej. Odnoszą się one wprost do kwestii efektywności i użyteczności planowanych inwestycji. Kryteria nr 1 i 2 są powiązane pośrednio z celem szczegółowym. Faktem jest, iż dochód podatkowy gminy – zależny od aktywności zawodowej jej mieszkańców – warunkuje możliwość zapewnienia infrastruktury drogowej koniecznej do lokalnego rozwoju. Z drugiej strony, w literaturze podkreśla się wagę dostępności transportowej obszarów wiejskich jako stymulanty podejmowania zatrudniania przez jej mieszkańców. Z tego względu bezrobocie w ramach kryteriów wyboru w przypadku „Budowy lub modernizacji dróg lokalnych” nie powinno być postrzegane jako kryterium socjalne, ale jako ekonomiczna miara zdolności danej JST do samodzielnego zaspokojenia potrzeb infrastrukturalnych, a zarazem – wyraz deficytów w obszarze lokalnego rozwoju. Dodatkowo, za utrzymaniem tych kryteriów może również przemawiać szerszy kontekst całego Priorytetu 6, którego realizacji służy Budowa lub modernizacja dróg lokalnych, a którego nazwa brzmi „Promowanie włączenia społecznego, zmniejszenia ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich”. W tym świetle,

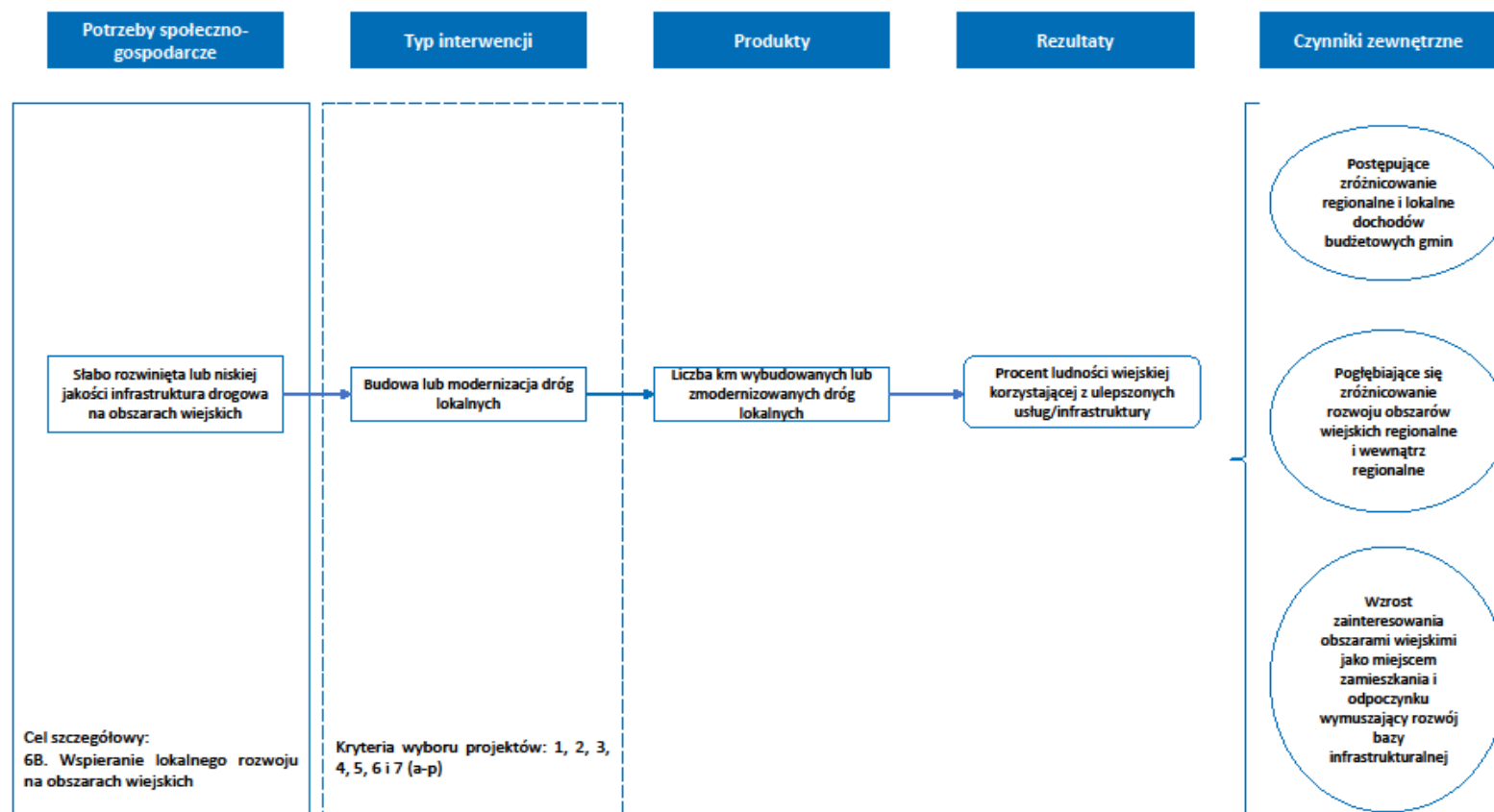
¹ W niniejszym podrozdziale opisano ocenę spójności kryteriów wyboru projektów dla Budowy lub modernizacji dróg lokalnych z celem szczegółowym 6B, którego realizacji powinien służyć przede wszystkim omawiany typ operacji, jak również z celami przekrojowymi Programu. Syntetyczne przedstawienie zidentyfikowanych zależności zaprezentowano w Aneksie I. Macierze uzupełniające.

² Dostępne online: https://www.uzp.gov.pl/_data/assets/pdf_file/0022/34258/Kryteria_ZZP_-_projektowanie_budowa_i_utzymanie_drog.pdf [dostęp: 27 grudnia 2017 r.]

owe kryteria wyboru projektów wydają się uzasadnione. Z punktu widzenia realizacji celu szczegółowego mniej istotne jest natomiast, czy operacja jest realizowana w porozumieniu pomiędzy gminami lub powiatami, lub gminą a powiatem. Wprowadzenie takiego partnerstwa może stymulować określone, pożądane cechy inwestycji, jednak te są albo już ujęte w innych kryteriach (np. 3-5), albo nie wiążą się z problematyką typu operacji (np. nawiązywanie trwałych relacji między JST).

W zakresie kryteriów regionalnych należy zastrzec, iż były one samodzielnie wybierane przez samorządy, stąd teoretycznie powinny odpowiadać na ich żywotne potrzeby w zakresie infrastruktury drogowej w województwie. Ich przegląd wskazuje, iż nie zidentyfikowano kryteriów, które byłyby sprzeczne z celem szczegółowym 6B (tj. kryteria są z nim spójne lub neutralne wobec niego). Można jednak wskazać takie, które dublują (tudzież – patrząc inaczej – wzmacniają) kryteria krajowe (np. kryterium b) dla województwa lubuskiego) lub też niemal z definicji będą spełniane (np. kryterium dla b) dla województwa podlaskiego). Trzeba uznać, iż jeśli jest to zgodne z celami strategicznymi województwa, nie powinno się krytykować takiego podejścia. Analogicznie, widoczne są dwa modele premiowania gęstości zaludnienia na obszarze planowanej inwestycji: większość regionów zdecydowała się premiować obszary, gdzie wskaźnik ten przyjmuje wyższe wartości (np. łódzkie, małopolskie), jednak w warmińsko-mazurskim przyjęto odwrotne założenie, wspierając budowę i modernizację dróg na obszarach o niższej gęstości zaludnienia. Wydaje się jednak, iż kwestia wyboru modelu rozwoju pomiędzy polaryzacyjnym, a dyfuzyjnym jest w gestii Urzędów Marszałkowskich, stąd nie można zdecydowanie rekomendować jednego rozwiązania jako optymalnego dla wszystkich województw, aczkolwiek warto wypunktować to zróżnicowanie. Jedynymi regionalnymi kryteriami wyboru projektów, które budzą obawy ewaluatora w zakresie ich wpływu na realizację celów przekrojowych dot. środowiska i klimatu, są wszystkie kryteria premiujące realizację inwestycji w gminach, w których położony jest park narodowy, park krajobrazowy, rezerwat przyrody itp. (np. w zachodniopomorskim czy opolskim). Wobec braku kryteriów premiujących rozwiązania proekologiczne stwarza to potencjalne zagrożenie środowiskowe.

Rysunek 5. Budowa lub modernizacja dróg lokalnych - logika interwencji



Źródło: opracowanie własne.

Tabela 3. Budowa lub modernizacja dróg lokalnych – ocena poprawności sformułowania kryteriów

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ³					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
1	<p>podstawowy dochód podatkowy gminy, w której jest planowana realizacja operacji, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, obliczany zgodnie z przepisami o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, opublikowany przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw finansów publicznych do stosowania w roku, w którym nastąpiło ogłoszenie o naborze, kształtuje się na poziomie:</p> <p>a) nie więcej niż 50% średniej krajowej – 5 punktów,</p> <p>b) powyżej 50% średniej krajowej i nie więcej niż 75% średniej krajowej – 3 punkty,</p> <p>c) powyżej 75% średniej krajowej i nie więcej niż 100% średniej krajowej – 1 punkt;</p>	+	+	+	+	+		
2	<p>bezrobocie w powiecie, na obszarze którego jest położona gmina, w której jest planowana realizacja operacji, w okresie ostatnich 12 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o przyznanie pomocy było wyższe lub równe średniej krajowej – 2 punkty;</p>	+	+	+	+	+		
3	<p>operacja jest powiązana z inwestycjami dotyczącymi tworzenia pasywnej infrastruktury szerokopasmowej lub na obszarze realizacji operacji istnieje funkcjonująca sieć szkieletowa – 1 punkt;</p>	+	-	+	+	-	<p>Rozporządzenie nie precyzuje, czym jest pasywna infrastruktura szerokopasmowa/sieć szkieletowa.</p>	<p>Należy doprecyzować znaczenie wymienionych terminów. Sugeruje się wskazanie ich definicji np. wg wzoru zamieszczonego w piśmie – interpretacji kryterium z dn. 28.09.2016, jakie Dyrektor Departamentu Działań</p>

³ R – rzetelność, P – przejrzystość, M – mierzalność, SW – spójność wewnętrzna, S – szczegółowość.

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ³					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
								<p>Delegowanych ARiMR skierowała DPROW UM WW⁴.</p> <p>Dodatkowo, samo brzmienie kryterium warto przeformułować, aby brzmiało analogicznie jak w przypadku typu operacji „Gospodarka wodno-ściekowa”.</p> <p>Nie tylko zapewni to spójność zewnętrzną (tj. pomiędzy różnymi typami operacji w Programie), ale również wprost wskaże podstawy prawne dla analizowanego kryterium.</p>
4	droga objęta operacją prowadzi bezpośrednio do obiektu użyteczności publicznej – 2 punkty;	+	+	+	+	-	<p>W toku badania pojawiły się głosy ze strony potencjalnych wnioskodawców – które znajdują odzwierciedlenie w braku doprecyzowania w ramach Rozporządzenia – iż niejasne może być pojęcie „obektu użyteczności publicznej”.</p>	<p>Rekomenduje się, aby w treści Rozporządzenia jednoznacznie wskazać podstawy prawne używanych terminów. Konieczne jest doprecyzowanie, iż mówiąc o budynkach użyteczności publicznej rozumie się je zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, zaś obiekt budowlany rozumiany jest</p>

⁴ <http://www.prow.umww.pl/attachments/article/824/Skan%20-%20interpretacja%20dot%20%20infr%20%20szerokopasmowej.pdf> [dostęp: 20 listopada 2017]

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ³					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
								zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane. Ponadto, nawet pomimo owych odniesień do źródłowych aktów prawnych, zaleca się przywołanie stosownych definicji w dokumentacji naborowej i materiałach informacyjnych.
5	operacja dotyczy drogi łączącej się z drogą o wyższej kategorii – 3 punkty;	+	+	+	+	+		
6	operacja jest realizowana w porozumieniu pomiędzy gminami lub powiatami, lub gminą a powiatem – 1 punkt.	+	+	+	+	+		
7	<p>Kryteria dotyczące specyfiki region – w przypadku województwa:</p> <p>1) dolnośląskiego – średnia liczba przedsiębiorców w miejscowościach objętych realizacją operacji w stosunku do średniej wojewódzkiej liczby przedsiębiorców na miejscowość, według aktualnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, wynosi:</p> <p>a) nie więcej niż 100% średniej wojewódzkiej – 4 punkty,</p> <p>b) powyżej 100% i nie więcej niż 150% średniej wojewódzkiej – 2 punkty;</p> <p>2) kujawsko-pomorskiego – operacja jest zgodna z pierwszą kategorią potrzeb samorządów gminnych i powiatowych województwa określonych w „Analizie potrzeb budowy i modernizacji dróg lokalnych w</p>	+	-	-	+	-	<p>Kryteria dla dwóch województw: tj. lubelskiego i pomorskiego, są mało przejrzyste, a przez to trudno zapewnić ich mierzalność. Niewystarczająco uszczegółowiono, co rozumie się poprzez „zwiększenie dostępności” /”</p> <p>konsekwencje zaniechania jej realizacji są wysokie”.</p>	<p>Rekomenduje się doprecyzowanie wskazanych terminów. Sugeruje się, aby odnosiły się one do liczby ludności, która skorzysta ze zwiększonej dostępności/która odniosłaby negatywne konsekwencje zaniechania realizacji. Jest to miernik bardziej obiektywny niż prognozy finansowe, a przy okazji korespondujący z systemem wskaźników przyjętym w Programie.</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ³					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>zakresie PROW 2014–2020 w odniesieniu do wybranych aspektów Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ przyjętej uchwałą nr XLI/693/13 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 października 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+”2) – 4 punkty;</p> <p>3) lubelskiego – operacja zwiększy dostępność:</p> <p>a) obszaru atrakcyjnego turystycznie, na którym znajduje się park narodowy, park krajobrazowy, rezerwat przyrody, obszar chronionego krajobrazu, zabytek, gospodarstwo agroturystyczne lub szlak turystyczny – 2 punkty,</p> <p>b) obszaru rozwoju produkcji rolniczej lub przetwórstwa rolno-spożywczego, na którym znajduje się grupa producencka, zakład przetwórstwa rolno-spożywczego, producent rolny posiadający gospodarstwo o powierzchni większej niż 200% średniej w województwie lub gospodarstwo ekologiczne – 2 punkty;</p> <p>4) lubuskiego:</p> <p>a) operacja będzie realizowana przez powiaty o bardzo złej i złej dostępności do usług publicznych i złej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz gminy wchodzące w skład tych powiatów określone w Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 przyjętej uchwałą nr XXXII/319/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 listopada 2012 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 20203) – 2 punkty,</p>							

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ³					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>b) operacja dotyczy przebudowy lub zmiany nawierzchni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – drogi powiatowej, która łączy się z drogami wojewódzkimi lub krajowymi istotnymi ze względu na lokalizację ważnych obiektów i instytucji, poprawiając dojazd do tych obiektów i instytucji – 2 punkty albo – drogi gminnej, która łączy się z drogami powiatowymi, wojewódzkimi lub krajowymi istotnymi ze względu na lokalizację ważnych obiektów i instytucji, poprawiając dojazd do tych obiektów i instytucji – 2 punkty; <p>5) łódzkiego – operacja będzie realizowana w gminie, w której średnia gęstość zaludnienia wyliczona bez uwzględnienia miejscowości powyżej 5000 mieszkańców, według aktualnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) powyżej 60 osób/km² – 4 punkty, b) powyżej 50 osób/km² i nie więcej niż 60 osób/km² – 3 punkty, c) powyżej 40 osób/km² i nie więcej niż 50 osób/km² – 2 punkty, d) powyżej 30 osób/km² i nie więcej niż 40 osób/km² – 1 punkt; <p>6) małopolskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) operacja będzie realizowana w gminie, w której udział powierzchni użytków rolnych w gminie w stosunku do powierzchni gminy ogółem, według danych z Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r., wynosi: <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 50% – 2 punkty, z tym że w przypadku realizacji operacji na obszarze większej liczby gmin pod uwagę bierze się udział powierzchni użytków rolnych na obszarze wszystkich gmin, w których będzie 							

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ³					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>realizowana operacja, w ich powierzchni ogółem,</p> <p>– powyżej 35% i nie więcej niż 50% – 1 punkt, z tym że w przypadku realizacji operacji na obszarze większej liczby gmin pod uwagę bierze się udział powierzchni użytków rolnych na obszarze wszystkich gmin, w których będzie realizowana operacja, w ich powierzchni ogółem,</p> <p>b) operacja będzie realizowana w gminie, w której średnia gęstość zaludnienia, według aktualnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, wynosi:</p> <p>– powyżej 125% średniej gęstości zaludnienia na obszarze województwa małopolskiego uprawnionym do objęcia pomocą w obrębie typu operacji – 2 punkty, z tym że w przypadku realizacji operacji na obszarze większej liczby gmin pod uwagę bierze się średnią gęstość zaludnienia na obszarze gmin, w których będzie realizowana operacja,</p> <p>– powyżej 75% i nie więcej niż 125% średniej gęstości zaludnienia na obszarze województwa małopolskiego uprawnionym do objęcia pomocą – 1 punkt, z tym że w przypadku realizacji operacji na obszarze większej liczby gmin pod uwagę bierze się średnią gęstość zaludnienia na obszarze gmin, w których będzie realizowana inwestycja;</p> <p>7) mazowieckiego:</p> <p>a) operacja będzie realizowana w gminie, w której gęstość zaludnienia, według aktualnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, wynosi:</p> <p>– co najmniej 60 osób/km² – 2 punkty,</p>							

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ³					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>– od 25 do 59 osób/km² – 1 punkt,</p> <p>b) operacja będzie realizowana w gminie, w której długość dróg gminnych, według aktualnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, wynosi:</p> <p>– powyżej 100 km – 2 punkty,</p> <p>– od 40 do 100 km – 1 punkt;</p> <p>8) opolskiego:</p> <p>a) operacja będzie powiązana z drogami stanowiącymi korytarz transportowy na osi północ – południe (Kępno – Namysłów – Opole – Prószków – Prudnik – Trzebina – Bartultovice) lub wschód – zachód (Kudowa Słone – Kłodzko – Nysa – Niemodlin – Opole – Dobrodzień – Częstochowa) – 1 punkt,</p> <p>b) operacja dotyczy zmiany nawierzchni drogi z szutrowej na asfaltową albo z gruntowej na brukową lub asfaltową – 2 punkty,</p> <p>c) operacja będzie realizowana w gminie włączonej w granice parków krajobrazowych wraz z otulinami lub w granice obszaru Natura 2000 – 1 punkt;</p> <p>9) podkarpackiego – operacja będzie realizowana na obszarach wymagających szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju, wyznaczonych na podstawie wskaźnika sumarycznego obliczonego dla analizowanych danych dotyczących obszarów charakteryzujących się niskim poziomem rozwoju i obszarów o niekorzystnych wskaźnikach statystycznych dotyczących ubóstwa – 4 punkty;</p> <p>10) podlaskiego:</p> <p>a) droga, której dotyczy operacja, znajduje się lub będzie</p>							

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ³					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>zlokalizowana na obszarze, gdzie jest położona infrastruktura techniczna lub łączy miejscowości, w których jest położona infrastruktura techniczna – 2 punkty,</p> <p>b) operacja zawiera elementy wpływające na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym – 2 punkty;</p> <p>11) pomorskiego:</p> <p>a) operacja zapewni bezpośredni dostęp do terenów inwestycyjnych i przemysłowych, a konsekwencje zaniechania jej realizacji są wysokie – 4 punkty albo</p> <p>b) operacja dotyczy drogi, która zgodnie z wnioskami wynikającymi z weryfikacji struktury funkcjonalno-technicznej sieci dróg wojewódzkich zmieniła swoją kategorię z drogi wojewódzkiej na niższą – 4 punkty, albo</p> <p>c) operacja przyczyni się do poprawy dostępności transportowej do miasta powiatowego z obszaru znajdującego się poza izochroną 30 minut, na podstawie mapy Pomorskiego Biura Planowania Regionalnego – 4 punkty;</p> <p>12) śląskiego:</p> <p>a) liczba kilometrów dróg powiatowych i gminnych o twardej nawierzchni w powiecie, w którym jest zlokalizowana operacja, według aktualnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, w przypadku operacji polegającej wyłącznie na budowie drogi, wynosi:</p> <p>– nie więcej niż 500 km – 2 punkty,</p> <p>– powyżej 500 km i nie więcej niż 900 km – 1 punkt albo</p> <p>b) liczba kilometrów dróg powiatowych i gminnych o twardej</p>							

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ³					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>nawierzchni w powiecie, w którym jest zlokalizowana operacja, według aktualnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, w przypadku operacji polegającej wyłącznie na przebudowie lub zmianie nawierzchni drogi, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 500 km i nie więcej niż 1200 km – 1 punkt, – powyżej 1200 km – 2 punkty, albo <p>c) operacja dotyczy łącznie budowy i przebudowy albo budowy i zmiany nawierzchni dróg – 2 punkty,</p> <p>d) operacja będzie realizowana w gminie, na obszarze której gęstość zaludnienia, według aktualnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 200 osób/km² – 2 punkty, – powyżej 100 osób/km² i nie więcej niż 200 osób/km² – 1 punkt; <p>13) świętokrzyskiego – operacja dotyczy zmiany nawierzchni:</p> <p>a) drogi z szutrowej na asfaltową albo z gruntowej na brukową lub asfaltową oraz łączy tę drogę bezpośrednio z drogą wyższej kategorii – 4 punkty,</p> <p>b) drogi z szutrowej na asfaltową albo z gruntowej na brukową lub asfaltową oraz łączy tę drogę bezpośrednio z siecią dróg tej samej kategorii lub znajduje się w istniejącym ciągu sieci dróg – 2 punkty;</p> <p>14) warmińsko-mazurskiego – operacja będzie realizowana w gminie, w której gęstość zaludnienia, według aktualnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) powyżej 30 osób/km² – 3 punkty, b) 0–30 osób/km² – 4 punkty; 							

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ³					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	15) wielkopolskiego: a) operacja dotyczy zmiany nawierzchni drogi: – gruntowej na asfaltową – 2 punkty, – gruntowej na brukową lub z brukowej na asfaltową – 1 punkt, b) droga, której dotyczy operacja, łączy: – osadę, przysiółek, kolonię lub część miejscowości z wsią – 2 punkty, – dwie wsie odrębne terytorialnie – 1 punkt; 16) zachodniopomorskiego – operacja będzie realizowana w gminie, w której jest położony park narodowy, obszar Natura 2000, park krajobrazowy, rezerwat przyrody lub obszar chronionego krajobrazu – 4 punkty.							

Źródło: opracowanie własne

Jak pokazuje powyższa tabela część kryteriów wymaga poprawy zapisów by były przejrzyste (kryterium 3 i 7), wystarczająco szczegółowe (3, 4 i 7), a w przypadku dwóch województw (kryterium 7) również w zakresie mierzalności.

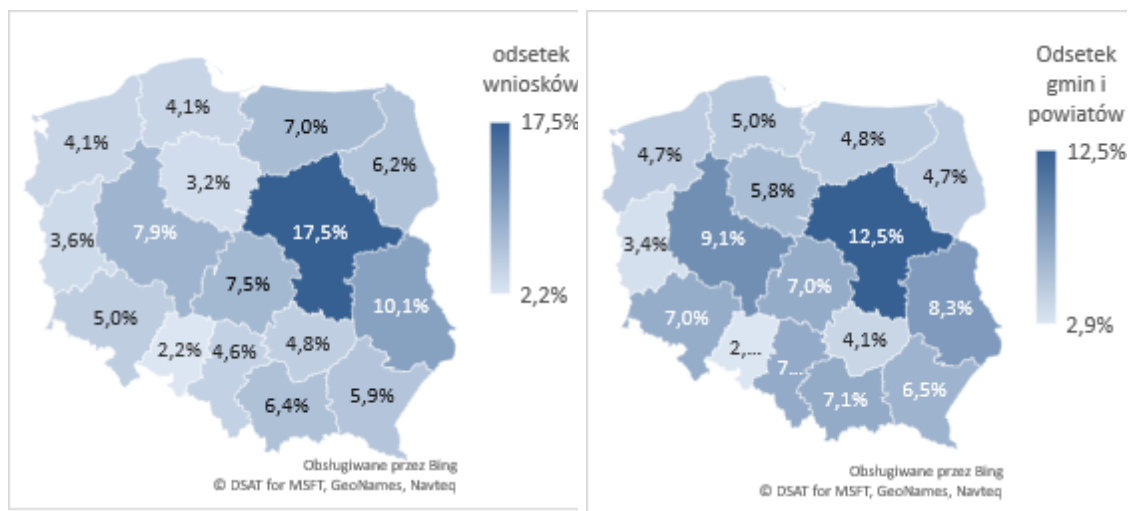
W przypadku wsparcia budowy lub modernizacji dróg lokalnych wątpliwości ze strony wnioskodawców, zidentyfikowane w ramach CJM, budziło kryterium „Droga objęta operacją prowadzi bezpośrednio do obiektu użyteczności publicznej”, za które można było uzyskać 2 punkty. Wnioskodawcy nie mieli pewności, jak definiować obiekt użyteczności publicznej – jedni za taki uważali budynek, w którym mieściła się instytucja publiczna, inni zaś definiowali to pojęcie szeroko i wpisywali we wniosku o dofinansowanie np. umiejscowienie przy drodze przystanku autobusowego. Niejasność ta i dość swobodne definiowanie wzbudziło pewne wątpliwości wśród wnioskodawców, którzy nie otrzymali dofinansowania, w szczególności w związku z tym, że na etapie naboru zadawali oni pytania do regulaminu i nie otrzymywali jednoznacznej odpowiedzi. Dwa punkty, które można było uzyskać za to kryterium, niekiedy decydowały o tym, kto dostanie dotację. Kryterium to należy odpowiednio dodefiniować w kolejnych regulaminach naborów.

Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze

Analizę rozpoczęto od przedstawienia liczby wniosków poddanych ocenie merytorycznej w ramach poszczególnych województw. Spojrzenie to pozwala z jednej strony dokonać rozpoznania w zakresie dotychczasowego zainteresowania wsparciem, ale również daje odniesienie do dalszych analiz poczynionych już na wartościach takich jak częstość czy średnia.

W ramach analizowanego instrumentu wykonawca otrzymał dane dotyczące oceny 4519 wniosków. Najwięcej wniosków spłynęło z województwa mazowieckiego (790), najmniej z województwa opolskiego (98). Dla każdego województwa liczebności uprawniają zatem do dokonywania analiz w podziale na region. Na poniższym obrazku zestawiono odsetek złożonych wniosków (mapa po lewej) z przybliżonym odsetkiem potencjalnych wnioskodawców (mapa po prawej). W przypadku potencjalnych wnioskodawców ujęto w wyliczeniu jedynie liczbę gmin i powiatów w danym województwie. Nie uwzględniono natomiast związków jst, które mogą być tworzone na podstawie porozumień zatwierdzanych uchwałami rad jednostek członkowskich w celu wspólnego wykonywania zadań publicznych, a zatem ich liczba jest zmienna w czasie, zaś same związki nie funkcjonują w publicznych rejestrach.

Rysunek 6. Odsetek wniosków a przybliżony odsetek potencjalnych podmiotów ubiegających się o dofinansowanie

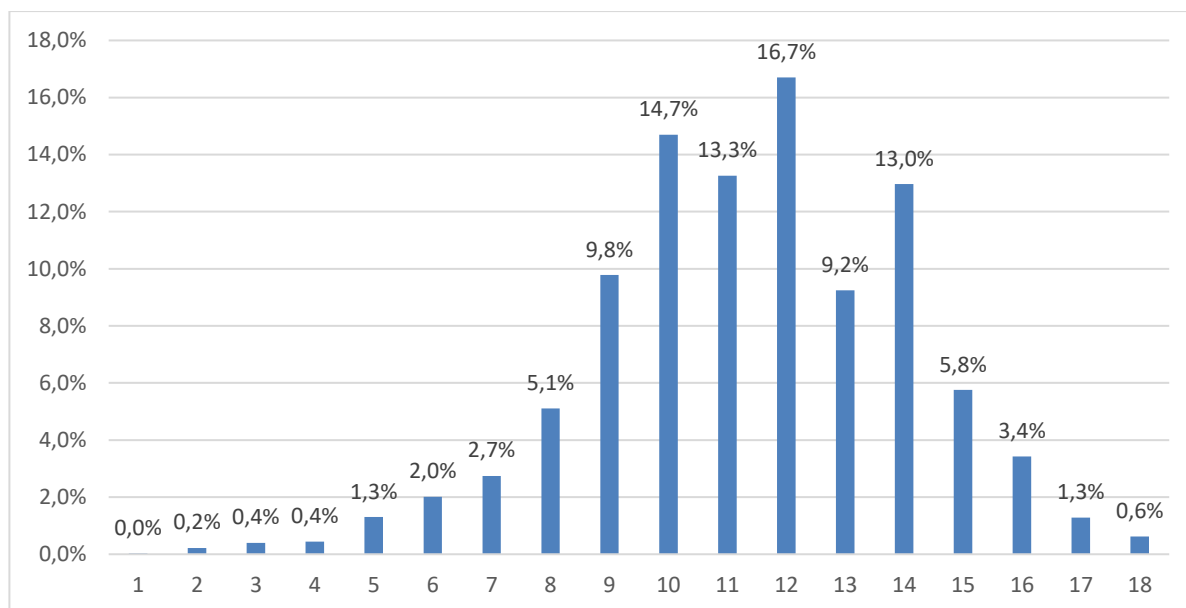


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR i GUS.

Zauważyć można, iż mapy mają zbliżony rozkład, jednak z drobnymi odstępstwami – nadreprezentacja wniosków w stosunku do liczby potencjalnych wnioskodawców w województwie mazowieckim i warmińsko-mazurskim, odwrotna sytuacja w przypadku województwa śląskiego i kujawsko-pomorskiego.

Kolejny wykres prezentuje rozkład ze zmiennej sumaryczna liczba punktów.

Wykres 1. Rozkład z sumarycznej liczby punktów

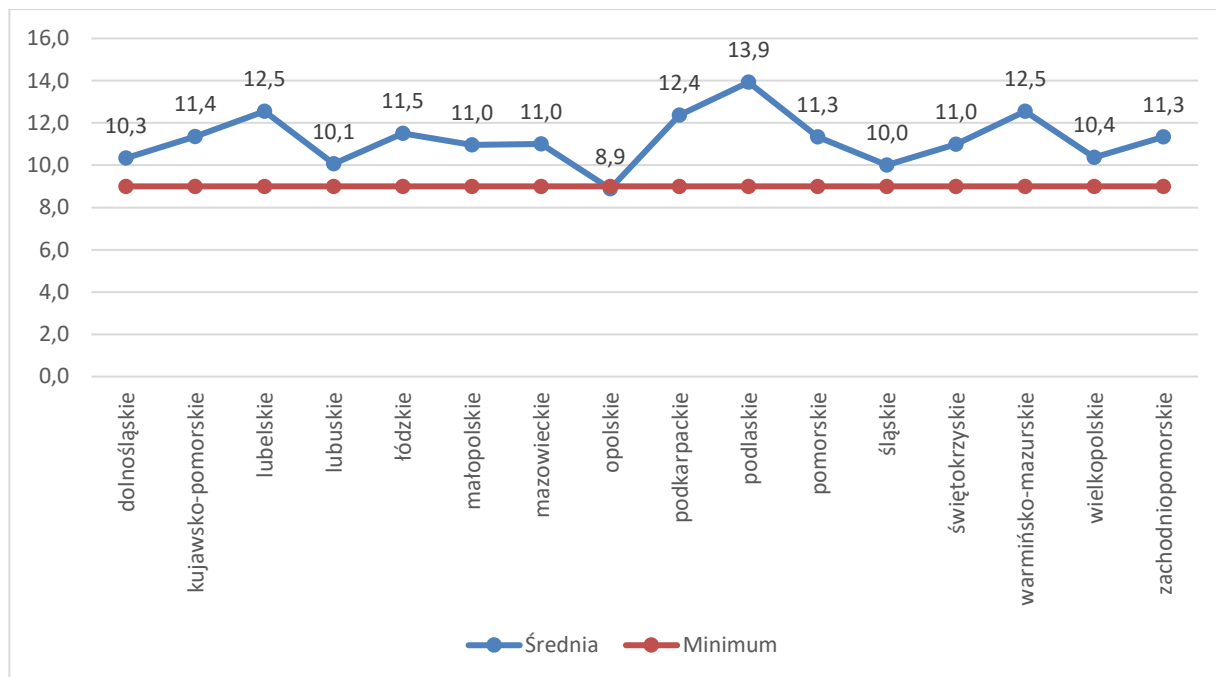


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Rozkład pokazuje, iż ponad 75% wnioskodawców otrzymała sumaryczną liczbę punktów o wartościach środkowych (9-14 punktów), wartości skrajne były osiągnięte znacznie rzadziej, co świadczy o właściwym dobrze kryteriów z odpowiednimi wagami punktowymi.

Poniżej progu znalazło się 12,3% wniosków, a więc minimum uprawniające do otrzymania pomocy spełniło funkcję selekcyjną pozwalającą na odrzucenie najniżej ocenionych wniosków. Następnie porównano średnią liczbę w poszczególnych województwach w odniesieniu do minimum uprawniającego do otrzymania dofinansowania.

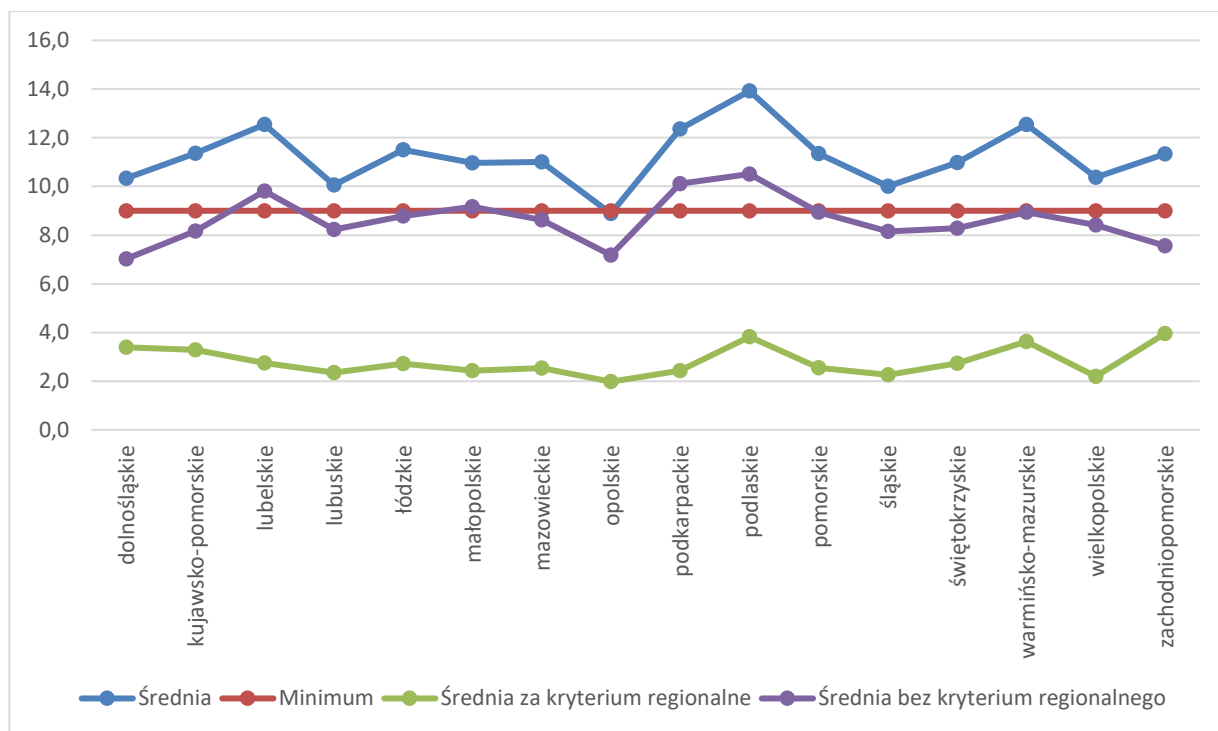
Wykres 2. Średnia liczba punktów w województwie a minimum



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

We wszystkich województwach oprócz opolskiego średnia przekroczyła wymagane minimum (9 punktów), jednak można zaobserwować znaczące różnice pomiędzy województwami – najniższa średnia w województwie opolskim (8,9) i najwyższa w podlaskim (13,9). W związku z istnieniem kryterium regionalnego w pierwszym kroku sprawdzono czy różnice między województwami nie wynikają właśnie z niego. Poniżej prezentujemy wykres, który oprócz minimum i średniej w województwie prezentuje dodatkowo średnią z kryterium regionalnego oraz średnią po usunięciu kryterium regionalnego.

Wykres 3. Wpływ kryterium regionalnego na średnią w województwach



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

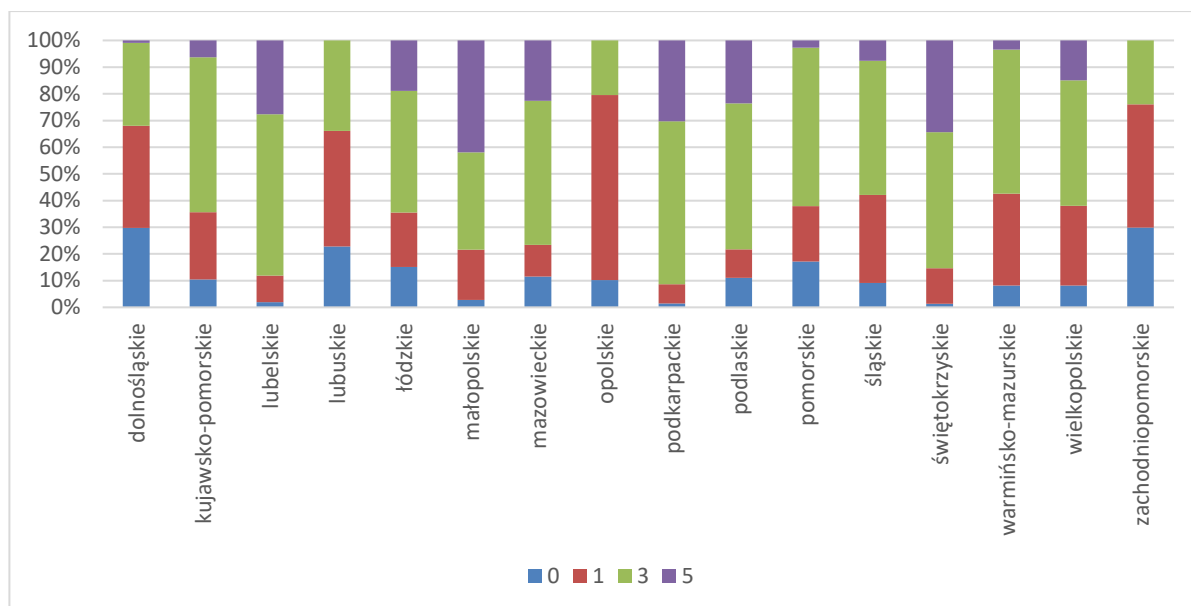
Można zauważyć, iż wartość średniej w ramach kryterium regionalnego nie jest aż tak zróżnicowana jak wartość średniej ogólnej, oraz że średnia z wyłączeniem kryterium regionalnego nadal mocno różnicuje województwa. Jednocześnie dwanaście województw bez kryterium regionalnego osiąga średnią poniżej minimum uprawniającego do dofinansowania.

Poniżej dokonujemy przeglądu kolejnych kryteriów w podziale na województwa.

Kryterium pierwsze: „podstawowy dochód podatkowy gminy, w której jest planowana realizacja operacji, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, obliczany zgodnie z przepisami o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, opublikowany przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw finansów publicznych do stosowania w roku, w którym nastąpiło ogłoszenie o naborze, kształtuje się na poziomie:

- a) nie więcej niż 50% średniej krajowej – 5 punktów,
- b) powyżej 50% średniej krajowej i nie więcej niż 75% średniej krajowej – 3 punkty,
- c) powyżej 75% średniej krajowej i nie więcej niż 100% średniej krajowej – 1 punkt”.

Wykres 4. Rozkład punktów w ramach kryterium 1 w podziale na województwa

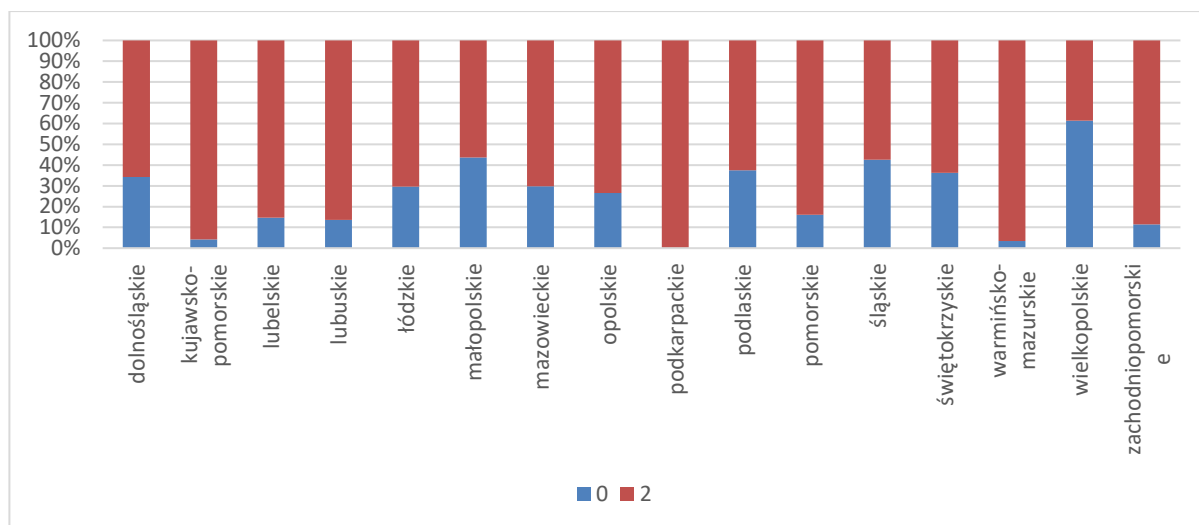


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium znacząco różnicuje województwa, można wskazać województwa w ramach których ponad 40% wniosków otrzymało maksymalną liczbę punktów (małopolskie) jak i województwa gdzie odsetek ten nie przekraczał 1% (dolnośląskie). Stosunkowo niewiele wniosków otrzymało zero punktów, choć i tu występują województwa gdzie odsetek ten zbliża się do 30% (dolnośląskie i zachodniopomorskie). Zróżnicowanie w punktacji między województwami można by zniwelować odnosząc kryterium nie do średniej krajowej, ale do średniej w ramach województwa. Dodatkowo, biorąc pod uwagę niewielki wpływ wnioskodawcy na kwestie podlegające ocenie w ramach niniejszego kryterium oraz jego pośredni związek z celem szczegółowym 6B, warto rozważyć zmniejszenie wag przypisanych w ramach omawianego kryterium. Rekomendacja ta wynika z analiz zespołu badawczego, znalazła również aprobatę wśród uczestników panelu eksperckiego.

Kryterium drugie: „bezrobocie w powiecie, na obszarze którego jest położona gmina, w której jest planowana realizacja operacji, w okresie ostatnich 12 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o przyznanie pomocy było wyższe lub równe średniej krajowej”, w ramach którego można było uzyskać 2 punkty. Poniżej prezentujemy wykres obrazujący udział wniosków z daną punktacją w ramach każdego z województw.

Wykres 5. Rozkład punktów w ramach kryterium 2 w podziale na województwa

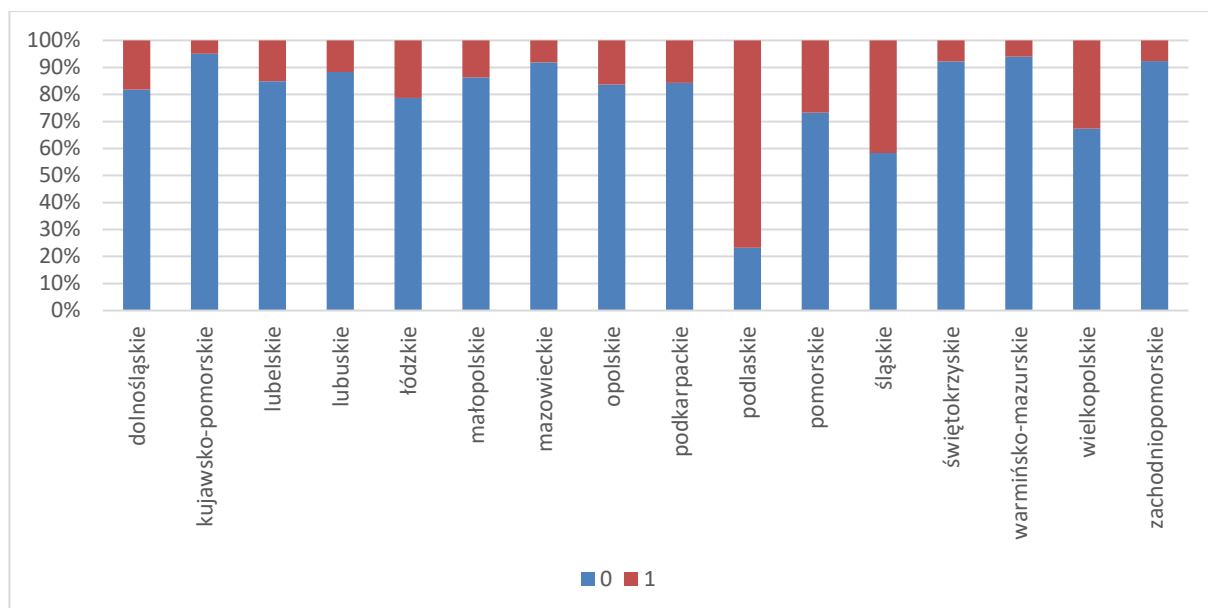


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Przede wszystkim, w toku wywiadów z przedstawicielami samorządów zauważano, iż zasadniczo w ostatnim czasie kwestia bezrobocia przestaje być palącym problemem społecznym. Jeśli chodzi o analizowane dane ilościowe, to wyniki różnicują województwa, tak jak zróżnicowane jest bezrobocie. Różnicowanie to jednak jest przede wszystkim pomiędzy województwami, nie zawsze w ramach wniosków w danym województwie (wysoki odsetek wniosków z dwoma punktami w ramach danego województwa, w tym w województwie podkarpackim 100%). Większe zróżnicowanie wewnątrz województw i jednocześnie wyrównanie punktacji między województwami, zapewniłoby odniesienie nie do średniej krajowej lecz do wojewódzkiej. Dodatkowo, biorąc pod uwagę zblizony charakter kryteriów nr 1 i 2, niemożność wpływania w sposób bezpośredni na liczbę uzyskanych w ich ramach punktów przez wnioskodawcę, a także zapośredniczony związek z celem szczegółowym 6B, warto rozważyć zmniejszenie wagi punktowej w ramach niniejszego kryterium.

Kryterium trzecie: „operacja jest powiązana z inwestycjami dotyczącymi tworzenia pasywnej infrastruktury szerokopasmowej lub na obszarze realizacji operacji istnieje funkcjonująca sieć szkieletowa”, za spełnienie którego można było otrzymać jeden punkt.

Wykres 6. Rozkład punktów w ramach kryterium 3 w podziale na województwa

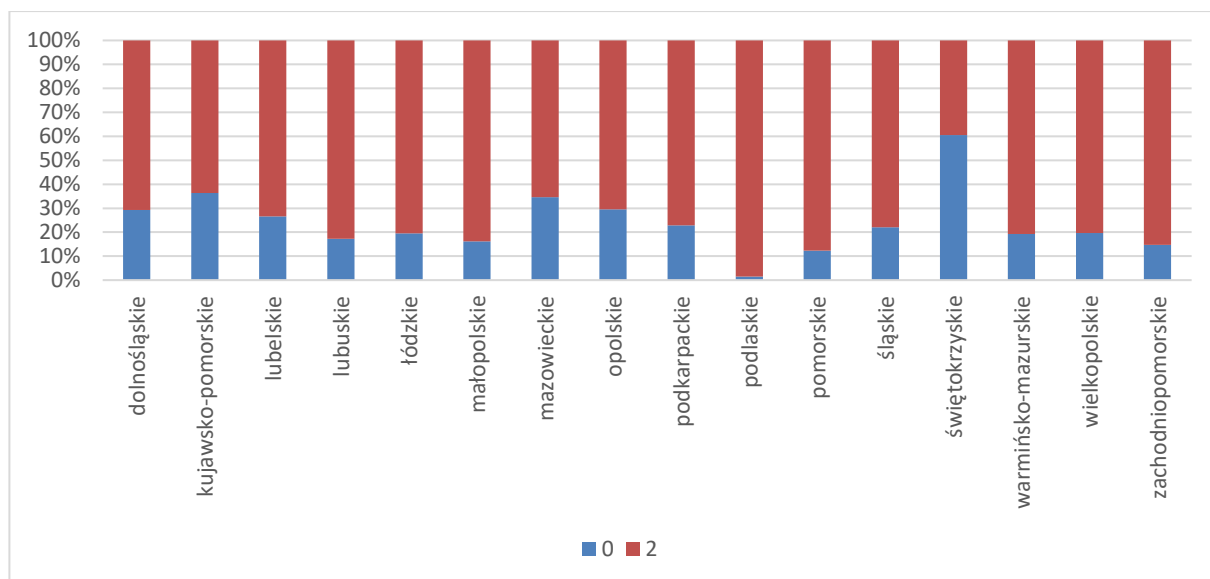


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W ramach kryterium wyraźnie wybija się województwo podlaskie, gdzie 76,8% wnioskodawców otrzymało punkty, podczas gdy w pozostałych województwach jest to wyraźnie niższy odsetek, nierzadko bliski lub niższy niż 10%. Jest to jeden z powodów najwyższej średniej z sumy punktów właśnie w tym województwie. Jakkolwiek kryterium to nie jest często spełniane, to jednak z uwagi na jego teoretyczne, merytoryczne uzasadnienie (choćby na poziomie dokumentów unijnych) oraz potencjalnie stymulujący wpływ – sugeruje się jego pozostawienie w niezmienionym kształcie. Warto przy tym zaznaczyć, iż kryterium to wzbudzało dużo kontrowersji w gronie respondentów uczestniczących w badaniu. Podkreślano, iż może być trudne do spełnienia z uwagi na wymagania PZP dot. niełączenia zamówień publicznych. Wskazywano również, że sieć szerokopasmowa bywa traktowana jako internet dostarczany przez komercyjne sieci komórkowe jak np. Orange, co wpływa bądź to na powoływanie się na ten fakt we wnioskach, bądź też uznawanie, iż w tej sytuacji nie ma potrzeby tworzenia pasywnej infrastruktury szerokopasmowej. Zauważano wreszcie, iż zakresy inwestycji drogowej oraz projektu w zakresie infrastruktury szerokopasmowej są w dużej mierze rozbieżne. Dostrzegano wprawdzie, iż przy budowaniu drogi można przygotować kanały technologiczne, w których będzie mogła być ułożona owa infrastruktura, jednak generalnie kwestie te postrzegano jako istotowo rozłączne.

Kryterium czwarte: „droga objęta operacją prowadzi bezpośrednio do obiektu użyteczności publicznej”, w ramach którego można było uzyskać 2 punkty.

Wykres 7. Rozkład punktów w ramach kryterium 4 w podziale na województwa

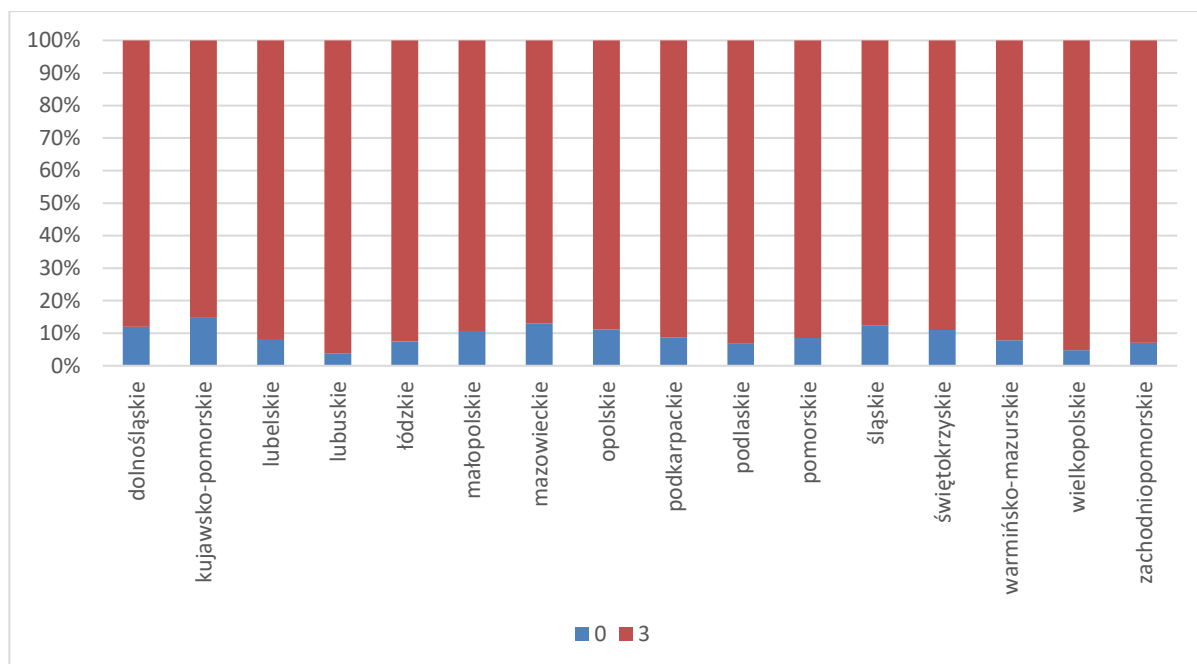


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W ramach tego kryterium zdecydowana większość wnioskodawców otrzymywała punkty. Jedynie województwo świętokrzyskie (39,4%) charakteryzuje się wyraźnie wyższym odsetkiem wniosków z zerową punktacją niż w pozostałych województwach. Z kolei w województwie podlaskim 98,6% wniosków otrzymało 2 punkty. Zarówno same kryterium, jak i przypisane w jego ramach wagi punktowe wydają się uzasadnione merytorycznie, a przy tym pozwalają rankingować wnioski. Proponuje się zatem pozostawienie kryterium w niezmienionym kształcie (pomijając kwestie doprecyzowania językowego, o czym wyżej).

Kryterium piąte: „operacja dotyczy drogi łączącej się z drogą o wyższej kategorii” w ramach którego przewidziano możliwość uzyskania 3 punktów.

Wykres 8. Rozkład punktów w ramach kryterium 5 w podziale na województwa

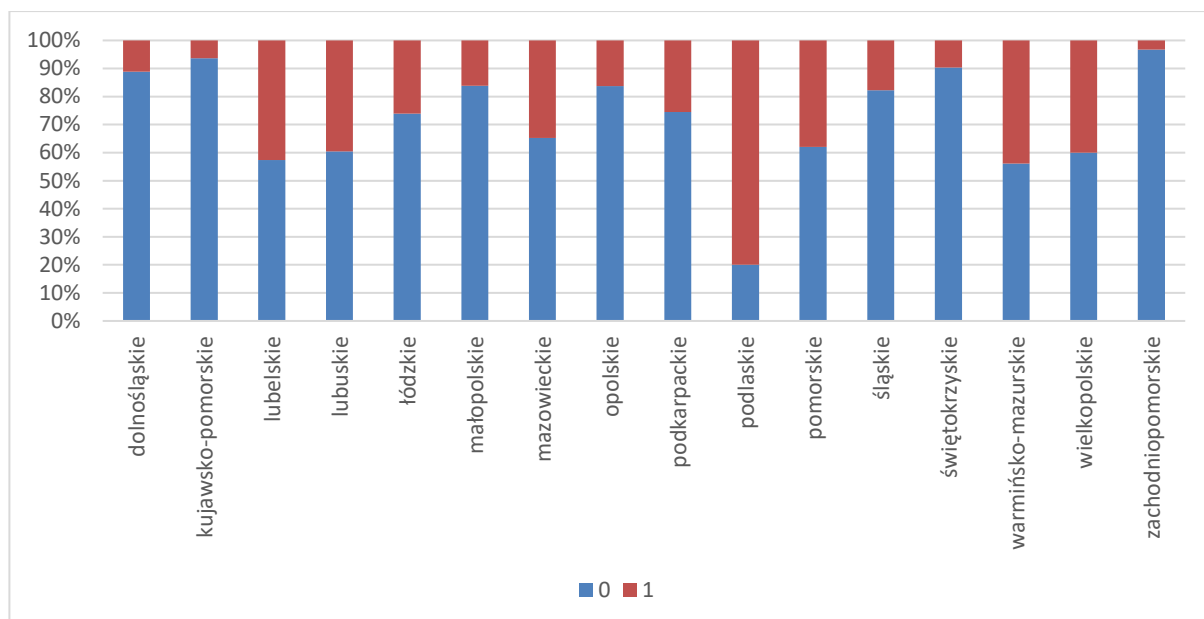


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

We wszystkich województwach w ramach kryterium wnioski otrzymały w znacznej większości (ok. 90%) maksymalną liczbę punktów. Nieznacznie wyższy odsetek (14,7%) wniosków z zerową punktacją można zauważyć w województwie kujawsko-pomorskim. Z kolei w województwie lubuskim i wielkopolskim odsetek ten był wyraźnie niższy – odpowiednio 3,7% i 4,8%. Poza tym kryterium nie różnicuje znacząco województw między sobą (co oznacza, iż nie ma regionów, w którym dofinansowanie statystycznie znacznie częściej niż w pozostałych województwach otrzymywałyby projekty, które nie posiadają pożądanej charakterystyki, jaką jest łączenie się budowanej/modernizowanej drogi z drogą o wyższej kategorii). Zjawisko to należy ocenić pozytywnie. Ponadto, opisane kryterium w niewielkim stopniu różnicuje wnioski w ramach danego województwa, co sprawia, iż ma ograniczoną wartość w zakresie rankingowania wniosków. Równocześnie, z dużą dozą prawdopodobieństwa może to jednak oznaczać, że jest ono skuteczne w zakresie wpływania na wnioskodawców celem zapewnienia, iż podejmowane przez nich przedsięwzięcia służą ciągłości sieci drogowej.

Kryterium szóste: „operacja jest realizowana w porozumieniu pomiędzy gminami lub powiatami, lub gminą a powiatem”, gdzie przewidziano do przyznania 1 punkt.

Wykres 9. Rozkład punktów w ramach kryterium 6 w podziale na województwa

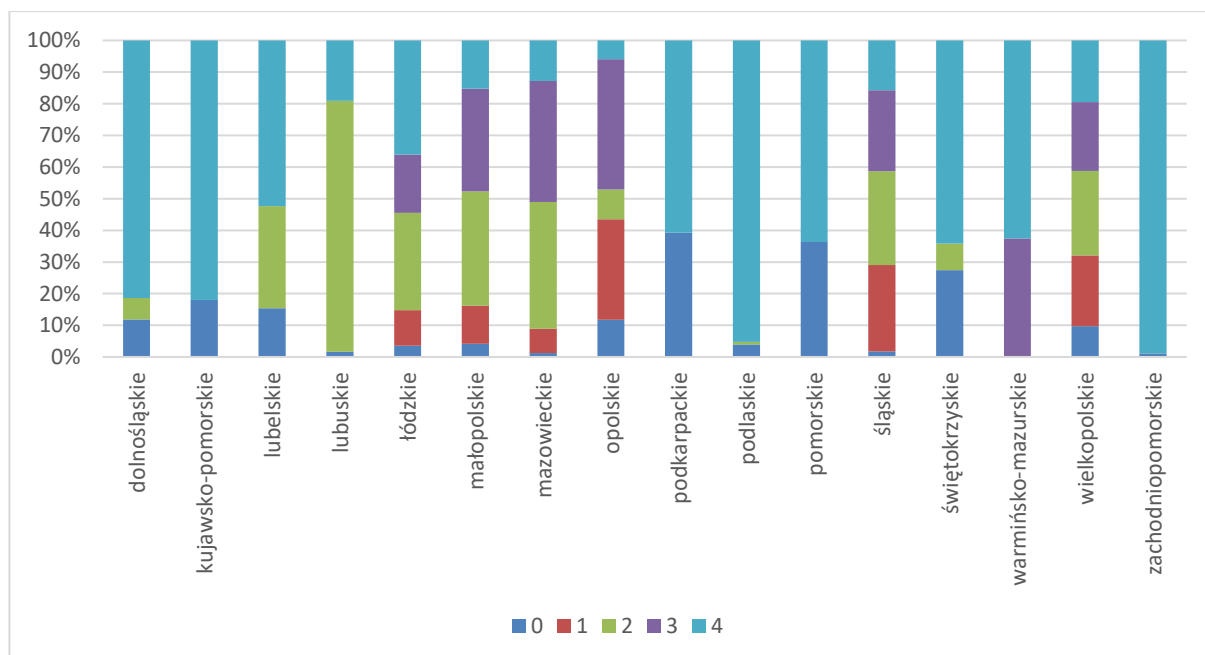


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium znacząco różnicowało województwa, najmniejszy odsetek wniosków z punktami odnotować można w województwie zachodniopomorskim (3,3%), a największy w województwie podlaskim (80%). Jest to drugie kryterium, które wpłynęło znacząco na tak wysoką średnią województwa podlaskiego w stosunku do pozostałych województw. Z punktu widzenia logiki interwencji, kryterium to jest mniej istotne niż np. kryteria 3-5. Ponieważ jednak partnerstwo uprawdopodobnia fakt, iż dana droga będzie miała znaczenie dla więcej niż jednej jst oraz będzie przemyślaną inwestycją, a przy tym waga przypisana temu kryterium jest odpowiednio niższa niż dla kryteriów 3-5 – zasadne wydaje się pozostawienie kryterium w jego obecnej formie.

Kryterium siódme to kryteria regionalne, oddzielnie sformułowane dla poszczególnych województw.

Wykres 10. Rozkład punktów w ramach kryterium 7 w podziale na województwa



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium w ramach województwa podlaskiego i zachodniopomorskiego niemal w ogóle nie różnicowało wnioskodawców – odpowiednio 95,2% i 98,9% uzyskało maksimum punktów. Kryteria dla tych województw rekomendujemy do zmiany. Takie zalecenie wynika z przekonania, iż kryteria te z jednej strony nie wpisują się w ogóle w cel szczegółowy 6B (dla województwa zachodniopomorskiego⁵), a z drugiej – zgodnie z obecnym stanem wiedzy branżowej, mogą być łatwe do spełnienia (kryterium 2b dla województwa podlaskiego⁶ – katalog elementów wpływających na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym jest bardzo szeroki, zawiera również kwestie uznawane za standard przy inwestycjach drogowych⁷). Wprawdzie taki stan rzeczy nie jest może dojmującą wadą w przypadku naborów regionalnych, w których konkurują ze sobą jedynie wnioski z danego województwa, natomiast jest niepożądany z punktu widzenia dążenia do zapewnienia możliwie najwyższej jakości realizowanych inwestycji.

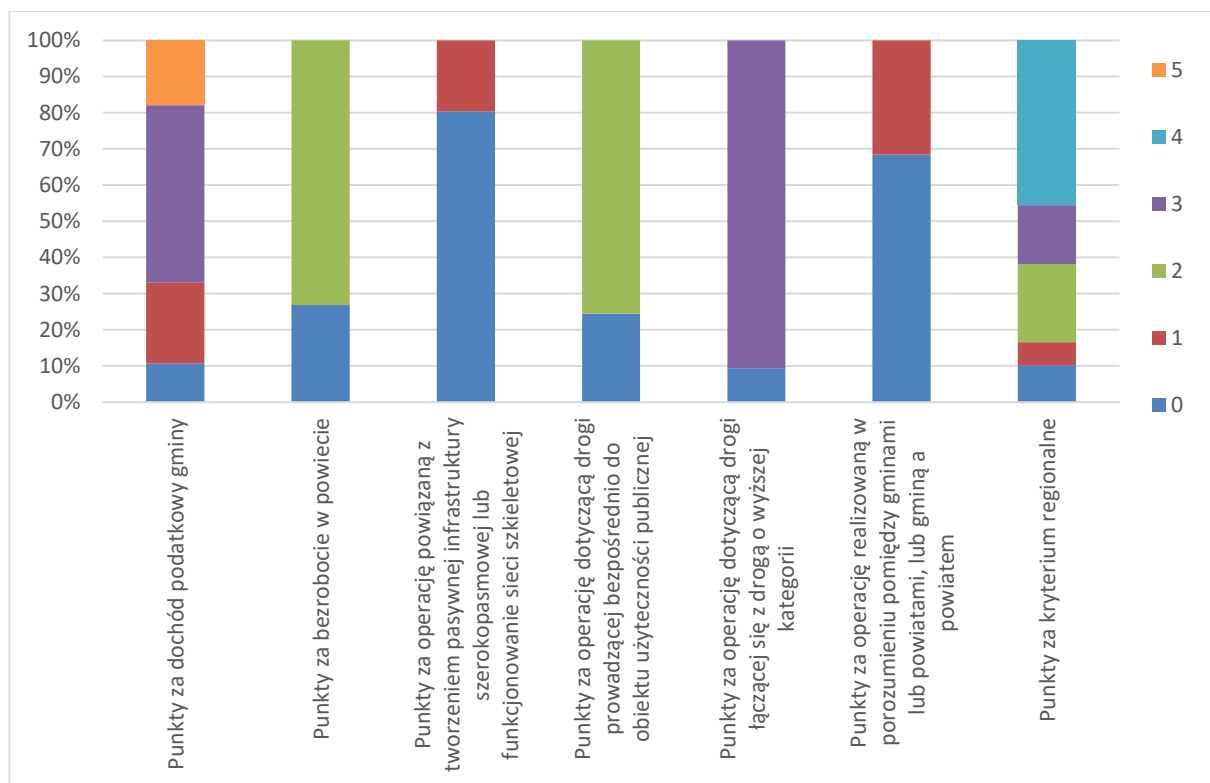
Następnie sprawdzono jak w ramach poszczególnych kryteriów wygląda rozkład liczby punktów. Wszystkie kryteria zestawiono na jednym wykresie zamieszczonym poniżej.

⁵ operacja będzie realizowana w gminie, w której jest położony park narodowy, obszar Natura 2000, park krajobrazowy, rezerwat przyrody lub obszar chronionego krajobrazu – 4 punkty.

⁶ a) droga, której dotyczy operacja, znajduje się lub będzie zlokalizowana na obszarze, gdzie jest położona infrastruktura techniczna lub łączy miejscowości, w których jest położona infrastruktura techniczna – 2 punkty; b) operacja zawiera elementy wpływające na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym – 2 punkty.

⁷ Por. np. Gaca S., 2002, Badania prędkości pojazdów i jej wpływu na bezpieczeństwo ruchu drogowego, Zeszyty Naukowe Politechniki Krakowskiej, nr 75, Kraków.

Wykres 11. Odsetek wniosków z daną punktacją w ramach danego kryterium

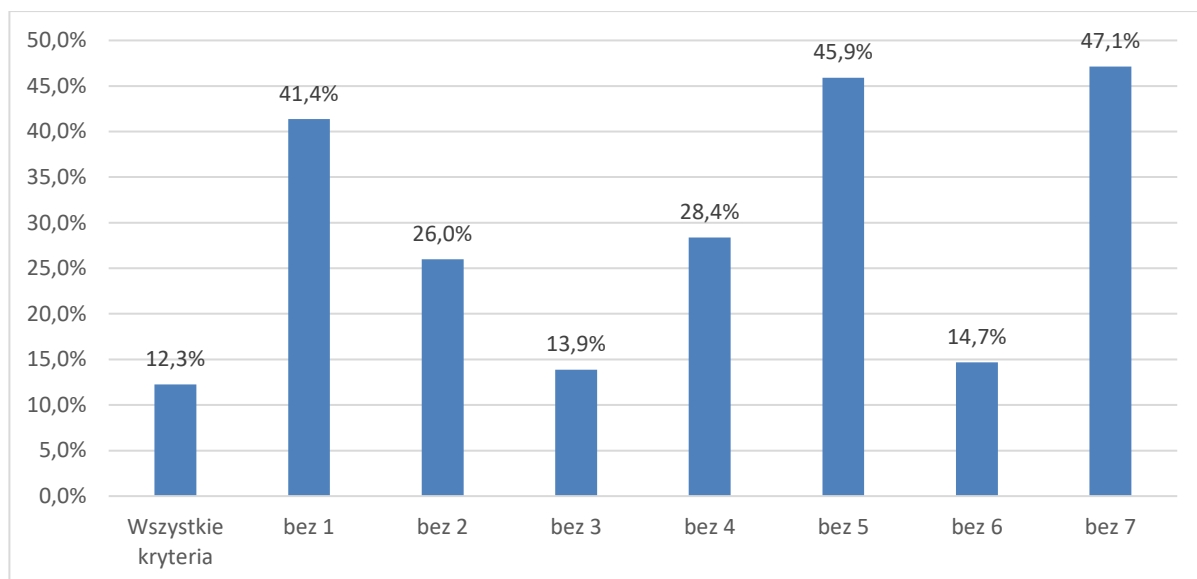


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium najłatwiej różnicującym wnioskodawców jest kryterium 5: 90,6% wniosków z maksymalną liczbą punktów. Z kolei najbardziej różnicujące są kryteria posiadające szerszą skalę, czyli dochód podatkowy gminy i kryteria regionalne. Najtrudniejszym do spełnienia (najniższy odsetek wniosków z punktami) i krytykowanym przez przedstawicieli samorządów, choć w opinii ekspertów i w świetle danych literaturowych zasadnym merytorycznie – było kryterium 3: 19,7% wniosków otrzymało w jego ramach punkty.

W kolejnym kroku porównano jak na przekroczenie minimum wpływają poszczególne kryteria, co prezentuje poniższy wykres.

Wykres 12. Wpływ danego kryterium na przekroczenie minimum punktowego



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Najmocniej na przekroczenie progu wpływały kryteria regionalne – 47,1% wniosków nie otrzymałoby wsparcia przy utrzymaniu progu na obecnym poziomie, gdyby nie otrzymały punktów regionalnych. Dla przekroczenia minimum istotne było kryterium 1 (41,4%), ale również kryterium 5 (45,9%).

Podsumowując, kryteria wyboru projektów dla Budowy lub modernizacji dróg lokalnych co do zasady spełniają wymogi rzetelności, przejrzystości, mierzalności, spójności wewnętrznej i szczegółowości. Sugeruje się jedynie doprecyzowanie kryteriów nr 3, 4 i 7 (nie tyle w ramach samego rozporządzenia, co dokumentacji naborowej), ponieważ mimo oparcia ich na terminach funkcjonujących w polskim prawodawstwie, są one nadal niezrozumiałe dla potencjalnych wnioskodawców. Ponadto, rekomenduje się zachowanie obecnego zestawu kryteriów wyboru projektów jako uzasadnionych merytorycznie i powiązanych z logiką interwencji. Zaleca się jednak zmniejszenie liczby punktów możliwych do uzyskania w ramach kryteriów nr 1 i 2 jako najmniej zależnych od wnioskodawcy, a przy tym jedynie pośrednio związanych z celem szczegółowym 6B i celem typu operacji. Dodatkowo, zalecane jest zastąpienie w ich ramach średniej krajowej średnią wojewódzką jako bardziej miarodajnym punktem odniesienia.

5.2. Gospodarka wodno-ściekowa

W ramach typu operacji „Gospodarka wodno-ściekowa” pomoc może zostać przyznana na budowę, przebudowę, modernizację lub wyposażenie obiektów budowlanych służących do zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, jak również na zakup i montaż urządzeń kanalizacyjnych oraz urządzeń wodociągowych. Operacja ta została określona w PROW 2014-2020 jako realizująca przede wszystkim cel szczegółowy 6B. Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich. W odniesieniu do analizowanego typu operacji ocenie podlegają następujące kryteria wyboru (**liczby porządkowe w tabeli odpowiadają skrótowemu zapisom, które zawierają rysunki/wykresy w podrozdziale 5.2.**):

Tabela 4. Gospodarka wodno-ściekowa – kryteria wyboru projektów

Lp.	Kryterium wyboru projektów
1	podstawowy dochód podatkowy gminy, w której jest planowana realizacja operacji, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, obliczany zgodnie z przepisami o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, kształtuje się w roku, w którym nastąpiło ogłoszenie o naborze, na poziomie: a) nie więcej niż 50% średniej krajowej – 4 punkty, b) powyżej 50% średniej krajowej i nie więcej niż 75% średniej krajowej – 2 punkty, c) powyżej 75% średniej krajowej i nie więcej niż 100% średniej krajowej – 1 punkt;
2	średnia stopy bezrobocia w powiecie, na którego obszarze jest planowana realizacja operacji, w okresie ostatnich 12 miesięcy poprzedzających miesiąc rozpoczęcia terminu naboru wniosków o przyznanie pomocy była wyższa lub równa średniej krajowej stopie bezrobocia w tym okresie – 1 punkt;
3	operacja jest planowana na obszarze gminy, na którym jednolita część wód powierzchniowych jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych wskazanych w programie wodno-środowiskowym kraju, o którym mowa w art. 113 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne – 5 punktów;
4	wyrażony w % iloraz liczby ludności korzystającej z sieci wodociągowej znajdującej się na obszarze, o którym mowa w § 4 pkt 4, na którym jest planowana realizacja operacji, i liczby mieszkańców na tym obszarze, zwany dalej „wskaźnikiem zwodociągowania gminy”, według danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na dzień rozpoczęcia naboru wniosków o przyznanie pomocy, zwanych dalej „danymi GUS” – w przypadku realizacji operacji w zakresie gospodarki wodnej, wynosi: a) nie więcej niż 50% – 6 punktów, b) powyżej 50% i nie więcej niż 75% – 4 punkty, c) powyżej 75% i nie więcej niż 90% – 2 punkty;
5	wyrażony w % iloraz liczby ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej znajdującej się na obszarze, o którym mowa w § 4 pkt 4, na którym jest planowana realizacja operacji, i liczby mieszkańców na tym obszarze, zwany dalej „wskaźnikiem skanalizowania gminy”, według danych GUS – w przypadku realizacji operacji w zakresie gospodarki ściekowej, wynosi: a) nie więcej niż 20% – 4 punkty,

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	b) powyżej 20% i nie więcej niż 30% – 2 punkty, c) powyżej 30% i nie więcej niż 40% – 1 punkt;
6	wskaźnik zwodociągowania gminy, według danych GUS, w przypadku realizacji operacji w zakresie gospodarki ściekowej, wynosi: a) powyżej 75% – 2 punkty, b) powyżej 50% i nie więcej niż 75% – 1 punkt;
7	operacja dotyczy łącznie gospodarki wodnej i ściekowej – 1,5 punktu;
8	operacja będzie realizowana w związku z tworzeniem pasywnej infrastruktury szerokopasmowej w rozumieniu art. 2 pkt 137 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014, str. 1) lub na obszarze realizacji operacji funkcjonuje sieć szerokopasmowa w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 880, 1045, 1777 i 2281 oraz z 2016 r. poz. 903) – 0,5 punktu.
9	Kryteria dotyczące specyfiki region – w przypadku województwa: 1) dolnośląskiego: a) realizacja planowanej operacji będzie kontynuacją przedsięwzięć dotyczących budowy infrastruktury z zakresu gospodarki wodno-ściekowej na obszarze gminy, zakończonych nie później niż w terminie 10 lat bezpośrednio poprzedzających dzień rozpoczęcia naboru wniosków o przyznanie pomocy, i ma na celu zwiększenie liczby odbiorców usług w rozumieniu art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2015 r. poz. 139 i 1893) – 4 punkty, b) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy, w której występuje przynajmniej jedna z form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651, 1688 i 1936 oraz z 2016 r. poz. 422), zwanej dalej „ustawą o ochronie przyrody”, albo strefa ochronna granicząca z formą ochrony przyrody: – park narodowy, park krajobrazowy lub rezerwat przyrody – 4 punkty albo – otulina parku narodowego, otulina parku krajobrazowego, otulina rezerwatu przyrody, obszar chronionego krajobrazu, obszar Natura 2000 – 2 punkty, c) wyrażony w % iloraz liczby mieszkańców w miejscowości, w której jest planowana realizacja operacji, i średniej wojewódzkiej liczby mieszkańców, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5000 mieszkańców, według danych GUS, wynosi: – powyżej 100% – 4 punkty, – powyżej 75% i nie więcej niż 100% – 3 punkty, – powyżej 50% i nie więcej niż 75% – 2 punkty, – powyżej 25% i nie więcej niż 50% – 1 punkt; 2) kujawsko-pomorskiego:

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>a) planowana operacja dotyczy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowy lub przebudowy oczyszczalni ścieków lub stacji uzdatniania wody, z wyłączeniem przydomowych oczyszczalni ścieków – 4 punkty, – budowy sieci wodociągowej lub sieci kanalizacyjnej – 2 punkty, <p>b) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy, w której występuje co najmniej jedna z form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2–5 ustawy o ochronie przyrody, a wyrażony w % iloraz łącznej powierzchni występowania form ochrony przyrody znajdujących się w obszarze tej gminy i obszaru tej gminy wynosi co najmniej 50% – 2 punkty,</p> <p>c) wysokość kosztów kwalifikowalnych planowanej operacji w zakresie odprowadzania lub oczyszczania ścieków wynosi co najmniej 75% kosztów kwalifikowalnych operacji – 3 punkty,</p> <p>d) planowana operacja będzie stanowić kontynuację przedsięwzięć zrealizowanych w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, polegających na budowie przydomowych oczyszczalni ścieków – 3 punkty;</p> <p>3) lubelskiego:</p> <p>a) planowana operacja dotyczy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowy oczyszczalni ścieków – 4 punkty, – przebudowy oczyszczalni ścieków – 2 punkty, <p>b) realizacja operacji jest planowana w miejscowości, na której obszarze znajduje się zbiornik wodny lub ciek wodny – 4 punkty,</p> <p>c) gęstość zaludnienia gminy, na której obszarze jest planowana realizacja operacji, według danych GUS, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej średniej wojewódzkiej – 4 punkty, – powyżej 75% średniej wojewódzkiej i nie więcej niż średnia wojewódzka – 3 punkty, – powyżej 50% średniej wojewódzkiej i nie więcej niż 75% średniej wojewódzkiej – 2 punkty; <p>4) lubuskiego:</p> <p>a) planowana operacja dotyczy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowy oczyszczalni ścieków – 4 punkty, – przebudowy oczyszczalni ścieków – 2 punkty, <p>b) realizacja operacji jest planowana w gminie, na której obszarze znajduje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> – park narodowy lub obszar Natura 2000, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 5 ustawy o ochronie przyrody – 4 punkty, albo – rezerwat przyrody lub park krajobrazowy, lub obszar chronionego krajobrazu, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2–4 ustawy o ochronie przyrody – 2 punkty, <p>c) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy, w której gęstość zaludnienia, według danych GUS, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poniżej 40 osób na km² – 4 punkty,

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<ul style="list-style-type: none"> – od 40 osób do 60 osób na km² – 3 punkty, – od 60 osób do 80 osób na km² – 1 punkt; <p>5) łódzkiego:</p> <p>a) realizacja operacji jest planowana na obszarach turystycznych dolin rzecznych Pilicy, Warty lub Bzury stanowiących obszary strategicznej interwencji, wskazanych w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 udostępnionej na stronie internetowej administrowanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego – 2 punkty,</p> <p>b) planowana operacja dotyczy budowy oczyszczalni ścieków lub budowy sieci kanalizacyjnej na obszarze gminy, dla której różnica wskaźnika zwodociągowania i wskaźnika skanalizowania, według danych GUS, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 80% – 6 punktów, – powyżej 60% i nie więcej niż 80% – 4 punkty, – powyżej 40% i nie więcej niż 60% – 2 punkty albo <p>planowana operacja dotyczy budowy sieci wodociągowej na obszarze gminy, dla której wskaźnik zwodociągowania jest niższy od wskaźnika zwodociągowania dla województwa – 6 punktów,</p> <p>c) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy, w której gęstość zaludnienia, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5000 mieszkańców, według danych GUS, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 60 osób na km² – 4 punkty, – powyżej 50 osób na km² i nie więcej niż 60 osób na km² – 3 punkty, – powyżej 40 osób na km² i nie więcej niż 50 osób na km² – 2 punkty, – powyżej 30 osób na km² i nie więcej niż 40 osób na km² – 1 punkt; <p>6) małopolskiego:</p> <p>a) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy, w której liczba przedsiębiorców będących osobami fizycznymi prowadzącymi działalność gospodarczą, wpisanych do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, na dzień rozpoczęcia naboru wniosków, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 800 osób fizycznych – 2 punkty, – powyżej 400 i nie więcej niż 800 osób fizycznych – 1 punkt, <p>b) realizacja operacji jest planowana w gminie, na której obszarze jest położony:</p> <ul style="list-style-type: none"> – park narodowy lub obszar Natura 2000 – 4 punkty albo – park krajobrazowy lub rezerwat przyrody, lub obszar chronionego krajobrazu – 2 punkty, <p>c) średnia gęstość zaludnienia w gminie, na której obszarze jest planowana realizacja operacji, według danych GUS, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 130% średniej gęstości zaludnienia na obszarach, o których mowa w § 4 pkt 4, województwa małopolskiego – 6 punktów, – powyżej 100% i nie więcej niż 130% średniej gęstości zaludnienia na obszarach, o których mowa w § 4 pkt 4, województwa małopolskiego – 4 punkty,

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>– powyżej 70% i nie więcej niż 100% średniej gęstości zaludnienia na obszarach, o których mowa w § 4 pkt 4, województwa małopolskiego – 2 punkty;</p> <p>7) mazowieckiego:</p> <p>a) średnia gęstość zaludnienia gminy, na której obszarze jest planowana realizacja operacji, według danych GUS, wynosi:</p> <p>– co najmniej 60 osób na km² – 4 punkty,</p> <p>– od 25 do 59 osób na km² – 2 punkty,</p> <p>b) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy, w której znajduje się co najmniej jedna z form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5 ustawy o ochronie przyrody – 3 punkty,</p> <p>c) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy, w której liczba miejscowości, według stanu na dzień rozpoczęcia naboru wniosków o przyznanie pomocy, wynosi:</p> <p>– powyżej 25 – 5 punktów,</p> <p>– nie mniej niż 15 i nie więcej niż 25 – 3 punkty,</p> <p>– nie mniej niż 10 i nie więcej niż 14 – 1 punkt;</p> <p>8) opolskiego:</p> <p>a) planowana operacja w zakresie gospodarki ściekowej dotyczy:</p> <p>– budowy oczyszczalni ścieków albo</p> <p>– przebudowy oczyszczalni ścieków, z której odprowadzane ścieki nie spełniają dopuszczalnych wartości wskaźników zanieczyszczeń określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. poz. 1800), albo</p> <p>– przebudowy oczyszczalni ścieków polegającej na dostosowaniu jej do zwiększonego obciążenia równoważną liczbą mieszkańców w rozumieniu art. 43 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne – 4 punkty,</p> <p>b) realizacja operacji w zakresie gospodarki ściekowej jest planowana na obszarze gminy, w której średnia gęstość zaludnienia obliczona z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5000 mieszkańców, według danych GUS, wynosi:</p> <p>– powyżej 110% średniej gęstości zaludnienia na obszarze województwa opolskiego, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5000 mieszkańców – 4 punkty,</p> <p>– powyżej 80% i nie więcej niż 110% gęstości zaludnienia na obszarze województwa opolskiego, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5000 mieszkańców – 2 punkty,</p> <p>c) realizacja operacji w zakresie gospodarki ściekowej jest planowana na obszarze gminy znajdującej się w granicach parków krajobrazowych wraz z otulinami tych parków lub w granicach obszarów Natura 2000, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 3 i 5 ustawy o ochronie przyrody – 4 punkty,</p> <p>d) w przypadku realizacji operacji w zakresie gospodarki wodnej – jeżeli została wydana przez właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego okresowa ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, w której stwierdzono, że na obszarze objętym planowaną operacją jakość wody nie odpowiada wymaganiom określonym w załącznikach nr 1–4 do</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 1989), oraz jeżeli w wyniku realizacji operacji wymagania te zostaną spełnione – 4 punkty,</p> <p>e) planowana operacja dotyczy budowy wodociągu sieciowego w miejscowości, gdzie nie istnieje sieć zbiorowego zaopatrzenia w wodę – 4 punkty,</p> <p>f) realizacja operacji w zakresie gospodarki wodnej jest planowana na obszarze gminy znajdującej się w granicach parków krajobrazowych wraz z otulinami tych parków lub w granicach obszarów Natura 2000, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 3 i 5 ustawy o ochronie przyrody – 4 punkty;</p> <p>9) podkarpackiego:</p> <p>a) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy, której powierzchnia jest pokryta co najmniej w 54% parkami krajobrazowymi lub obszarami chronionego krajobrazu, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 3 i 4 ustawy o ochronie przyrody – 2 punkty,</p> <p>b) realizacja operacji w zakresie gospodarki ściekowej jest planowana na obszarze gminy, dla której wskaźnik zwodociągowania, według danych GUS, wynosi co najmniej 85% – 2 punkty,</p> <p>c) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy objętej Programem Strategicznym „Błękitny San” udostępnionym na stronie internetowej administrowanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego – 8 punktów;</p> <p>10) podlaskiego:</p> <p>a) operacja dotyczy budowy lub przebudowy stacji uzdatniania wody lub ujęcia wody – 8 punktów,</p> <p>b) wskaźnik zwodociągowania gminy, na której obszarze jest planowana realizacja operacji, wynosi co najmniej 75% – 2 punkty,</p> <p>c) na obszarze gminy, na którym jest planowana realizacja operacji, w terminie 36 miesięcy bezpośrednio poprzedzających rozpoczęcie terminu naboru wniosków o przyznanie pomocy, zostały zrealizowane przez gminę lub jednostki gminne co najmniej 3 inwestycje z zakresu ochrony środowiska w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska – 2 punkty;</p> <p>11) pomorskiego:</p> <p>a) liczba mieszkańców obszaru objętego planowaną operacją, która zostanie przyłączona do sieci kanalizacyjnej lub sieci wodociągowej w wyniku realizacji operacji, wyniesie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 301 i więcej – 6 punktów, – 201–300 – 4 punkty, – 100–200 – 2 punkty, <p>b) realizacja operacji jest planowana na obszarze, na którym występuje co najmniej jedna z form ochrony przyrody, stanowiąca:</p> <ul style="list-style-type: none"> – parki narodowe, rezerваты przyrody lub obszary Natura 2000, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, 2 i 5 ustawy o ochronie przyrody – 2 punkty, – pozostałe formy ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 3, 4 i 6–10 ustawy o ochronie przyrody – 1 punkt, <p>c) w przypadku gospodarki ściekowej planowana operacja obejmie budowę lub przebudowę systemów kanalizacji ściekowej na obszarze zlewni bezpośredniej jeziora – 4 punkty,</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>d) w przypadku realizacji operacji w zakresie gospodarki wodnej – jeżeli została wydana przez właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego okresowa ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, w której stwierdzono, że na obszarze objętym planowaną operacją jakość wody nie odpowiada wymaganiom określonym w załącznikach nr 1–4 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz jeżeli w wyniku realizacji operacji wymagania te zostaną spełnione – 4 punkty;</p> <p>12) śląskiego:</p> <p>a) ponad 50% kosztów kwalifikowalnych operacji będzie dotyczyć kanalizacji sanitarnej lub oczyszczalni ścieków, z wyłączeniem inwestycji w zakresie budowy lub przebudowy systemu zaopatrzenia w wodę oraz stacji uzdatniania wody – 4 punkty,</p> <p>b) liczba przyłączonych gospodarstw domowych do sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej objętych operacją wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 100 gospodarstw domowych – 4 punkty, – powyżej 50 do 100 gospodarstw domowych – 2 punkty, <p>c) operacja będzie realizowana na obszarze gminy, na której znajdują się formy ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5 ustawy o ochronie przyrody – 4 punkty;</p> <p>13) świętokrzyskiego:</p> <p>a) planowana liczba mieszkańców, którzy w wyniku realizacji operacji zostaną przyłączeni do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej lub oczyszczalni ścieków, w tym przydomowej, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 300 – 4 punkty, – od 101 do 300 – 3 punkty, – od 51 do 100 – 2 punkty, – od 20 do 50 – 1 punkt, <p>b) operacja będzie realizowana na obszarze, na którym występuje jedna z form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody – 4 punkty,</p> <p>c) operacja dotyczy przedsięwzięcia ujętego w „Programie przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego”, udostępnionym na stronie internetowej administrowanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, zgodnie z którym suma punktów przyznanych za dane przedsięwzięcie w ramach określonych w nim kryteriów wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 8 – 4 punkty, – od 7 do 8 – 3 punkty, – od 4 do 6 – 2 punkty, – od 1 do 3 – 1 punkt; <p>14) warmińsko-mazurskiego:</p> <p>a) operacja będzie realizowana na obszarze gminy, w której znajdują się formy ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2–5 ustawy o ochronie przyrody, w ilości:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 4 i więcej – 4 punkty,

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>– 3 – 3 punkty, – 2 – 2 punkty, – 1 – 1 punkt,</p> <p>b) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy, w której średnia gęstość zaludnienia, według danych GUS, wynosi:</p> <p>– powyżej 30 osób na km² – 4 punkty, – powyżej 10 osób na km² i nie więcej niż 30 osób na km² – 2 punkty,</p> <p>c) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy, na którym liczba podmiotów zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON), których działalność nie jest zawieszona albo zakończona, według danych dostępnych na dzień rozpoczęcia naboru wniosków o przyznanie pomocy, wynosi:</p> <p>– powyżej 500 podmiotów – 4 punkty, – od 200 do 500 podmiotów – 2 punkty;</p> <p>15) wielkopolskiego:</p> <p>a) realizacja operacji jest planowana w miejscowości, na której obszarze nie była realizowana operacja dotycząca gospodarki wodno-ściekowej w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki wiejskiej” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – 3 punkty,</p> <p>b) jeżeli w ramach planowanej operacji:</p> <p>– co najmniej 50% kosztów kwalifikowalnych przeznaczy się na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków – 3 punkty, – od 25% do 49,99% kosztów kwalifikowalnych przeznaczy się na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków – 2 punkty,</p> <p>c) jeżeli planowana operacja przewiduje:</p> <p>– przebudowę sieci wodociągowej wybudowanej przed 2000 r. – 2 punkty, – przebudowę kanalizacji sieciowej wybudowanej przed 2000 r. – 2 punkty, – budowę, przebudowę lub wyposażenie budynków technicznych obsługujących sieć wodociągową lub sieć kanalizacyjną – 2 punkty;</p> <p>16) zachodniopomorskiego:</p> <p>a) jeżeli wartość syntetycznego miernika rozwoju infrastruktury technicznej gminy, na której obszarze będzie realizowana operacja wynikająca z obowiązującego w dniu ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy dokumentu „Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych”, udostępnionego na stronie internetowej administrowanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, mieści się:</p> <p>– w przedziale od 0 do 0,4 – 4 punkty, – powyżej 0,4 do 0,6 – 3 punkty,</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>b) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy, która została zakwalifikowana do specjalnej strefy włączenia na podstawie obowiązującego w dniu ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy dokumentu „Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych”, udostępnionego na stronie internetowej administrowanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego – 4 punkty,</p> <p>c) realizacja operacji jest planowana w miejscowości, na której obszarze nie była realizowana operacja dotycząca gospodarki wodno-ściekowej w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – 4 punkty.</p>

Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów⁸

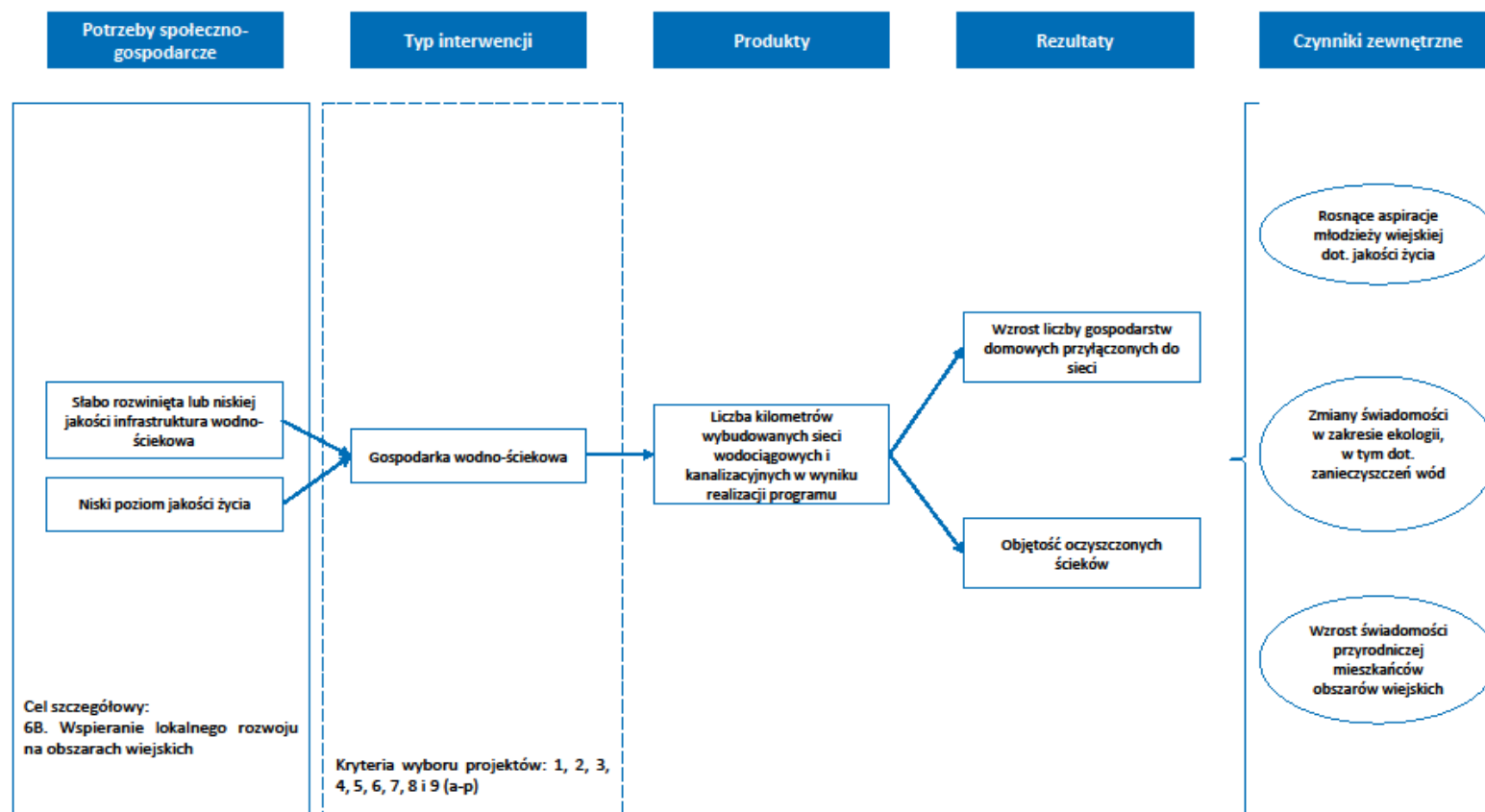
Podobnie jak w przypadku opisanej już „Budowy lub modernizacji dróg lokalnych”, również w przypadku typu operacji „Gospodarka wodno-ściekowa” kryteria nr 1 i 2 są powiązane pośrednio z celem szczegółowym (aczkolwiek silnie korespondują z szerszym Priorytetem 6 „Promowanie włączenia społecznego, zmniejszenia ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich”, którego realizacji służy Gospodarka wodno-ściekowa). Podobnie jak wskazano powyżej, kryteria nr 1 i 2 powinny być postrzegane jedynie jako kryterium socjalne, ale także jako ekonomiczna miara zdolności danej JST do samodzielnego zaspokojenia potrzeb infrastrukturalnych (tu: w obszarze wodociągów i kanalizacji), a zarazem – wyraz deficytów w obszarze lokalnego rozwoju. Kryterium nr 3 jest silnie powiązane z celem przekrojowym PROW 2014-2020 dot. środowiska i pośrednio z celem szczegółowym 6B. Niebezpośrednie powiązanie wynika z dążenia do spełnienia celów środowiskowych wskazanych w programie wodno-środowiskowym kraju. Innymi słowy, gdyby gmina nie spełniła stawianych przed nią celów, pociągałoby to za sobą konkretne konsekwencje formalno-prawne, ale także przełożyło się na poziom szeroko rozumianego rozwoju lokalnego. Stąd też stymulowanie osiągnięcia celów środowiskowych wskazanych w programie wodno-środowiskowym kraju jest pośrednim wspieraniem lokalnego rozwoju. Kryteria nr 4-7 są silnie powiązane z celem szczegółowym 6B w obszarze wodociągów i kanalizacji, zaś te odnoszące się do kwestii kanalizacji – są również pośrednio powiązane z celem przekrojowym dot. środowiska (w przypadku wodociągów wpływ ten jest znacząco mniejszy i wręcz nie zawsze jednoznaczny). Jeśli chodzi o ostatnie kryterium, to co do zasady jego związek z jakością życia kreowaną poprzez budowanie wodociągów i kanalizacji jest znikomy, natomiast samo w sobie wydaje się być ono racjonalne, stąd mimo braku związku z celami szczegółowym i przekrojowymi – a także biorąc pod uwagę jego niską wagę – można sugerować jego zachowanie.

W zakresie kryteriów regionalnych można dostrzec duże zróżnicowanie podejścia poszczególnych województw do premiowania określonych cech inwestycji. Zasadniczo, zdaniem ewaluatora nie ma kryteriów, które byłyby sprzeczne z logiką interwencji oraz utrudniały osiągnięcie celu szczegółowego 6B, choć wiele z nich jest wobec niego neutralne/ma umiarkowany pozytywny wpływ. Należy zauważyć, iż relatywnie często pojawia się odniesienie do realizacji projektu na obszarach chronionych – co pośrednio wiąże się z celem przekrojowym dot. środowiska. W niektórych regionach kryteria wojewódzkie dublują/wzmacniają kryteria krajowe w zakresie wagi poszczególnych wskaźników (tj. skanalizowania, zwodociągowania), co znajduje uzasadnienie w logice interwencji. Wreszcie, relatywnie często

⁸ W niniejszym podrozdziale opisano ocenę spójności kryteriów wyboru projektów dla Gospodarki wodno-ściekowej z celem szczegółowym 6B, którego realizacji powinien służyć przede wszystkim omawiany typ operacji, jak również z celami przekrojowymi Programu. Syntetyczne przedstawienie zidentyfikowanych zależności zaprezentowano w Aneksie I. Macierze uzupełniającej.

(np. lubelskim, lubuskim, łódzkim) premiowane są inicjatywy planowane do realizacji na obszarach o większej gęstości zaludnienia, co pozytywnie wiąże się z efektywnością planowanych działań oraz wpisuje się w jeden z możliwych do przyjęcia modeli rozwoju (których wybranie przez poszczególne regiony jest ich autonomiczną decyzją i jako takie nie podlega ocenie ewaluatora).

Rysunek 7. Gospodarka wodno-ściekowa - logika interwencji



Źródło: opracowanie własne.

Tabela 5. Gospodarka wodno-ściekowa – ocena poprawności sformułowania kryteriów

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ⁹					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
1	<p>podstawowy dochód podatkowy gminy, w której jest planowana realizacja operacji, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, obliczany zgodnie z przepisami o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, kształtuje się w roku, w którym nastąpiło ogłoszenie o naborze, na poziomie:</p> <p>a) nie więcej niż 50% średniej krajowej – 4 punkty,</p> <p>b) powyżej 50% średniej krajowej i nie więcej niż 75% średniej krajowej – 2 punkty,</p> <p>c) powyżej 75% średniej krajowej i nie więcej niż 100% średniej krajowej – 1 punkt;</p>	+	+	+	+	+		
2	<p>średnia stopy bezrobocia w powiecie, na którego obszarze jest planowana realizacja operacji, w okresie ostatnich 12 miesięcy poprzedzających miesiąc rozpoczęcia terminu naboru wniosków o przyznanie pomocy była wyższa lub równa średniej krajowej stopie bezrobocia w tym okresie – 1 punkt;</p>	+	+	+	+	+		
3	<p>operacja jest planowana na obszarze gminy, na którym jednolita część wód powierzchniowych jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych wskazanych w programie wodno-środowiskowym kraju, o którym mowa w art. 113 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne – 5 punktów;</p>	+	-	+	+	-	<p>Kryterium nie precyzuje wprost, co rozumiane jest jako zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych (tj. czy chodzi np. o subiektywną ocenę gminy, prawdopodobieństwo nieosiągnięcia itd.) oraz nie wskazuje jednoznacznie, iż wyjaśnienie tego</p>	<p>Na poziomie uwarunkowań legislacyjnych kształt kryterium jest uzasadniony, natomiast z punktu widzenia respondentów przywoływane terminy są niejednoznaczne, a samo kryterium jest dla niezrozumiałe. Z tego względu zaleca się, aby w</p>

⁹ R – rzetelność, P – przejrzystość, M – mierzalność, SW – spójność wewnętrzna, S – szczegółowość.

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ⁹					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
							terminu znajduje się w przywołanym akcie prawnym.	dokumentacji naborowej czy instrukcji wypełniania wniosku odwoływać się do konkretnej definicji. Analogicznie, rekomenduje się zawarcie w nich odwołanie do opublikowanego na stronie web KZGW zaktualizowanego Programu wodno-środowiskowego kraju wraz z wykazem JCWP i podziałem administracyjnym, która umożliwia weryfikację kryterium.
4	wyrażony w % iloraz liczby ludności korzystającej z sieci wodociągowej znajdującej się na obszarze, o którym mowa w § 4 pkt 4, na którym jest planowana realizacja operacji, i liczby mieszkańców na tym obszarze, zwany dalej „wskaźnikiem zwodociągowania gminy”, według danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na dzień rozpoczęcia naboru wniosków o przyznanie pomocy, zwanych dalej „danymi GUS” – w przypadku realizacji operacji w zakresie gospodarki wodnej, wynosi: a) nie więcej niż 50% – 6 punktów, b) powyżej 50% i nie więcej niż 75% – 4 punkty, c) powyżej 75% i nie więcej niż 90% – 2 punkty;	+	+	+	+	+		
5	wyrażony w % iloraz liczby ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej znajdującej się na obszarze, o którym mowa w § 4 pkt 4, na którym jest planowana realizacja operacji, i	+	+	+	+	+		

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ⁹					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>liczby mieszkańców na tym obszarze, zwany dalej „wskaźnikiem skanalizowania gminy”, według danych GUS – w przypadku realizacji operacji w zakresie gospodarki ściekowej, wynosi:</p> <p>a) nie więcej niż 20% – 4 punkty,</p> <p>b) powyżej 20% i nie więcej niż 30% – 2 punkty,</p> <p>c) powyżej 30% i nie więcej niż 40% – 1 punkt;</p>							
6	<p>wskaźnik zwodociągowania gminy, według danych GUS, w przypadku realizacji operacji w zakresie gospodarki ściekowej, wynosi:</p> <p>a) powyżej 75% – 2 punkty,</p> <p>b) powyżej 50% i nie więcej niż 75% – 1 punkt;</p>	+	-	+	+	-	<p>Ponieważ każde kryterium powinno być zrozumiałe autonomicznie, a nie tylko w powiązaniu z pozostałymi wskaźnikami, w niniejszym przypadku brak jest uszczegółowienia, czym jest „wskaźnik zwodociągowania gminy”.</p>	<p>Na poziomie uwarunkowań legislacyjnych kształt kryterium w Rozporządzeniu jest uzasadniony, natomiast rekomenduje się, aby w dokumentacji naborowej czy instrukcji wypełniania wniosku wskazano definicję analogiczną do kryterium nr 4 lub bezpośrednio odwołano się do niej.</p>
7	operacja dotyczy łącznie gospodarki wodnej i ściekowej – 1,5 punktu;	+	+	+	+	+		
8	operacja będzie realizowana w związku z tworzeniem pasywnej infrastruktury szerokopasmowej w rozumieniu art. 2 pkt 137 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014, str. 1) lub na obszarze realizacji operacji funkcjonuje sieć szerokopasmowa w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i						<p>Rozporządzenie nie precyzuje, czym jest pasywna infrastruktura szerokopasmowa/sieć szkieletowa.</p>	<p>Na poziomie uwarunkowań legislacyjnych kształt kryterium jest uzasadniony, natomiast z punktu widzenia respondentów przywoływane terminy są niejednoznaczne, a samo kryterium jest niezrozumiałe. Rekomenduje się wprowadzenie w</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ⁹					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 880, 1045, 1777 i 2281 oraz z 2016 r. poz. 903) – 0,5 punktu.							dokumentacji naborowej i instrukcji wypełniania wniosku bezpośredniego doprecyzowania znaczenie wymienionych terminów. Sugeruje się wskazanie ich definicji np. wg wzoru zamieszczonego w piśmie – interpretacji kryterium z dn. 28.09.2016, jakie Dyrektor Departamentu Działań Delegowanych ARiMR skierowała DPROW UM WW ¹⁰ .
9	<p>Kryteria dotyczące specyfiki region – w przypadku województwa:</p> <p>1) dolnośląskiego:</p> <p>a) realizacja planowanej operacji będzie kontynuacją przedsięwzięć dotyczących budowy infrastruktury z zakresu gospodarki wodno-ściekowej na obszarze gminy, zakończonych nie później niż w terminie 10 lat bezpośrednio poprzedzających dzień rozpoczęcia naboru wniosków o przyznanie pomocy, i ma na celu zwiększenie liczby od biorców usług w rozumieniu art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2015 r. poz. 139 i 1893) – 4 punkty,</p> <p>b) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy, w której występuje przynajmniej jedna z form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia</p>	+	+	+	+	-	<p>W ramach kryteriów dla województwa lubelskiego nie jest dookreślone, jakie zbiorniki/cieki wodne stanowią podstawę do przyznania punktów. Użyte określenia są bardzo szerokie, obejmują np. baseny, sadzawki itd.</p>	<p>Należy doprecyzować, czy Samorząd przewiduje przyznanie punktów za absolutnie każdy typ zbiornika/cieku wodnego. W przypadku, gdyby premiowanie dot. wyłącznie wybranych typów – należy przedstawić ich katalog.</p>

¹⁰ <http://www.prow.umww.pl/attachments/article/824/Skan%20-%20interpretacja%20dot%20%20infr%20%20szerokopasmowej.pdf> [dostęp: 20 listopada 2017]

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ⁹					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651, 1688 i 1936 oraz z 2016 r. poz. 422), zwanej dalej „ustawą o ochronie przyrody”, albo strefa ochronna granicząca z formą ochrony przyrody:</p> <ul style="list-style-type: none"> – park narodowy, park krajobrazowy lub rezerwat przyrody – 4 punkty albo – otulina parku narodowego, otulina parku krajobrazowego, otulina rezerwatu przyrody, obszar chronionego krajobrazu, obszar Natura 2000 – 2 punkty, <p>c) wyrażony w % iloraz liczby mieszkańców w miejscowości, w której jest planowana realizacja operacji, i średniej wojewódzkiej liczby mieszkańców, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5000 mieszkańców, według danych GUS, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 100% – 4 punkty, – powyżej 75% i nie więcej niż 100% – 3 punkty, – powyżej 50% i nie więcej niż 75% – 2 punkty, – powyżej 25% i nie więcej niż 50% – 1 punkt; <p>2) kujawsko-pomorskiego:</p> <p>a) planowana operacja dotyczy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowy lub przebudowy oczyszczalni ścieków lub stacji uzdatniania wody, z wyłączeniem przydomowych oczyszczalni ścieków – 4 punkty, – budowy sieci wodociągowej lub sieci kanalizacyjnej – 2 punkty, <p>b) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy, w której występuje co najmniej jedna z form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2–5 ustawy o</p>							

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ⁹					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>ochronie przyrody, a wyrażony w % iloraz łącznej powierzchni występowania form ochrony przyrody znajdujących się w obszarze tej gminy i obszaru tej gminy wynosi co najmniej 50% – 2 punkty,</p> <p>c) wysokość kosztów kwalifikowalnych planowanej operacji w zakresie odprowadzania lub oczyszczania ścieków wynosi co najmniej 75% kosztów kwalifikowalnych operacji – 3 punkty,</p> <p>d) planowana operacja będzie stanowić kontynuację przedsięwzięć zrealizowanych w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, polegających na budowie przydomowych oczyszczalni ścieków – 3 punkty;</p> <p>3) lubelskiego:</p> <p>a) planowana operacja dotyczy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowy oczyszczalni ścieków – 4 punkty, – przebudowy oczyszczalni ścieków – 2 punkty, <p>b) realizacja operacji jest planowana w miejscowości, na której obszarze znajduje się zbiornik wodny lub ciek wodny – 4 punkty,</p> <p>c) gęstość zaludnienia gminy, na której obszarze jest planowana realizacja operacji, według danych GUS, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej średniej wojewódzkiej – 4 punkty, 							

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ⁹					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>– powyżej 75% średniej wojewódzkiej i nie więcej niż średnia wojewódzka – 3 punkty,</p> <p>– powyżej 50% średniej wojewódzkiej i nie więcej niż 75% średniej wojewódzkiej – 2 punkty;</p> <p>4) lubuskiego:</p> <p>a) planowana operacja dotyczy:</p> <p>– budowy oczyszczalni ścieków – 4 punkty,</p> <p>– przebudowy oczyszczalni ścieków – 2 punkty,</p> <p>b) realizacja operacji jest planowana w gminie, na której obszarze znajduje się:</p> <p>– park narodowy lub obszar Natura 2000, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 5 ustawy o ochronie przyrody – 4 punkty, albo</p> <p>– rezerwat przyrody lub park krajobrazowy, lub obszar chronionego krajobrazu, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2–4 ustawy o ochronie przyrody – 2 punkty,</p> <p>c) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy, w której gęstość zaludnienia, według danych GUS, wynosi:</p> <p>– poniżej 40 osób na km² – 4 punkty,</p> <p>– od 40 osób do 60 osób na km² – 3 punkty,</p> <p>– od 60 osób do 80 osób na km² – 1 punkt;</p> <p>5) łódzkiego:</p> <p>a) realizacja operacji jest planowana na obszarach turystycznych dolin rzecznych Pilicy, Warty lub Bzury stanowiących obszary strategicznej interwencji, wskazanych w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 udostępnionej na stronie internetowej administrowanej</p>							

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ⁹					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego – 2 punkty,</p> <p>b) planowana operacja dotyczy budowy oczyszczalni ścieków lub budowy sieci kanalizacyjnej na obszarze gminy, dla której różnica wskaźnika zwodociągowania i wskaźnika skanalizowania, według danych GUS, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 80% – 6 punktów, – powyżej 60% i nie więcej niż 80% – 4 punkty, – powyżej 40% i nie więcej niż 60% – 2 punkty albo <p>planowana operacja dotyczy budowy sieci wodociągowej na obszarze gminy, dla której wskaźnik zwodociągowania jest niższy od wskaźnika zwodociągowania dla województwa – 6 punktów,</p> <p>c) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy, w której gęstość zaludnienia, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5000 mieszkańców, według danych GUS, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 60 osób na km² – 4 punkty, – powyżej 50 osób na km² i nie więcej niż 60 osób na km² – 3 punkty, – powyżej 40 osób na km² i nie więcej niż 50 osób na km² – 2 punkty, – powyżej 30 osób na km² i nie więcej niż 40 osób na km² – 1 punkt; <p>6) małopolskiego:</p> <p>a) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy, w której liczba przedsiębiorców będących osobami fizycznymi prowadzącymi działalność gospodarczą, wpisanych do Centralnej Ewidencji i Informacji</p>							

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ⁹					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>o Działalności Gospodarczej, na dzień rozpoczęcia naboru wniosków, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 800 osób fizycznych – 2 punkty, – powyżej 400 i nie więcej niż 800 osób fizycznych – 1 punkt, <p>b) realizacja operacji jest planowana w gminie, na której obszarze jest położony:</p> <ul style="list-style-type: none"> – park narodowy lub obszar Natura 2000 – 4 punkty albo – park krajobrazowy lub rezerwat przyrody, lub obszar chronionego krajobrazu – 2 punkty, <p>c) średnia gęstość zaludnienia w gminie, na której obszarze jest planowana realizacja operacji, według danych GUS, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 130% średniej gęstości zaludnienia na obszarach, o których mowa w § 4 pkt 4, województwa małopolskiego – 6 punktów, – powyżej 100% i nie więcej niż 130% średniej gęstości zaludnienia na obszarach, o których mowa w § 4 pkt 4, województwa małopolskiego – 4 punkty, – powyżej 70% i nie więcej niż 100% średniej gęstości zaludnienia na obszarach, o których mowa w § 4 pkt 4, województwa małopolskiego – 2 punkty; <p>7) mazowieckiego:</p> <p>a) średnia gęstość zaludnienia gminy, na której obszarze jest planowana realizacja operacji, według danych GUS, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 60 osób na km² – 4 punkty, – od 25 do 59 osób na km² – 2 punkty, 							

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ⁹					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>b) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy, w której znajduje się co najmniej jedna z form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5 ustawy o ochronie przyrody – 3 punkty,</p> <p>c) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy, w której liczba miejscowości, według stanu na dzień rozpoczęcia naboru wniosków o przyznanie pomocy, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 25 – 5 punktów, – nie mniej niż 15 i nie więcej niż 25 – 3 punkty, – nie mniej niż 10 i nie więcej niż 14 – 1 punkt; <p>8) opolskiego:</p> <p>a) planowana operacja w zakresie gospodarki ściekowej dotyczy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowy oczyszczalni ścieków albo – przebudowy oczyszczalni ścieków, z której odprowadzane ścieki nie spełniają dopuszczalnych wartości wskaźników zanieczyszczeń określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. poz. 1800), albo – przebudowy oczyszczalni ścieków polegającej na dostosowaniu jej do zwiększonego obciążenia równoważną liczbą mieszkańców w rozumieniu art. 43 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne – 4 punkty, <p>b) realizacja operacji w zakresie gospodarki ściekowej jest planowana na obszarze gminy, w której średnia gęstość zaludnienia obliczona z wyłączeniem</p>							

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ⁹					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>miejsowości liczących powyżej 5000 mieszkańców, według danych GUS, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 110% średniej gęstości zaludnienia na obszarze województwa opolskiego, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5000 mieszkańców – 4 punkty, – powyżej 80% i nie więcej niż 110% gęstości zaludnienia na obszarze województwa opolskiego, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5000 mieszkańców – 2 punkty, <p>c) realizacja operacji w zakresie gospodarki ściekowej jest planowana na obszarze gminy znajdującej się w granicach parków krajobrazowych wraz z otulinami tych parków lub w granicach obszarów Natura 2000, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 3 i 5 ustawy o ochronie przyrody – 4 punkty,</p> <p>d) w przypadku realizacji operacji w zakresie gospodarki wodnej – jeżeli została wydana przez właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego okresowa ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, w której stwierdzono, że na obszarze objętym planowaną operacją jakość wody nie odpowiada wymaganiom określonym w załącznikach nr 1–4 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 1989), oraz jeżeli w wyniku realizacji operacji wymagania te zostaną spełnione – 4 punkty,</p> <p>e) planowana operacja dotyczy budowy wodociągu sieciowego w miejscowości, gdzie nie istnieje sieć zbiorowego zaopatrzenia w wodę – 4 punkty,</p>							

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ⁹					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>f) realizacja operacji w zakresie gospodarki wodnej jest planowana na obszarze gminy znajdującej się w granicach parków krajobrazowych wraz z otulinami tych parków lub w granicach obszarów Natura 2000, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 3 i 5 ustawy o ochronie przyrody – 4 punkty;</p> <p>9) podkarpackiego:</p> <p>a) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy, której powierzchnia jest pokryta co najmniej w 54% parkami krajobrazowymi lub obszarami chronionego krajobrazu, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 3 i 4 ustawy o ochronie przyrody – 2 punkty,</p> <p>b) realizacja operacji w zakresie gospodarki ściekowej jest planowana na obszarze gminy, dla której wskaźnik zwodociągowania, według danych GUS, wynosi co najmniej 85% – 2 punkty,</p> <p>c) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy objętej Programem Strategicznym „Błękitny San” udostępnionym na stronie internetowej administrowanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego – 8 punktów;</p> <p>10) podlaskiego:</p> <p>a) operacja dotyczy budowy lub przebudowy stacji uzdatniania wody lub ujęcia wody – 8 punktów,</p> <p>b) wskaźnik zwodociągowania gminy, na której obszarze jest planowana realizacja operacji, wynosi co najmniej 75% – 2 punkty,</p> <p>c) na obszarze gminy, na którym jest planowana realizacja operacji, w terminie 36 miesięcy bezpośrednio poprzedzających rozpoczęcie terminu naboru wniosków o przyznanie pomocy, zostały</p>							

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ⁹					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>zrealizowane przez gminę lub jednostki gminne co najmniej 3 inwestycje z zakresu ochrony środowiska w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska – 2 punkty;</p> <p>11) pomorskiego:</p> <p>a) liczba mieszkańców obszaru objętego planowaną operacją, która zostanie przyłączona do sieci kanalizacyjnej lub sieci wodociągowej w wyniku realizacji operacji, wyniesie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 301 i więcej – 6 punktów, – 201–300 – 4 punkty, – 100–200 – 2 punkty, <p>b) realizacja operacji jest planowana na obszarze, na którym występuje co najmniej jedna z form ochrony przyrody, stanowiąca:</p> <ul style="list-style-type: none"> – parki narodowe, rezerваты przyrody lub obszary Natura 2000, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, 2 i 5 ustawy o ochronie przyrody – 2 punkty, – pozostałe formy ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 3, 4 i 6–10 ustawy o ochronie przyrody – 1 punkt, <p>c) w przypadku gospodarki ściekowej planowana operacja obejmie budowę lub przebudowę systemów kanalizacji ściekowej na obszarze zlewni bezpośredniej jeziora – 4 punkty,</p> <p>d) w przypadku realizacji operacji w zakresie gospodarki wodnej – jeżeli została wydana przez właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego okresowa ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, w której stwierdzono, że na obszarze objętym planowaną operacją jakość wody nie odpowiada wymaganiom określonym w załącznikach nr 1–4</p>							

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ⁹					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz jeżeli w wyniku realizacji operacji wymagania te zostaną spełnione – 4 punkty;</p> <p>12) śląskiego:</p> <p>a) ponad 50% kosztów kwalifikowalnych operacji będzie dotyczyć kanalizacji sanitarnej lub oczyszczalni ścieków, z wyłączeniem inwestycji w zakresie budowy lub przebudowy systemu zaopatrzenia w wodę oraz stacji uzdatniania wody – 4 punkty,</p> <p>b) liczba przyłączonych gospodarstw domowych do sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej objętych operacją wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 100 gospodarstw domowych – 4 punkty, – powyżej 50 do 100 gospodarstw domowych – 2 punkty, <p>c) operacja będzie realizowana na obszarze gminy, na której znajdują się formy ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5 ustawy o ochronie przyrody – 4 punkty;</p> <p>13) świętokrzyskiego:</p> <p>a) planowana liczba mieszkańców, którzy w wyniku realizacji operacji zostaną przyłączeni do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej lub oczyszczalni ścieków, w tym przydomowej, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 300 – 4 punkty, – od 101 do 300 – 3 punkty, – od 51 do 100 – 2 punkty, – od 20 do 50 – 1 punkt, <p>b) operacja będzie realizowana na obszarze, na którym występuje</p>							

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ⁹					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>jedna z form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody – 4 punkty,</p> <p>c) operacja dotyczy przedsięwzięcia ujętego w „Programie przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego”, udostępnionym na stronie internetowej administrowanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, zgodnie z którym suma punktów przyznanych za dane przedsięwzięcie w ramach określonych w nim kryteriów wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 8 – 4 punkty, – od 7 do 8 – 3 punkty, – od 4 do 6 – 2 punkty, – od 1 do 3 – 1 punkt; <p>14) warmińsko-mazurskiego:</p> <p>a) operacja będzie realizowana na obszarze gminy, w której znajdują się formy ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2–5 ustawy o ochronie przyrody, w ilości:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 4 i więcej – 4 punkty, – 3 – 3 punkty, – 2 – 2 punkty, – 1 – 1 punkt, <p>b) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy, w której średnia gęstość zaludnienia, według danych GUS, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 30 osób na km² – 4 punkty, – powyżej 10 osób na km² i nie więcej niż 30 osób na km² – 2 punkty, <p>c) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy, na którym liczba</p>							

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ⁹					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>podmiotów zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON), których działalność nie jest zawieszona albo zakończona, według danych dostępnych na dzień rozpoczęcia naboru wniosków o przyznanie pomocy, wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powyżej 500 podmiotów – 4 punkty, – od 200 do 500 podmiotów – 2 punkty; <p>15) wielkopolskiego:</p> <p>a) realizacja operacji jest planowana w miejscowości, na której obszarze nie była realizowana operacja dotycząca gospodarki wodno-ściekowej w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki wiejskiej” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – 3 punkty,</p> <p>b) jeżeli w ramach planowanej operacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co najmniej 50% kosztów kwalifikowalnych przeznaczy się na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków – 3 punkty, – od 25% do 49,99% kosztów kwalifikowalnych przeznaczy się na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków – 2 punkty, <p>c) jeżeli planowana operacja przewiduje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przebudowę sieci wodociągowej wybudowanej przed 2000 r. – 2 punkty, – przebudowę kanalizacji sieciowej wybudowanej przed 2000 r. – 2 punkty, – budowę, przebudowę lub wyposażenie budynków technicznych obsługujących sieć 							

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ⁹					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>wodociągową lub sieć kanalizacyjną – 2 punkty;</p> <p>16) zachodniopomorskiego:</p> <p>a) jeżeli wartość syntetycznego miernika rozwoju infrastruktury technicznej gminy, na której obszarze będzie realizowana operacja wynikająca z obowiązującego w dniu ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy dokumentu „Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych”, udostępnionego na stronie internetowej administrowanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, mieści się:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w przedziale od 0 do 0,4 – 4 punkty, – powyżej 0,4 do 0,6 – 3 punkty, <p>b) realizacja operacji jest planowana na obszarze gminy, która została zakwalifikowana do specjalnej strefy włączenia na podstawie obowiązującego w dniu ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy dokumentu „Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych”, udostępnionego na stronie internetowej administrowanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego – 4 punkty,</p> <p>c) realizacja operacji jest planowana w miejscowości, na której obszarze nie była realizowana operacja dotycząca gospodarki wodno-ściekowej w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego Programem Rozwoju Obszarów</p>							

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ⁹					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	Wiejskich na lata 2007–2013 – 4 punkty.							

Źródło: opracowanie własne

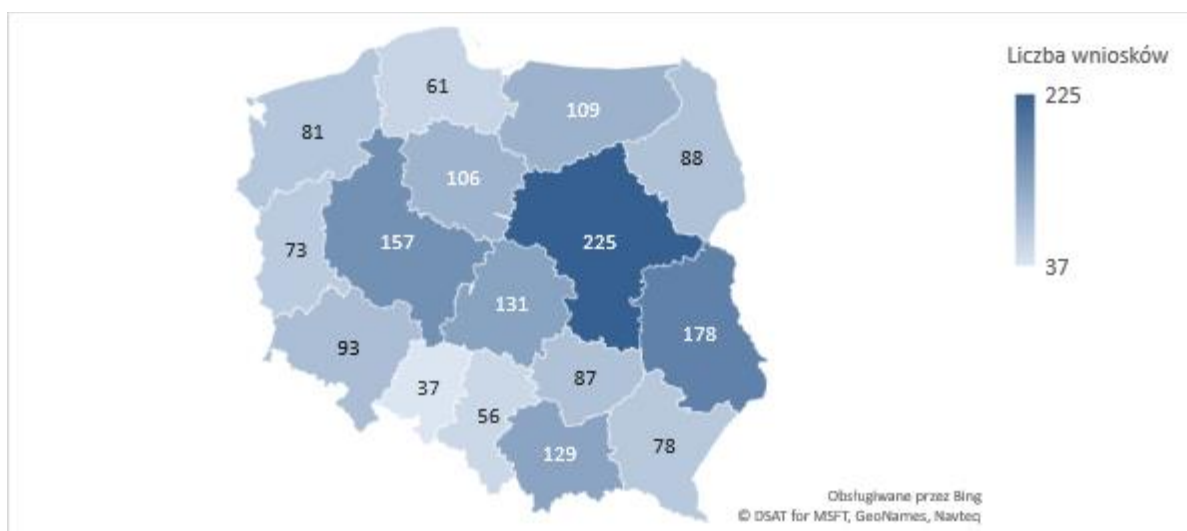
Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze

Podobnie jak w poprzednich instrumentach, analizę rozpoczęto od sprawdzenia liczby składanych wniosków w tym w podziale na województwa. Działanie to miało na celu weryfikację możliwości prowadzenia analiz na poziomie regionów oraz ogólnego zainteresowania wsparcie w ramach tego instrumentu.

Ewaluator otrzymał dane z oceny 1689 wniosków. Najwięcej złożonych wniosków było w województwie mazowieckim (225), a najmniej w opolskim (37), liczebności te pozwalają na analizy w podziale na region.

Poniższa mapa prezentuje liczbę wniosków złożonych w poszczególnych województwach.

Rysunek 8. Liczba wniosków w poszczególnych województwach

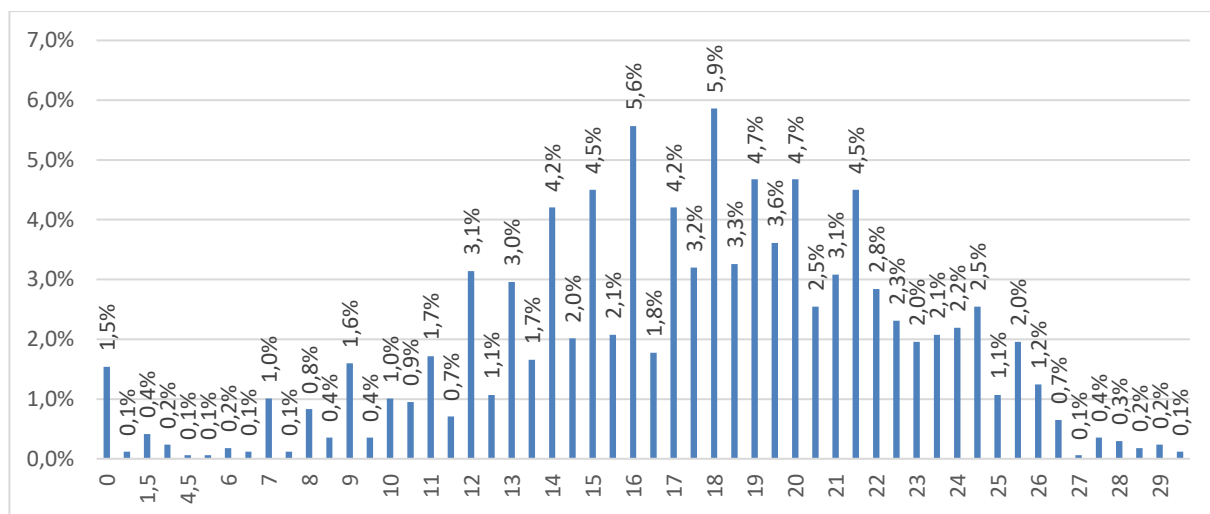


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Ze względu na niezakończony proces oceny wniosków w momencie prowadzenia analiz dla województwa śląskiego (ocena została przeprowadzona bez przyznanych punktów za kryterium regionalne) i województwa opolskiego (przeważająca liczba wniosków miała status „wstrzymany_oczekujący”) prezentacja wyników na dalszych wykresach i analiza ich odbywa się z pominięciem województwa opolskiego oraz częściowo z pominięciem województwa śląskiego.

Poniżej prezentujemy wykres przedstawiający rozkład łącznej liczby otrzymanych punktów.

Wykres 13. Rozkład z sumarycznej liczby punktów

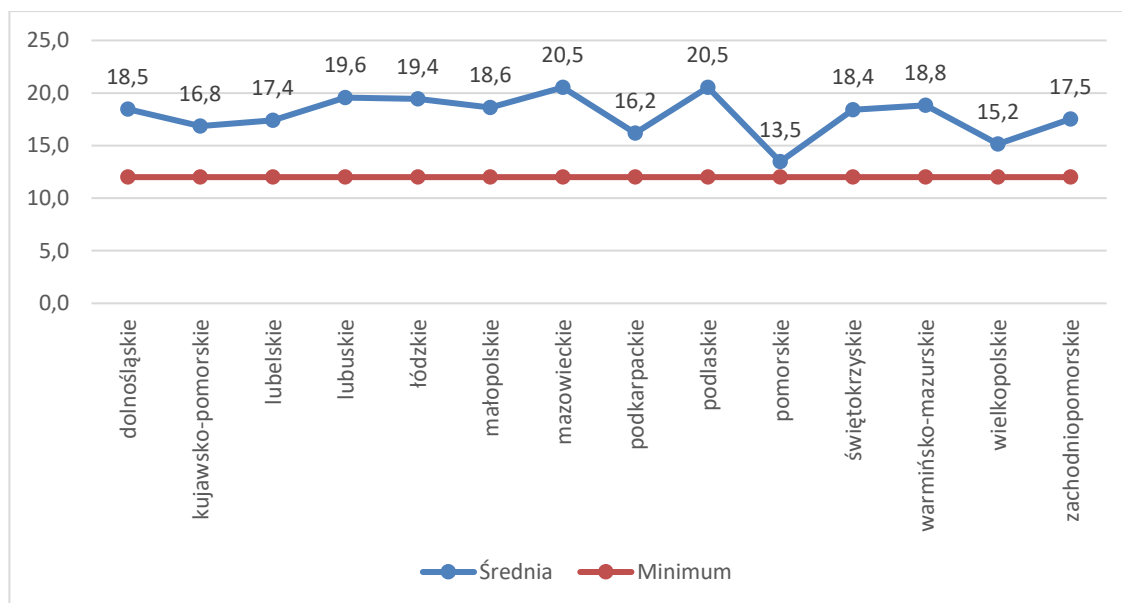


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Wnioski głównie otrzymywały środkowe wartości, znacznie rzadziej krańcowe wartości sumy punktów, 11,4% wniosków znalazło się poniżej progu, jednocześnie niemal 11% co najmniej dwukrotnie przekroczyło minimum punktowe uprawniające do otrzymania wsparcia. Rozpiętość punktowa i rozkład pozwalają stwierdzić, iż kryteria dosyć mocno różnicowały wnioskodawców, a więc umożliwiały rankingowanie. W tym miejscu należy wyraźnie podkreślić, iż maksymalna możliwa do uzyskania liczba punktów w ramach opisywanego typu operacji nie stanowi sumy maksymalnej liczby punktów możliwych do zdobycia w ramach poszczególnych kryteriów wyboru projektów. Przykładowo, oceniany jest albo wskaźnik skanalizowania, albo wskaźnik zwodociągowania. Za projekty łączące komponent kanalizacyjny i ściekowy przyzwane są dodatkowe punkty, które nie są możliwe do uzyskania w przypadku realizacji przedsięwzięcia w dowolnym, ale jednym obszarze.

Sprawdzono następnie jak wygląda średnia w poszczególnych województwa w porównaniu z minimum uprawniającym do otrzymania wsparcia.

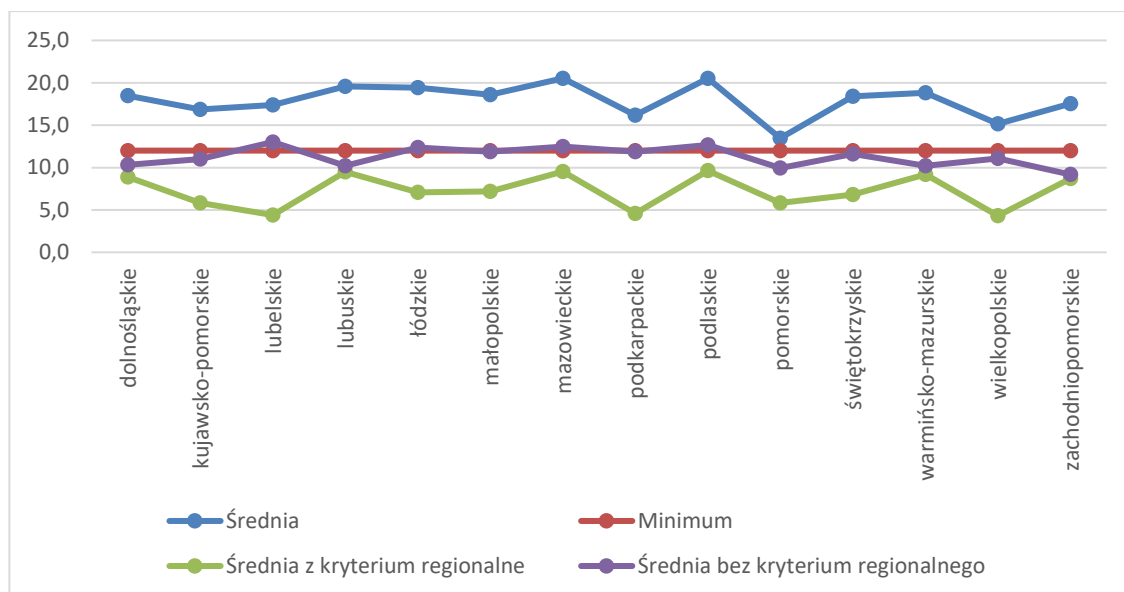
Wykres 14. Średnia liczba punktów w województwie a minimum



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W niemal wszystkich województwach średnia przekraczała minimum, wyjątkiem jest województwo śląskie – nieznacznie poniżej średniej (9,8), ale w momencie analizy bez przyznanych punktów za kryterium regionalne, i województwo opolskie – znacznie poniżej średniej (0,9) ze względu na status wniosków „wstrzymany_oczekujacy” i niezakończony proces oceny wniosków. Pomijając te dwa przypadki województw, porównanie średnich między pozostałymi województwami pokazuje znaczące różnice – w województwie wielkopolskim pomorskim średnia wynosiła 135,52 punktów podczas gdy w województwie podlaskim i mazowieckim było to 20,5. Zweryfikowano więc, na ile na średnią ogólną wpływały punkty za kryteria regionalne. Średnia we wszystkich województwach przekroczyła minimum uprawniające do uzyskania pomocy.

Wykres 15. Wpływ kryterium regionalnego na średnią w województwach



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

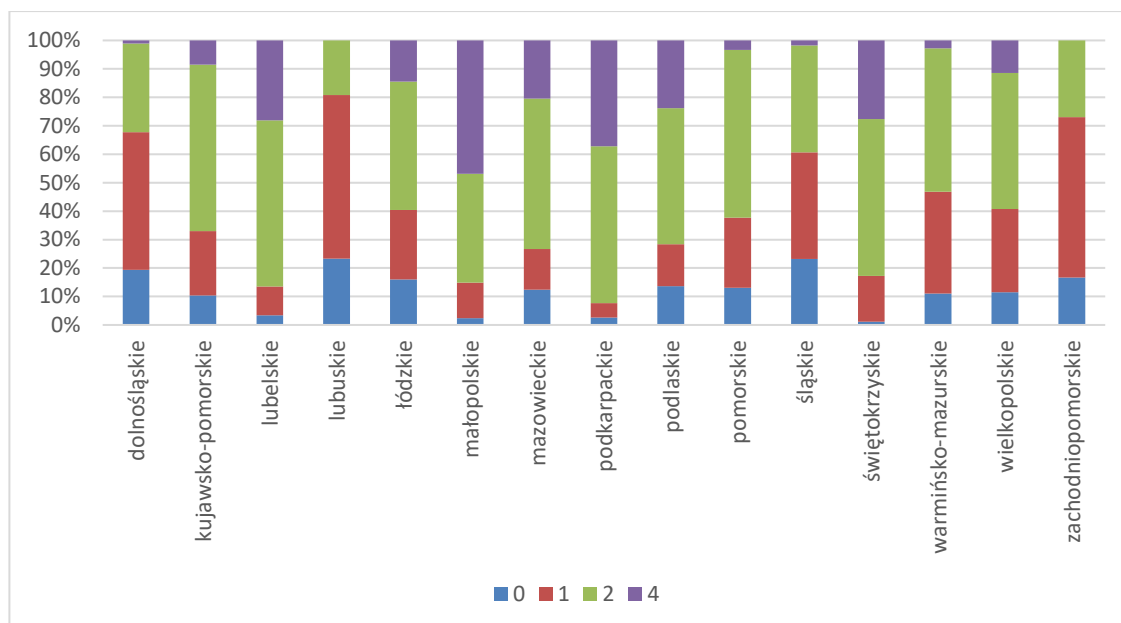
Na powyższym wykresie oprócz minimum i średniej w województwie uwzględniono dodatkowo średnią z kryterium regionalnego oraz średnią po usunięciu kryterium regionalnego. Zauważyć można bardzo zróżnicowane wartości średniej z punktów za kryterium regionalne. W województwie podkarpackim wynosi zaledwie 4,6, podczas gdy podlaskim 9,6. Średnia po usunięciu punktów za kryterium regionalne, w większości województw zbliża się do wartości minimum.

W kolejnych krokach analizowano poszczególne kryteria w podziale na województwa.

Kryterium pierwsze: „podstawowy dochód podatkowy gminy, w której jest planowana realizacja operacji, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, obliczany zgodnie z przepisami o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, kształtuje się w roku, w którym nastąpiło ogłoszenie o naborze, na poziomie:

- a) nie więcej niż 50% średniej krajowej – 4 punkty,
- b) powyżej 50% średniej krajowej i nie więcej niż 75% średniej krajowej – 2 punkty,
- c) powyżej 75% średniej krajowej i nie więcej niż 100% średniej krajowej – 1 punkt”.

Wykres 16. Rozkład punktów w ramach kryterium 1 w podziale na województwa

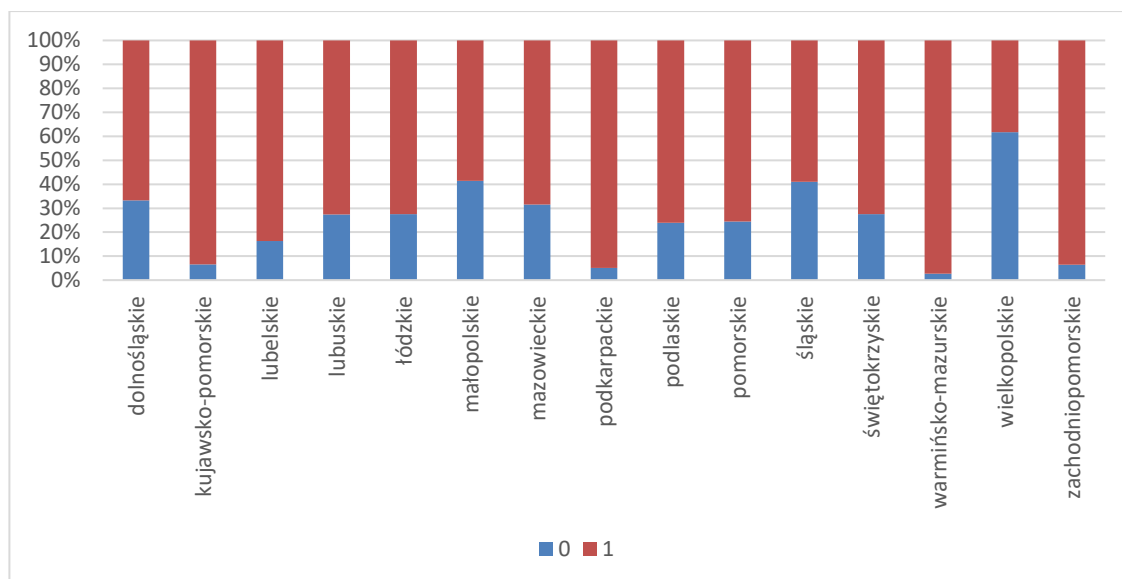


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium znacząco różnicuje wnioskodawców pomiędzy województwami. Podobnie jak dla poprzedniego analizowanego instrumentu, zróżnicowanie w punktacji między województwami można by zniwelować odnosząc kryterium nie do średniej krajowej, ale do średniej w ramach województwa. Pozwoli to na utrzymanie zróżnicowania wewnątrz województw przy jednoczesnym niwelowaniu różnic w punktacji między województwami. Oczywiście, owa eliminacja nie jest tutaj celem samym w sobie. Chodzi bowiem o silniejsze uwzględnienie faktu, iż niekiedy różnica w próbie (rozumianej tutaj jako zbiór wniosków w regionie) bywa silniejsza od różnicy między próbami (rozumianymi jako wnioski w różnych regionach). Innymi słowy, powinno zostać zapewnione bardziej precyzyjne odzwierciedlenie sytuacji gminy w odniesieniu do sytuacji innych gmin danego województwa, pośród których przebiega konkurencja w danym naborze. W związku z powyższym, rekomendowana jest zmiana analizowanego kryterium w zakresie zastąpienia średniej krajowej średnią wojewódzką. Dodatkowo, warto rozważyć zmniejszenie liczby punktów możliwych do otrzymania w ramach analizowanego kryterium jako jedynie pośrednio powiązanego z celem szczegółowym 6B oraz celem instrumentu wsparcia.

Kryterium drugie: „średnia stopy bezrobocia w powiecie, na którego obszarze jest planowana realizacja operacji, w okresie ostatnich 12 miesięcy poprzedzających miesiąc rozpoczęcia terminu naboru wniosków o przyznanie pomocy była wyższa lub równa średniej krajowej stopie bezrobocia w tym okresie”, w ramach którego można było uzyskać 1 punkt.

Wykres 17. Rozkład punktów w ramach kryterium 2 w podziale na województwa

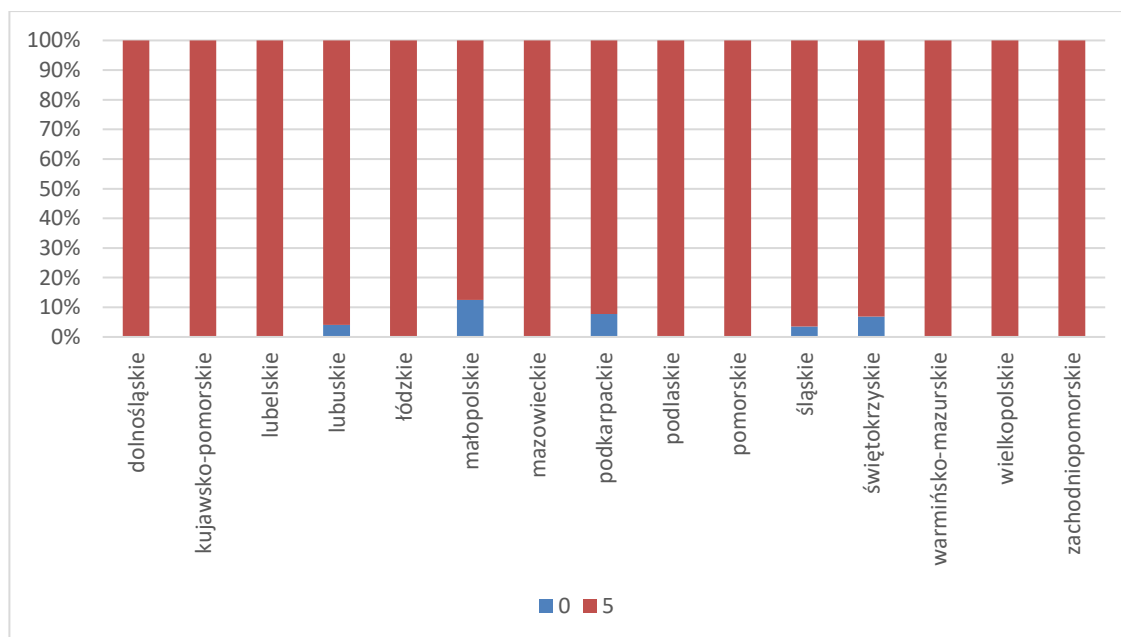


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium różnicuje wyniki województw, w wielkopolskim 61,8% wnioskodawców otrzymało zero punktów, a w warmińsko-mazurskim niecałe 3%. Zróżnicowanie wynika wprost z różnic w poziomie bezrobocia i występuje przede wszystkim pomiędzy województwami, w ramach wniosków w danym województwie często występuje wysoki odsetek wniosków z punktami w ramach danego województwa, wtedy w ramach danego województwa nie mamy sytuacji różnicowania wnioskodawców między sobą pozwalającego na skuteczne rankingowanie. Większe zróżnicowanie wewnątrz województw i jednocześnie wyrównanie punktacji między województwami, zapewniłoby odniesienie nie do średniej krajowej lecz do wojewódzkiej.

Kryterium trzecie: „operacja jest planowana na obszarze gminy, na którym jednolita część wód powierzchniowych jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych wskazanych w programie wodno-środowiskowym kraju, o którym mowa w art. 113 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne”, za które można było otrzymać 5 punktów.

Wykres 18. Rozkład punktów w ramach kryterium 3 w podziale na województwa



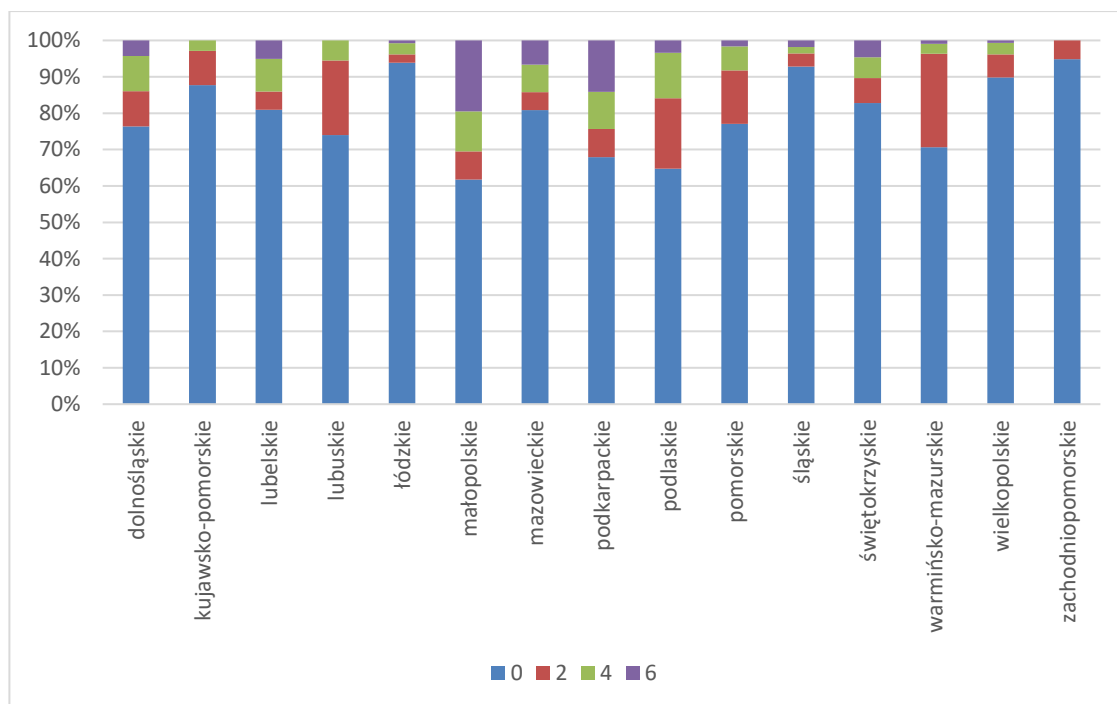
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W ramach tego kryterium niemal wszystkie wnioski otrzymały punkty – 10 województw, gdzie 100% wniosków otrzymało 5 punktów. Kryterium to zatem nie różnicuje wnioskodawców, a jednocześnie jego waga punktowa jest wysoka. Biorąc pod uwagę uzyskane oceny w ramach kryterium oraz jego związek z celem przekrojowym i celem 6B, można ewentualnie zasugerować zmniejszenie możliwej do uzyskania za nie liczby punktów – w taki sposób, aby stanowiła ona nieco niższy procent sumarycznej liczby punktów do zdobycia.

Kryterium czwarte: „wyrażony w % iloraz liczby ludności korzystającej z sieci wodociągowej znajdującej się na obszarze, o którym mowa w § 4 pkt 4, na którym jest planowana realizacja operacji, i liczby mieszkańców na tym obszarze, zwany dalej „wskaźnikiem zwodociągowania gminy”, według danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na dzień rozpoczęcia naboru wniosków o przyznanie pomocy, zwanych dalej „danymi GUS” – w przypadku realizacji operacji w zakresie gospodarki wodnej, wynosi:

- a) nie więcej niż 50% – 6 punktów,
- b) powyżej 50% i nie więcej niż 75% – 4 punkty,
- c) powyżej 75% i nie więcej niż 90% – 2 punkty”.

Wykres 19. Rozkład punktów w ramach kryterium 4 w podziale na województwa



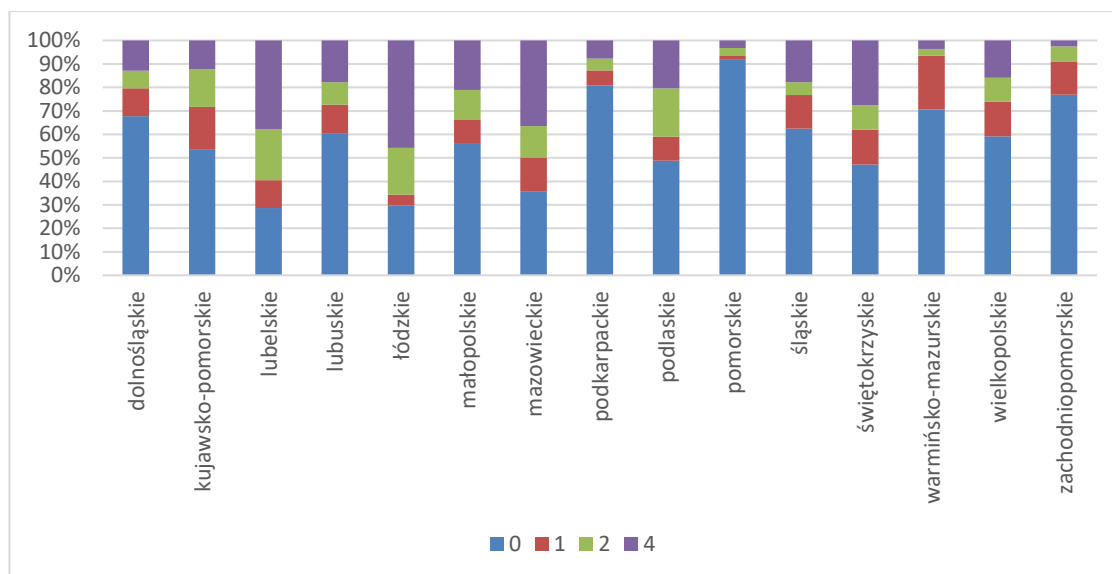
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium różnicujące zarówno w ramach województwa, jak i między nimi. Wysoki odsetek wniosków z zerem punktów po części z faktu, iż wnioskodawcy Ci składali wnioski na operacje w zakresie gospodarki ściekowej i otrzymały punkty w ramach kolejnych kryteriów.

Kryterium piąte: „wyrażony w % iloraz liczby ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej znajdującej się na obszarze, o którym mowa w § 4 pkt 4, na którym jest planowana realizacja operacji, i liczby mieszkańców na tym obszarze, zwany dalej „wskaźnikiem skanalizowania gminy”, według danych GUS – w przypadku realizacji operacji w zakresie gospodarki ściekowej, wynosi:

- a) nie więcej niż 20% – 4 punkty,
- b) powyżej 20% i nie więcej niż 30% – 2 punkty,
- c) powyżej 30% i nie więcej niż 40% – 1 punkt”.

Wykres 20. Rozkład punktów w ramach kryterium 5 w podziale na województwa



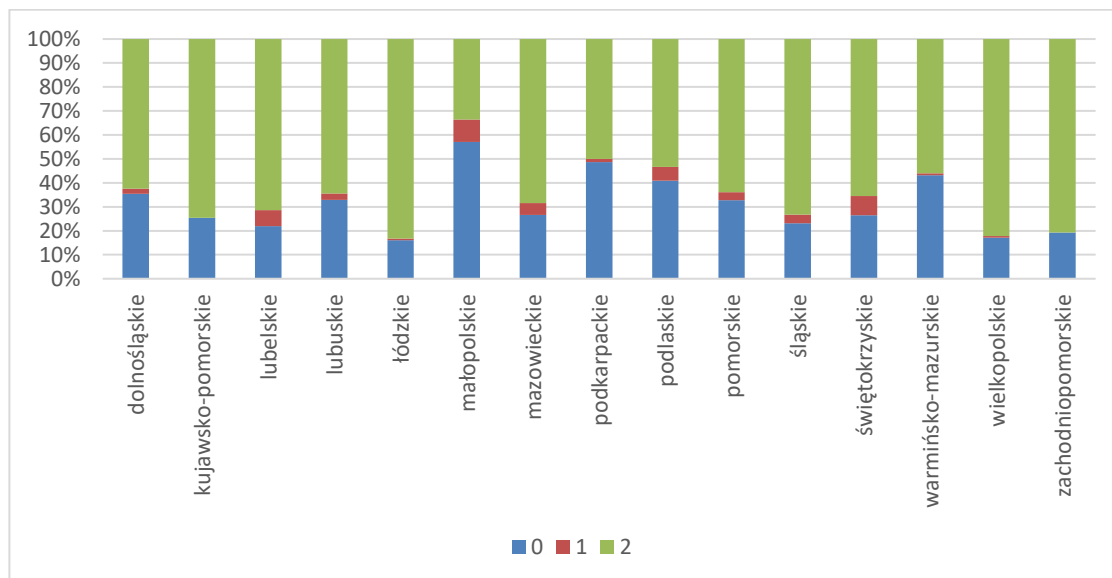
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium różnicujące zarówno w ramach województwa, jak i między nimi. Wysoki odsetek wniosków z zerem punktów po części z faktu, iż wnioskodawcy Ci składali wnioski na operacje w zakresie gospodarki wodnej i otrzymały punkty w ramach poprzedniego kryteriów.

Kryterium szóste: „wskaźnik zwodociągowania gminy, według danych GUS, w przypadku realizacji operacji w zakresie gospodarki ściekowej, wynosi:

- a) powyżej 75% – 2 punkty,
- b) powyżej 50% i nie więcej niż 75% – 1 punkt”.

Wykres 21. Rozkład punktów w ramach kryterium 6 w podziale na województwa

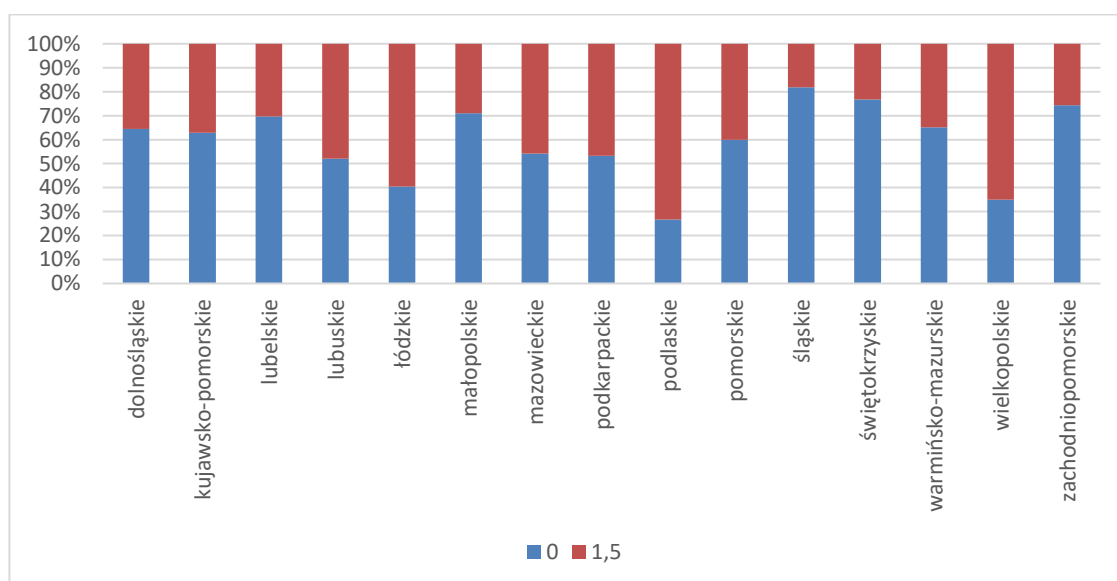


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Zróźnicowanie województw w ramach tego kryterium występuje, ale nie są to duże różnice. To, co zwraca uwagę, to niewielka liczba wniosków, które otrzymały 1 punkt – dla żadnego województwa nie przekracza 10%, a dla zdecydowanej większości waha się w granicach 0-5%, przy jednoczesnym dosyć dużym odsetku wniosków, które otrzymały 2 punkty. Zmiana pułapu 75% określonego w kryterium na wyższy pozwoli bardziej zróźnicować wnioski – zwiększyć odsetek wniosków z 1 punktem i zmniejszyć z 2 punktami, co wpłynie korzystnie na rankingowanie.

Kryterium siódme: „operacja dotyczy łącznie gospodarki wodnej i ściekowej” w ramach którego można było uzyskać 1,5 punktu.

Wykres 22. Rozkład punktów w ramach kryterium 7 w podziale na województwa

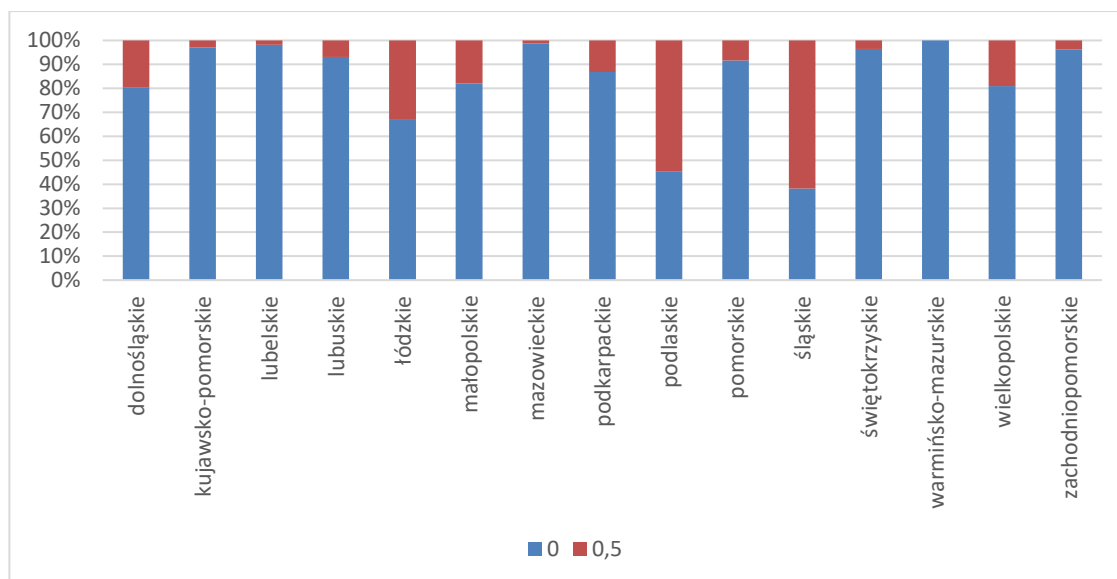


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Obserwować można znaczące różnice między województwami, odsetek punktowanych wniosków wahał się od 18,2% do 73,3%. Wydaje się jednak, iż w przypadku niniejszego kryterium taki stan rzeczy jest naturalny. Z jednej strony część wnioskodawców nie ma potrzeby realizacji łączonej inwestycji (ponieważ np. ma już zapewnioną infrastrukturę wodociągową), z drugiej – nie wszyscy wnioskodawcy mogą sobie na nią pozwolić z uwagi na koszty. Z tego względu utrzymanie kryterium, które może zachęcać gminy potrzebujące inwestycji w obu zakresach oraz mogące sobie na takie łączone przedsięwzięcie pozwolić – wydaje się uzasadnione.

Kryterium ósme: „operacja będzie realizowana w związku z tworzeniem pasywnej infrastruktury szerokopasmowej w rozumieniu art. 2 pkt 137 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014, str. 1) lub na obszarze realizacji operacji funkcjonuje sieć szerokopasmowa w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 880, 1045, 1777 i 2281 oraz z 2016 r. poz. 903), za spełnienie którego można było otrzymać 0,5 punktu.

Wykres 23. Rozkład punktów w ramach kryterium 8 w podziale na województwa

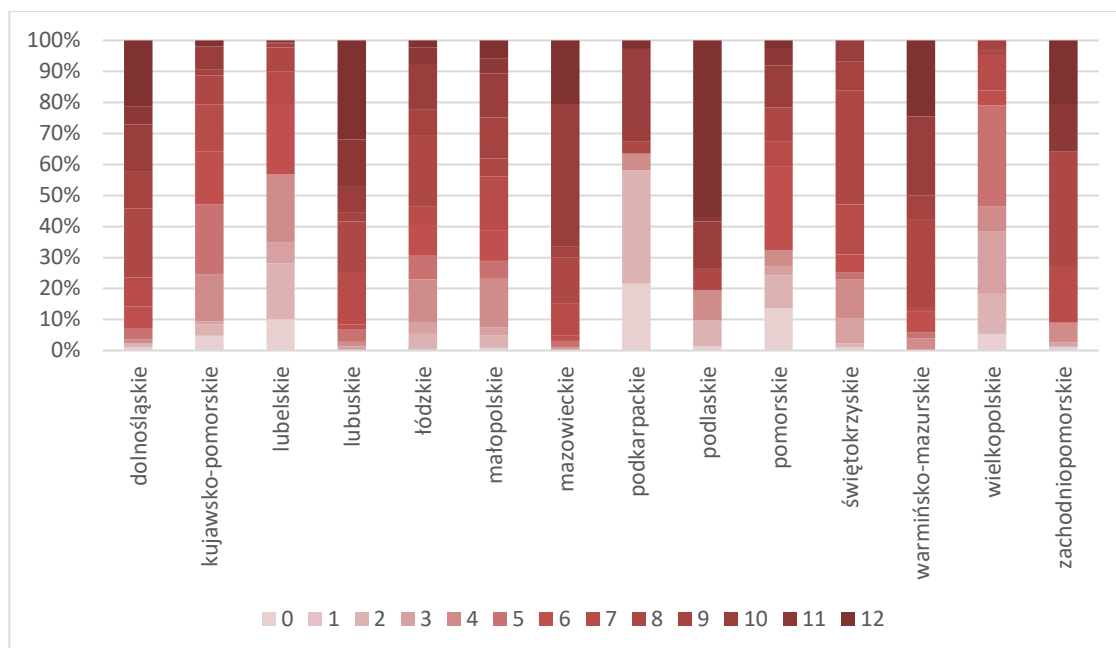


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Różnice między województwami są znaczne, najmniej wniosków otrzymało punkty w województwie warmińsko-mazurskim (0%), a najwięcej w śląskim (61,8%). Równocześnie, niniejsze kryterium wyboru projektów jest postrzegane – zarówno przez ewaluatora, jak i respondentów biorących udział w badaniu, w tym uczestników panelu eksperckiego – jako uzasadnione merytorycznie (tj. powiązane z polityką krajową i unijną), choć o ograniczonym wpływie na realizację celu szczegółowego 6B. Dodatkowo, z punktu widzenia przedstawicieli samorządów – na poziomie realizacji inwestycji bardzo trudno jest łączyć kwestie infrastruktury szerokopasmowej z wodociągami czy kanalizacją (por. także inne problemy zasygnalizowane w podrozdziale 5.1). Uwzględniając przypisaną temu kryterium, relatywnie niską liczbę punktów możliwych do zdobycia – sugerujemy jednak pozostawienie go w niezmienionym kształcie.

Kryterium dziewiąte, to kryteria regionalne, oddzielnie sformułowane dla poszczególnych województw.

Wykres 24. Rozkład punktów w ramach kryterium 9 w podziale na województwa

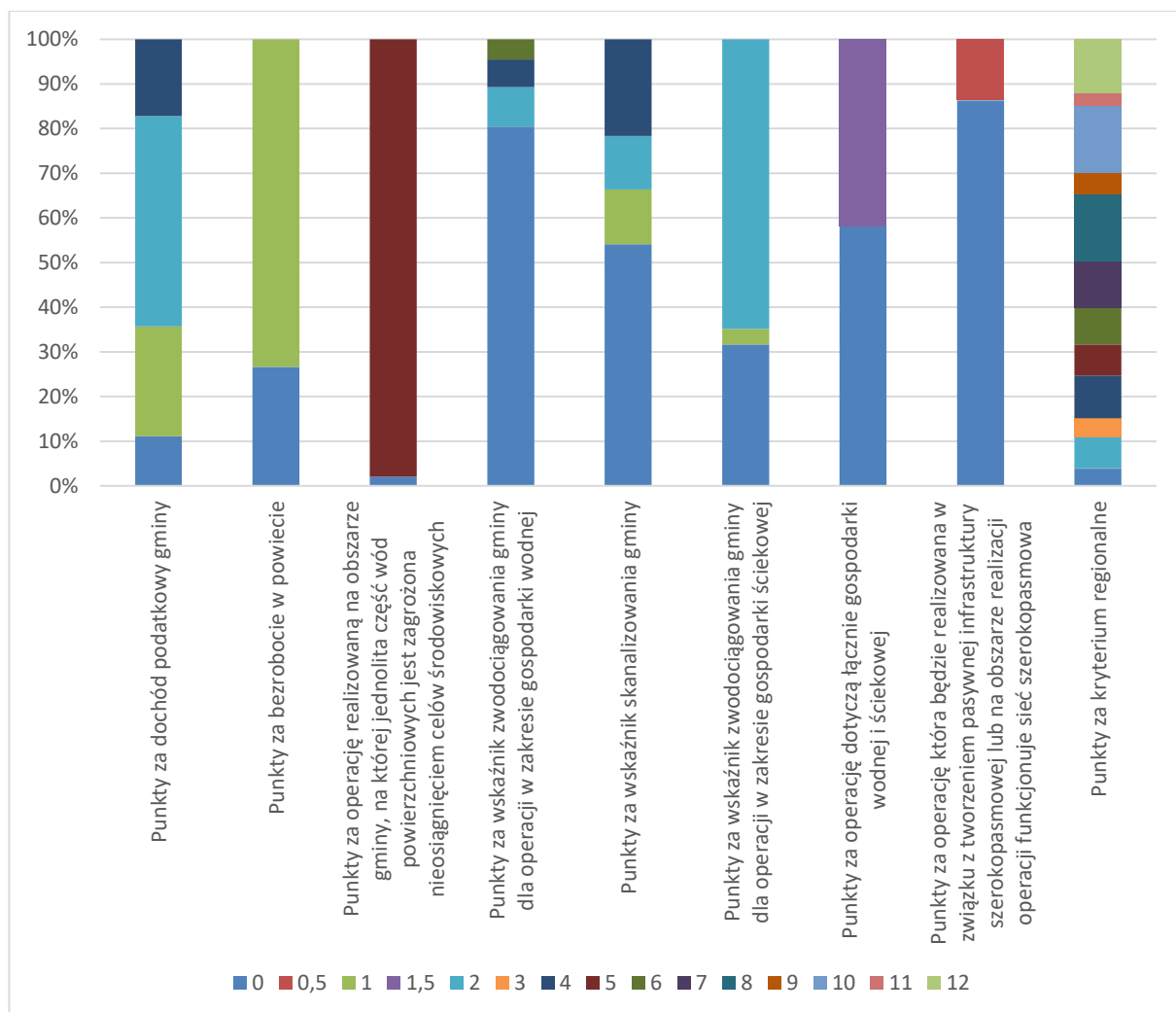


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Na powyższym wykresie gradacja kolorów oznacza gradację punktacji – im jaśniejszy kolor tym niższa punktacja, ciemniejszy kolor, to większa liczba punktów. Wykres prezentuje odsetek wniosków z daną punktacją w ramach poszczególnych województw. Analiza tych danych wskazuje na zróżnicowanie rozkładu liczby punktów w ramach analizowanego kryterium pomiędzy województwami. Występowały województwa, w ramach których wysoki odsetek wniosków otrzymał maksymalną liczbę punktów (np. podlaskie 56,9%) oraz takich, gdzie większość wniosków otrzymała niewiele punktów w ramach kryteriów regionalnych (np. podkarpackie 2,7%). Dla niemal wszystkich województw (oprócz opolskiego, gdzie jak wspomniano na wstępie ocena została wstrzymana) kryteria różnicowały wnioskodawców co sprzyja rankingowaniu wniosków.

Poniżej przedstawiono zestawienie punktacji w ramach wszystkich kryteriów.

Wykres 25. Odsetek wniosków z daną punktacją w ramach danego kryterium

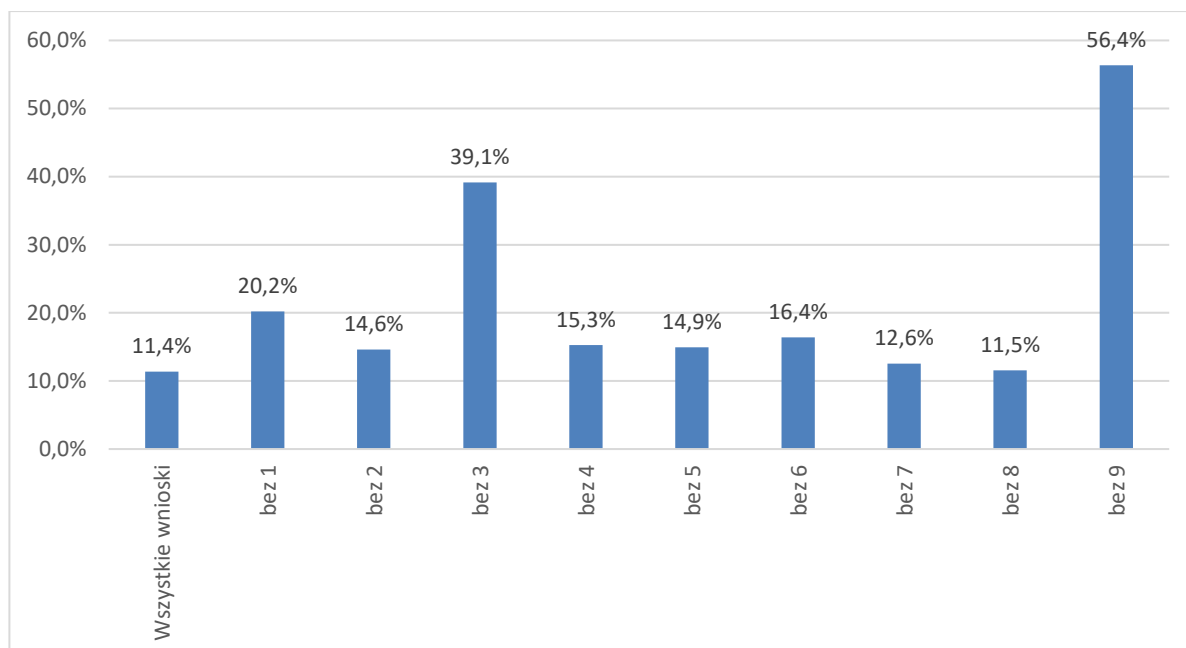


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium 3 nie różnicuje wnioskodawców, niemal wszyscy (98%) otrzymali w jego ramach maksymalną liczbę punktów. Równocześnie, jest to kryterium istotne z punktu widzenia celu przekrojowego dot. środowiska oraz – w nieco mniejszym stopniu – celu szczegółowego 6B. Wydaje się więc, iż jest ono skuteczne w zakresie stymulowania realizacji projektów wysokiej jakości, gdzie jakość ta rozumiana jest jako realizowanie celów stawianych przed instrumentem. Z tego względu powinno ono zostać utrzymane, aczkolwiek z mniejszą przypisaną mu wagą (i tym samym mniejszym wpływem na ew. fakt uzyskania dofinansowania).

Następnie zbadano wpływ poszczególnych kryteriów na przekroczenie progu dopuszczającego do otrzymania pomocy.

Wykres 26. Wpływ danego kryterium na przekroczenie minimum punktowego



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Największe znaczenie dla przekroczenia progu miały kryteria regionalne (56,4%), oraz kryterium 3 (39,1%), które wskazane było jako nieróżnicujące wnioskodawców, choć uzasadnione merytorycznie – wysoko punktowane, gdzie niemal 100% wniosków otrzymało punkty.

Podsumowując, kryteria wyboru projektów dla Gospodarki wodno-ściegowej w zdecydowanej większości spełniają postulaty rzetelności, przejrzystości, mierzalności, spójności wewnętrznej i szczegółowości. Na poziomie uwarunkowań legislacyjnych kształt kryteriów 3, 6 i 8 jest uzasadniony, natomiast z punktu widzenia respondentów przywoływane terminy są niejednoznaczne – stąd sugeruje się ich doprecyzowanie w ramach dokumentacji naborowej. Ewaluator zakłada zachowanie obecnego zestawu kryteriów wyboru projektów jako uzasadnionych merytorycznie i powiązanych z logiką interwencji. Zaleca się jednak zmniejszenie liczby punktów możliwych do uzyskania w ramach kryteriów nr 1 i 2 jako najmniej zależnych od wnioskodawcy, a przy tym jedynie pośrednio związanych z celem szczegółowym 6B i celem typu operacji. Dodatkowo, zalecane jest zastąpienie w ich ramach średniej krajowej średnią wojewódzką jako bardziej miarodajnym punktem odniesienia. Dodatkowo, sugeruje się zmniejszenie możliwej do uzyskania liczby punktów w ramach kryterium nr 3, które – choć uzasadnione merytorycznie – nie różnicuje wnioskodawców, a przy tym w obecnym kształcie możliwe do zdobycia w jego ramach punkty stanowią duży udział w sumarycznej, możliwej do zdobycia liczbie punktów.

5.3. Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów

W ramach typu operacji „Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów” pomoc może zostać przyznana na budowę lub przebudowę targowisk lub obiektów budowlanych przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów. Operacja ta została określona w PROW 2014-2020 jako realizująca przede wszystkim cel szczegółowy 3A. Poprawa konkurencyjności głównych producentów w drodze lepszego ich zintegrowania z łańcuchem rolno- spożywczym poprzez systemy jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy i organizacje producentów oraz organizacje międzybranżowe. W odniesieniu do analizowanego typu operacji ocenie podlegają następujące kryteria wyboru (**liczby porządkowe w tabeli odpowiadają skrótownym zapisom, które zawierają rysunki/wykresy w podrozdziale 5.3.):**

Tabela 6. Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów – kryteria wyboru projektów

Lp.	Kryterium wyboru projektów
1	powierzchnia handlowa targowiska przeznaczona dla rolników pod sprzedaż produktów rolno-spożywczych będzie stanowiła po realizacji operacji: a) ponad 30% i nie więcej niż 40% powierzchni handlowej targowiska – 4 punkty, b) ponad 40% i nie więcej niż 50% powierzchni handlowej targowiska – 8 punktów, c) ponad 50% powierzchni handlowej targowiska – 12 punktów;
2	planowana operacja dotyczy przebudowy istniejącego targowiska – 4 punkty;
3	w gminie nie był realizowany projekt z zakresu budowy lub przebudowy targowiska dofinansowany ze środków w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – 6 punktów;
4	powierzchnia handlowa targowiska przeznaczona pod sprzedaż produktów rolno-spożywczych wyprodukowanych w systemie rolnictwa ekologicznego, zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylającym rozporządzenie (EWG) nr 2092/91 (Dz. Urz. UE L 189 z 20.07.2007, str. 1, z późn. zm.6)), będzie stanowiła po realizacji operacji: a) nie mniej niż 5% i nie więcej niż 10% powierzchni handlowej targowiska – 5 punktów, b) ponad 10% powierzchni handlowej targowiska – 10 punktów;
5	operacja uwzględnia wyposażenie targowiska w instalacje odnawialnego źródła energii w rozumieniu ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii, które będą zapewniały pokrycie co najmniej w 30% zapotrzebowania na energię elektryczną lub ciepłą – 6 punktów;
6	targowisko będzie obiektem całorocznym – 10 punktów;

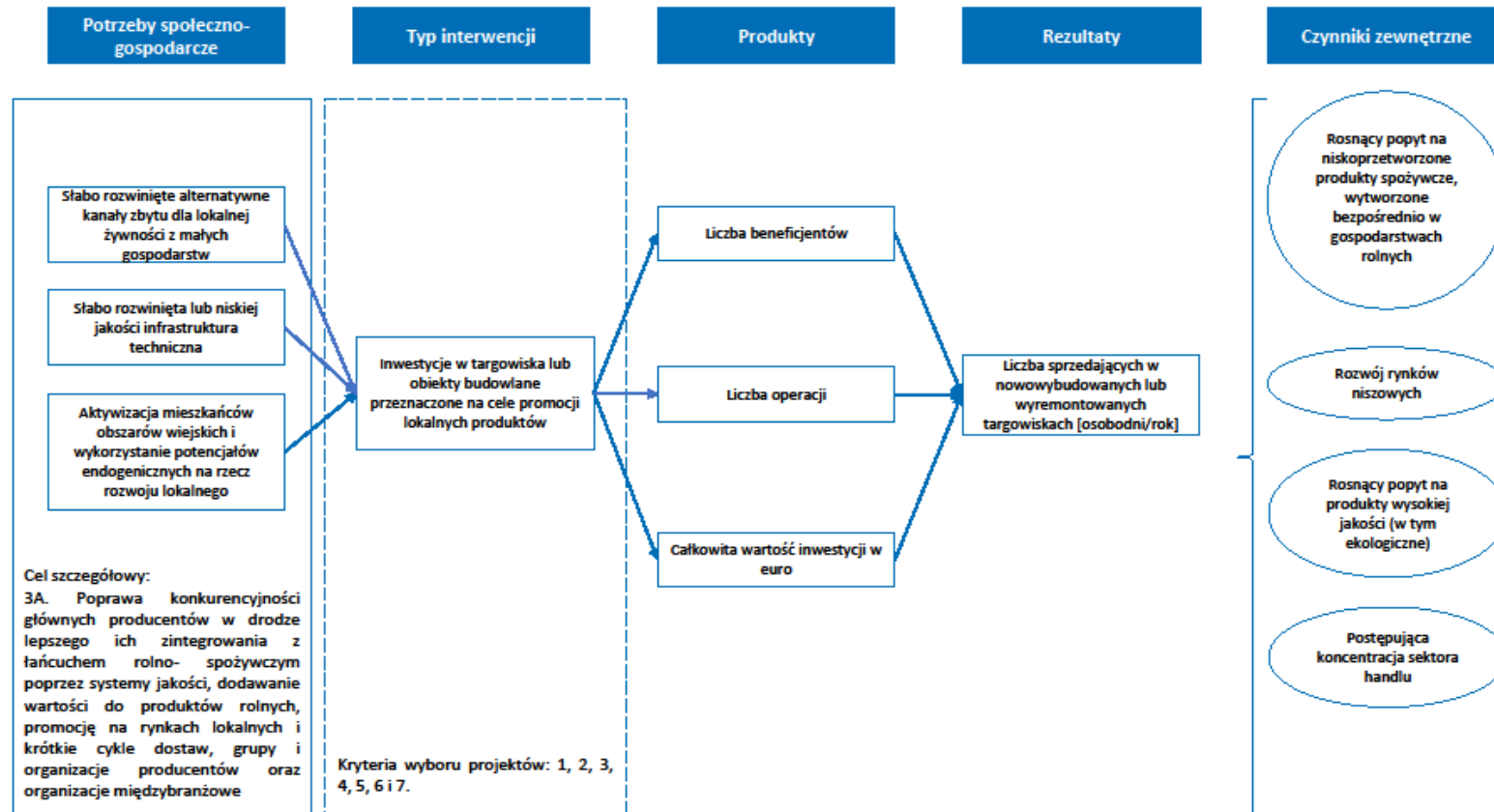
Lp.	Kryterium wyboru projektów
7	w okresie 5 lat od dnia wypłaty przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa płatności końcowej koszt wynajmu powierzchni handlowej targowiska przez rolników będzie o co najmniej 25% niższy od kosztu wynajmu przez inne podmioty – 6 punktów.

Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów¹¹

Kryteria wyboru projektów nr 1 i 2 są silnie powiązane z celem szczegółowym 3A oraz specyfiką typu operacji. Kryterium nr 3 jest pośrednio powiązane z celem szczegółowym, który realizuje opisywany typ operacji – sprawia bowiem, iż stymulowane jest realizowanie projektów zróżnicowanych lokalizacyjnie. Kryterium nr 4 jest powiązane logicznie – choć umiarkowanie – z 3A z uwagi na premiowanie uczestnictwa w systemach jakości, które stanowią element narzędzi przewidzianych do realizacji zamierzeń stojących przed analizowanym celem szczegółowym. Dodatkowo, w przypadku systemu rolnictwa ekologicznego można dostrzec zapośredniczony, pozytywny wpływ na cel przekrojowy dot. środowiska. Z kolei kryterium nr 5 wiąże się z realizacją celu przekrojowego dot. środowiska, a w perspektywie długofalowej – również klimatu. Wydaje się natomiast, iż jego związek z celem szczegółowym 3A jest nikły. Dwa ostatnie kryteria – nr 6 i 7 – pośrednio wiążą się z celem szczegółowym, do którego realizacji zostały przypisane. Wydaje się więc, iż z punktu widzenia logiki interwencji warte rozważenia jest zmniejszenie przypisywanej im wagi punktowej.

¹¹ W niniejszym podrozdziale opisano ocenę spójności kryteriów wyboru projektów dla Inwestycji w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów z celem szczegółowym 3A, którego realizacji powinien służyć przede wszystkim omawiany typ operacji, jak również z celami przekrojowymi Programu. Syntetyczne przedstawienie zidentyfikowanych zależności zaprezentowano w Aneksie I. Macierze uzupełniające.

Rysunek 9. Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów – logika interwencji



Źródło: opracowanie własne.

Tabela 7. Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów – ocena poprawności sformułowania kryteriów

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹²					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
1	powierzchnia handlowa targowiska przeznaczona dla rolników pod sprzedaż produktów rolno-spożywczych będzie stanowiła po realizacji operacji: a) ponad 30% i nie więcej niż 40% powierzchni handlowej targowiska – 4 punkty, b) ponad 40% i nie więcej niż 50% powierzchni handlowej targowiska – 8 punktów, c) ponad 50% powierzchni handlowej targowiska – 12 punktów;	+	+	+	+	+		
2	planowana operacja dotyczy przebudowy istniejącego targowiska – 4 punkty;	+	+	+	+	+		
3	w gminie nie był realizowany projekt z zakresu budowy lub przebudowy targowiska dofinansowany ze środków w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – 6 punktów;	+	+	+	+	+		
4	powierzchnia handlowa targowiska przeznaczona pod sprzedaż produktów rolno-spożywczych wyprodukowanych w systemie rolnictwa ekologicznego, zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylającym rozporządzenie (EWG) nr 2092/91 (Dz. Urz. UE L 189 z 20.07.2007, str. 1, z późn. zm.6)), będzie stanowiła po realizacji operacji:	+	+	+	+	+		

¹² R – rzetelność, P – przejrzystość, M – mierzalność, SW – spójność wewnętrzną, S – szczegółowość.

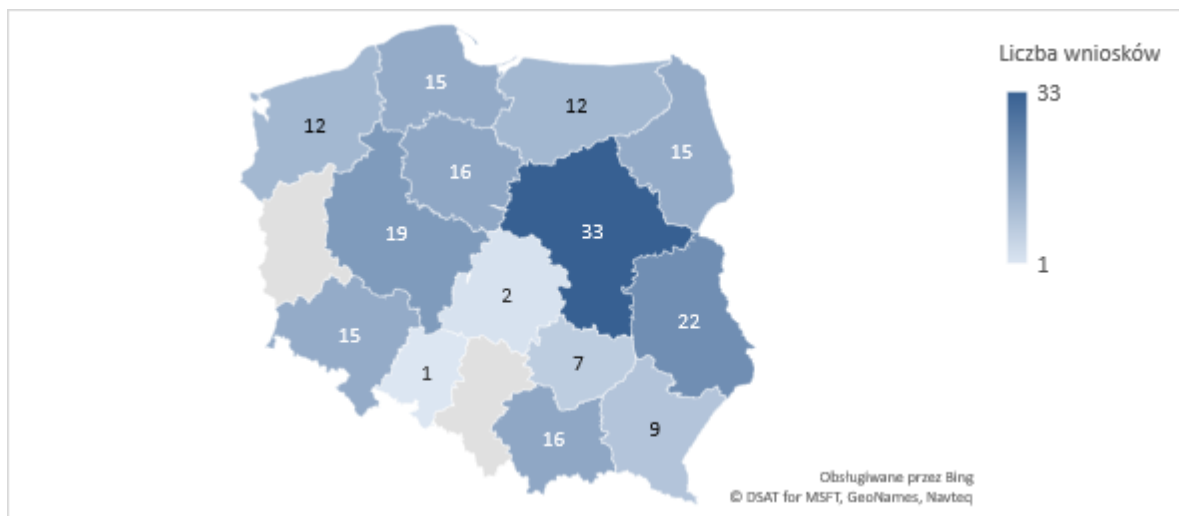
Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹²					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	a) nie mniej niż 5% i nie więcej niż 10% powierzchni handlowej targowiska – 5 punktów, b) ponad 10% powierzchni handlowej targowiska – 10 punktów;							
5	operacja uwzględnia wyposażenie targowiska w instalacje odnawialnego źródła energii w rozumieniu ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii, które będą zapewniały pokrycie co najmniej w 30% zapotrzebowania na energię elektryczną lub ciepłą – 6 punktów;	+	+	+	+	+		
6	targowisko będzie obiektem całorocznym – 10 punktów;	+	+	+	+	+		
7	w okresie 5 lat od dnia wypłaty przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa płatności końcowej koszt wynajmu powierzchni handlowej targowiska przez rolników będzie o co najmniej 25% niższy od kosztu wynajmu przez inne podmioty – 6 punktów.	+	+	+	+	+		

Źródło: opracowanie własne

Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze

W ramach niniejszego instrumentu analizie poddano ocenę 194 projekty wniosków z dwunastu czternastu województw.

Rysunek 10. Liczba wniosków w podziale na województwa

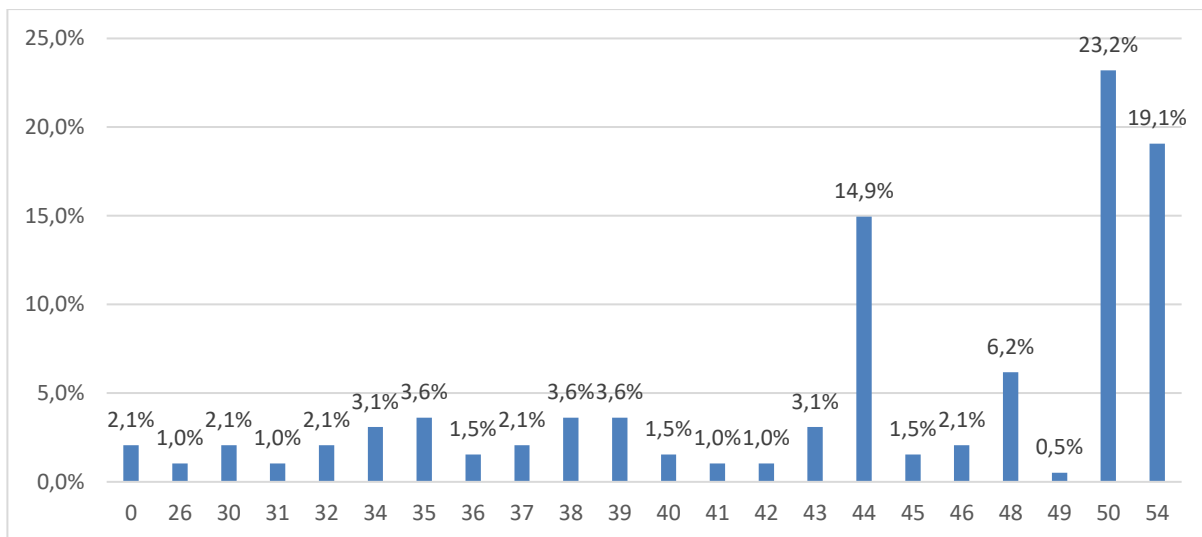


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W czterech województwach liczba wniosków ocenionych, a więc uwzględnionych w analizie, nie przekroczyła liczby 10, a w dwóch kolejnych w momencie prowadzenia badania nie oceniono żadnych wniosków, dlatego zdecydowano o nie przedstawianiu analiz w podziale na województwa, a jedynie o zaprezentowaniu analiz zbiorczych.

W ramach naboru łącznie można było otrzymać 54 punkty, a próg dopuszczający do otrzymania wsparcia wynosił 27 punktów. Poniższy wykres prezentuje rozkład zmiennej suma otrzymanych punktów.

Wykres 27. Rozkład z sumarycznej liczby punktów



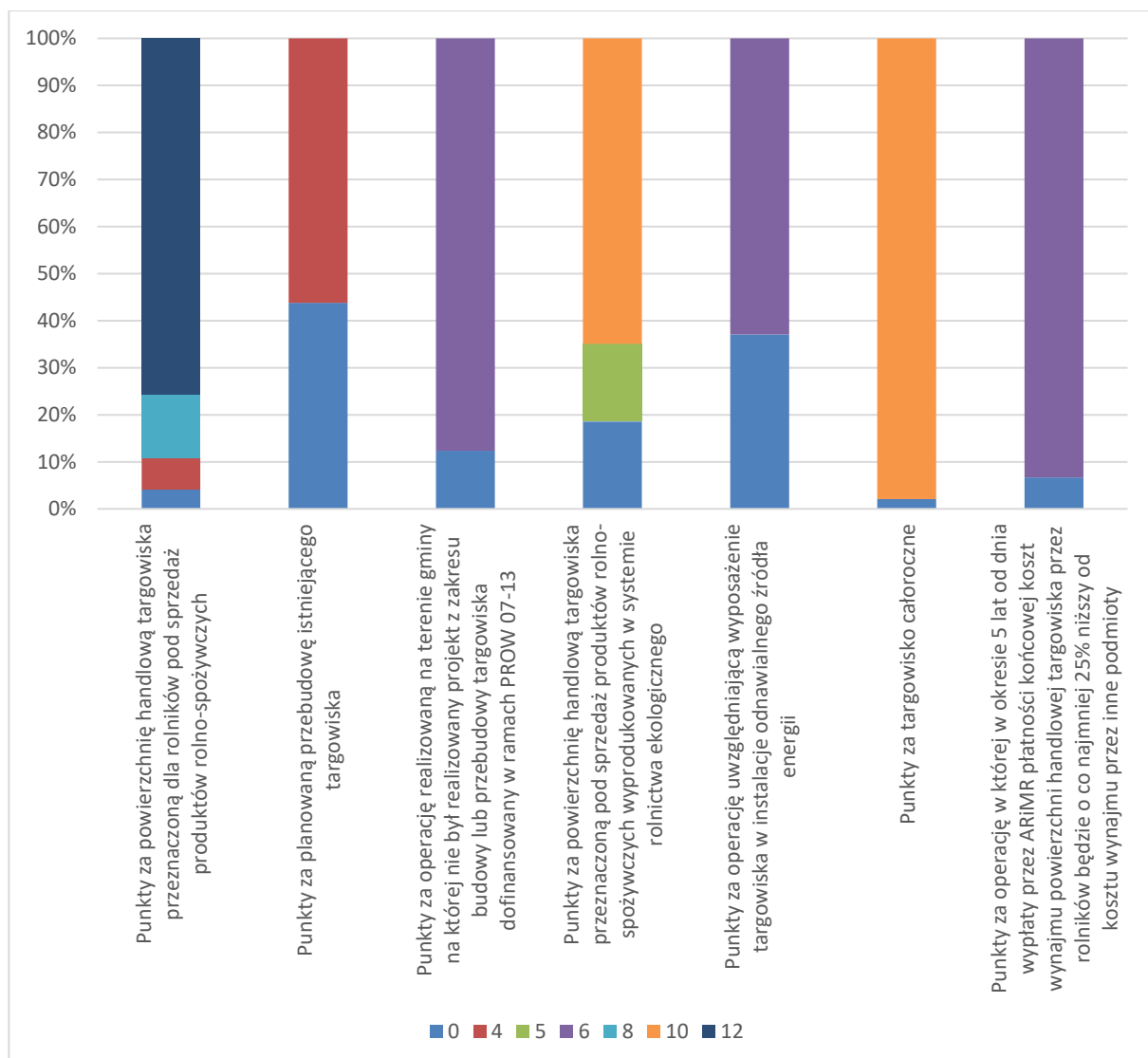
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Można zauważyć, że zaledwie 3,1% wniosków nie przekroczyło wymaganego progu punktowego. Największa liczba wniosków otrzymała 50 (23,2%) i 54 punkty (19,1%), czyli maksimum możliwych do

uzyskania punktów. Ponad 50% wniosków otrzymało powyżej 45 punktów. Wskazuje to, iż dla podmiotów, które spełniły warunki dostępu, przy obowiązującym systemie kryteriów wyboru projektów relatywnie łatwe było uzyskanie dużej liczby punktów. Równocześnie, w toku badania wskazano na ryzyko zajścia mechanizmu autoselekcji polegającego na tym, iż wielu potencjalnych wnioskodawców w ogóle nie przystąpiło do naboru ze względu na ustalone kryteria. Przedstawiciele strony systemowej wskazali np. iż w Polsce targowiska sezonowe są ponad trzy razy częściej spotykane niż targowiska stałe, zaś kryteria wyboru projektów premią budowę lub modernizację targowisk całorocznych. Dodatkowo najczęściej struktura handlu na targowiskach zakłada znaczny udział produktów pozarolniczych (np. odzieży) – co przy obecnych kryteriach wyboru projektów może również działać na niektórych potencjalnych wnioskodawców zniechęcająco. Trzeba jednak podkreślić, iż w sytuacji braku reprezentatywnych badań ilościowych są to co najwyżej wysoce prawdopodobne przypuszczenia, nie zaś twarde wnioski z badania.

Poniżej wykres przedstawia udział wniosków o danej liczbie punktów w ramach poszczególnych kryteriów.

Wykres 28. Odsetek wniosków z daną punktacją w ramach danego kryterium



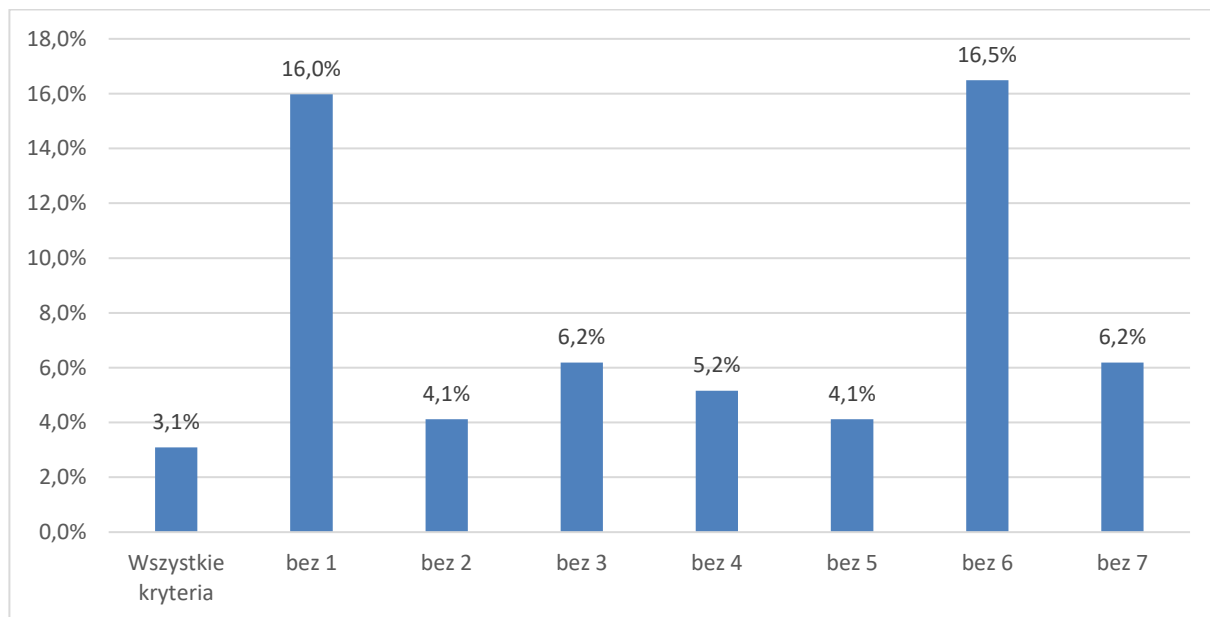
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium nie wpływającym na zróżnicowanie wnioskodawców były punkty za targowisko całoroczne, gdzie niemal 100% wnioskodawców otrzymało maksymalną liczbę punktów (10). Jest to ciekawa obserwacja, ponieważ w ogólnej populacji targowisk zdecydowanie dominują obiekty sezonowe. Wydaje się zatem, iż istnienie omawianego kryterium silnie stymuluje wnioskodawców do przyjęcia stałego charakteru ich obiektów. Podobnie kryterium dotyczące niższych kosztów wynajmu powierzchni handlowej targowiska przez rolników, gdzie ponad 93,3% wniosków również otrzymało maksymalną liczbę punktów (6). Są to więc kryteria, które *de facto* nie wpływają na kolejność rankingowania wniosków. Równocześnie jednak, patrząc na ogólnopolskie dane statystyczne – wydaje się, iż ich spełnienie wynika w znacznej mierze z ich motywacyjnego charakteru (tj. targowiska nie budowane/modernizowane w ramach omawianego typu interwencji nie charakteryzują się danymi, pozytywnie wartościowanymi cechami). Oznacza to, iż jakkolwiek z matematycznego punktu widzenia kryteria te okazują się finalnie nieistotne statystycznie, to biorąc pod uwagę ich powiązanie logiczne z

celem szczegółowym 3A (ocenione jako umiarkowanie pozytywne) oraz stymulujący wpływ, jaki wywierają na wnioskodawców w zakresie zapewnienia odpowiedniej jakości realizowanych inwestycji – sugeruje się pozostawienie omawianych kryteriów wyboru projektów przy zmniejszonych, odpowiadających im wagach punktowych.

Podobnie jak dla pozostałych instrumentów przeprowadzono analizę wpływu poszczególnych kryteriów na przekroczenie progu dopuszczającego do otrzymania pomocy, co prezentuje poniższy wykres.

Wykres 29. Wpływ danego kryterium na przekroczenie minimum punktowego



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Największy wpływ na przekroczenie progu miało kryterium 6 (16,5%) i 1 (16%). Zdaniem ewaluatora, jest to ogólnie pozytywna konstatacja, gdyż kryteria te – 1 silnie, a 6 umiarkowanie – przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego 3A. Niemniej jednak, taki rezultat zdaje się potwierdzać sformułowane wcześniej zalecenie w zakresie zmniejszenia możliwej do uzyskania liczby punktów w ramach kryterium nr 6. Wydaje się, iż zasadne jest, aby jego wpływ na przekroczenie progu był zbliżony do wpływu innych kryteriów pośrednio przyczyniających się do realizacji celu szczegółowego 3A (np. nr 7).

Podsumowując, kryteria wyboru projektów dla Inwestycji w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów w pełni spełniają postulaty rzetelności, przejrzystości, mierzalności, spójności wewnętrznej i szczegółowości. Dodatkowo, uwzględniając zrekonstruowaną logikę interwencji, rozkłady uzyskanych dotychczas punktów i opinie uczestników badania – ewaluator zakłada zachowanie obecnego zestawu kryteriów wyboru projektów jako uzasadnionych merytorycznie i powiązanych z logiką interwencji. Zaleca się jednak zmniejszenie liczby punktów możliwych do uzyskania w ramach kryteriów nr 6 i 7 jako jedynie pośrednio związanych z celem szczegółowym 3A i celem typu operacji. Rekomendacja ta jest bardziej priorytetowa w odniesieniu do kryterium nr 6, które obecnie ma największy wpływ na przekroczenie minimum punktowego upoważniającego do uzyskania dofinansowania, przy umiarkowanym powiązaniu z celami instrumentu.

5.4. Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej

W ramach typu operacji „Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej” pomoc może zostać przyznana na rozpoczęcie prowadzenia działalności pozarolniczej. Możliwe są dwa obszary wsparcia: obszar A, tj. operacje związane z rozpoczęciem pozarolniczej działalności gospodarczej w gospodarstwach, które prowadzą produkcję trzody chlewnej, na obszarach wyznaczonych w związku ze zwalczaniem choroby afrykańskiego pomoru świń (ASF), oraz obszar B, tj. pozostałe operacje związane z rozpoczęciem pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich. Omawiany typ operacji został określony w PROW 2014-2020 jako realizujący przede wszystkim cel szczegółowy 6A. Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy. W odniesieniu do analizowanego typu operacji ocenie podlegają następujące kryteria wyboru (**liczby porządkowe w tabeli odpowiadają skrótownym zapisom, które zawierają rysunki/wykresy w podrozdziale 5.4.):**

Tabela 8. Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej – kryteria wyboru projektów

Lp.	Kryterium wyboru projektów
dla operacji, o których mowa w § 2a ust. 1 pkt 1:	
Pomoc przyznaje się na operację związaną z rozpoczęciem pozarolniczej działalności gospodarczej oraz zaprzestaniem chowu i hodowli świń na obszarach wiejskich, na których są położone gospodarstwa, w których jest prowadzony chów lub hodowla świń, wymienionych w części I, II lub III załącznika do decyzji wykonawczej Komisji 2014/709/UE z dnia 9 października 2014 r. w sprawie środków kontroli w zakresie zdrowia zwierząt w odniesieniu do afrykańskiego pomoru świń w niektórych państwach członkowskich i uchylającej decyzję wykonawczą 2014/178/UE (Dz. Urz. UE L 295 z 11.10.2014, str. 63, z późn. zm.)	
1	jeżeli w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy miał nie więcej niż 40 lat – przyznaje się 3 punkty;
2	jeżeli operacja wpływa na realizację celów przekrojowych, o których mowa w art. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 487, z późn. zm.3)), w zakresie innowacyjności, o której mowa w § 3 ust. 1 pkt 4 lit. a, w odniesieniu do gminy, na obszarze której będzie zlokalizowane główne miejsce wykonywania działalności podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy w przypadku operacji niezwiązanych z nieruchomością, albo miejsce realizacji operacji w przypadku operacji związanych z nieruchomością – przyznaje się 2 punkty;
3	jeżeli bezrobocie w powiecie, na obszarze którego jest położona gmina, w której jest planowana realizacja operacji, według danych publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny w miesiącu poprzedzającym miesiąc podania do publicznej wiadomości informacji, o której mowa w § 7 ust. 1, było: a) najwyższe w województwie – przyznaje się 2 punkty, b) niższe niż bezrobocie, o którym mowa w lit. a – przyznaje się liczbę punktów, proporcjonalnie mniejszą od liczby punktów określonej w lit. a, zgodnie z wartością bezrobocia w powiecie, w którym jest planowana realizacja operacji;

Lp.	Kryterium wyboru projektów
4	<p>jeżeli biznesplan przewiduje, uwzględniając osobę fizyczną ubiegającą się o pomoc, która podejmuje we własnym imieniu działalność gospodarczą, utworzenie:</p> <p>a) co najmniej 2 i mniej niż 3 miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>b) co najmniej 3 miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – przyznaje się 4 punkty;</p>
5	<p>jeżeli w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy w gospodarstwie, o którym mowa w § 2 ust. 2 pkt 1, średnia roczna liczba świń w stadzie wynosi:</p> <p>a) powyżej 15 sztuk – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>b) powyżej 10 sztuk i nie więcej niż 15 sztuk – przyznaje się 2 punkty,</p> <p>c) co najmniej 1 sztuka i nie więcej niż 10 sztuk – przyznaje się 1 punkt.</p>
<p>dla operacji, o których mowa w § 2a ust. 1 pkt 2</p> <p>Pomoc przyznaje się na operację związaną z rozpoczynaniem pozarolniczej działalności gospodarczej, inną niż wymieniona w pkt 1.</p>	
1	<p>jeżeli podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy jest beneficjentem poddziałania „Płatności na rzecz rolników kwalifikujących się do systemu dla małych gospodarstw, którzy trwale przekazali swoje gospodarstwo innemu rolnikowi” objętego Programem – przyznaje się 2 punkty;</p>
2	<p>posiadanie przez podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy kwalifikacji zawodowych z zakresu podejmowanej działalności pozarolniczej przewidzianej w biznesplanie, wymienionych w § 3 ust. 5 – przyznaje się 1 punkt;</p>
3	<p>jeżeli w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy miał nie więcej niż 40 lat – przyznaje się 3 punkty;</p>
4	<p>jeżeli operacja wpływa na realizację celów przekrojowych, o których mowa w art. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 487, z późn. zm.3)), w zakresie innowacyjności, o której mowa w § 3 ust. 1 pkt 4 lit. a, w odniesieniu do gminy, na obszarze której będzie zlokalizowane główne miejsce wykonywania działalności podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy w przypadku operacji niezwiązanych z nieruchomością, albo miejsce realizacji operacji w przypadku operacji związanych z nieruchomością – przyznaje się 2 punkty;</p>
5	<p>jeżeli bezrobocie w powiecie, na obszarze którego jest położona gmina, w której jest planowana realizacja operacji, według danych publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny w miesiącu poprzedzającym miesiąc podania do publicznej wiadomości informacji, o której mowa w § 7 ust. 1, było:</p> <p>a) najwyższe w województwie – przyznaje się 2 punkty,</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	b) niższe niż bezrobocie, o którym mowa w lit. a – przyznaje się liczbę punktów, proporcjonalnie mniejszą od liczby punktów określonej w lit. a, zgodnie z wartością bezrobocia w powiecie, w którym jest planowana realizacja operacji;
6	<p>jeżeli biznesplan przewiduje, uwzględniając osobę fizyczną ubiegającą się o pomoc, która podejmuje we własnym imieniu działalność gospodarczą, utworzenie:</p> <p>a) co najmniej 2 i mniej niż 3 miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>b) co najmniej 3 miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – przyznaje się 4 punkty;</p>

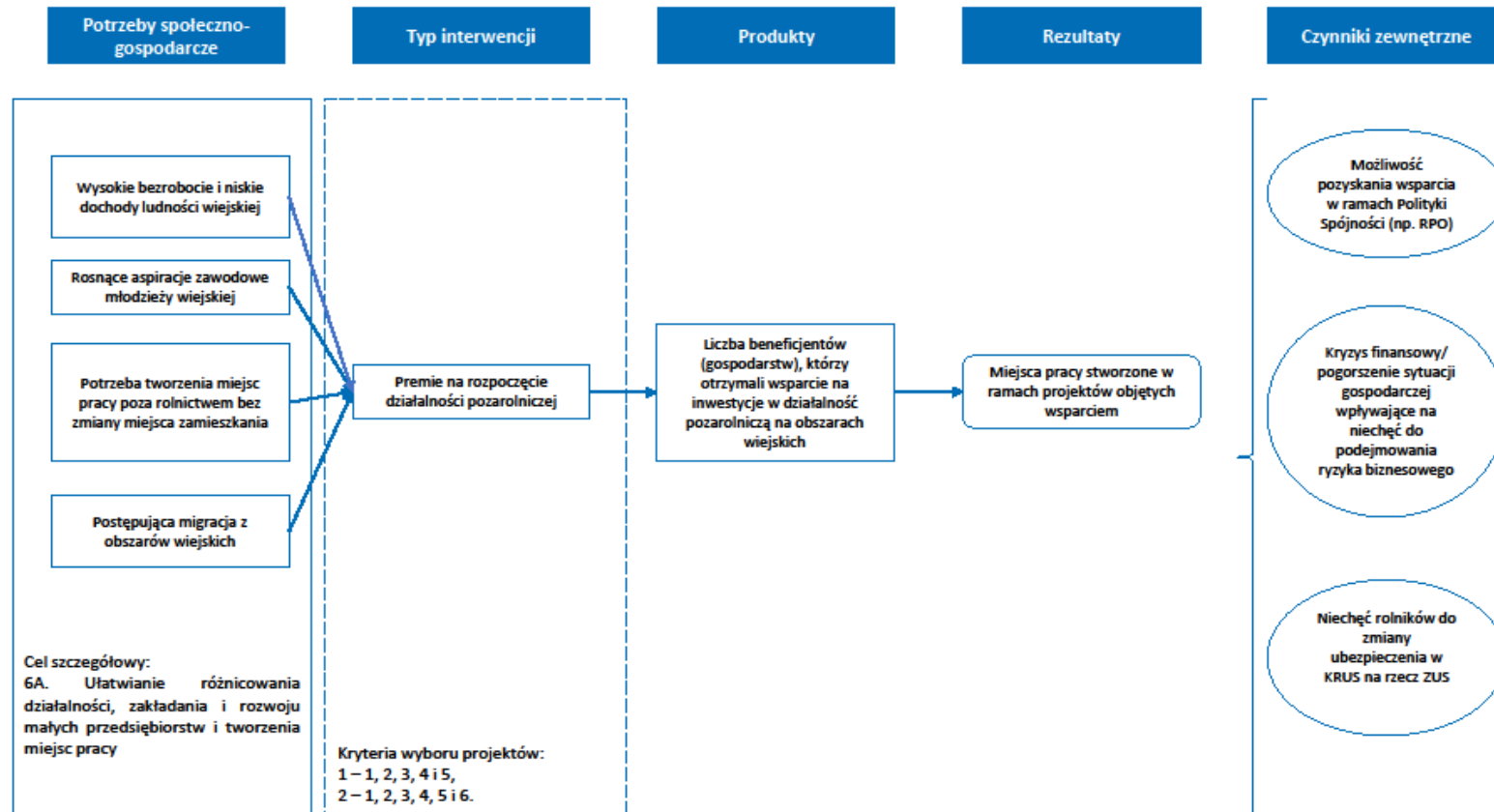
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów¹³

W przypadku „Premii na rozpoczęcie działalności pozarolniczej” dla operacji, o których mowa w § 2a ust. 1 pkt 1 (operacje związane z rozpoczynaniem pozarolniczej działalności gospodarczej oraz zaprzestaniem chowu i hodowli świń), kryterium nr 1 nie jest spójne ani z celem szczegółowym 6A, realizacji którego ma służyć dany typ operacji, ani z żadnym z celów przekrojowych. Kryterium nr 2 nie ma logicznego związku z celem 6A, mocno wpisuje się natomiast w cel przekrojowy poświęcony innowacyjności. W analizowanym przypadku uznano również, iż kwestia bezrobocia może w sposób pośredni wiązać się z celem szczegółowym, do realizacji którego przypisany jest analizowany typ operacji. Im większe bezrobocie, tym trudniejsza może wydawać się decyzja o podjęciu ryzyka biznesowego i założeniu działalności pozarolniczej. Analogicznie, zasadne wydaje się premiowanie tworzenia miejsc pracy – zgodnie z tokiem rozumowania przedstawionym powyżej. Wreszcie, ostatnie kryterium nr 5 stanowi pochodną występowania ASF i jego istnienie może w sposób pośredni wpływać na środowiskowy cel przekrojowy.

W przypadku „Premii na rozpoczęcie działalności pozarolniczej” dla operacji, o których mowa w § 2a ust. 1 pkt 2, kryterium nr 3 nie ma logicznego związku z żadnym z celów: ani szczegółowym 6A, ani celami przekrojowymi. Z kolei kryterium nr 4 jest silnie powiązane z celem przekrojowym dotyczącym innowacyjności, choć równocześnie nie przekłada się wprost na realizację celu szczegółowego 6A. Podobnie jak w powyższym, również w analizowanym przypadku kwestia bezrobocia może w sposób pośredni wiązać się z celem szczegółowym, do realizacji którego przypisany jest analizowany typ operacji. Analogicznie, zasadne wydaje się premiowanie tworzenia miejsc pracy – zgodnie z tokiem rozumowania przedstawionym akapit wcześniej. Za silnie logicznie powiązane z celem szczegółowym 6A oceniono kryterium dot. posiadania przez podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy kwalifikacji zawodowych z zakresu podejmowanej działalności pozarolniczej przewidzianej w biznesplanie. Z kolei umiarkowanie powiązane – jeżeli podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy jest beneficjentem poddziałania „Płatności na rzecz rolników kwalifikujących się do systemu dla małych gospodarstw, którzy trwale przekazali swoje gospodarstwo innemu rolnikowi” objętego Programem.

¹³ W niniejszym podrozdziale opisano ocenę spójności kryteriów wyboru projektów dla Premii na rozpoczęcie działalności pozarolniczej z celem szczegółowym 6A, którego realizacji powinien służyć przede wszystkim omawiany typ operacji, jak również z celami przekrojowymi Programu. Syntetyczne przedstawienie zidentyfikowanych zależności zaprezentowano w Aneksie I. Macierze uzupełniającej.

Rysunek 11. Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej – logika interwencji



Źródło: opracowanie własne.

Tabela 9. Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej– ocena poprawności sformułowania kryteriów

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹⁴					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
dla operacji, o których mowa w § 2a ust. 1 pkt 1								
1	jeżeli w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy miał nie więcej niż 40 lat – przyznaje się 3 punkty;	+	+	+	+	+		
2	jeżeli operacja wpływa na realizację celów przekrojowych, o których mowa w art. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 487, z późn. zm.3)), w zakresie innowacyjności, o której mowa w § 3 ust. 1 pkt 4 lit. a, w odniesieniu do gminy, na obszarze której będzie zlokalizowane główne miejsce wykonywania działalności podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy w przypadku operacji niezwiązanych z nieruchomością, albo miejsce realizacji operacji w przypadku operacji związanych z nieruchomością – przyznaje się 2 punkty;	-	-	+	+	-	Ze względu na brak zamkniętej listy/katalogu innowacji, kryterium stanowi pole do interpretacji własnych osób oceniających wnioski oraz wnioskodawców, co prowadzi do braku obiektywizmu i braku jednoznaczności kryterium. Sugerujemy doprecyzowanie jak rozumiana jest innowacyjność w poszczególnych zakresach.	Jeśli legislacja na to pozwala w zapisach rozporządzenia, w przeciwnym wypadku w ramach wyjaśnień zamieszczonych na stronie www, należy określić, iż innowacyjność rozumiana jest na poziomie lokalnym (tj. innowacja na poziomie gminy). Równocześnie warto rozważyć, czy jest to zasadna skala innowacji.
3	jeżeli bezrobocie w powiecie, na obszarze którego jest położona gmina, w której jest planowana realizacja operacji, według danych publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny w miesiącu poprzedzającym miesiąc podania do publicznej wiadomości informacji, o której mowa w § 7 ust. 1, było:	+	+	+	+	+		

¹⁴ R – rzetelność, P – przejrzystość, M – mierzalność, SW – spójność wewnętrzną, S – szczegółowość.

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹⁴					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>a) najwyższe w województwie – przyznaje się 2 punkty,</p> <p>b) niższe niż bezrobocie, o którym mowa w lit. a – przyznaje się liczbę punktów, proporcjonalnie mniejszą od liczby punktów określonej w lit. a, zgodnie z wartością bezrobocia w powiecie, w którym jest planowana realizacja operacji;</p>							
4	<p>jeżeli biznesplan przewiduje, uwzględniając osobę fizyczną ubiegającą się o pomoc, która podejmuje we własnym imieniu działalność gospodarczą, utworzenie:</p> <p>a) co najmniej 2 i mniej niż 3 miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>b) co najmniej 3 miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – przyznaje się 4 punkty;</p>	+	+	+	+	+		
5	<p>jeżeli w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy w gospodarstwie, o którym mowa w § 2 ust. 2 pkt 1, średnia roczna liczba świń w stadzie wynosi:</p> <p>a) powyżej 15 sztuk – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>b) powyżej 10 sztuk i nie więcej niż 15 sztuk – przyznaje się 2 punkty,</p> <p>c) co najmniej 1 sztuka i nie więcej niż 10 sztuk – przyznaje się 1 punkt.</p>	+	+	+	+	+		
dla operacji, o których mowa w § 2a ust. 1 pkt 2								
1	jeżeli podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy jest beneficjentem poddziałania „Płatności na rzecz rolników kwalifikujących się do systemu dla małych gospodarstw, którzy trwale przekazali swoje gospodarstwo	+	+	+	+	+		

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹⁴					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	innemu rolnikowi” objętego Programem – przyznaje się 2 punkty;							
2	posiadanie przez podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy kwalifikacji zawodowych z zakresu podejmowanej działalności pozarolniczej przewidzianej w biznesplanie, wymienionych w § 3 ust. 5 – przyznaje się 1 punkt;	-	-	+	+	-	Kryterium wydaje się nieprzejrzyste i mało szczegółowe, a przez to trudne do rzetelnej oceny. W przypadku wielu typów działalności trudno wskazać, jakie kwalifikacje zawodowe odpowiadają zakresowi działalności pozarolniczej przewidzianej w biznesplanie/możliwe są alternatywne kwalifikacje uprawniające do wykonywania określonej pracy (np. programistą można być po informatyce, robotyce, informatyce i ekonometrii itd.). Autorytarna ocena dokonywana przez pracowników ARiMR może budzić obawy dot. rzetelności.	Wykonawca ma świadomość, iż w wielu przypadkach nie jest możliwe stworzenie zamkniętego katalogu kwalifikacji zawodowych odpowiadających zakresowi podejmowanej działalności pozarolniczej. Sugeruje się jednak, aby przynajmniej częściowo – np. dla zawodów regulowanych – powołać się na konkretne, obiektywne i prawne wymagania w zakresie edukacji niezbędnej do wykonywania określonej pracy (por. np. instruktor sportu, pracownik ochrony fizycznej).
3	jeżeli w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy miał nie więcej niż 40 lat – przyznaje się 3 punkty;	+	+	+	+	+		
4	jeżeli operacja wpływa na realizację celów przekrojowych, o których mowa w art. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski	-	-	+	+	-	Ze względu na brak zamkniętej listy/katalogu innowacji, kryterium stanowi pole do interpretacji własnych osób	Jeśli legislacja na to pozwala w zapisach rozporządzenia, w przeciwnym wypadku w ramach wyjaśnień zamieszczonych na

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹⁴					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 487, z późn. zm.3)), w zakresie innowacyjności, o której mowa w § 3 ust. 1 pkt 4 lit. a, w odniesieniu do gminy, na obszarze której będzie zlokalizowane główne miejsce wykonywania działalności podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy w przypadku operacji niezwiązanych z nieruchomością, albo miejsce realizacji operacji w przypadku operacji związanych z nieruchomością – przyznaje się 2 punkty;						oceniających wniosków oraz wnioskodawców, co prowadzi do braku obiektywizmu i braku jednoznaczności kryterium. Sugerujemy doprecyzowanie jak rozumiana jest innowacyjność w poszczególnych zakresach.	stronie www, należy określić, iż innowacyjność rozumiana jest na poziomie lokalnym (tj. innowacja na poziomie gminy). Równocześnie warto rozważyć, czy jest to zasadna skala innowacji.
5	jeżeli bezrobocie w powiecie, na obszarze którego jest położona gmina, w której jest planowana realizacja operacji, według danych publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny w miesiącu poprzedzającym miesiąc podania do publicznej wiadomości informacji, o której mowa w § 7 ust. 1, było: a) najwyższe w województwie – przyznaje się 2 punkty, b) niższe niż bezrobocie, o którym mowa w lit. a – przyznaje się liczbę punktów, proporcjonalnie mniejszą od liczby punktów określonej w lit. a, zgodnie z wartością bezrobocia w powiecie, w którym jest planowana realizacja operacji;	+	+	+	+	+		
6	jeżeli biznesplan przewiduje, uwzględniając osobę fizyczną ubiegającą się o pomoc, która podejmuje we własnym imieniu działalność gospodarczą, utworzenie: a) co najmniej 2 i mniej niż 3 miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – przyznaje się 3 punkty,	+	+	+	+	+		

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹⁴					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	b) co najmniej 3 miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – przyznaje się 4 punkty;							

Źródło: opracowanie własne

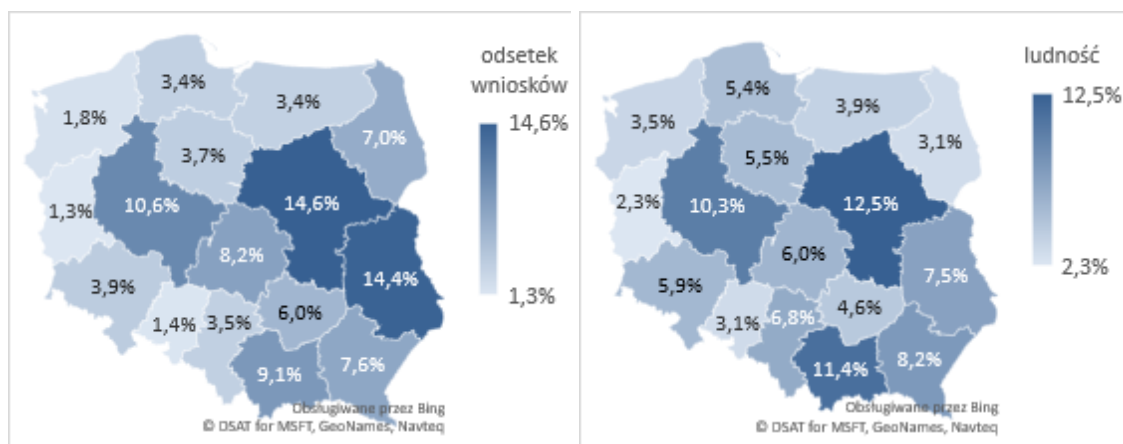
W przypadku premii na rozpoczęcie działalności pozarolniczej wśród uczestników CJM nie pojawiały się wątpliwości dotyczące sposobu sformułowania poszczególnych kryteriów. Doradcy rolniczy, z którymi miał miejsce wywiad grupowy, wskazywali natomiast na zbyt duży „żargon branżowy”, powodujący trudności ze zrozumieniem kryterium przez potencjalnych wnioskodawców (np. w przypadku kryterium nr 2/4 – odwołania do aktów prawa unijnego odebrane zostały jako nieprzejrzyste, utrudniające percepcję kryterium i mogące zniechęcać do aplikacji). Równocześnie w toku panelu ekspertów wykazano, iż ich kształt wynika z wymogów polskiego prawodawstwa i na poziomie rozporządzenia nie może być zmieniony – choć dopuszczalne są wyjaśnienia w ramach dokumentacji związanej z naborem.

Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze

W ramach analizy wyników oceny badaniem objęto 1630 wniosków. W momencie prowadzenia badania nie złożono wniosków dla operacji, o których mowa w § 2a ust. 1 pkt 1, a więc dotyczących operacji związanych z rozpoczynaniem pozarolniczej działalności gospodarczej w gospodarstwach, które prowadzą produkcję trzody chlewnej, na obszarach wyznaczonych w związku ze zwalczaniem choroby afrykańskiego pomoru świń (ASF). W związku z czym poniższa analiza dotyczy jedynie wniosków dla operacji, o których mowa w § 2a ust. 1 pkt 2, czyli pozostałych operacji związanych z rozpoczynaniem pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich. Podobnie jak dla pozostałych instrumentów zweryfikowano kwestię liczby wniosków w poszczególnych województwach dla weryfikacji możliwości prowadzenia wnioskowania w podziale na region. Najwięcej wniosków złożono w województwie mazowieckim (235), a najmniej w lubuskim (21).

Poniżej prezentujemy zestawienie odsetka złożonych wniosków w ramach poszczególnych województw (mapa z lewej), w porównaniu do odsetka ludności wiejskiej, stanowiącego najbliższy odpowiednik charakterystyki potencjalnego beneficjenta (mapa z prawej).

Rysunek 12. Odsetek wniosków a odsetek potencjalnych wnioskodawców

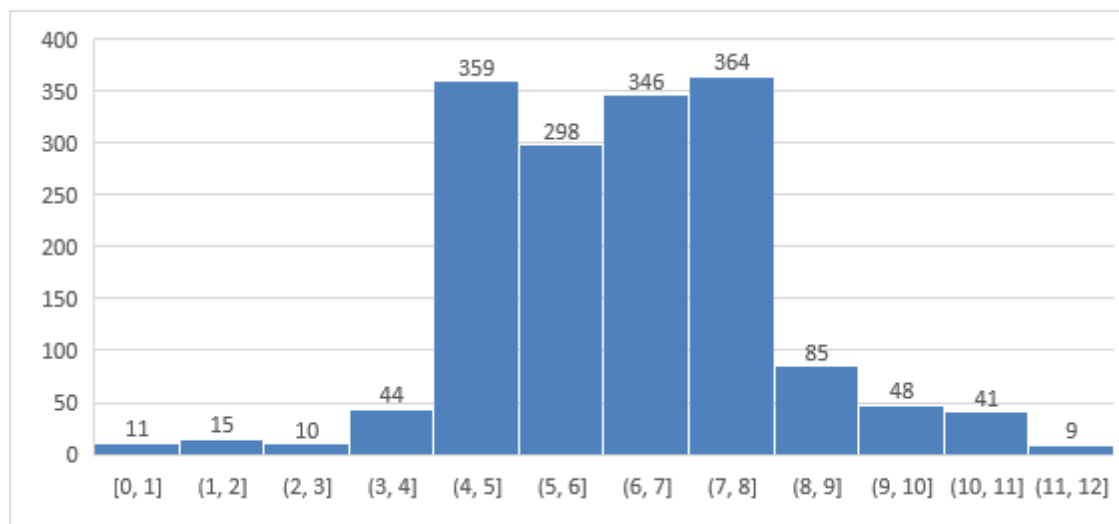


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR i GUS.

Mapy prezentują dosyć podobny podział, od którego znacząco odbiegają lubelskie i podlaskie – znacząco wyższy odsetek wniosków niż potencjalnych wnioskodawców oraz śląskie – niższy odsetek wniosków niż potencjalnych wnioskodawców.

Następnie sprawdzono jak rozkłada się łączna liczba punktów, jednakże ze względu na istnienie kryterium dotyczącego bezrobocia, które przyjmują bardzo duże wartości, wyniki przedstawiono na wykresie kumulującym wartości w przedziałach o długości 1 punktu.

Wykres 30. Liczba wniosków o danej łącznej liczbie punktów

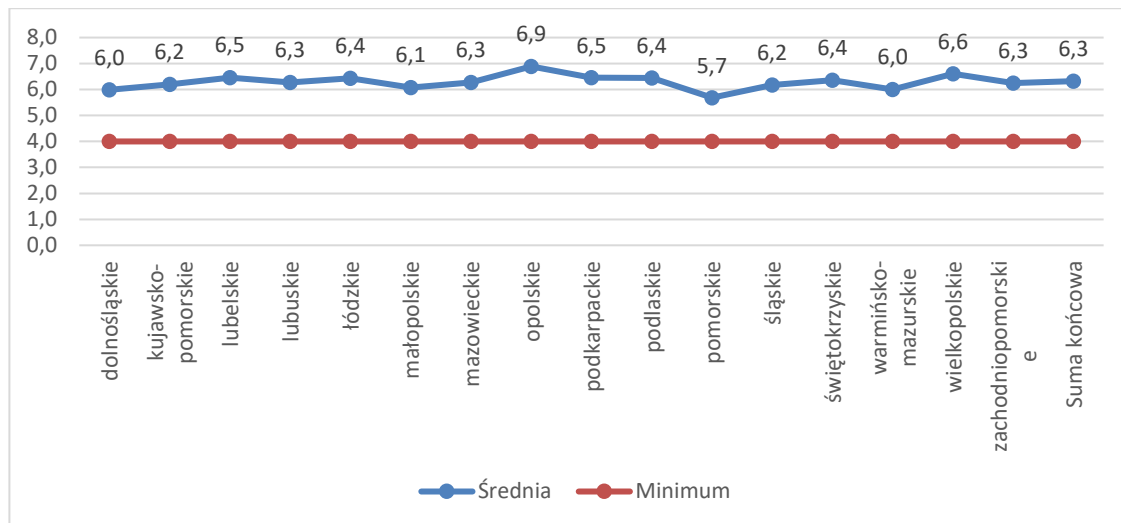


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Wykres pokazuje, iż stosunkowo niewiele wniosków otrzymało wartości skrajne, a głównie były to wartości środkowe, co pozytywnie oceniamy jako świadczące o doborze kryteriów i przyznanych im wagach w sposób różnicujący wnioskodawców, a jednocześnie nie nazbyt prostych do spełnienia lub nazbyt trudnych. Łącznie 74 wnioski otrzymały punktację poniżej progu (<4 punkty) dopuszczającego do otrzymania pomocy.

Zróźnicowanie między regionami w pierwszym kroku zweryfikowano na podstawie średniej punktów w poszczególnych województwach.

Wykres 31. Średnia z sumy punktów a minimum w podziale na województwa



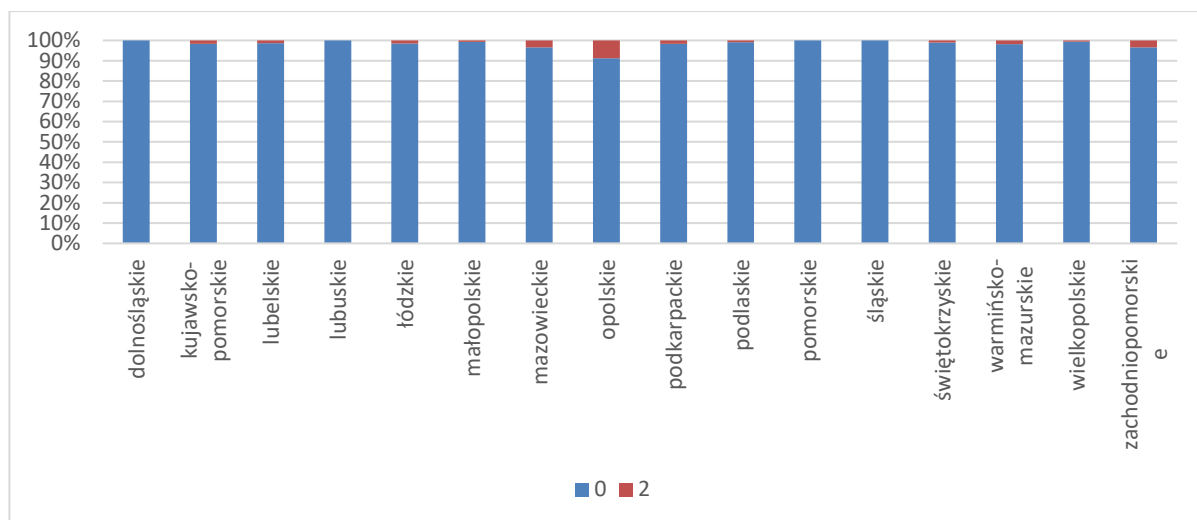
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Średnia liczba punktów w ramach poszczególnych województw jest na podobnym poziomie. Nieznacznie w górę odbiega województwo opolskie (6,9), a w dół pomorskie (5,7). We wszystkich województwach średnia przekraczała minimum. Oznacza to, iż analizowane kryteria wyboru projektów rozumiane jako narzędzie do wyboru projektów o odpowiedniej jakości w podobny sposób selekcionują wnioski w poszczególnych regionach (np. nie obserwujemy sytuacji, w której w danym regionie dofinansowanie dostają przedsięwzięcia o znacząco niższej liczbie punktów – i co za tym idzie, mniej pożądanych charakterystykach – niż w pozostałych województwach). Dodatkowo również oznacza to, iż przy stałym poziomie minimum punktowego uprawniającego do otrzymania wsparcia, nie widać wstępnie, aby regionalizacja wpływała na szanse na uzyskanie dofinansowania (wątek ten jest rozwijany w dalszej części podrozdziału poprzez bezpośrednie odwołanie do kryteriów regionalnych).

Następnie sprawdzono rozkład wyników w ramach każdego kryterium w podziale na województwa.

Kryterium pierwsze: „jeżeli podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy jest beneficjentem poddziałania „Płatności na rzecz rolników kwalifikujących się do systemu dla małych gospodarstw, którzy trwale przekazali swoje gospodarstwo innemu rolnikowi” objętego Programem” można było otrzymać 2 punkty.

Wykres 32. Rozkład punktów w ramach kryterium 1 w podziale na województwa

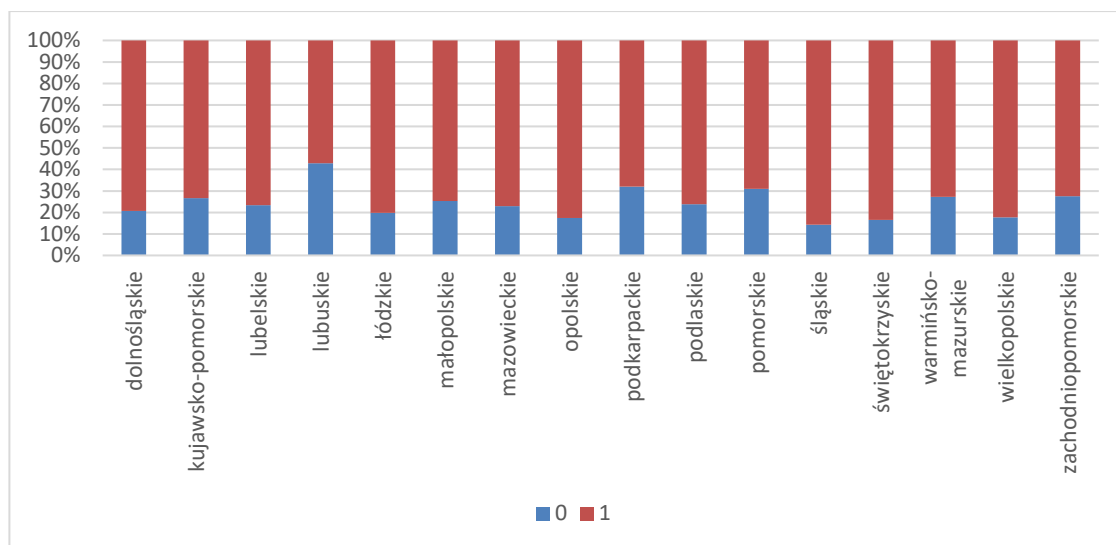


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Zdecydowana większość województw nie miała wniosków, które otrzymałyby punkty w ramach tego kryterium, bądź ich odsetek był znikomy. Znacząco wyróżnia się na tle pozostałych województwo opolskie, gdzie niemal 9% wniosków otrzymało w ramach kryterium punkty. Można więc powiedzieć, iż kryterium różnicuje województwo opolskie od pozostałych, nie ma zaś wpływu na rankingowanie wnioskodawców. Równocześnie, w toku badań jakościowych oraz analizy dokumentacyjnej zauważono, iż kryterium to jest w sposób pośredni powiązane z celami interwencji, stąd ew. utrzymanie tego kryterium – z uwagi na fakt, iż nawet, jeśli nie ma ono dużego wpływu na ostateczny kształt list rankingowych, może wywierać określony wpływ edukacyjno-promocyjny (tj. wskazuje pożądane działania) – powinno zostać powiązane ze zmniejszeniem liczby punktów możliwych do zdobycia w jego ramach.

Kryterium drugie: „posiadanie przez podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy kwalifikacji zawodowych z zakresu podejmowanej działalności pozarolniczej przewidzianej w biznesplanie, wymienionych w § 3 ust. 5”, które pozwalało uzyskać 1 punkt.

Wykres 33. Rozkład punktów w ramach kryterium 2 w podziale na województwa

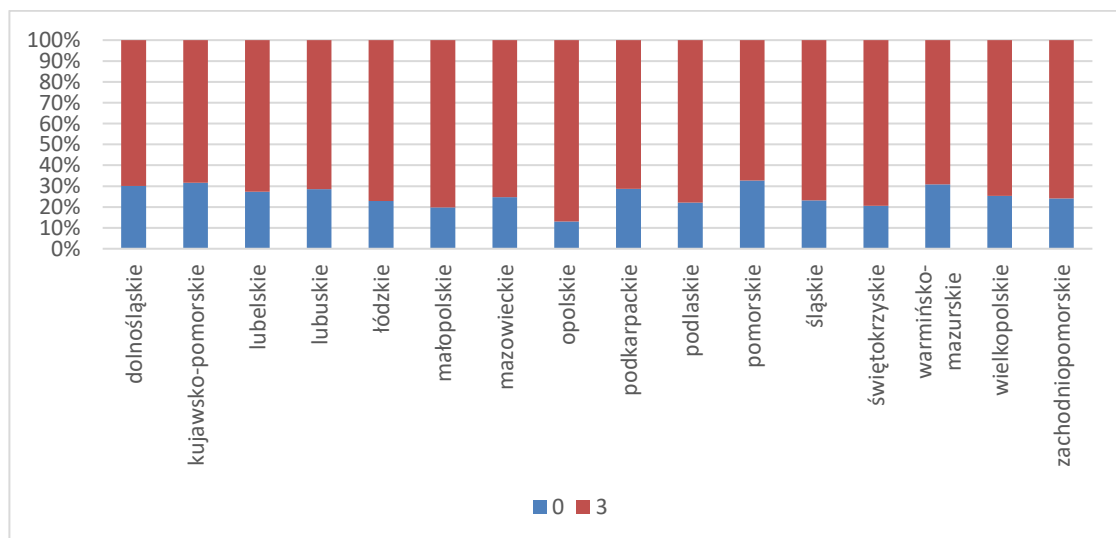


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Najmocniej w ramach kryterium wybijają się województwo lubuskie, gdzie odsetek wniosków, które otrzymały zero punktów jest najwyższy i wynosi 42,9%. Równocześnie, patrząc na niniejsze kryterium przez pryzmat logiki interwencji oraz uwzględniając wyniki kwerendy literaturowej i badań jakościowych – wydaje się, iż waga przypisana kryterium jest zbyt niska. Posiadanie odpowiednich kwalifikacji wysoce uprawdopodobnia sukces podejmowanej działalności, a zarazem stanowi indikator odpowiedniej motywacji wstępnej u wnioskodawcy. Z tego względu zasadne jest zwiększenie liczby punktów możliwej do zdobycia w ramach kryterium nr 2.

Kryterium trzecie: „jeżeli w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy miał nie więcej niż 40 lat”, w ramach którego można było otrzymać 3 punkty.

Wykres 34. Rozkład punktów w ramach kryterium 3 w podziale na województwa

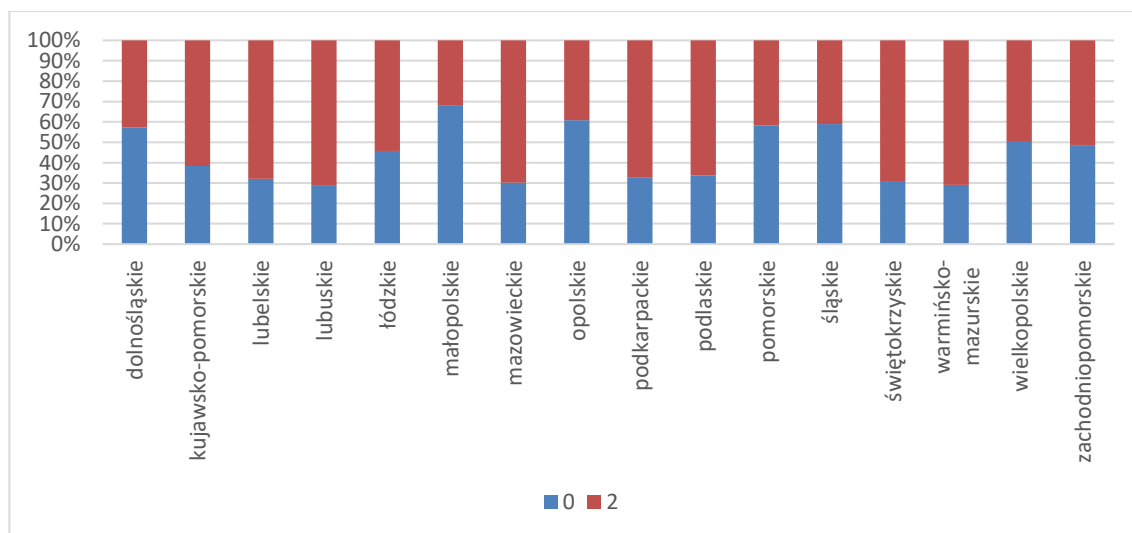


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium nie różnicuje województw, ale różnicuje wnioskodawców w ramach regionów. Jest to pozytywna konstatacja, gdyż oznacza ona, iż przy stałym minimum punktowym upoważniającym do otrzymania wsparcia nie występuje region, w którym kryterium to miałyby wyjątkowo duży udział w ogólnej liczbie przydzielanych punktów przy równoczesnym słabym jego logicznym powiązaniu z celem szczegółowym 6A. Równocześnie warto zastanowić się, czy przy braku powiązania tegoż kryterium z celem szczegółowym 6A oraz celami przekrojowymi, nie byłoby zasadne rozważenie jego usunięcia lub przynajmniej zmniejszenia liczby możliwych do uzyskania punktów.

Kryterium czwarte: „jeżeli operacja wpływa na realizację celów przekrojowych, o których mowa w art. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 487, z późn. zm.3)), w zakresie innowacyjności, o której mowa w § 3 ust. 1 pkt 4 lit. a, w odniesieniu do gminy, na obszarze której będzie zlokalizowane główne miejsce wykonywania działalności podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy”, za spełnienie którego przyznawano 2 punkty.

Wykres 35. Rozkład punktów w ramach kryterium 4 w podziale na województwa



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W ramach kryterium zaobserwować można istotne różnice między województwami, odsetek wniosków, które otrzymały w jego ramach punkty, waha się od 32,2% (małopolskie) do 71,4% (lubuskie). Biorąc pod uwagę powiązanie omawianego kryterium z celem przekrojowym Programu, stan taki nie jest niepokojący z punktu widzenia poprawności systemu kryteriów wyboru projektów, choć można zastanawiać się, jak stymulować podejmowanie działań innowacyjnych w regionach takich jak lubuskie, mazowieckie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie (w których odsetek wnioskodawców otrzymujących punkty za kryterium dot. innowacyjności był najniższy).

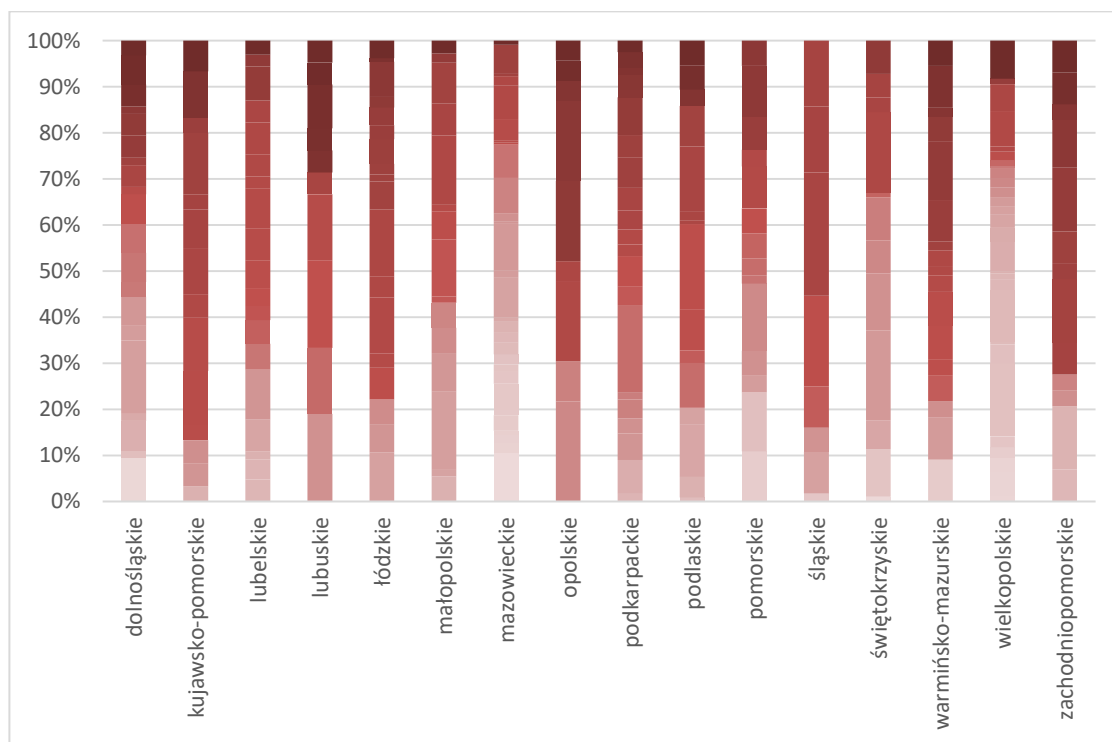
Kryterium piąte: „jeżeli bezrobocie w powiecie, na obszarze którego jest położona gmina, w której jest planowana realizacja operacji, według danych publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny w miesiącu poprzedzającym miesiąc podania do publicznej wiadomości informacji, o której mowa w § 7 ust. 1, było:

a) najwyższe w województwie – przyznaje się 2 punkty,

b) niższe niż bezrobocie, o którym mowa w lit. a – przyznaje się liczbę punktów, proporcjonalnie mniejszą od liczby punktów określonej w lit. a, zgodnie z wartością bezrobocia w powiecie, w którym jest planowana realizacja operacji”.

Na poniższym wykresie jaśniejszy kolor oznacza mniejszą liczbę punktów, a ciemniejszy większą.

Wykres 36. Rozkład punktów w ramach kryterium 5 w podziale na województwa



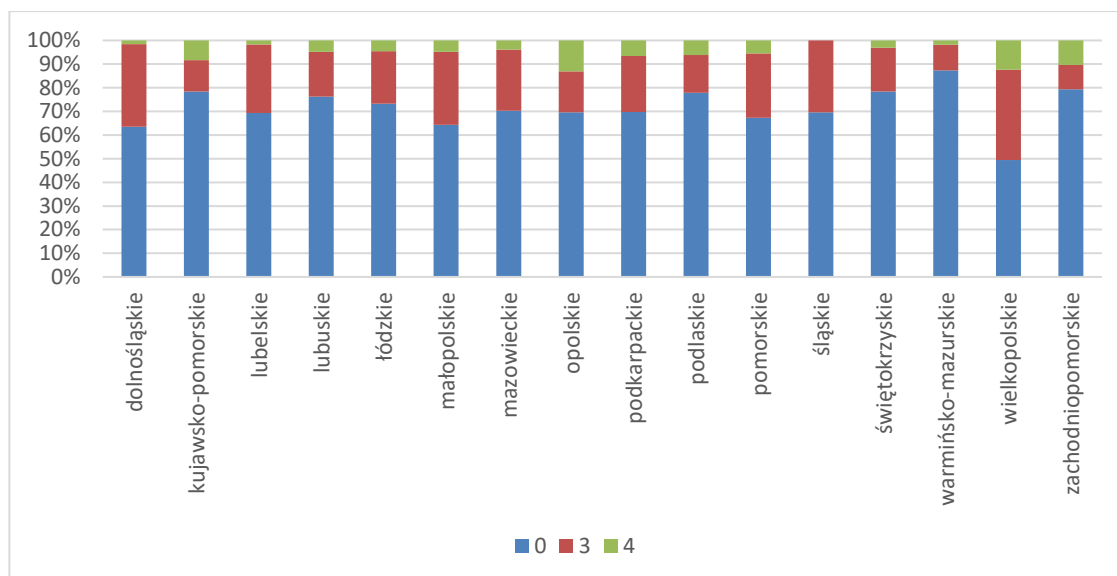
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W ramach kryterium można zauważyć różnice między województwami, które w naturalny sposób odpowiadają różnicom w poziomie bezrobocia. W ramach omawianego kryterium premiowane są projekty realizowane na tych obszarach, na których podjęcie ryzyka zakładania własnej firmy w kontekście panującego bezrobocia i wymogu przejścia z KRUS do ZUS jest największe. Ogólnie, w wyniku badań literaturowych oraz terenowych stwierdzono, iż samo kryterium jest zasadne, choć w miarę spadku bezrobocia w kraju konieczne będzie zrewidowanie, czy nie będzie uzasadnione relatywne zmniejszenie liczby punktów w ramach kryterium w odniesieniu do ogólnej, sumarycznej liczby punktów możliwych do zdobycia przez wnioskodawcę.

Kryterium szóste: „jeżeli biznesplan przewiduje, uwzględniając osobę fizyczną ubiegającą się o pomoc, która podejmuje we własnym imieniu działalność gospodarczą, utworzenie:

- a) co najmniej 2 i mniej niż 3 miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – przyznaje się 3 punkty,
- b) co najmniej 3 miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – przyznaje się 4 punkty”.

Wykres 37. Rozkład punktów w ramach kryterium 6 w podziale na województwa

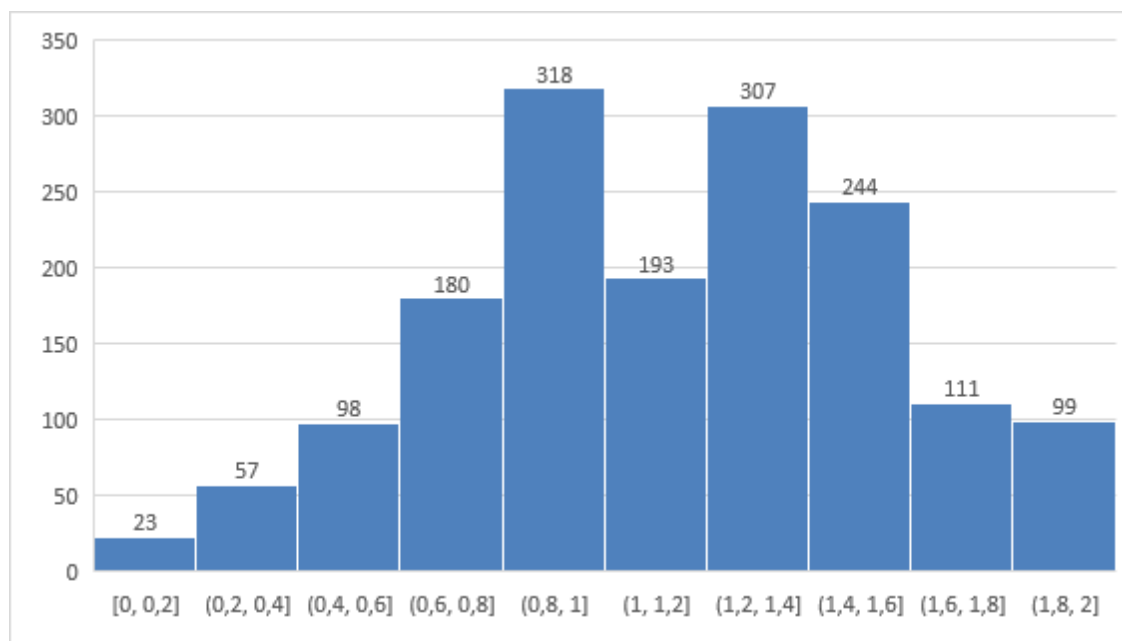


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium nie różnicuje znacząco województw – około 70% otrzymywało zero punktów, a wnioski, które otrzymały punkty częściej otrzymywały 3 niż 4. Znacząco od tej reguły odstaje wielkopolskie, gdzie odsetek wniosków, które otrzymały zero punktów jest najniższy (49,4%) oraz warmińsko-mazurskie, gdzie odsetek jest najwyższy (87,3%). Stopień spełnienia kryterium jest w pełni zależny od wnioskodawcy, stąd brak potrzeby regulowania wyrównującego różnice między województwami. Równocześnie, omawiane kryterium jest silnie powiązane z celem szczegółowym 6A, a przy tym trudne do spełnienia, stąd zarówno ocena ekspercka ewaluatora, jak i wyniki przeprowadzonych badań wskazują, iż uzasadnione byłoby zwiększenie możliwej do zdobycia liczby punktów w jego ramach.

Poniższe dwa wykresy prezentują udział wniosków z daną liczbą punktów w ramach danego kryterium. Pierwszy wykres dotyczy kryterium bezrobocia, które ze względu na duże zróżnicowanie punktacji przedstawiono w formie zgrupowanej przedziałów o długości 0,2 punktu, a na drugim wykresie zaprezentowano pozostałe kryteria.

Wykres 38. Liczba wniosków z daną punktacją w ramach kryterium dot. bezrobocia

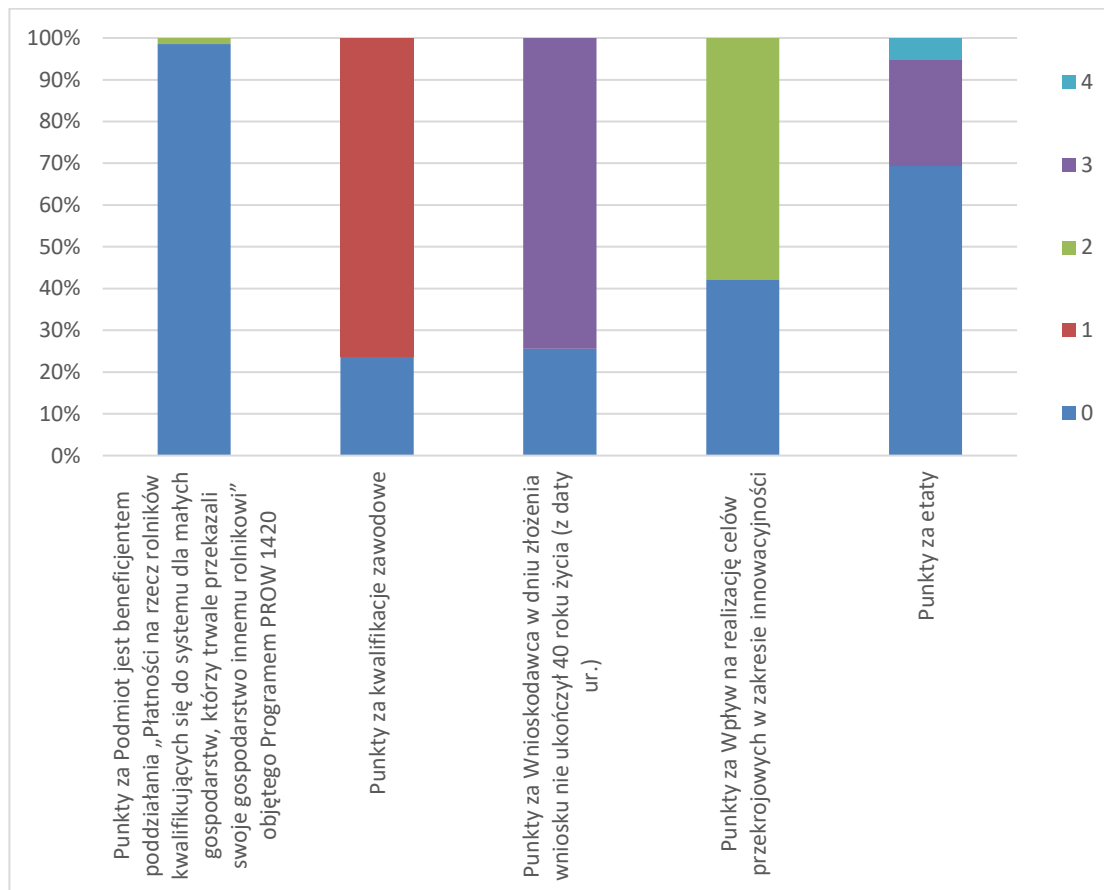


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium różnicowało wnioskodawców, jednocześnie wartości skrajne przyjmowane były przez nieliczne wnioski, a najczęściej otrzymywały one punktację z wartością pośrednią. Pozytywnie należy ocenić taki rozkład zmiennej.

Wykres poniżej potwierdza niską wartość – z uwagi na zdolność do rankingowania wniosków – kryterium pierwszego, gdyż ponad 98% wnioskodawców otrzymało w jego ramach zero punktów, a więc nie jest to kryterium różnicujące.

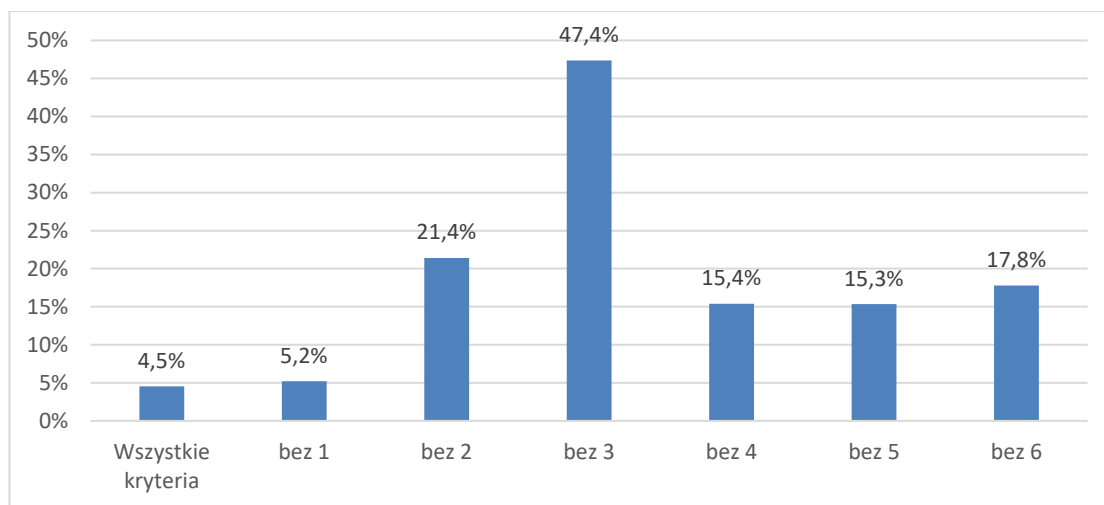
Wykres 39. Odsetek wniosków z daną punktacją w ramach danego kryterium (z wyłączeniem kryterium dot. bezrobocia)



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W ostatnim kroku analiz zweryfikowano wpływ kryteriów na przekroczenie progu dopuszczającego do otrzymania wsparcia.

Wykres 40. Wpływ danego kryterium na przekroczenie minimum punktowego



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Najbardziej istotnym kryterium dla przekroczenia progu było kryterium trzecie dotyczące wieku. Przy jego usunięciu niemal 50% wniosków znalazłoby się poniżej progu. Wynika to zarówno z dużej ilości wniosków spełniających to kryterium, jak również z wysokiej wagi mu przypisanej – 3 punkty. Biorąc pod uwagę brak jego powiązania z celem szczegółowym, którego realizacji ma służyć opisywany instrument wsparcia, zaleca się usunięcie kryterium nr 3 lub przynajmniej zmniejszenie możliwej do zdobycia w jego ramach punktacji. Równocześnie, wykres ten potwierdza, iż wpływ kryterium nr 1 na przekroczenie minimum punktowego jest niewielki. Biorąc pod uwagę, że wyżej zalecano jego usunięcie lub przynajmniej zmniejszenie liczby punktów możliwych do zdobycia w jego ramach – dane z powyższego wykresu przemawiają za pierwszym rozwiązaniem i eliminacją kryterium.

Podsumowując, kryteria wyboru projektów dla Premii na rozpoczęcie działalności pozarolniczej w znacznej mierze realizują stawiane przed nimi postulaty rzetelności, przejrzystości, mierzalności, spójności wewnętrznej i szczegółowości. Problematycznymi kryteriami w tym kontekście wydają się te odnoszące się do innowacyjności – po pierwsze dlatego, iż zawierają złożone odwołania do prawodawstwa unijnego, a po drugie z uwagi na fakt, że nie precyzują wprost rozumienia innowacyjności. O ile z uwagi na wymogi legislacyjne trudno sugerować zmiany w samym rozporządzeniu, to w dokumentacji naborowej zalecane jest przeformułowanie kryterium w sposób bardziej przejrzysty oraz jednoznacznie wskazujący, iż mowa jest o innowacyjności na poziomie lokalnym. Dodatkowo, w zakresie kryterium dot. kwalifikacji zawodowych (kryterium nr 2 dla naborów bez ASF) warto – tam, gdzie to możliwe – powołać się wprost na konkretne, obiektywne i prawne wymagania w zakresie edukacji niezbędnej do wykonywania danej pracy. Dodatkowo, uwzględniając zrekonstruowaną logikę interwencji, rozkłady uzyskanych dotychczas punktów i opinie uczestników badania – ewaluator rekomenduje usunięcie kryterium nr 3 lub zdecydowane zmniejszenie liczby punktów w jego ramach. Wiek wnioskodawcy należy uznać za niepowiązany ani z celem szczegółowym 6A, ani z celami przekrojowymi. Analogicznie, sugeruje się usunięcie/zmniejszenie możliwej do uzyskania liczby punktów w odniesieniu do kryterium nr 1, które wprawdzie pośrednio wiąże się z celem szczegółowym 6A, jednak jest to słaby związek, a dodatkowo kryterium to ma niewielki wpływ na różnicowanie ocen poszczególnych wniosków. Z kolei dla kryteriów nr 2 i 6 zalecane jest zwiększenie możliwej do zdobycia liczby punktów. Zarówno posiadanie odpowiednich kwalifikacji, jak i deklarowanie utworzenia miejsc pracy uznano za istotne z punktu widzenia uprawdopodobnienia sukcesu interwencji oraz realizacji stawianych przed nią celów.

5.5. Restrukturyzacja małych gospodarstw

W ramach typu operacji „Restrukturyzacja małych gospodarstw” finansowane mogą być zmiany w gospodarstwie, które przyczynią się do poprawy konkurencyjności i zwiększenia rentowności poprzez wzrost wielkości ekonomicznej gospodarstwa (w szczególności w wyniku zmiany profilu produkcji) rolnej. Pomoc może być przyznana na dwa rodzaje operacji, tj. operacje polegające na zaprzestaniu chowu i hodowli świń w gospodarstwie, w którym jest prowadzony chów lub hodowla świń, na obszarach wyznaczonych w związku ze zwalczaniem afrykańskiego pomoru świń (ASF) oraz wszystkie możliwe, pozostałe aktywności. Operacja ta została określona w PROW 2014-2020 jako realizująca przede wszystkim cel szczegółowy 2A. Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw rolnych i ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw rolnych, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek oraz zróżnicowania produkcji rolnej. W odniesieniu do analizowanego typu operacji ocenie podlegają następujące kryteria wyboru (**liczby porządkowe w tabeli odpowiadają skrótowym zapisom, które zawierają rysunki/wykresy w podrozdziale 5.5.):**

Tabela 10. Restrukturyzacja małych gospodarstw – kryteria wyboru projektów

Lp.	Kryterium wyboru projektów
Dla operacji o których mowa w § 2a ust. 1 pkt 1	
Pomoc przyznaje się na operację polegającą na zaprzestaniu chowu i hodowli świń w gospodarstwie, w którym jest prowadzony chów lub hodowla świń, jeżeli chów lub hodowla świń jest prowadzona na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na obszarze wymienionym w części I, II lub III załącznika do decyzji wykonawczej Komisji 2014/709/UE z dnia 9 października 2014 r. w sprawie środków kontroli w zakresie zdrowia zwierząt w odniesieniu do afrykańskiego pomoru świń w niektórych państwach członkowskich i uchylającej decyzję wykonawczą 2014/178/UE (Dz. Urz. UE L 295 z 11.10.2014, str. 63, z późn. zm.)	
1	jeżeli w gospodarstwie, o którym mowa w § 2 ust. 1 pkt 1, średnia roczna liczba świń w stadzie wynosi: a) powyżej 35 sztuk – przyznaje się 5 punktów, b) powyżej 25 sztuk i nie więcej niż 35 sztuk – przyznaje się 4 punkty, c) powyżej 15 sztuk i nie więcej niż 25 sztuk – przyznaje się 3 punkty, d) powyżej 5 sztuk i nie więcej niż 15 sztuk – przyznaje się 2 punkty, e) co najmniej 1 sztuka i nie więcej niż 5 sztuk – przyznaje się 1 punkt;
2	rodzaj planowanej produkcji: a) zobowiązanie do uczestnictwa w unijnym systemie jakości, o którym mowa w art. 16 rozporządzenia nr 1305/2013, lub krajowym systemie jakości, o którym mowa w art. 16 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1305/2013 w ramach działania „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” objętego programem – przyznaje się 2 punkty, z tym że w przypadku uczestnictwa w systemie rolnictwa ekologicznego, o którym mowa w rozporządzeniu Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylającym rozporządzenie (EWG) nr 2092/91 (Dz. Urz. UE L 189 z 20.07.2007, str. 1, z późn. zm.2)), jeżeli powierzchnia użytków rolnych gospodarstwa objęta tym systemem stanowi co najmniej 50% powierzchni użytków rolnych tego gospodarstwa – przyznaje się 4 punkty; b) produkcja roślin wysokobiałkowych wymienionych w załączniku do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	przyznawania płatności bezpośrednich i płatności niezwiązanej do tytoniu (Dz. U. poz. 351, 672 i 1536), jeżeli powierzchnia użytków rolnych, na których będą uprawiane te rośliny, wynosi co najmniej 1 ha – przyznaje się 2 punkty;
3	<p>kompleksowość biznesplanu:</p> <p>a) inwestycja budowlana związana z działalnością rolniczą – przyznaje się 2 punkty,</p> <p>b) działania, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 2 lit. b i c – przyznaje się 0,5 punktu za każde z tych działań, jednak nie więcej niż 2 punkty,</p> <p>c) prowadzenie działań w zakresie przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie – przyznaje się 1 punkt,</p> <p>d) prowadzenie działalności w zakresie przetwarzania produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>e) udział w zorganizowanych formach współpracy producentów rolnych – przyznaje się 2 punkty;</p>
4	<p>wpływ na realizację celów przekrojowych, o których mowa w art. 5 rozporządzenia nr 1305/2013:</p> <p>a) w zakresie ochrony środowiska i klimatu:</p> <p>– udział zbóż w strukturze zasiewów na gruntach ornych mniejszy lub równy 66% – przyznaje się 0,5 punktu,</p> <p>– zobowiązanie do przygotowywania i stosowania planu nawozowego, o którym mowa w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. poz. 415 i 765 oraz z 2016 r. poz. 326 i 589), oraz do prowadzenia wykazu działań agrotechnicznych zgodnie ze wzorem udostępnionym przez Agencję na podstawie § 4 ust. 2 pkt 4 tego rozporządzenia, zawierającego wykaz prac wykonywanych na poszczególnych działkach rolnych w zakresie nawożenia, z podaniem nazwy i ilości zastosowanego nawozu pod poszczególne uprawy – przyznaje się 2 punkty,,</p> <p>– inwestycje w zakresie ochrony środowiska i zapobieganiu zmianom klimatu – przyznaje się nie więcej niż 5 punktów,</p> <p>b) w zakresie innowacyjności za postęp biologiczny, organizację produkcji, nowoczesne technologie produkcji lub innowacyjny produkt – przyznaje się po 1 punkcie za każdy z tych obszarów, jednak nie więcej niż 2 punkty;</p>
5	<p>docelowa wielkość ekonomiczna gospodarstwa:</p> <p>a) więcej niż 20 tys. euro – przyznaje się 5 punktów,</p> <p>b) więcej niż 16 tys. euro i nie więcej niż 20 tys. euro – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>c) więcej niż 12 tys. euro i nie więcej niż 16 tys. euro – przyznaje się 1 punkt;</p>
6	jeżeli w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy nie ma więcej niż 40 lat – przyznaje się 3 punkty.
<p>Dla operacji o których mowa w § 2a ust. 1 pkt 2 Pomoc przyznaje się na operację w zakresie restrukturyzacji małych gospodarstw, inną niż wymieniona w pkt 1.</p>	

Lp.	Kryterium wyboru projektów
1	<p>kwalifikacje zawodowe:</p> <p>a) stopień naukowy doktora lub ukończone studia trzeciego stopnia z dziedziny nauk rolniczych lub z dziedziny nauk weterynaryjnych – przyznaje się 5 punktów, lub</p> <p>b) ukończone studia pierwszego stopnia lub studia drugiego stopnia, lub jednolite studia magisterskie, lub studia magisterskie na kierunku wymienionym w ust. 1 załącznika nr 1 do rozporządzenia lub na kierunkach studiów, w ramach których zakres kształcenia albo standardy kształcenia obejmują treści związane z działalnością rolniczą, w wymiarze łącznym co najmniej 200 godzin lub co najmniej 30 punktów uzyskanych w ramach Europejskiego Systemu Akumulacji i Transferu Punktów Zaliczeniowych (European Credit Transfer and Accumulation System) – przyznaje się 5 punktów, lub</p> <p>c) ukończone studia pierwszego stopnia lub studia drugiego stopnia, lub jednolite studia magisterskie, lub studia magisterskie na kierunku innym niż wymienione w ust. 1 załącznika nr 1 do rozporządzenia oraz co najmniej 3-letni staż pracy w rolnictwie lub ukończone studia podyplomowe w zakresie związanym z działalnością rolniczą – przyznaje się 5 punktów,</p> <p>d) w odniesieniu do zawodów wymienionych w ust. 2 załącznika nr 1 do rozporządzenia – przyznaje się 5 punktów,</p> <p>e) w odniesieniu do zawodów wymienionych w ust. 3 załącznika nr 1 do rozporządzenia – przyznaje się 4 punkty,</p> <p>f) tytuł wykwalifikowanego robotnika lub tytuł mistrza, lub tytuł zawodowy, lub tytuł zawodowy mistrza, w zawodzie wymienionym w ust. 3 załącznika nr 1 do rozporządzenia, uzyskany w formach pozaszkolnych, oraz co najmniej 3-letni staż pracy w rolnictwie – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>g) wykształcenie średnie oraz co najmniej 4-letni staż pracy w rolnictwie – przyznaje się 2 punkty,</p> <p>h) wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz co najmniej 5-letni staż pracy w rolnictwie – przyznaje się 1 punkt;</p>
2	<p>rodzaj planowanej produkcji:</p> <p>a) zobowiązanie do uczestnictwa w unijnym systemie jakości, o którym mowa w art. 16 rozporządzenia nr 1305/2013, lub krajowym systemie jakości, o którym mowa w art. 16 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1305/2013 w ramach działania „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” objętego programem – przyznaje się 2 punkty, z tym że w przypadku uczestnictwa w systemie rolnictwa ekologicznego, o którym mowa w rozporządzeniu Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylającym rozporządzenie (EWG) nr 2092/91 (Dz. Urz. UE L 189 z 20.07.2007, str. 1, z późn. zm.2)), jeżeli powierzchnia użytków rolnych gospodarstwa objęta tym systemem stanowi co najmniej 50% powierzchni użytków rolnych tego gospodarstwa – przyznaje się 4 punkty;</p> <p>b) produkcja roślin wysokobiałkowych wymienionych w załączniku do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania płatności bezpośrednich i płatności niezwiązanej do tytoniu (Dz. U. poz. 351, 672 i 1536), jeżeli powierzchnia użytków rolnych, na których będą uprawiane te rośliny, wynosi co najmniej 1 ha – przyznaje się 2 punkty;</p>
3	<p>kompleksowość biznesplanu:</p> <p>a) inwestycja budowlana związana z działalnością rolniczą – przyznaje się 2 punkty,</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów
	<p>b) działania, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 2 lit. b i c – przyznaje się 0,5 punktu za każde z tych działań, jednak nie więcej niż 2 punkty,</p> <p>c) prowadzenie działań w zakresie przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie – przyznaje się 1 punkt,</p> <p>d) prowadzenie działalności w zakresie przetwarzania produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>e) udział w zorganizowanych formach współpracy producentów rolnych – przyznaje się 2 punkty;</p>
4	<p>wpływ na realizację celów przekrojowych, o których mowa w art. 5 rozporządzenia nr 1305/2013:</p> <p>a) w zakresie ochrony środowiska i klimatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – udział zbóż w strukturze zasiewów na gruntach ornych mniejszy lub równy 66% – przyznaje się 0,5 punktu, – zobowiązanie do przygotowywania i stosowania planu nawozowego, o którym mowa w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. poz. 415 i 765 oraz z 2016 r. poz. 326 i 589), oraz do prowadzenia wykazu działań agrotechnicznych zgodnie ze wzorem udostępnionym przez Agencję na podstawie § 4 ust. 2 pkt 4 tego rozporządzenia, zawierającego wykaz prac wykonywanych na poszczególnych działkach rolnych w zakresie nawożenia, z podaniem nazwy i ilości zastosowanego nawozu pod poszczególne uprawy – przyznaje się 2 punkty,, – inwestycje w zakresie ochrony środowiska i zapobieganiu zmianom klimatu – przyznaje się nie więcej niż 5 punktów, <p>b) w zakresie innowacyjności za postęp biologiczny, organizację produkcji, nowoczesne technologie produkcji lub innowacyjny produkt – przyznaje się po 1 punkcie za każdy z tych obszarów, jednak nie więcej niż 2 punkty;</p>
5	<p>docelowa wielkość ekonomiczna gospodarstwa:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) więcej niż 20 tys. euro – przyznaje się 5 punktów, b) więcej niż 16 tys. euro i nie więcej niż 20 tys. euro – przyznaje się 3 punkty, c) więcej niż 12 tys. euro i nie więcej niż 16 tys. euro – przyznaje się 1 punkt;
6	<p>jeżeli w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy nie ma więcej niż 40 lat – przyznaje się 3 punkty.</p>

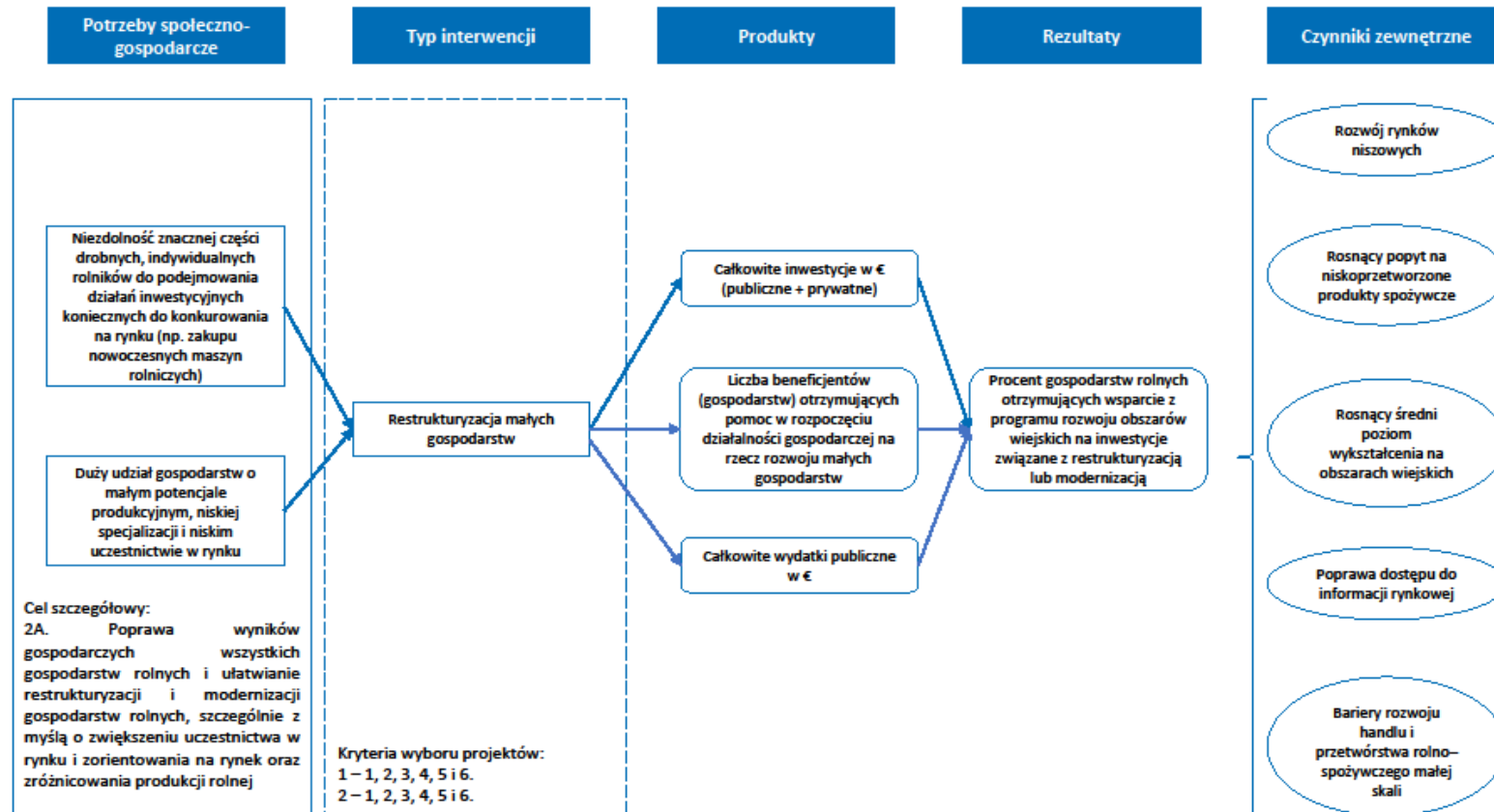
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów¹⁵

Restrukturyzacja małych gospodarstw może być realizowana dla operacji o których mowa w § 2a ust. 1 pkt 1 (operacja polegająca na zaprzestaniu chowu i hodowli świń w gospodarstwie) oraz pkt 2 (inne niż pkt. 1), gdzie kryteria wyboru projektów w ich ramach są odmienne wyłącznie w przypadku kryterium nr

¹⁵ W niniejszym podrozdziale opisano ocenę spójności kryteriów wyboru projektów dla Restrukturyzacji małych gospodarstw z celem szczegółowym 2A, którego realizacji powinien służyć przede wszystkim omawiany typ operacji, jak również z celami przekrojowymi Programu. Syntetyczne przedstawienie zidentyfikowanych zależności zaprezentowano w Aneksie I. Macierze uzupełniającej.

1. W pierwszym przypadku kryterium nr 1 wiąże się ze średnioroczną liczbą świń i jest logicznie powiązane z przekrojowym celem środowiskowym, a pośrednio - z celem szczegółowym 2A. W drugim przypadku kryterium nr 1 odnosi się do wykształcenia wnioskodawcy, które w sposób pośredni może się pozytywnie przyczyniać do realizacji 2A. Kryteria nr 3 i 5 oceniono jako silnie powiązane z celem szczegółowym 2A, z kolei kryterium nr 2 – za pośrednio powiązane z celem przekrojowym dot. środowiska i pośrednio z 2A. Kryterium nr 4 jest silnie logicznie powiązane z wszystkimi celami przekrojowymi, choć nie przekłada się bezpośrednio na realizację celu szczegółowego, do którego zostało przypisane. Kryterium nr 6 nie wiąże się ani z celem szczegółowym 2A, ani z celami przekrojowymi.

Rysunek 13. Restrukturyzacja małych gospodarstw – logika interwencji



Źródło: opracowanie własne.

Tabela 11. Restrukturyzacja małych gospodarstw – ocena poprawności sformułowania kryteriów

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹⁶					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
Dla operacji o których mowa w § 2a ust. 1 pkt 1								
1	<p>jeżeli w gospodarstwie, o którym mowa w § 2 ust. 1 pkt 1, średnia roczna liczba świń w stadzie wynosi:</p> <p>a) powyżej 35 sztuk – przyznaje się 5 punktów,</p> <p>b) powyżej 25 sztuk i nie więcej niż 35 sztuk – przyznaje się 4 punkty,</p> <p>c) powyżej 15 sztuk i nie więcej niż 25 sztuk – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>d) powyżej 5 sztuk i nie więcej niż 15 sztuk – przyznaje się 2 punkty,</p> <p>e) co najmniej 1 sztuka i nie więcej niż 5 sztuk – przyznaje się 1 punkt;</p>	+	+	+	+	+		
2	<p>rodzaj planowanej produkcji:</p> <p>a) zobowiązanie do uczestnictwa w unijnym systemie jakości, o którym mowa w art. 16 rozporządzenia nr 1305/2013, lub krajowym systemie jakości, o którym mowa w art. 16 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1305/2013 w ramach działania „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” objętego programem – przyznaje się 2 punkty, z tym że w przypadku uczestnictwa w systemie rolnictwa ekologicznego, o którym mowa w rozporządzeniu Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylającym rozporządzenie (EWG) nr 2092/91 (Dz. Urz. UE L 189 z 20.07.2007, str. 1, z późn. zm.2)), jeżeli powierzchnia użytków rolnych gospodarstwa objęta tym systemem stanowi co najmniej 50% powierzchni użytków rolnych</p>	+	+	+	+	+		

¹⁶ R – rzetelność, P – przejrzystość, M – mierzalność, SW – spójność wewnętrzną, S – szczegółowość.

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹⁶					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>tego gospodarstwa – przyznaje się 4 punkty;</p> <p>b) produkcja roślin wysokobiałkowych wymienionych w załączniku do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania płatności bezpośrednich i płatności niezwiązanej do tytoniu (Dz. U. poz. 351, 672 i 1536), jeżeli powierzchnia użytków rolnych, na których będą uprawiane te rośliny, wynosi co najmniej 1 ha – przyznaje się 2 punkty;</p>							
3	<p>kompleksowość biznesplanu:</p> <p>a) inwestycja budowlana związana z działalnością rolniczą – przyznaje się 2 punkty,</p> <p>b) działania, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 2 lit. b i c – przyznaje się 0,5 punktu za każde z tych działań, jednak nie więcej niż 2 punkty,</p> <p>c) prowadzenie działań w zakresie przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie – przyznaje się 1 punkt,</p> <p>d) prowadzenie działalności w zakresie przetwarzania produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>e) udział w zorganizowanych formach współpracy producentów rolnych – przyznaje się 2 punkty;</p>	+	+	+	+	-	<p>Może budzić wątpliwości niedostateczne uszczegółowienie czynności w zakresie przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie/przetwarzania produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie.</p>	<p>Należy uszczegółowić, iż przez punkt c) należy rozumieć czynności lub zabiegi, które mają na celu przygotowanie plonów do sprzedaży na rynek pierwotny; czynności przygotowujące mogą wpływać na poprawę jakości lub lepszą prezentację oferowanego produktu, jednakże nie mogą wpływać w sposób znaczący na zmianę ich charakteru. Należy uszczegółowić, iż przez punkt d) należy rozumieć wszelkie czynności wykonywane na produkcie rolnym (z wyjątkiem czynności wykonywanych w gospodarstwach, niezbędnych do przygotowania produktów</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹⁶					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
								zwierzęcych lub roślinnych do pierwszej sprzedaży), w wyniku których powstaje produkt będący również produktem rolnym (tj. objętym załącznikiem nr 1 do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej), jednak zostaje zmieniony charakter tego produktu.
4	<p>wpływ na realizację celów przekrojowych, o których mowa w art. 5 rozporządzenia nr 1305/2013:</p> <p>a) w zakresie ochrony środowiska i klimatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – udział zbóż w strukturze zasiewów na gruntach ornych mniejszy lub równy 66% – przyznaje się 0,5 punktu, – zobowiązanie do przygotowywania i stosowania planu nawozowego, o którym mowa w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. poz. 415 i 765 oraz z 2016 r. poz. 326 i 589), oraz do prowadzenia wykazu działań agrotechnicznych zgodnie ze wzorem udostępnionym przez Agencję na podstawie § 4 ust. 2 pkt 4 tego rozporządzenia, zawierającego wykaz prac wykonywanych na poszczególnych 	-	-	+	+	-	<p>Ppkt. a) tiret trzeci, mówiący o inwestycjach w zakresie ochrony środowiska i klimatu nie został opisany w stopniu wystarczającym.</p> <p>Ppkt. b) dotyczący innowacyjności ze względu na brak definicji oraz zamkniętych list stanowi pole do interpretacji własnych osób oceniających wnioski oraz wnioskodawców, co prowadzi do braku obiektywizmu i braku jednoznaczności kryterium. Sugerujemy doprecyzowanie jak rozumiana jest innowacyjność w poszczególnych zakresach.</p>	<p>Należy doprecyzować zapisy dotyczące sposobu przyznawania punktów w ramach kryterium dot. inwestycji w zakresie ochrony środowiska i klimatu np.: „inwestycje w zakresie ochrony środowiska i klimatu – przyznaje się nie więcej niż 5 punktów, zgodnie z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia.”</p> <p>Jeśli legislacja na to pozwala w zapisach rozporządzenia, w przeciwnym wypadku w ramach wyjaśnień zamieszczonych na stronie www, należy określić, iż innowacyjność rozumiana jest na poziomie gospodarstwa.</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹⁶					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>działkach rolnych w zakresie nawożenia, z podaniem nazwy i ilości zastosowanego nawozu pod poszczególne uprawy – przyznaje się 2 punkty,,</p> <p>– inwestycje w zakresie ochrony środowiska i zapobieganiu zmianom klimatu – przyznaje się nie więcej niż 5 punktów,</p> <p>b) w zakresie innowacyjności za postęp biologiczny, organizację produkcji, nowoczesne technologie produkcji lub innowacyjny produkt – przyznaje się po 1 punkcie za każdy z tych obszarów, jednak nie więcej niż 2 punkty;</p>							
5	<p>docelowa wielkość ekonomiczna gospodarstwa:</p> <p>a) więcej niż 20 tys. euro – przyznaje się 5 punktów,</p> <p>b) więcej niż 16 tys. euro i nie więcej niż 20 tys. euro – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>c) więcej niż 12 tys. euro i nie więcej niż 16 tys. euro – przyznaje się 1 punkt;</p>	+	+	+	+	+		
6	<p>jeżeli w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy nie ma więcej niż 40 lat – przyznaje się 3 punkty.</p>	+	+	+	+	+		
Dla operacji o których mowa w § 2a ust. 1 pkt 2								
1	<p>kwalfikacje zawodowe:</p> <p>a) stopień naukowy doktora lub ukończone studia trzeciego stopnia z dziedziny nauk rolniczych lub z dziedziny nauk weterynaryjnych – przyznaje się 5 punktów, lub</p> <p>b) ukończone studia pierwszego stopnia lub studia drugiego stopnia, lub jednolite studia magisterskie, lub studia</p>	+	+	+	+	+		

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹⁶					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	<p>magisterskie na kierunku wymienionym w ust. 1 załącznika nr 1 do rozporządzenia lub na kierunkach studiów, w ramach których zakres kształcenia albo standardy kształcenia obejmują treści związane z działalnością rolniczą, w wymiarze łącznym co najmniej 200 godzin lub co najmniej 30 punktów uzyskanych w ramach Europejskiego Systemu Akumulacji i Transferu Punktów Zaliczeniowych (European Credit Transfer and Accumulation System) – przyznaje się 5 punktów, lub</p> <p>c) ukończone studia pierwszego stopnia lub studia drugiego stopnia, lub jednolite studia magisterskie, lub studia magisterskie na kierunku innym niż wymienione w ust. 1 załącznika nr 1 do rozporządzenia oraz co najmniej 3-letni staż pracy w rolnictwie lub ukończone studia podyplomowe w zakresie związanym z działalnością rolniczą – przyznaje się 5 punktów,</p> <p>d) w odniesieniu do zawodów wymienionych w ust. 2 załącznika nr 1 do rozporządzenia – przyznaje się 5 punktów,</p> <p>e) w odniesieniu do zawodów wymienionych w ust. 3 załącznika nr 1 do rozporządzenia – przyznaje się 4 punkty,</p> <p>f) tytuł wykwalifikowanego robotnika lub tytuł mistrza, lub tytuł zawodowy, lub tytuł zawodowy mistrza, w zawodzie wymienionym w ust. 3 załącznika nr 1 do rozporządzenia, uzyskany w formach pozaszkolnych, oraz co najmniej 3-letni staż pracy w rolnictwie – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>g) wykształcenie średnie oraz co najmniej 4-letni staż pracy w rolnictwie – przyznaje się 2 punkty,</p>							

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹⁶					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	h) wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz co najmniej 5-letni staż pracy w rolnictwie – przyznaje się 1 punkt;							
2	<p>rodzaj planowanej produkcji:</p> <p>a) zobowiązanie do uczestnictwa w unijnym systemie jakości, o którym mowa w art. 16 rozporządzenia nr 1305/2013, lub krajowym systemie jakości, o którym mowa w art. 16 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1305/2013 w ramach działania „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” objętego programem – przyznaje się 2 punkty, z tym że w przypadku uczestnictwa w systemie rolnictwa ekologicznego, o którym mowa w rozporządzeniu Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylającym rozporządzenie (EWG) nr 2092/91 (Dz. Urz. UE L 189 z 20.07.2007, str. 1, z późn. zm.2)), jeżeli powierzchnia użytków rolnych gospodarstwa objęta tym systemem stanowi co najmniej 50% powierzchni użytków rolnych tego gospodarstwa – przyznaje się 4 punkty;</p> <p>b) produkcja roślin wysokobiałkowych wymienionych w załączniku do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania płatności bezpośrednich i płatności niezwiązanej do tytoniu (Dz. U. poz. 351, 672 i 1536), jeżeli powierzchnia użytków rolnych, na których będą uprawiane te rośliny, wynosi co najmniej 1 ha – przyznaje się 2 punkty;</p>	+	+	+	+	+		

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹⁶					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
3	<p>kompleksowość biznesplanu:</p> <p>a) inwestycja budowlana związana z działalnością rolniczą – przyznaje się 2 punkty,</p> <p>b) działania, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 2 lit. b i c – przyznaje się 0,5 punktu za każde z tych działań, jednak nie więcej niż 2 punkty,</p> <p>c) prowadzenie działań w zakresie przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie – przyznaje się 1 punkt,</p> <p>d) prowadzenie działalności w zakresie przetwarzania produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>e) udział w zorganizowanych formach współpracy producentów rolnych – przyznaje się 2 punkty;</p>	+	+	+	+	-	<p>Może budzić wątpliwości niedostateczne uszczegółowienie czynności w zakresie przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie/przetwarzania produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie.</p>	<p>Należy uszczegółowić, iż przez punkt c) należy rozumieć czynności lub zabiegi, które mają na celu przygotowanie plonów do sprzedaży na rynek pierwotny; czynności przygotowujące mogą wpływać na poprawę jakości lub lepszą prezentację oferowanego produktu, jednakże nie mogą wpływać w sposób znaczący na zmianę ich charakteru. Należy uszczegółowić, iż przez punkt d) należy rozumieć wszelkie czynności wykonywane na produkcie rolnym (z wyjątkiem czynności wykonywanych w gospodarstwach, niezbędnych do przygotowania produktów zwierzęcych lub roślinnych do pierwszej sprzedaży), w wyniku których powstaje produkt będący również produktem rolnym (tj. objętym załącznikiem nr 1 do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej), jednak zostaje zmieniony charakter tego produktu.</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹⁶					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
4	<p>wpływ na realizację celów przekrojowych, o których mowa w art. 5 rozporządzenia nr 1305/2013:</p> <p>a) w zakresie ochrony środowiska i klimatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – udział zbóż w strukturze zasiewów na gruntach ornych mniejszy lub równy 66% – przyznaje się 0,5 punktu, – zobowiązanie do przygotowywania i stosowania planu nawozowego, o którym mowa w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. poz. 415 i 765 oraz z 2016 r. poz. 326 i 589), oraz do prowadzenia wykazu działań agrotechnicznych zgodnie ze wzorem udostępnionym przez Agencję na podstawie § 4 ust. 2 pkt 4 tego rozporządzenia, zawierającego wykaz prac wykonywanych na poszczególnych działkach rolnych w zakresie nawożenia, z podaniem nazwy i ilości zastosowanego nawozu pod poszczególne uprawy – przyznaje się 2 punkty,, – inwestycje w zakresie ochrony środowiska i zapobieganiu zmianom klimatu – przyznaje się nie więcej niż 5 punktów, <p>b) w zakresie innowacyjności za postęp biologiczny, organizację produkcji, nowoczesne technologie produkcji lub innowacyjny produkt – przyznaje się po 1 punkcie za każdy z tych</p>	-	-	+	+	-	<p>Ppkt. a) tiret trzeci, mówiący o inwestycjach w zakresie ochrony środowiska i klimatu nie został opisany w stopniu wystarczającym.</p> <p>Ppkt. b) dotyczący innowacyjności ze względu na brak definicji oraz zamkniętych list stanowi pole do interpretacji własnych osób oceniających wnioski oraz wnioskodawców, co prowadzi do braku obiektywizmu i braku jednoznaczności kryterium. Sugerujemy doprecyzowanie jak rozumiana jest innowacyjność w poszczególnych zakresach.</p>	<p>Należy doprecyzować zapisy dotyczące sposobu przyznawania punktów w ramach kryterium dot. inwestycji w zakresie ochrony środowiska i klimatu np.: „inwestycje w zakresie ochrony środowiska i klimatu – przyznaje się nie więcej niż 5 punktów, zgodnie z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia.”</p> <p>Jeśli legislacja na to pozwala w zapisach rozporządzenia, w przeciwnym wypadku w ramach wyjaśnień zamieszczonych na stronie www, należy określić, iż innowacyjność rozumiana jest na poziomie gospodarstwa.</p>

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹⁶					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	obszarów, jednak nie więcej niż 2 punkty;							
5	docelowa wielkość ekonomiczna gospodarstwa: a) więcej niż 20 tys. euro – przyznaje się 5 punktów, b) więcej niż 16 tys. euro i nie więcej niż 20 tys. euro – przyznaje się 3 punkty, c) więcej niż 12 tys. euro i nie więcej niż 16 tys. euro – przyznaje się 1 punkt;	+	+	+	+	+		
6	jeżeli w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy nie ma więcej niż 40 lat – przyznaje się 3 punkty.	+	+	+	+	+		

Źródło: opracowanie własne

Jak pokazuje powyższa tabela istnieją kryteria wymagająca weryfikacji i poprawy, w tym w zakresie rzetelności (kryterium 4), przejrzystości (kryterium 4) i szczegółowości (kryterium 3 i 4). Pozostałe kryteria zostały ocenione pozytywnie.

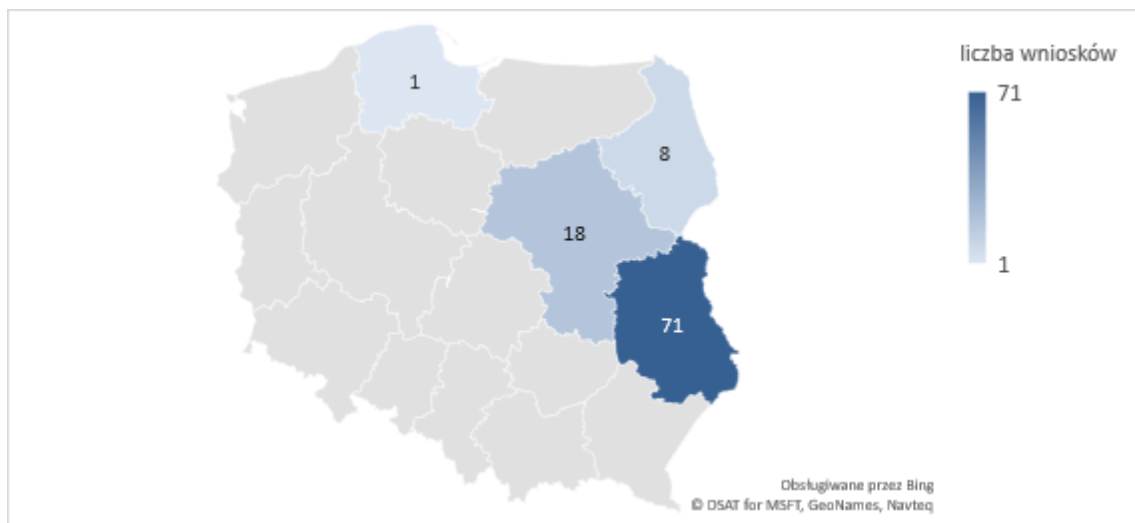
Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze

W ramach omawianego instrumentu określono dwie grupy potencjalnych wnioskodawców, których dotyczyły odmienne kryteria, stąd też poniżej analizy zaprezentowano dla dwóch grup.

- 1) § 2a ust. 1 pkt 1: polegającą na zaprzestaniu chowu i hodowli świń w gospodarstwie, w którym jest prowadzony chów lub hodowla świń, jeżeli chów lub hodowla świń jest prowadzona na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na obszarze wymienionym w części I, II lub III załącznika do decyzji wykonawczej Komisji 2014/709/UE z dnia 9 października 2014 r. w sprawie środków kontroli w zakresie zdrowia zwierząt w odniesieniu do afrykańskiego pomoru świń w niektórych państwach członkowskich i uchylającej decyzję wykonawczą 2014/178/UE (Dz. Urz. UE L 295 z 11.10.2014, str. 63, z późn. Zm.)

W ramach tej grupy analizie poddano wyniki oceny dla 98 wniosków.

Rysunek 14. Liczba wniosków w podziale na województwa

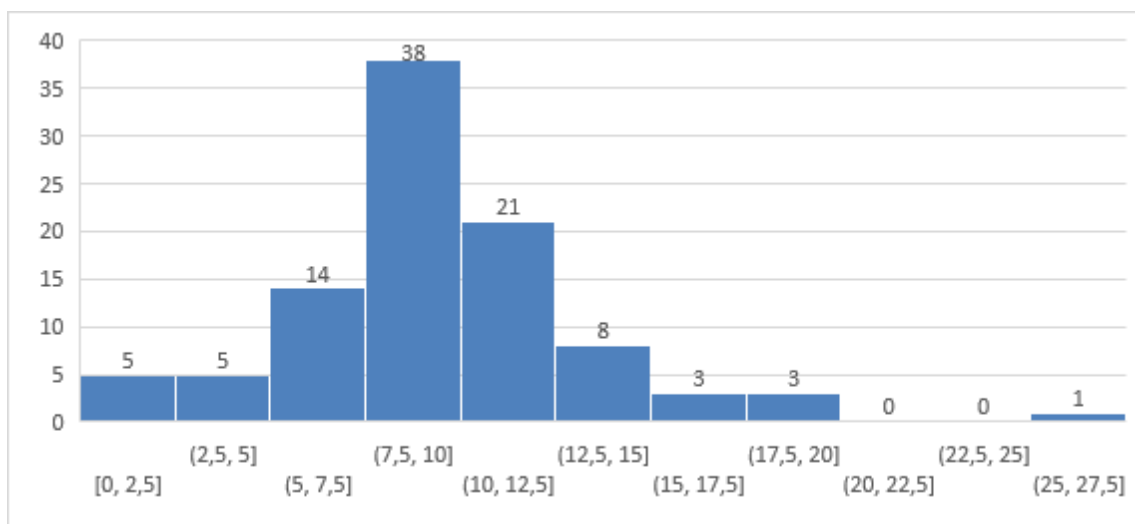


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Powyższy rozkład liczby wniosków uniemożliwia analizę w podziale na województwa. Analizie poddano wyniki łączne dla wszystkich regionów.

Poniższy wykres prezentuje wyniki rozkładu sumy punktów na histogramie kumulującym grupy do przedziałów o długości 2,5 punktu (tj. obrazujących liczbę wniosków, które otrzymały sumaryczną liczbę punktów od 0 do 2,5 włącznie, od 2,5 do 5 włącznie itd.).

Wykres 41. Sumaryczna liczba punktów



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

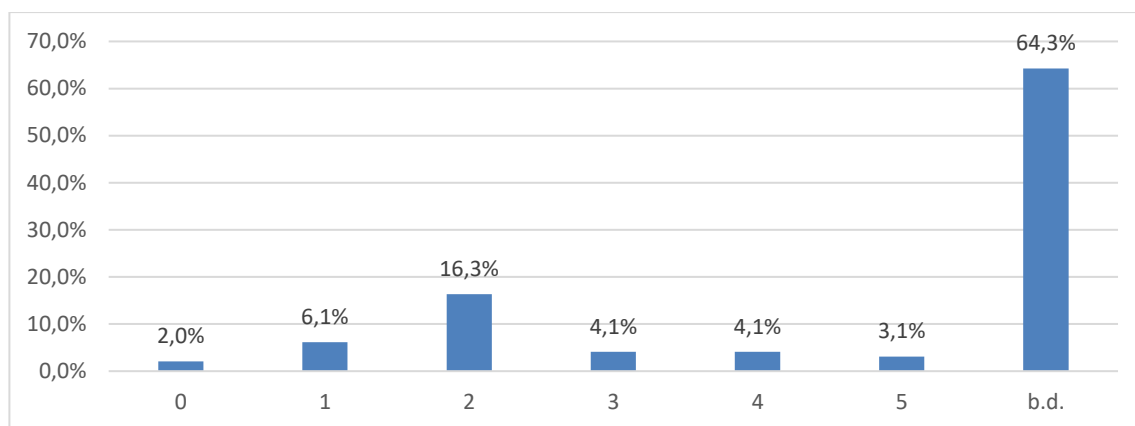
Wyniki skrajne osiągnięte były sporadycznie, większość wniosków zebrała punktację o wartościach środkowych, lecz zbliżonych do lewego krańca, co świadczy o stosunkowo trudnych kryteriach.

Poniżej prezentujemy rozkład punktacji w ramach poszczególnych kryteriów.

Kryterium pierwsze: „jeżeli w gospodarstwie, o którym mowa w § 2 ust. 1 pkt 1, średnia roczna liczba świń w stadzie wynosi:

- a) powyżej 35 sztuk – przyznaje się 5 punktów,
- b) powyżej 25 sztuk i nie więcej niż 35 sztuk – przyznaje się 4 punkty,
- c) powyżej 15 sztuk i nie więcej niż 25 sztuk – przyznaje się 3 punkty,
- d) powyżej 5 sztuk i nie więcej niż 15 sztuk – przyznaje się 2 punkty,
- e) co najmniej 1 sztuka i nie więcej niż 5 sztuk – przyznaje się 1 punkt”.

Wykres 42. Rozkład punktów w ramach kryterium 1



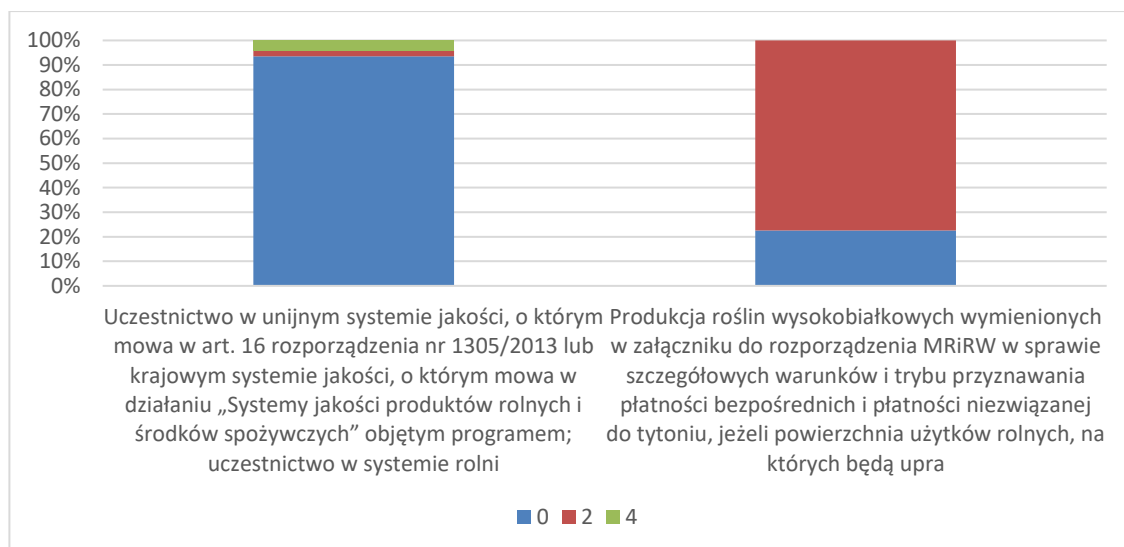
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Dla ponad 64% wniosków nie została przyznana punktacja w ramach tego kryterium. Są to wnioski w trakcie weryfikacji, w ramach których planowaną datę wydania decyzji o przyznaniu pomocy określono jako zgodną z rozporządzeniem (do 2018-02-23). Z pozostałych największy odsetek otrzymał wartość środkową.

Brak przesłanek do likwidacji lub zmiany kryterium. Jest ono logicznie powiązane z założeniami działania, a dodatkowo różnicuje wnioskodawców. Choć jego związek z celem szczegółowym 2A, którego realizacji służy omawiany typ operacji, jest pośrednie, to jednak z uwagi na ważne przesłanki stojące za uruchomieniem naborów dot. ASF – sugeruje się utrzymanie kryterium w obecnym kształcie.

Kryterium drugie: „rodzaj planowanej produkcji”

Wykres 43. Rozkład punktów w ramach kryterium 2

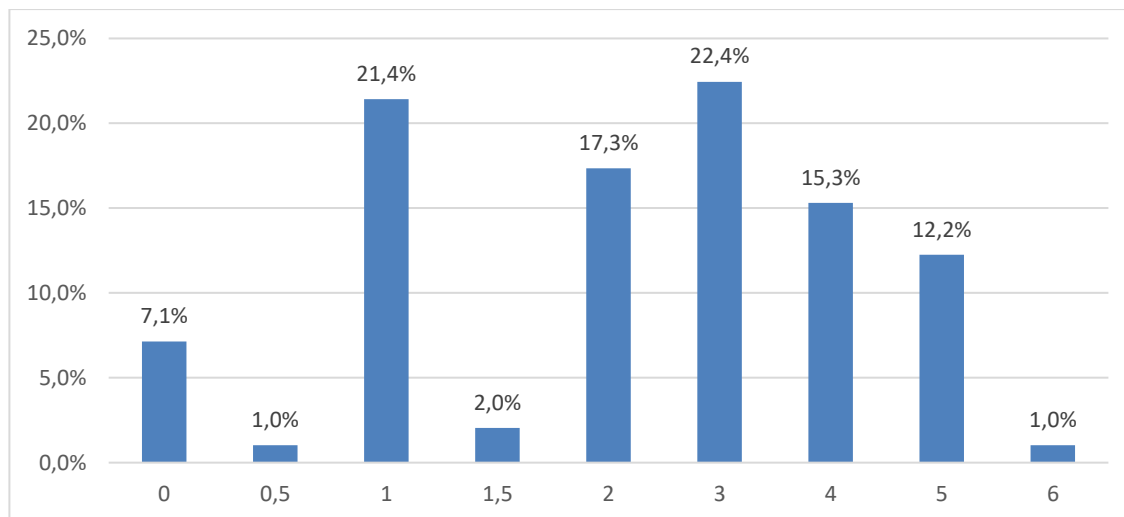


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium dotyczące unijnych systemów jakości w stopniu niewielkim różnicuje wnioskodawców, gdyż ponad 93% otrzymało w jego ramach zero punktów. Z kolei relatywnie dużo podmiotów uzyskało 2 pkt za produkcję roślin wysokobiałkowych, przy równoczesnym nikłym powiązaniu tego kryterium z celem szczegółowym, którego realizacji służy restrukturyzacja małych gospodarstw. Wydaje się, iż zasadne byłoby usunięcie kryterium lub zmniejszenie możliwej do zdobycia w jego ramach liczby punktów.

Kryterium trzecie: „kompleksowość biznesplanu”.

Wykres 44. Rozkład punktów w ramach kryterium 3

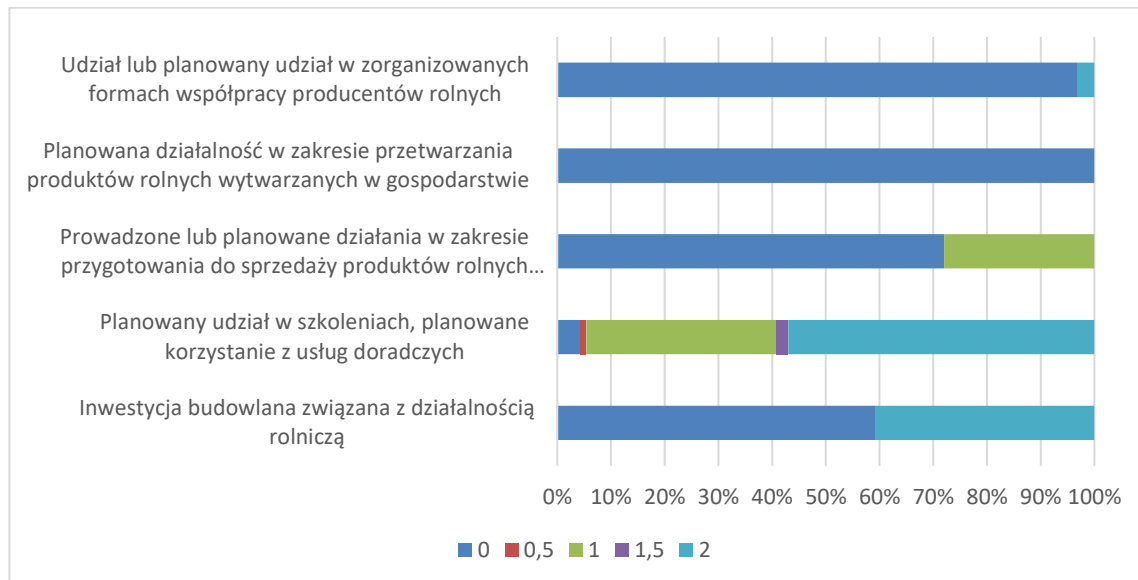


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium stosunkowo dobrze różnicuje wnioskodawców, ze względu na dużą skalę oraz rozkład punktów sumarycznych pomiędzy różne wartości.

W ramach tego kryterium ocenie poddawano pięć elementów:

Wykres 45. Szczegółowe kryteria w ramach kompleksowości biznesplanu



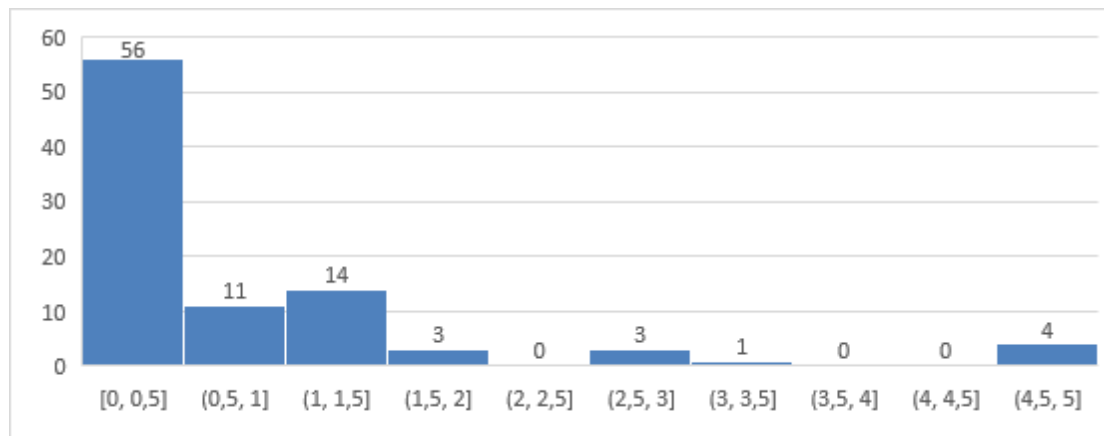
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W ramach podkryterium „prowadzenie działalności w zakresie przetwarzania produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie” 100% wniosków otrzymało zero punktów, było więc to kryterium bez wpływu na ocenę wniosków. Niewielkie znaczenie w różnicowaniu wniosków miał również „udział w zorganizowanych formach współpracy producentów rolnych” gdzie punkty otrzymało zaledwie 3% wniosków. Są to kryteria, które potencjalnie mogłyby zostać wyłączone, jako nie wpływające na ocenę wniosków, choć niekoniecznie jest to tożsame z brakiem logicznego uzasadnienia dla ich funkcjonowania.

Kryterium czwarte a: „wpływ na realizację celów przekrojowych, o których mowa w art. 5 rozporządzenia nr 1305/2013: a) w zakresie ochrony środowiska i klimatu”

W ramach tego kryterium prezentacji skumulowanych wyników wymaga podkryterium „inwestycje w zakresie ochrony środowiska i zapobieganiu zmianom klimatu” ze względu na szeroki zakres przyjmowanych wartości punktacji.

Wykres 46. Rozkład punktów w ramach podkryterium dot. ochrony środowiska i zapobieganiu zmianom klimatu

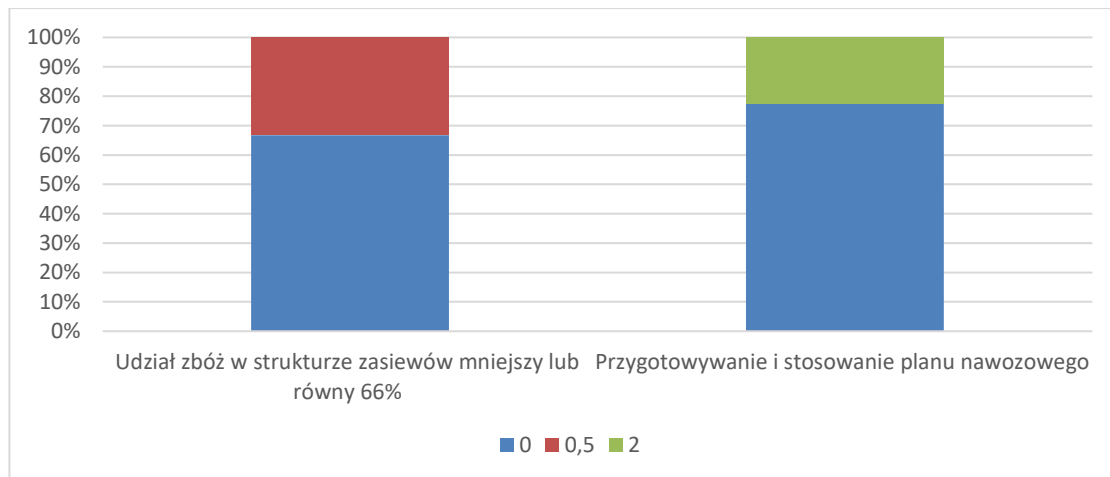


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Ponad połowa wniosków otrzymała liczbę punktów z zakresu 0-0,5, a jedynie nieliczne otrzymały punktację powyżej 2,5. Świadczy to o trudnościach, które mieli wnioskodawcy ze spełnieniem kryterium i niskim wpływie kryterium na ostateczny wynik wniosku.

Na kolejnym wykresie przedstawiono dwa pozostałe kryteria przewidziane w ramach podpunktu a) w zakresie ochrony środowiska i klimatu.

Wykres 47. Rozkład punktów w ramach podkryteriów dotyczących ochrony środowiska

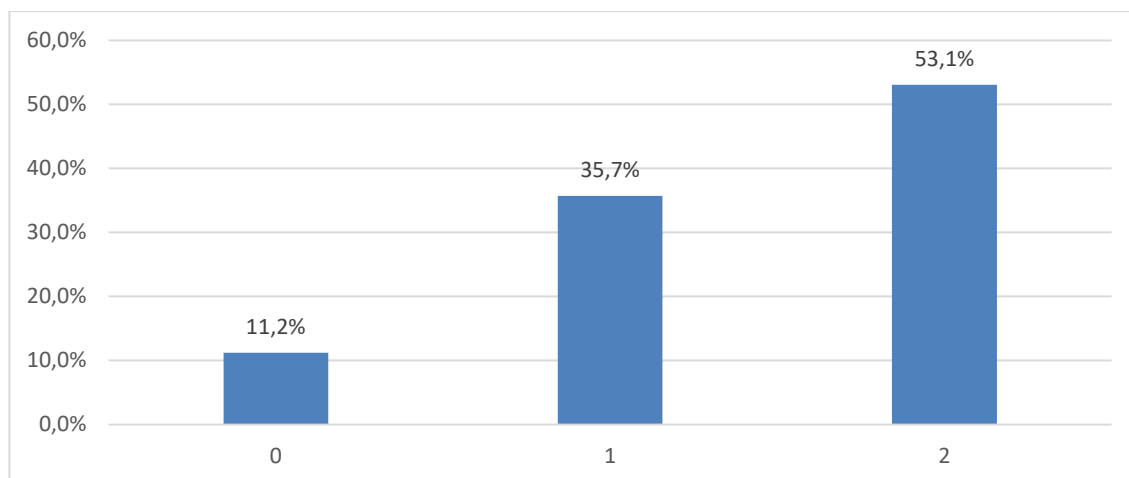


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W ramach kryteriów dość znaczący odsetek wniosków otrzymał zero punktów, lecz wydają się one dosyć dobrze różnicować wnioskodawców, a więc nie ma potrzeby wprowadzania zmian w ramach dwóch powyższych podkryteriów.

Kryterium czwarte b: wpływ na realizację celów przekrojowych, o których mowa w art. 5 rozporządzenia nr 1305/2013: (...) b) w zakresie innowacyjności za postęp biologiczny, organizację produkcji, nowoczesne technologie produkcji lub innowacyjny produkt – przyznaje się po 1 punkcie za każdy z tych obszarów, jednak nie więcej niż 2 punkty”.

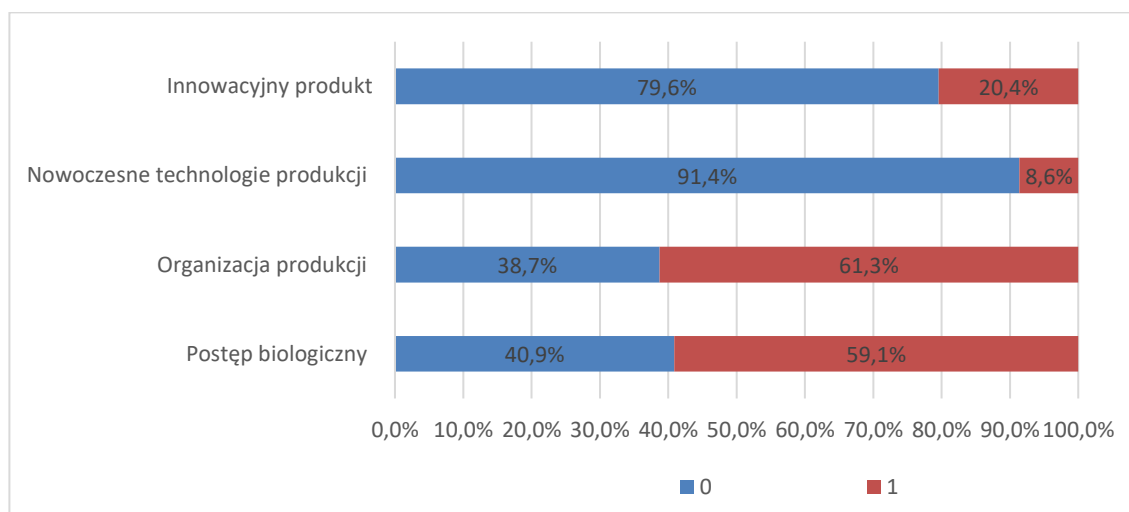
Wykres 48. Rozkład punktów w ramach kryterium 4b



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Poniżej zaprezentowano jak w ramach poszczególnych podkryteriów rozkładały się wyniki punktowe. Najwięcej wniosków dotyczyło nowoczesnych technologii produkcji (91,4%) oraz innowacyjnych produktów (79,6%). Zdecydowanie rzadziej wskazywano dwie pozostałe kategorie innowacji.

Wykres 49. Odsetek wniosków z punktacją za dane podkryterium innowacyjności



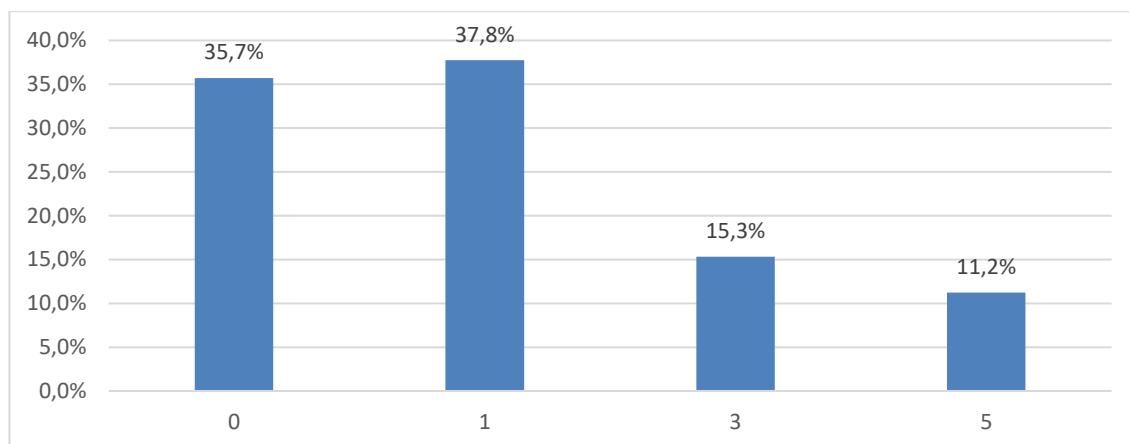
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium piąte: „docelowa wielkość ekonomiczna gospodarstwa:

- a) więcej niż 20 tys. euro – przyznaje się 5 punktów,
- b) więcej niż 16 tys. euro i nie więcej niż 20 tys. euro – przyznaje się 3 punkty,
- c) więcej niż 12 tys. euro i nie więcej niż 16 tys. euro – przyznaje się 1 punkt”.

W ramach kryterium ponad 1/3 wniosków nie otrzymała punktów i nieco większa liczba wniosków otrzymała tylko 1 punkt. Prezentuje to wykres poniżej.

Wykres 50. Rozkład punktów w ramach kryterium 5



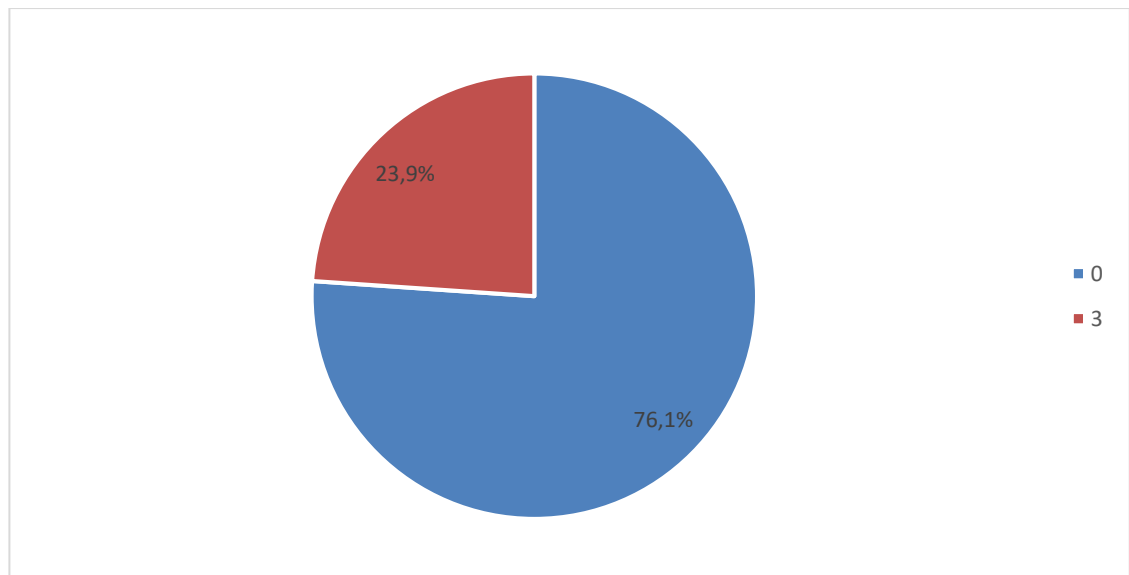
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium dobrze różnicowało wnioski. Wydaje się jednak, iż biorąc pod uwagę jego silny związek z celem szczegółowym 2A, maksymalna liczba punktów możliwych do zdobycia w jego ramach jest za niska.

Kryterium szóste: „jeżeli w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy nie ma więcej niż 40 lat – przyznaje się 3 punkty.”.

W ramach kryterium ponad 76% wniosków otrzymało 3 punkty, zatem kryterium w niewielkim stopniu różnicuje wnioskodawców.

Wykres 51. Rozkład punktów w ramach kryterium 6



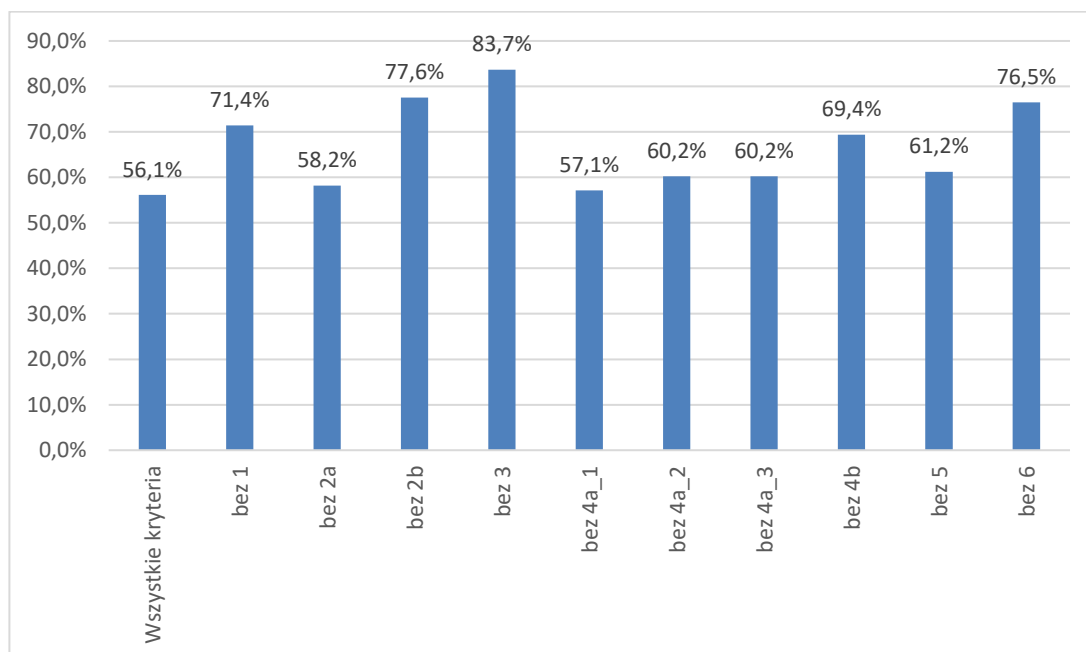
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Biorąc pod uwagę relatywne częste przyznanie punktów za kryterium dot. wieku wnioskodawcy przy jego nikłym uzasadnieniu merytorycznym – sugeruje się w pierwszej kolejności usunięcie kryterium, a jeśli nie będzie to możliwe – zmniejszenie możliwej do zdobycia w jego ramach punktacji.

Podsumowując powyższe analizy, najsilniejsze rekomendacje należy sformułować względem kryteriów nr 5 i 6 – pierwsze powinno mieć zdecydowanie większą wagę, z kolei drugie z nich powinno zostać usunięte lub też opatrzone niższą możliwą do zdobycia oceną. Analogicznie, rekomendowane jest wyeliminowanie/zmniejszenie wagi kryterium dot. produkcji wysokobiałkowej oraz zmiany struktury punktowej możliwej do zdobycia w ramach kryterium nr 3 (tj. za poszczególne komponenty biznesplanu – premiując trudniejsze do spełnienia warunki, a niżej punktując – te relatywnie proste, jak np. szkolenia).

W następnym kroku sprawdzono jak poszczególne kryteria wpływały na przekroczenie progu uprawniającego do otrzymania dofinansowania.

Wykres 52. Minimum a poszczególne kryteria



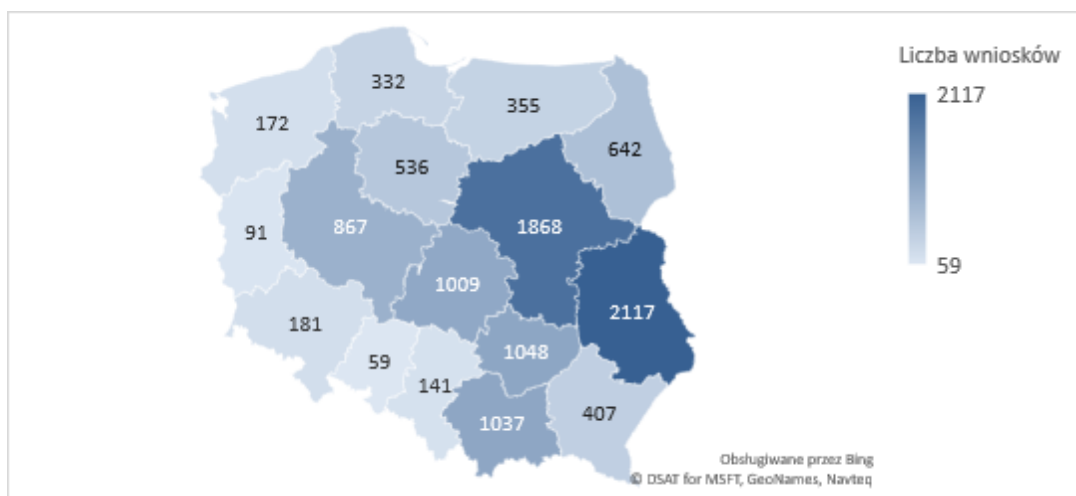
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W ramach opisywanego instrumentu ponad połowa wniosków nie otrzymała punktów umożliwiających otrzymanie dofinansowania. Wśród kryteriów wskazać należy przede wszystkim 3, a w dalszej kolejności 2b, 6 i 1 jako istotnie wpływające na przekroczenie obecnego progu punktowego. Jak wskazano powyżej, niski związek części z nich z celem szczegółowym 2A przy tak dużym ich znaczeniu dla otrzymania dofinansowania każe rekomendować usunięcie/zmniejszenie punktacji w ramach kryteriów nr 2b i 6.

2) § 2a ust. 1 pkt 2: w zakresie restrukturyzacji małych gospodarstw, inną niż wymieniona w pkt 1

Podobnie jak dla operacji z podpunktu 1) zweryfikowano liczbę wniosków w poszczególnych województwach pod kątem możliwości prowadzenia analiz regionalnych.

Rysunek 15. Liczba wniosków w podziale na województwa

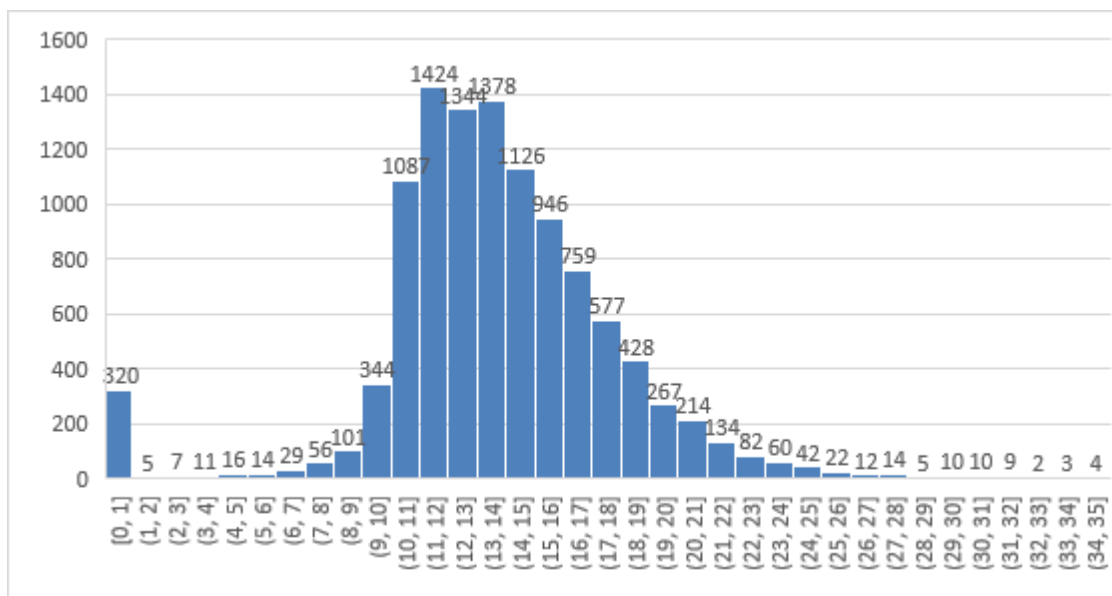


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Najwięcej wniosków złożone w województwie lubelskim (2117), a najmniej w opolskim (59). Liczebności pozwalają na analizę w podziale na region.

W kolejnym kroku zweryfikowano sumaryczną liczbę punktów, którą przedstawia poniższy wykres w podziale na przedziały o długości 1 punktu.

Wykres 53. Liczba wniosków o danej sumie punktów

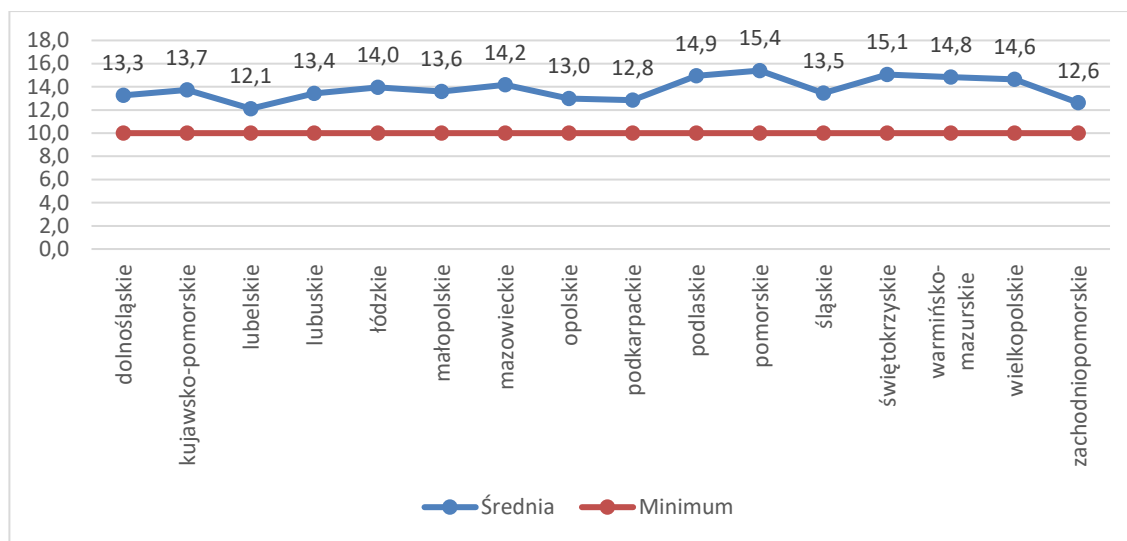


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Wykres co do zasady przyjmuje kształt zbliżony do rozkładu normalnego, jednakże odsetek wniosków z punktacją zerową zaburza znacząco ten obraz.

Poniższy wykres prezentuje średnią liczbę punktów w podziale na województwa.

Wykres 54. Średnia a minimum punktowe w podziale na województwa



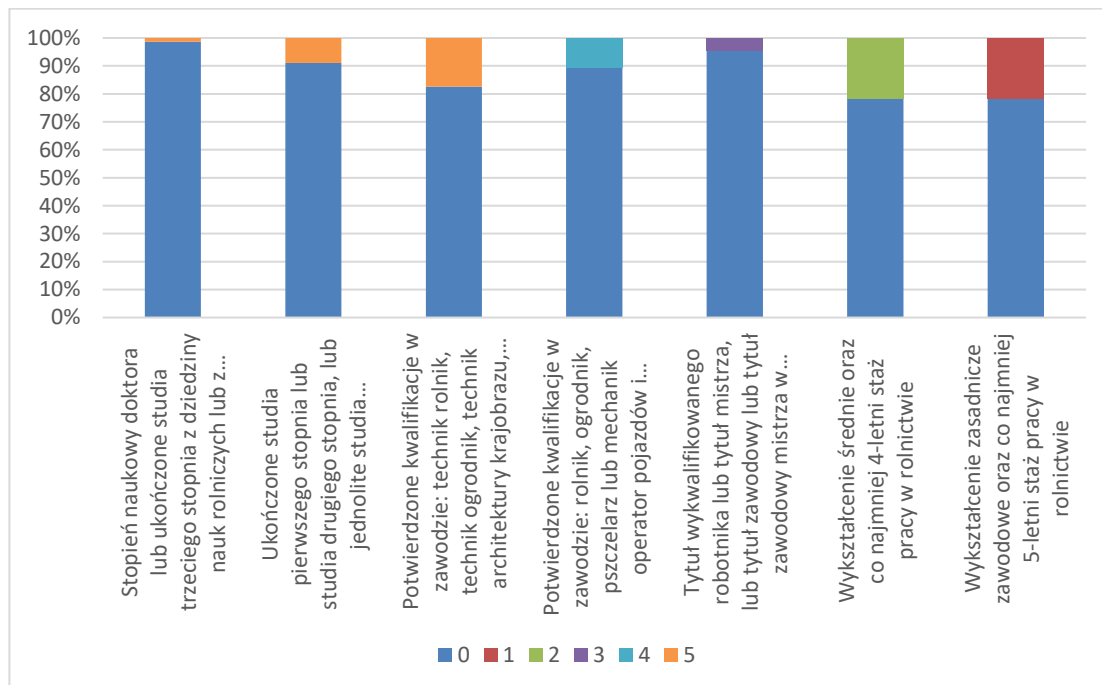
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Zauważyć można, że średnie są zróżnicowane wahając się od 12,1 do 15,4. We wszystkich województwach średnia przekracza minimum uprawniające do uzyskania dofinansowania. Aby dopełnić obrazu, dokonano przeglądu wyników oceny dla poszczególnych kryteriów.

Kryterium pierwsze: „kwalifikacje zawodowe”.

Poniższy wykres prezentuje rozkład punktów dla poszczególnych podkryteriów kwalifikacji zawodowych.

Wykres 55. Odsetek wniosków o danej liczbie punktów w ramach podkryteriów dot. kwalifikacji zawodowych



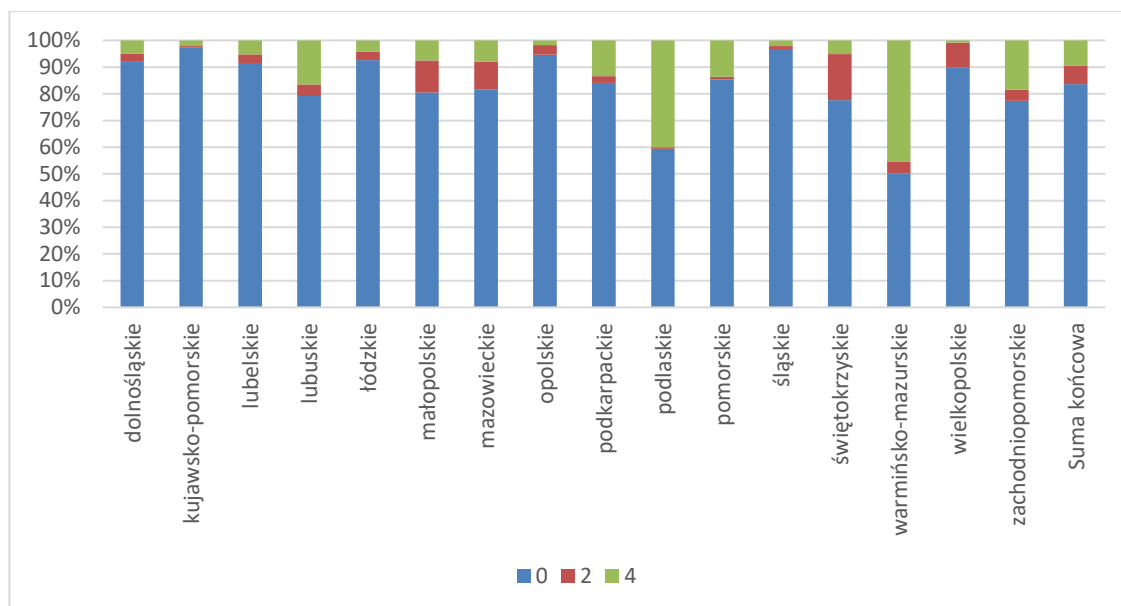
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Zauważyć można, że najniższy odsetek wniosków punktowanych występował dla podkryterium 1 i 5, a więc najmniej wpływał na różnicowanie punktacji między wnioskami. Jest to jednak korespondujące z ogólnie niską liczbą osób o takim profilu kompetencyjnym oraz pracujących w sektorze rolniczym. Natomiast wydaje się, iż posiadanie możliwie najwyższego, wyspecjalizowanego wykształcenia nie stanowi o uprawdopodobnieniu powodzenia planowanej restrukturyzacji, a tym samym waga przypisywana omawianemu kryterium – zarówno w opinii ewaluatora, jak i uczestników panelu eksperckiego – jest zbyt duża.

Kryterium drugie: „rodzaj planowanej produkcji”

Poniższy wykres prezentuje rozkład punktacji w podziale na województwa. Widać wyraźne różnice między regionami, najczęściej punkty otrzymywały wnioski z województwa podlaskiego i warmińsko-mazurskiego, a najrzadziej opolskie i śląskie.

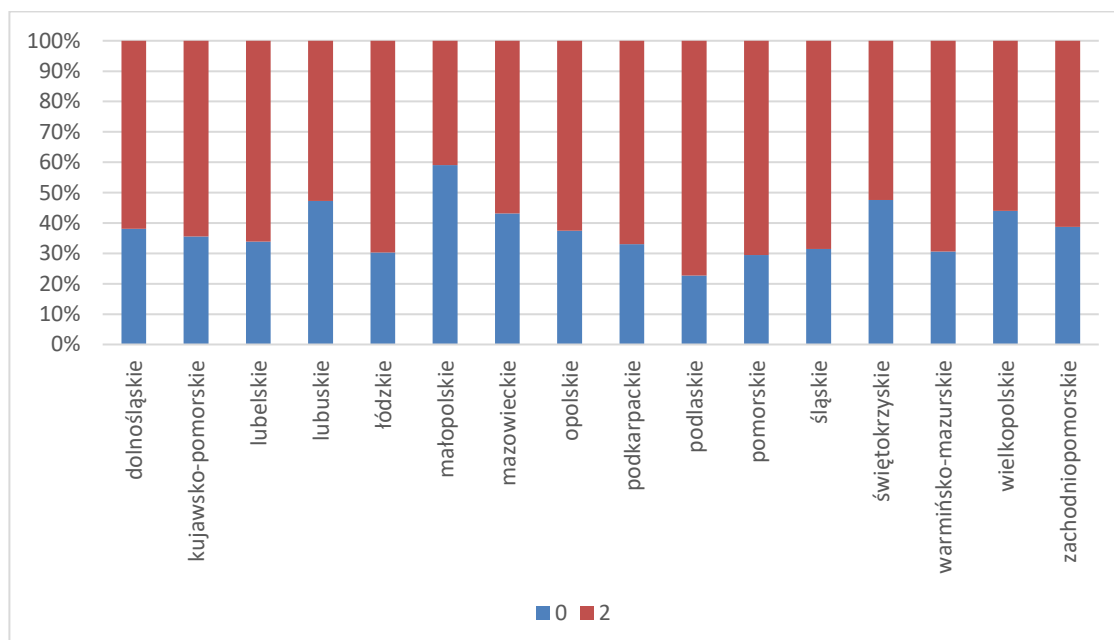
Wykres 56. Odsetek wniosków z daną punktacją w kryterium 2a w podziale na województwa



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W ramach drugiego podkryterium różnice między województwami są mniej znaczące, choć odsetek wniosków, które uzyskały punkty w ramach małopolskiego jest wyraźnie niższy niż w pozostałych województwach.

Wykres 57. Odsetek wniosków z daną punktacją w kryterium 2b) w podziale na województwa

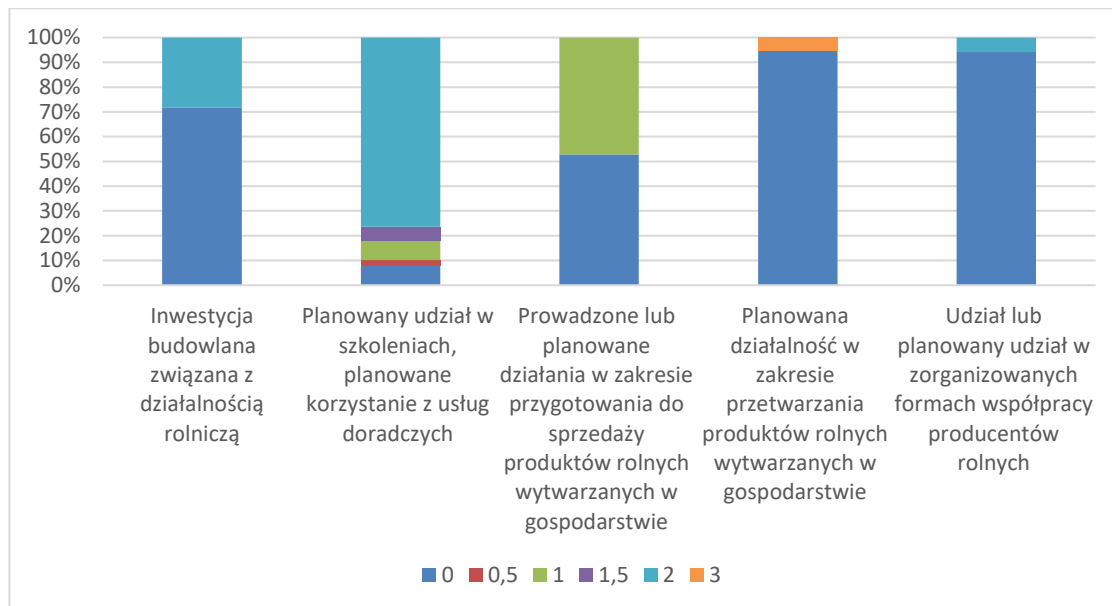


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium trzecie: „kompleksowość biznesplanu”.

W ramach kryterium oceniano pięć elementów. Poniższy wykres prezentuje rozkład punktacji w ramach poszczególnych podkryteriów.

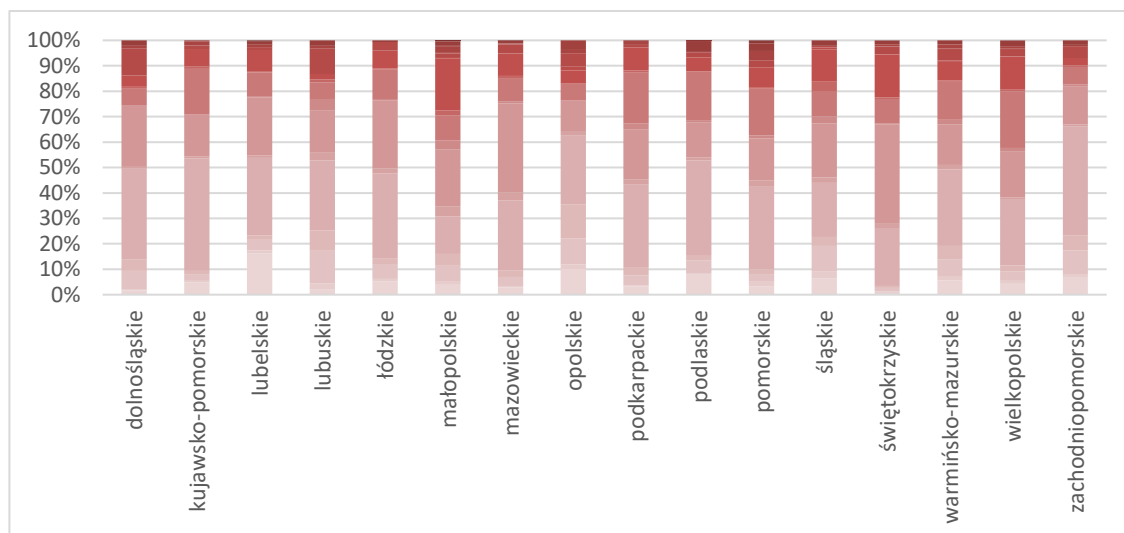
Wykres 58. Rozkład punktacji dot. biznesplanu



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Wnioski najrzadziej otrzymywały punkty w podkryterium 4 i 5, a więc były one najmniej różnicujące. Poniżej przedstawioną łączną punktacją za kryteria dot. biznesplanu w podziale na województwa.

Wykres 59. Kompleksowość biznesplanu w podziale na województwa



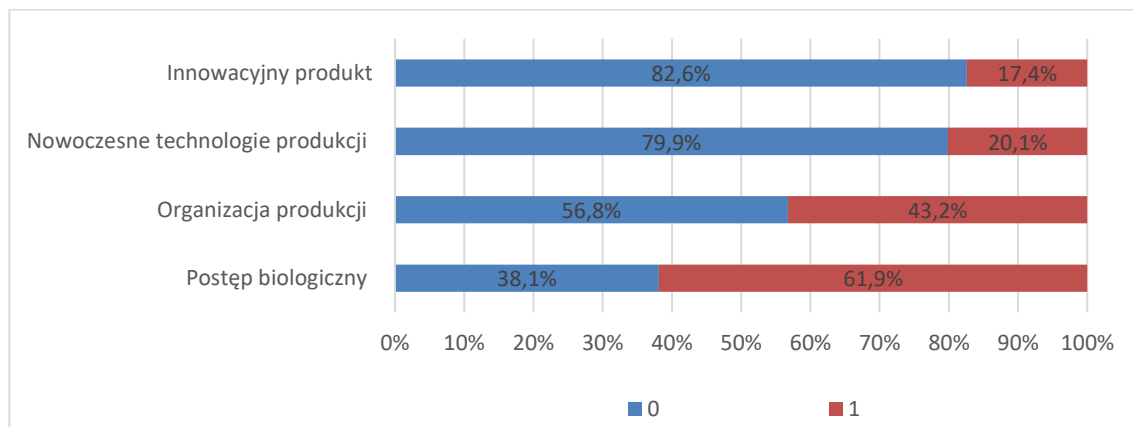
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Różnice między województwami nie są znaczące, co należy ocenić pozytywnie, gdyż oznacza to iż nie jest ono wrażliwe na różnice regionalne.

Kryterium czwarte: „wpływ na realizację celów przekrojowych, o których mowa w art. 5 rozporządzenia nr 1305/2013”

Podobnie jak w typie operacji opisanej w podpunkcie 1) najczęściej uzyskiwano punkty za innowacyjny produkt oraz nowoczesne technologie produkcji.

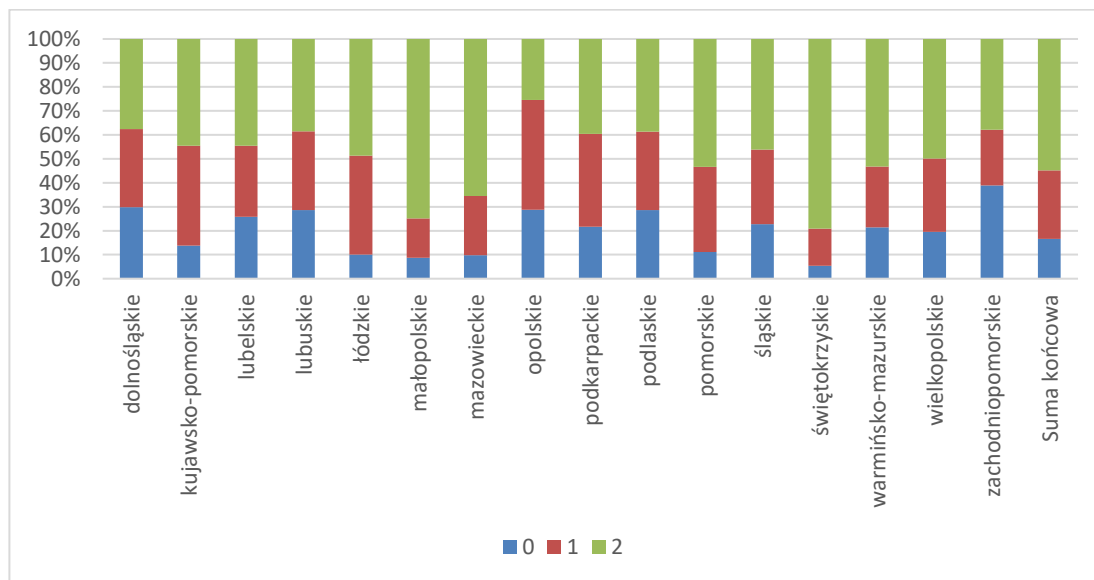
Wykres 60. Punkty w ramach podkryterium innowacyjności



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Następnie dokonano analizy w podziale na województwa, co prezentuje poniższy wykres.

Wykres 61. Rozkład punktacji za kryterium 4 w podziale na województwa



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Dostrzec można zróżnicowanie między województwami. W województwie zachodniopomorskim niemal 40% wniosków otrzymało zero punktów, a więc nie wpisało się w żaden z czterech typów innowacyjności, podczas gdy w województwie świętokrzyskim odsetek ten ledwo przekracza 5%.

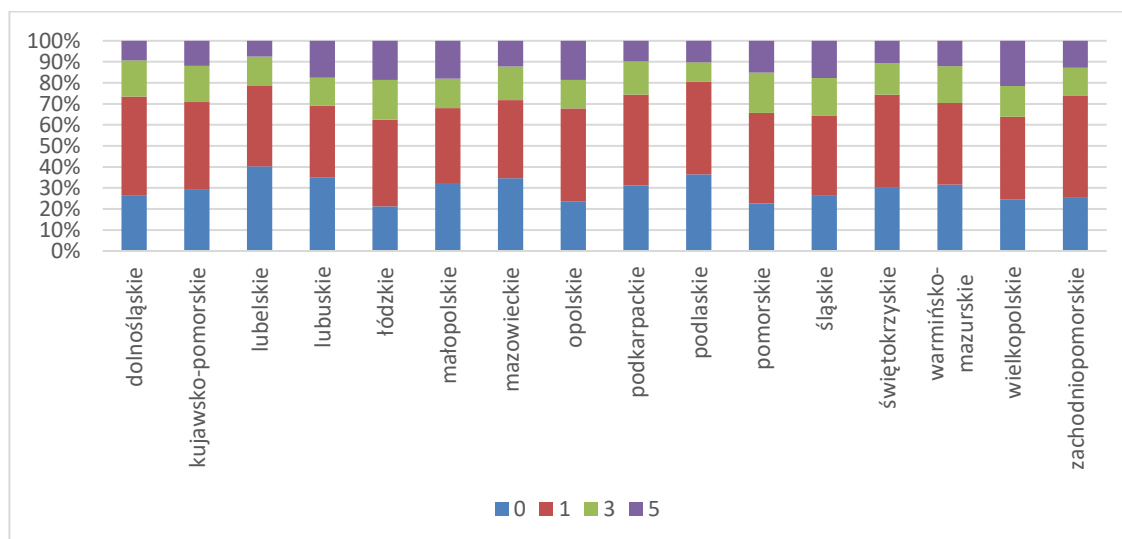
Kryterium dobrze różnicuje wnioski, istotny odsetek otrzymał 0, 1 i 2 punkty, a więc kryterium pozytywnie wpływa na spolaryzowanie ocen wniosków, a co za tym idzie ich rankingowanie.

Kryterium piąte: „docelowa wielkość ekonomiczna gospodarstwa:

- a) więcej niż 20 tys. euro – przyznaje się 5 punktów,
- b) więcej niż 16 tys. euro i nie więcej niż 20 tys. euro – przyznaje się 3 punkty,
- c) więcej niż 12 tys. euro i nie więcej niż 16 tys. euro – przyznaje się 1 punkt”.

W ramach kryterium nie widać znaczących różnic między województwami. Jak prezentuje poniższy wykres, w ramach wszystkich województw odnotować można zbliżony odsetek wniosków z poszczególną liczbą punktów. Co więcej, określone w ramach kryterium progi dla otrzymania danej liczby punktów pozwalają na dobre rankingowanie wniosków – istotny odsetek wniosków otrzymał 0, 1, 3 i 5 punktów.

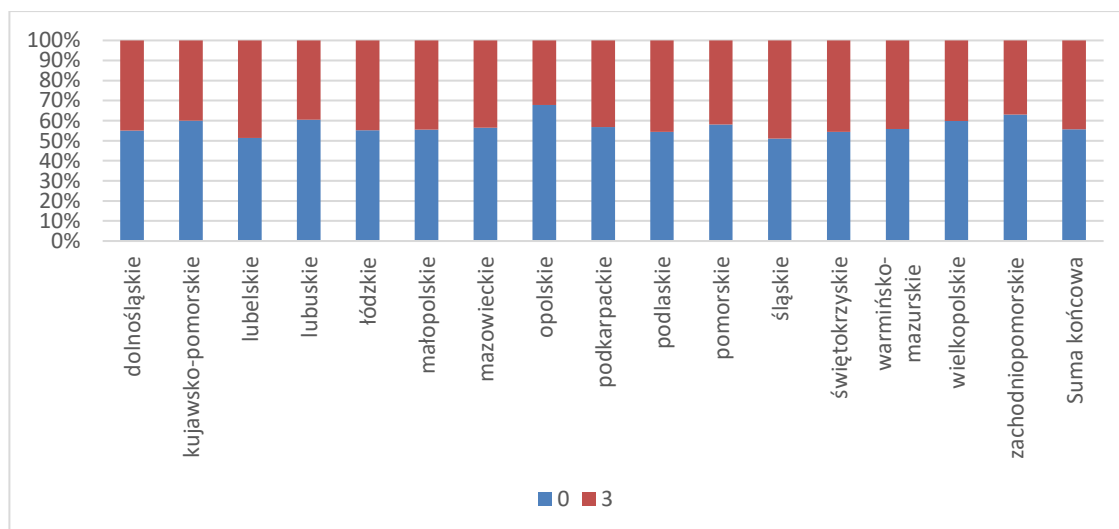
Wykres 62. Rozkład punktacji za kryterium 5 w podziale na województwa



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium szóste: „jeżeli w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy nie ma więcej niż 40 lat – przyznaje się 3 punkty.”

Wykres 63. Rozkład liczby punktów w ramach kryterium 6 w podziale na województwa

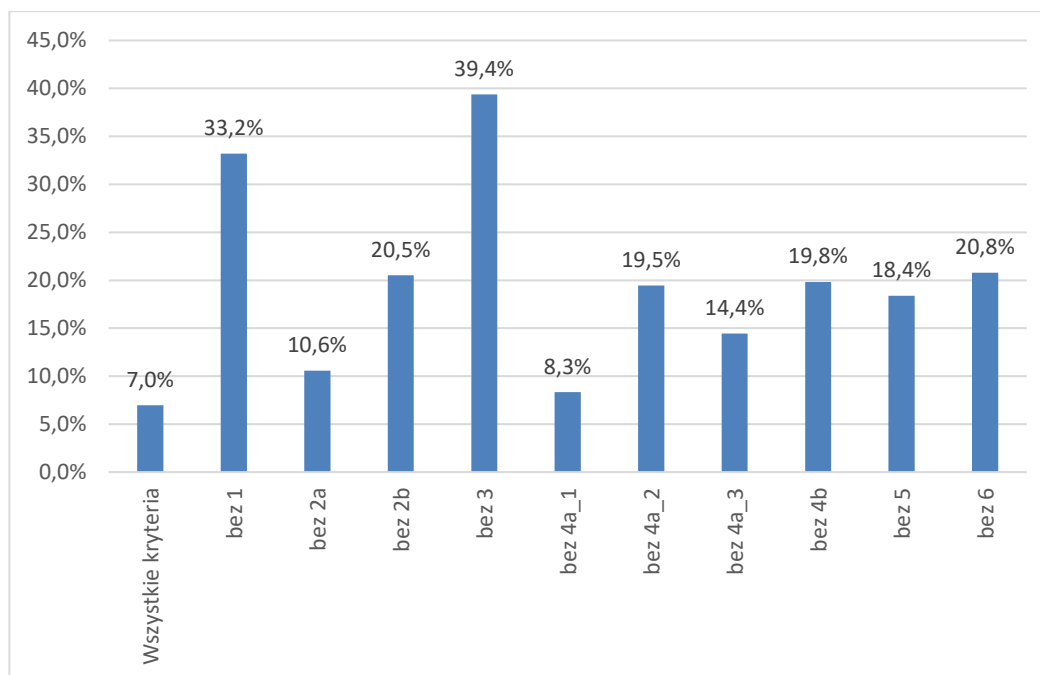


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Nie odnotowano znaczących różnic między województwami, jedynie województwo opolskie nieznacznie odbiega od pozostałych województw mniejszym odsetkiem wniosków, które otrzymały punkty. Jest więc to kryterium, które nie jest „czułe” na różnice regionalne, co samo w sobie należy ocenić pozytywnie. Warto jednak mieć w pamięci, iż kryterium to równocześnie nie wpisuje się w logikę interwencji i jako takie powinno zostać usunięte/liczba punktów możliwa do zdobycia w jego ramach powinna zostać zmniejszona.

Kryterium różnicujące wnioski – około 40-50% wniosków w poszczególnych województwach otrzymało punkty. Poniżej przedstawiono wpływ poszczególnych kryteriów na przekroczenie progu minimum punktowego.

Wykres 64. Wpływ danego kryterium na przekroczenie minimum punktowego



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Najbardziej istotne dla przekroczenia progu jest kryterium 3 i 1. O ile duże znaczenie całościowo ujmowanego biznesplanu dla uzyskanej przez wniosek oceny jest uzasadnione w świetle logiki interwencji, o tyle istotność kryterium nr 1 może być niepokojąca, ponieważ samo w sobie nie wpływa ono silnie na jakość interwencji ani realizowanie stawianych przed nią celów.

Podsumowując, kryteria wyboru projektów dla Restrukturyzacji małych gospodarstw w satysfakcjonującym stopniu postuluje rzetelności, przejrzystości, mierzalności, spójności wewnętrznej i szczegółowości. Ewentualnego doprecyzowania wymagają kryteria nr 3 i 4 przy czym nie były to kwestie problemowe często podnoszone w toku badania; trudności z nimi związane przybierały raczej marginalny zakres, a rekomendacja uszczegółowienia ma charakter miękkiego zalecenia. Dodatkowo, uwzględniając zrekonstruowaną logikę interwencji, rozkłady uzyskanych dotychczas punktów i opinie uczestników badania – rekomendowane jest wyeliminowanie/zmniejszenie wagi kryterium dot. produkcji wysokobiałkowej oraz zmiany struktury punktowej możliwej do zdobycia w ramach kryterium nr 3 (tj. za poszczególne komponenty biznesplanu – premiuje trudniejsze do spełnienia warunki, a niżej punktując – te relatywnie proste, jak np. szkolenia). Dodatkowo, kryterium nr 5 powinno mieć zdecydowanie większą wagę, z kolei kryterium nr 6 – powinno zostać usunięte lub też opatrzone niższą możliwą do zdobycia oceną. W przypadku naborów bez ASF, rewizji wymaga również kryterium nr 1. Wydaje się, iż w obecnym kształcie znaczenie edukacji formalnej wnioskodawcy dla powodzenia planowanych przez niego do podjęcia działań restrukturyzacyjnych jest przeceniane, a liczba punktów możliwych do zdobycia w jego ramach powinna zostać zdecydowanie zmniejszona.

5.6. Scalanie gruntów

W ramach typu operacji „Scalanie gruntów” wspierane jest tworzenie nowych działek ewidencyjnych, o innym ukształtowaniu w stosunku do pierwotnych. W ramach projektu scalenia przeprowadza się również prace w zakresie zagospodarowania poscaleniowego terenu, które obejmują w szczególności stworzenie funkcjonalnej sieci dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych oraz wykonanie zadań wpływających na regulację stosunków wodnych na obszarze objętym scaleniem. Operacja ta została określona w PROW 2014-2020 jako realizująca przede wszystkim cel szczegółowy 2A. Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw rolnych i ułatwienie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw rolnych, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek oraz zróżnicowania produkcji rolnej. W odniesieniu do analizowanego typu operacji ocenie podlegają następujące kryteria wyboru (**liczby porządkowe w tabeli odpowiadają skrótowemu zapisom, które zawierają rysunki/wykresy w podrozdziale 5.6.**):

Tabela 12. Scalanie gruntów – kryteria wyboru projektów

Lp.	Kryterium wyboru projektów
1	procentowy udział liczby właścicieli gospodarstw rolnych położonych na projektowanym obszarze scalenia, którzy złożyli wniosek o przeprowadzenie postępowania scaleniowego, w stosunku do ogólnej liczby właścicieli gospodarstw rolnych objętych postępowaniem scaleniowym lub procentowy udział powierzchni gruntów położonych na projektowanym obszarze scalenia, których właściciele złożyli wniosek o przeprowadzenie postępowania scaleniowego, w stosunku do ogólnej powierzchni gruntów objętych postępowaniem scaleniowym, w którym liczba punktów odpowiada procentowi właścicieli gospodarstw rolnych położonych na projektowanym obszarze scalenia, którzy złożyli wniosek o przeprowadzenie postępowania scaleniowego lub procentowi gruntów położonych na projektowanym obszarze scalenia, których właściciele złożyli wniosek o przeprowadzenie postępowania scaleniowego – maksymalnie 100 punktów;
2	operacja, co wynika z decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, będzie miała pozytywny wpływ na środowisko – 10 punktów;
3	operacja zakłada na obszarze scalenia poprawę walorów krajobrazowych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651, 1688 i 1936) – 10 punktów;
4	operacja zakłada wydzielenie niezbędnych gruntów na cele: a) miejscowej użyteczności publicznej wynikających z założeń do projektu scalenia – 10 punktów, b) związane z poprawą stosunków wodnych w zakresie retencji wodnej – 10 punktów.

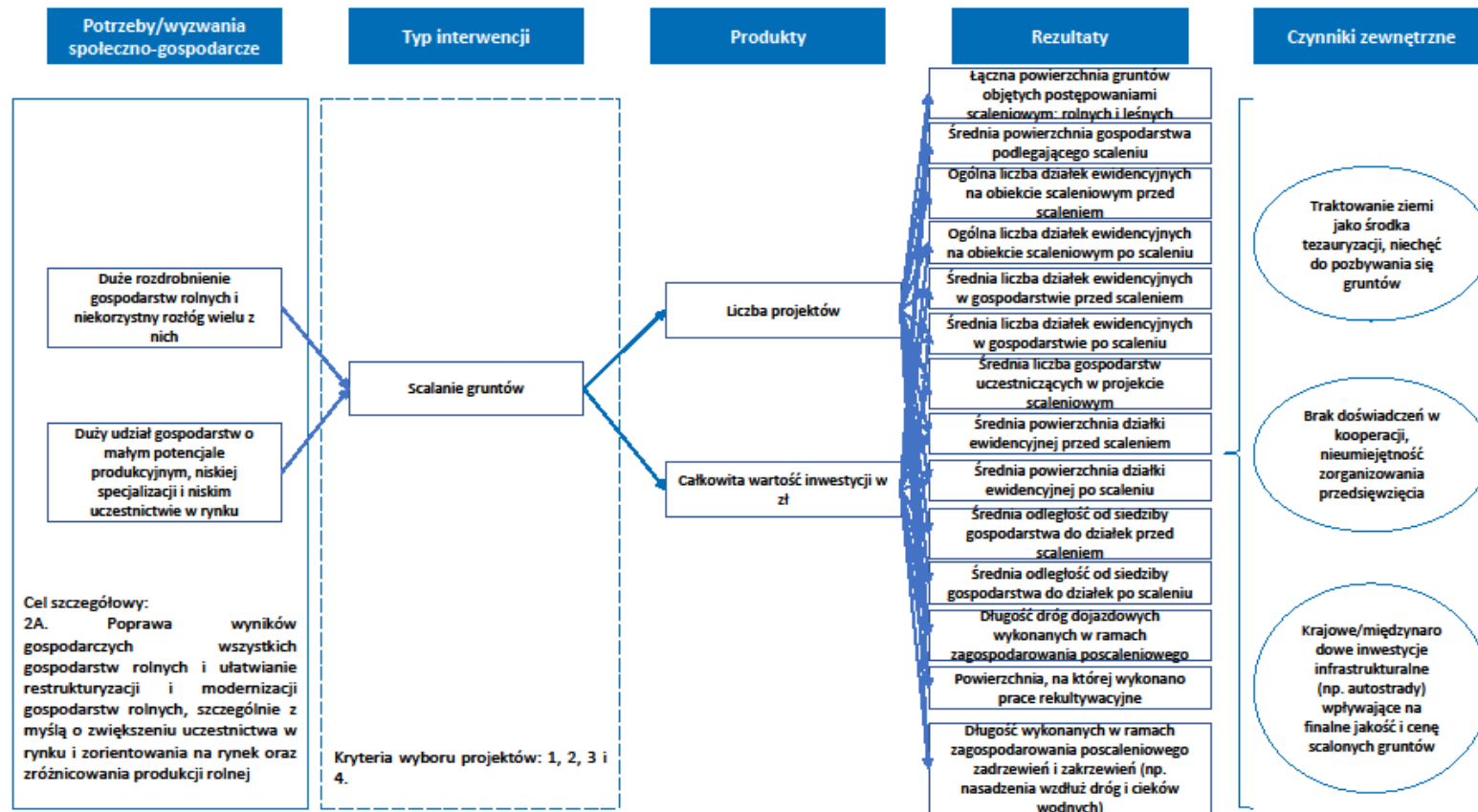
Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów¹⁷

W przypadku typu operacji „Scalanie gruntów” zwraca uwagę, iż aż 3 (tj. 2, 3 i 4) z 4 kryteriów wyboru projektów są logicznie powiązane z celem przekrojowym dotyczącym środowiska. Silnie jego realizację

¹⁷ W niniejszym podrozdziale opisano ocenę spójności kryteriów wyboru projektów dla Scalania gruntów z celem szczegółowym 2A, którego realizacji powinien służyć przede wszystkim omawiany typ operacji, jak również z celami przekrojowymi Programu. Syntetyczne przedstawienie zidentyfikowanych zależności zaprezentowano w Aneksie I. Macierze uzupełniającej.

powinno stymulować kryterium nr 2, zaś pośrednio – kryteria nr 3 i 4. Dodatkowo, ostatnie ze wspomnianych kryteriów (tj. nr 4) jest pośrednio powiązane z celem szczegółowym nr 2A, zaś kryterium nr 1 – jest silnie z nim powiązane. Biorąc pod uwagę powyższe, z punktu widzenia logiki interwencji zasadne jest utrzymanie wszystkich funkcjonujących kryteriów wyboru projektów. Równocześnie warto zasugerować przeskalowanie możliwej do zdobycia punktacji (obecnie sięgającej 140 punktów), aby wartości punktowe możliwe do zdobycia w ramach poszczególnych kryteriów silniej korespondowały z punktacją w ramach innych typów operacji (gdzie maksima punktowe wynoszą kilkanaście/kilkadziesiąt punktów). Jest to jednak sugestia o charakterze raczej kosmetycznym aniżeli merytorycznym; biorąc pod uwagę kształt kryterium nr 1 – odnoszącego się do wartości procentowych – obecny kształt punktacji wydaje się intuicyjnie zrozumiały.

Rysunek 16. Scalanie gruntów – logika interwencji



Źródło: opracowanie własne.

Tabela 13. Scalanie gruntów – ocena poprawności sformułowania kryteriów

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹⁸					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
1	procentowy udział liczby właścicieli gospodarstw rolnych położonych na projektowanym obszarze scalenia, którzy złożyli wniosek o przeprowadzenie postępowania scaleniowego, w stosunku do ogólnej liczby właścicieli gospodarstw rolnych objętych postępowaniem scaleniowym lub procentowy udział powierzchni gruntów położonych na projektowanym obszarze scalenia, których właściciele złożyli wniosek o przeprowadzenie postępowania scaleniowego, w stosunku do ogólnej powierzchni gruntów objętych postępowaniem scaleniowym, w którym liczba punktów odpowiada procentowi właścicieli gospodarstw rolnych położonych na projektowanym obszarze scalenia, którzy złożyli wniosek o przeprowadzenie postępowania scaleniowego lub procentowi gruntów położonych na projektowanym obszarze scalenia, których właściciele złożyli wniosek o przeprowadzenie postępowania scaleniowego – maksymalnie 100 punktów;	+	+	+	+	+		
2	operacja, co wynika z decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, będzie miała pozytywny wpływ na środowisko – 10 punktów;	+	+	+	+	+		
3	operacja zakłada na obszarze scalenia poprawę walorów krajobrazowych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651, 1688 i 1936) – 10 punktów;	+	-	+	+	-	Poprawa walorów krajobrazowych została zdefiniowana poprzez odwołanie do konkretnych zapisów ustawy; brak wskazania definicji wprost w treści	Na poziomie uwarunkowań legislacyjnych kształt kryterium jest uzasadniony, natomiast z punktu widzenia potencjalnych

¹⁸ R – rzetelność, P – przejrzystość, M – mierzalność, SW – spójność wewnętrzna, S – szczegółowość.

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ¹⁸					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
							Rozporządzenia powoduje, iż kryterium należy postrzegać jako niewystarczająco szczegółowe i z tego powodu mało przejrzyste.	wnioskodawców przywoływane terminy mogą być niejednoznaczne, a samo kryterium jest dla niezrozumiałe. Z tego względu rekomenduje się przywołanie stosownej definicji w dokumentacji naborowej, a w szczególności w instrukcji wypełniania wniosku.
4	operacja zakłada wydzielenie niezbędnych gruntów na cele: a) miejscowej użyteczności publicznej wynikających z założeń do projektu scalenia – 10 punktów, b) związane z poprawą stosunków wodnych w zakresie retencji wodnej – 10 punktów.	+	-	+	+	-	Rozporządzenie nie precyzuje, co jest rozumiane przez cele miejscowej użyteczności publicznej/ cele związane z poprawą stosunków wodnych w zakresie retencji wodnej.	Przede wszystkim rekomenduje się wskazanie podstaw prawnych dla terminów przywoływanych w Rozporządzeniu. Dodatkowo, ponieważ konstrukcja Rozporządzeń z przywołanymi aktami prawnymi (bez wskazanych wprost definicji) jest co do zasady nieprzyjazna dla potencjalnych wnioskodawców, rekomenduje się przywołanie wprost stosownych definicji w dokumentacji naborowej, a w szczególności w instrukcji wypełniania wniosku.

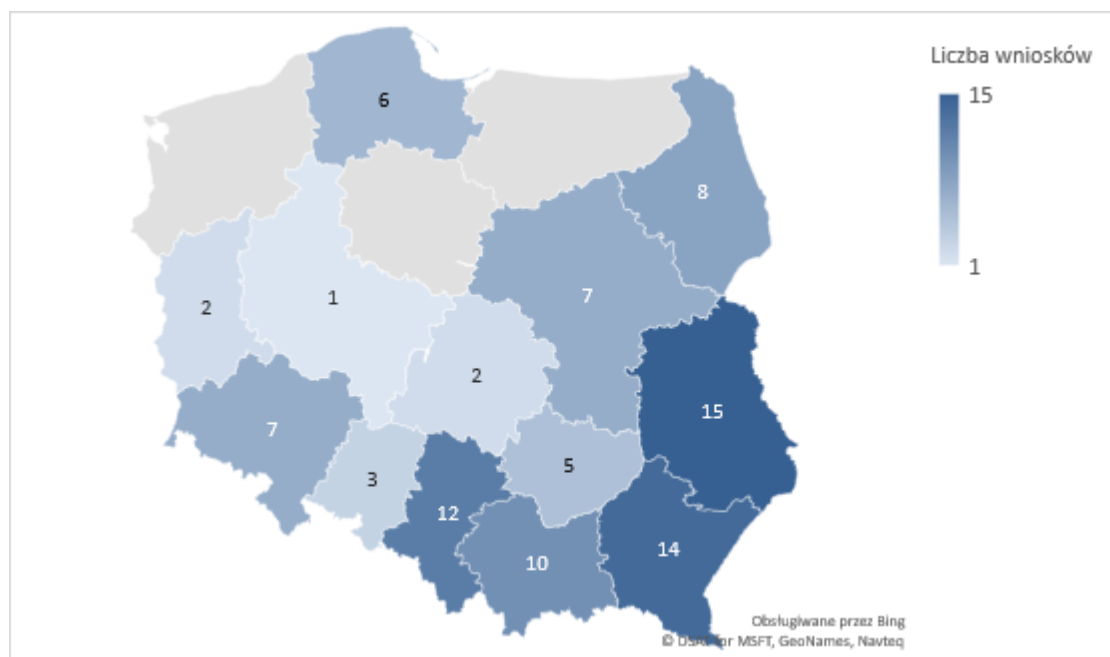
Źródło: opracowanie własne

Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze

Analizę rozpoczęto od przedstawienia liczby wniosków poddanych ocenie merytorycznej w ramach poszczególnych województw. Spojrzenie to pozwala z jednej strony dokonać rozpoznania w zakresie dotychczasowego zainteresowania wsparciem, ale również daje odniesienie do dalszych analiz poczynionych już na wartościach takich jak częstość czy średnia.

Ewaluator do analizy otrzymał dane z oceny 92 wniosków. Najwięcej wniosków złożono w województwie lubelskim (15) i podkarpackim (14). W trzech województwach (tj. zachodniopomorskim, kujawsko-pomorskim i warmińsko-mazurskim) omawiany typ operacji nie jest realizowany. Dane te prezentuje poniższa mapa.

Rysunek 17. Liczba wniosków w podziale na województwa

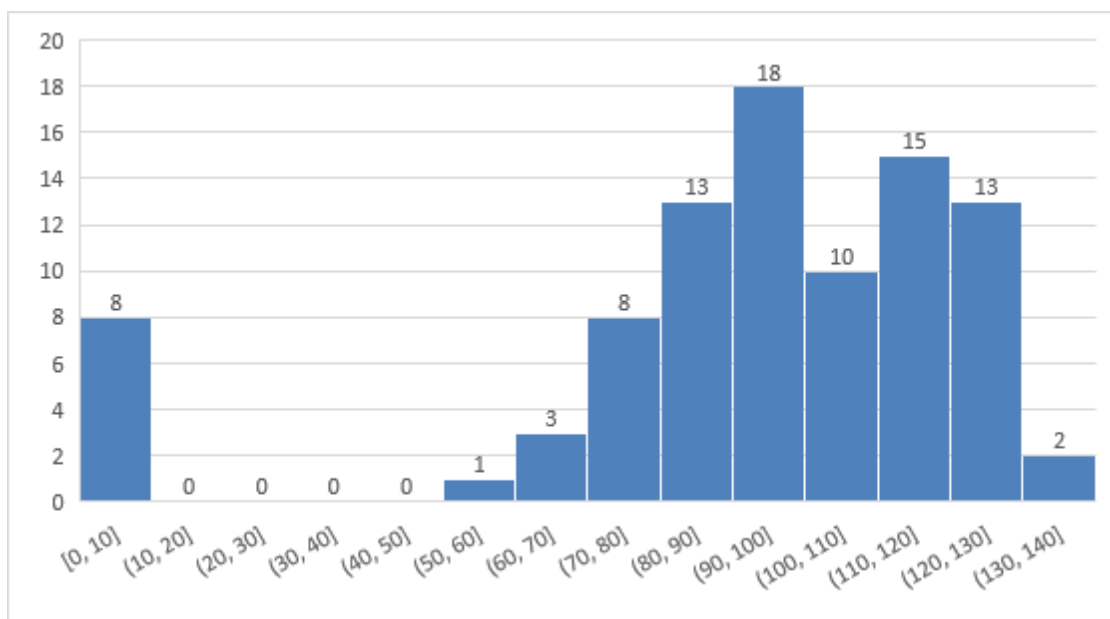


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Wykonawca część poniższych analiz prezentuje w podziale na województwa, jednakże należy mieć w pamięci, iż ze względu na niskie liczebności wniosków w regionach wnioskowanie dla poszczególnych grup musi być ostrożne.

Dla niniejszego instrumentu można było maksymalnie otrzymać 140 punktów, a próg uprawniający do otrzymania wsparcia wynosił 70 punktów. Kolejny wykres wizualizuje rozkład liczby punktów uzyskanych w ramach ocenionych wniosków. Ze względu na duże zróżnicowanie punktacji poszczególnych wniosków, wynikające z możliwości otrzymania w jednym z kryteriów punktów z zakresu 0-100, poniżej przedstawiono histogram grupujący wnioski w przedziałach dziesięciopunktowych, aby zwiększyć jego czytelność.

Wykres 65. Rozkład z sumarycznej liczby punktów

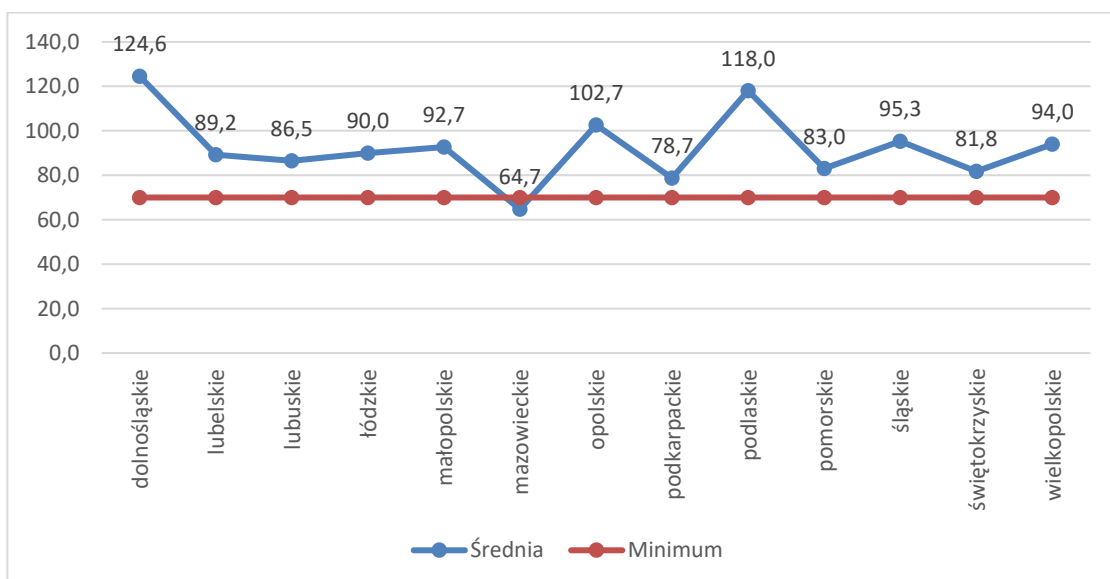


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Osiem wniosków otrzymało zero punktów, łącznie dziesięć znalazło się poniżej progu, a dwa na granicy z sumaryczną liczbą punktów równą siedemdziesiąt. Można zaobserwować, iż kryteria różnicowały wnioskodawców, a próg pozwolił na selekcję i odrzucenie wniosków o niskiej jakości.

Następnie zweryfikowano jak przekroczenie progu wygląda w poszczególnych województwach, co prezentuje kolejny wykres.

Wykres 66. Średnia liczba punktów a minimum

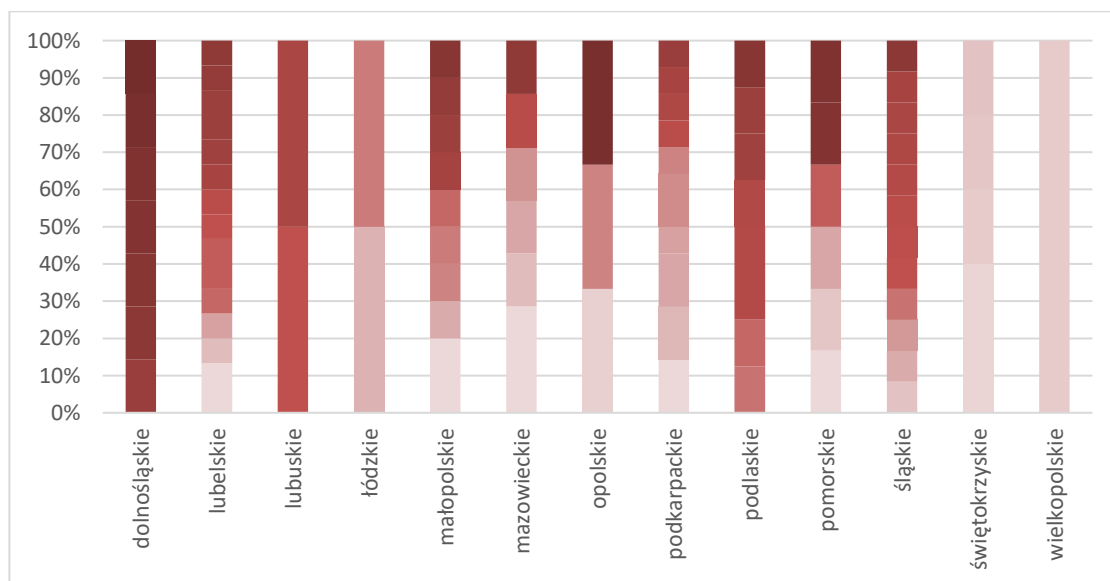


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Jedynie średnia w województwie mazowieckim wypadła poniżej minimum uprawniającym do otrzymania dofinansowania. Wynik taki jest spowodowany niską liczbą wniosków (7), z których dwa otrzymały zero punktów. Z kolei najwyższa średnia w województwie dolnośląskim podyktowana jest wnioskami z wysoką punktacją w ramach niemal każdego kryterium. Poniżej przyjrano się poszczególnym kryteriom w podziale na województwa.

Pierwsze omawiane kryterium, to: „procentowy udział liczby właścicieli gospodarstw rolnych położonych na projektowanym obszarze scalenia, którzy złożyli wniosek o przeprowadzenie postępowania scaleniowego, w stosunku do ogólnej liczby właścicieli gospodarstw rolnych objętych postępowaniem scaleniowym lub procentowy udział powierzchni gruntów położonych na projektowanym obszarze scalenia, których właściciele złożyli wniosek o przeprowadzenie postępowania scaleniowego, w stosunku do ogólnej powierzchni gruntów objętych postępowaniem scaleniowym, w którym liczba punktów odpowiada procentowi właścicieli gospodarstw rolnych położonych na projektowanym obszarze scalenia, którzy złożyli wniosek o przeprowadzenie postępowania scaleniowego lub procentowi gruntów położonych na projektowanym obszarze scalenia, których właściciele złożyli wniosek o przeprowadzenie postępowania scaleniowego”, gdzie maksymalnie można było otrzymać sto punktów i uwzględniano wyższą z dwóch wartości punktowych przyznanych w ramach tego kryterium. Wykres poniżej prezentuje udział procentowy liczby wniosków z daną punktacją, gdzie kolor ciemniej wraz z rosnącą liczbą punktów.

Wykres 67. Rozkład punktacji w ramach kryterium 1 w podziale na województwa

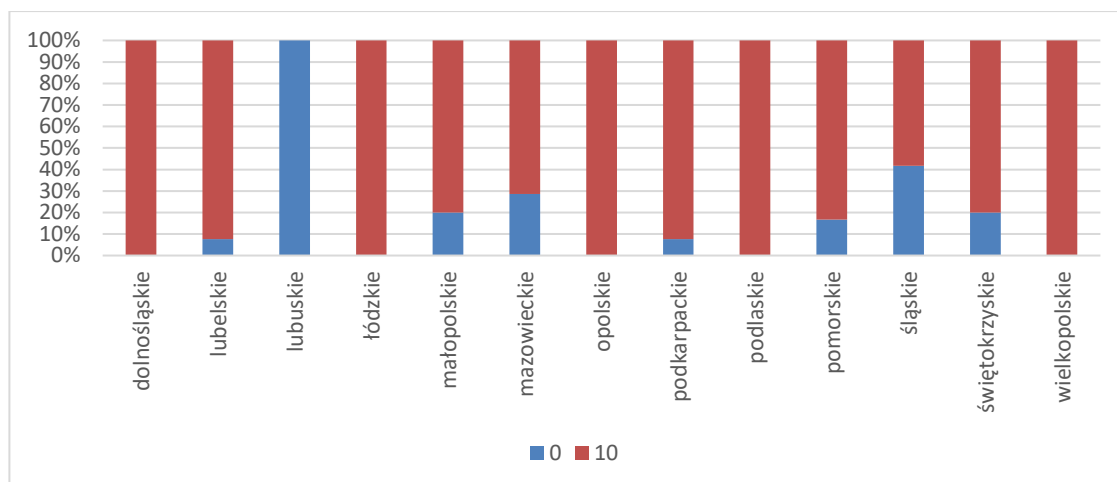


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W ramach kryterium można zaobserwować zdecydowane różnice między województwami – dolnośląskie (7 wniosków) otrzymywało wyłącznie wysoką punktacją, a świętokrzyskie (5 wniosków) i wielkopolskie wyłącznie niskie (1 wniosek).

Kryterium drugie: „operacja, co wynika z decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, będzie miała pozytywny wpływ na środowisko”, gdzie maksymalnie można było otrzymać 10 punktów.

Wykres 68. Rozkład punktacji w ramach kryterium 2 w podziale na województwa

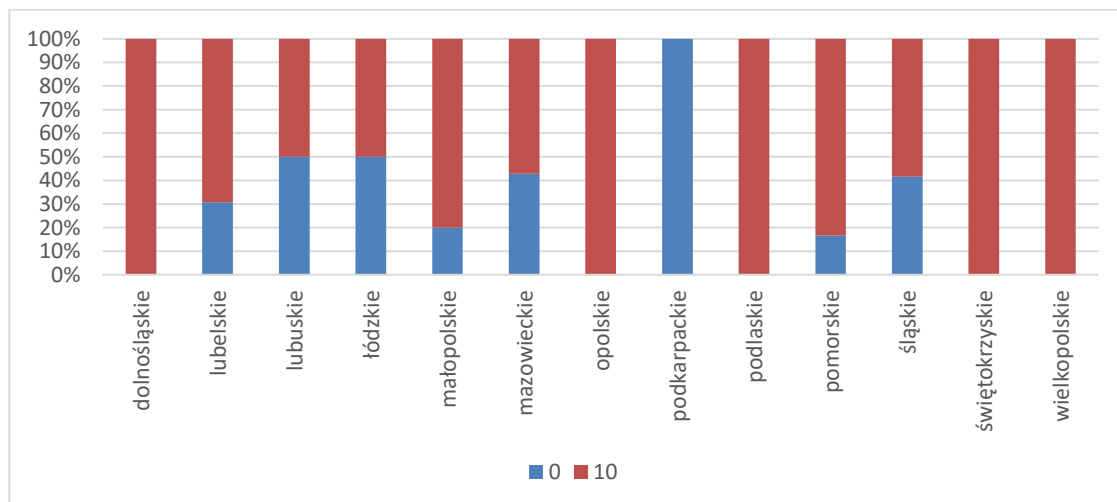


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Na powyższym wykresie wybijają się województwo lubuskie (2 wnioski), gdzie wszystkie wnioski otrzymały zero punktów.

Kryterium trzecie: „operacja zakłada na obszarze scalenia poprawę walorów krajobrazowych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651, 1688 i 1936)” również umożliwiało pozyskanie 10 punktów.

Wykres 69. Rozkład punktacji w ramach kryterium 3 w podziale na województwa

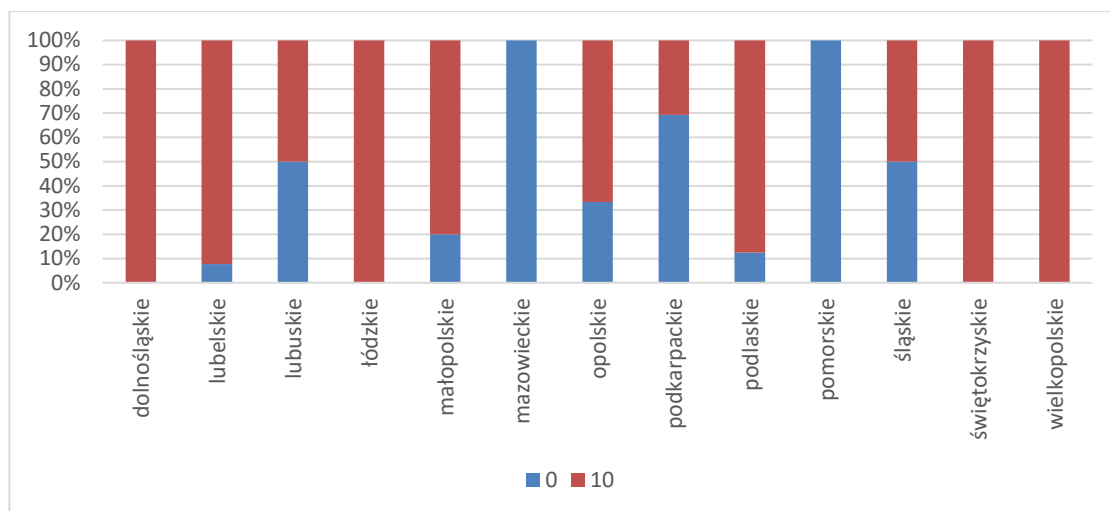


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W ramach tego kryterium wyróżnia się w skali kraju województwo podkarpackie, gdzie wszystkie wnioski otrzymały zero punktów. Jest to o tyle istotne, że w ramach tego województwa złożono stosunkowo dużo wniosków – 14.

Kryterium czwarte podpunkt a): „operacja zakłada wydzielenie niezbędnych gruntów na cele: a) miejscowej użyteczności publicznej wynikających z założeń do projektu scalenia” również z możliwością uzyskania 10 punktów.

Wykres 70. Rozkład punktacji w ramach kryterium 4a w podziale na województwa

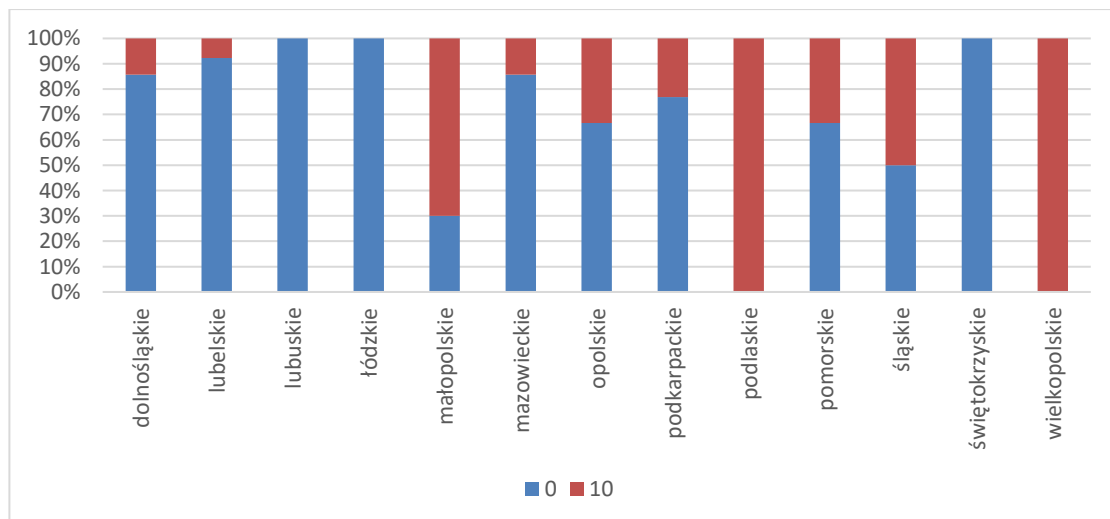


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W ramach kryterium 4a dwa województwa otrzymały w ramach wszystkich wniosków zero punktów – mazowieckie (7 wniosków) i pomorskie (6 wniosków), dodatkowo w kilku można zauważyć wysoki odsetek wniosków z zerem punktów.

Jeszcze większy odsetek wniosków, które nie otrzymały punktów występuje w ramach kryterium 4b: „operacja zakłada wydzielenie niezbędnych gruntów na cele: (...) b) związane z poprawą stosunków wodnych w zakresie retencji wodnej” w ramach którego można było otrzymać 10 punktów.

Wykres 71. Rozkład punktacji w ramach kryterium 4b w podziale na województwa



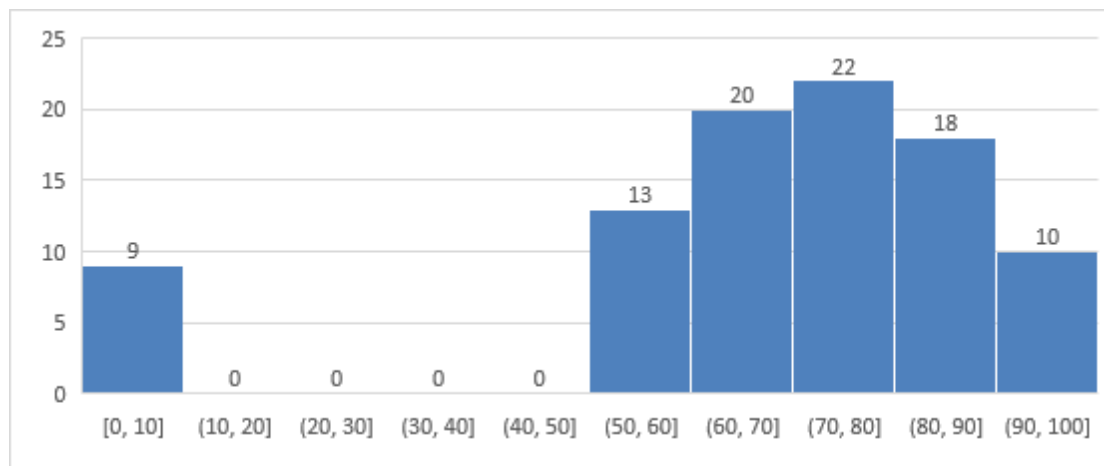
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W ramach tego kryterium zanotowano największy odsetek wniosków z zerem punktów. Na tle wszystkich wniosków poddanych analizie, wyróżniają się wnioski z terenu województw wielkopolskiego (1 wniosek) i podlaskiego (8 wniosków), gdzie wszystkie otrzymały dziesięć punktów.

Pomimo różnic między poszczególnymi regionami zarówno w średniej jak i w poszczególnych kryteriach, ze względu na niskie liczebności wniosków w województwach, przeprowadzone analizy nie uprawniają do rekomendowania wprowadzenia kryteriów regionalnych.

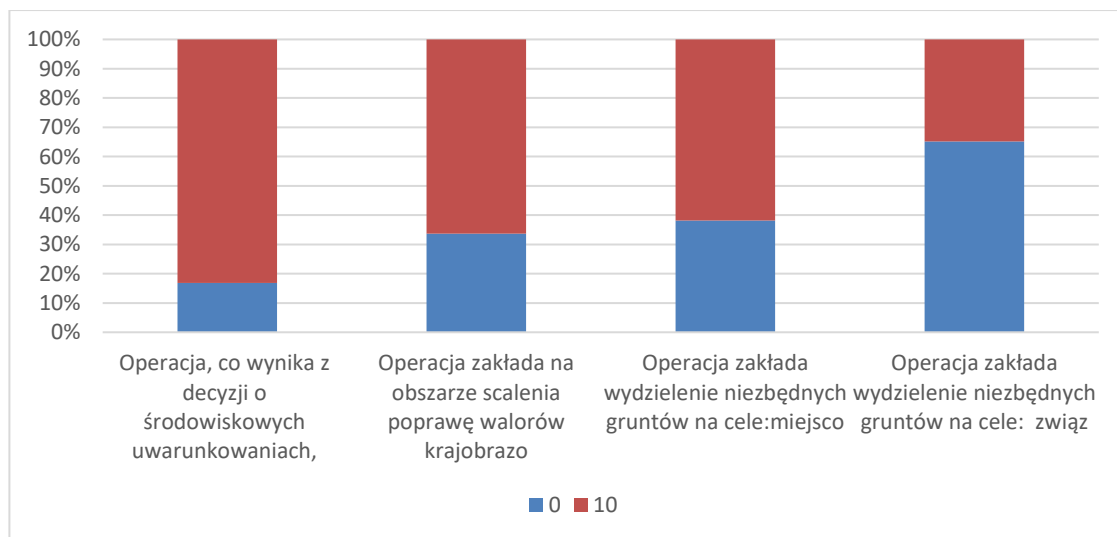
W kolejnym kroku przyjrano się punktacji w ramach poszczególnych kryteriów łącznie dla wszystkich wniosków. Prezentują to dwa poniższe wykresy oddzielnie dla kryterium 1 – wykres skumulowany do przedziałów dziesięciopunktowych, dla kryteriów 2-4 – łącznie na jednym wykresie.

Wykres 72. Punktacja w ramach kryterium 1



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Wykres 73. Punktacja w ramach kryteriów 2-4



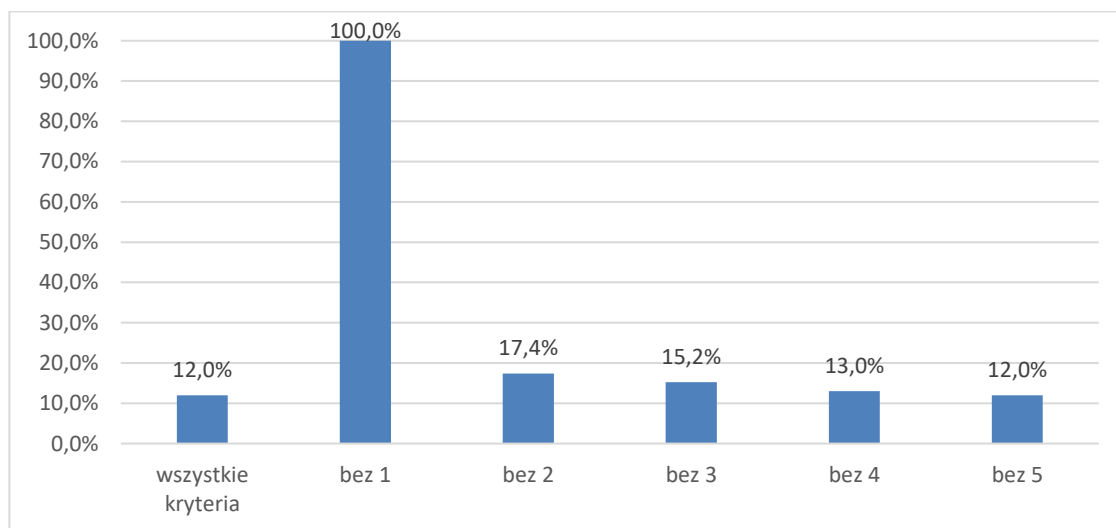
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Można zauważyć, że kryteria różnicowały wnioskodawców. Nie ma kryteriów w ramach którego wszyscy pozyskali punkty (zbyt łatwe) lub takiego, gdzie nikt punktów nie otrzymał (zbyt trudne). Są kryteria, które było łatwiej spełnić (pozytywny wpływ na środowisko) i takie gdzie zaledwie 1/3 wnioskodawców

otrzymała punkty (związane z poprawą stosunków wodnych w zakresie retencji wodnej), co wspierało rankingowanie wniosków.

Zweryfikowano jak na osiągnięcie progu uprawniającego do otrzymania dofinansowania wpływa usunięcie poszczególnych kryteriów.

Wykres 74. Wpływ danego kryterium na przekroczenie minimum punktowego



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Najsilniej na wynik wpływało kryterium pierwsze, ze względu na liczbę punktów, które można było w jego ramach otrzymać (wysoka waga: 100 punktów na 140 możliwych, przy minimum na poziomie 70 punktów). Ocenic należy to pozytywnie ze względu na istotność tego kryterium dla tego instrumentu. Pozostałe kryteria w podobnym stopniu wpływały na przekroczenie minimum punktowego uprawniającego do otrzymania dofinansowania.

Podsumowując, kryteria wyboru projektów dla Scalania gruntów w znacznej mierze realizują stawiane przed nimi postulaty rzetelności, mierzalności i spójności wewnętrznej. Dla dwóch z czterech kryteriów poddanych analizie stwierdzono niedostatki w zakresie ich przejrzystości oraz szczegółowości. Kryteria nr 3 i 4 na poziomie uwarunkowań legislacyjnych mają poprawny formalnie kształt. Poprawie ich jakości sprzyjałoby jednak wskazanie podstaw prawnych dla przywoływanych w nich pojęć w ramach tekstu rozporządzenia, zaś na poziomie dokumentacji naborowej – przywołanie konkretnych definicji. Dodatkowo, uwzględniając zrekonstruowaną logikę interwencji, rozkłady uzyskanych dotychczas punktów i opinie uczestników badania – ewaluator sugeruje pozostawienie obecnego zestawu kryteriów wyboru projektów. Warto rozważyć przeskalowanie stosowanej punktacji, aby przy zachowaniu obecnych proporcji pomiędzy punktami możliwymi do uzyskania w ramach poszczególnych kryteriów wyboru projektów – ich wartości bezwzględne były mniejsze.

5.7. Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych

W ramach typu operacji „Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych” pomoc udzielana jest w trojkiej formie: 1) Wsparcia na zalesienie stanowiącego jednorazową, zryczałtowaną płatność z tytułu poniesionych kosztów wykonania zalesienia oraz ewentualnego jego ogrodzenia lub ewentualnego zabezpieczenia drzewek 3 palikami, w przeliczeniu na hektar gruntów, wypłacaną w pierwszym roku zalesienia, 2) Premii pielęgnacyjnej stanowiącej zryczałtowaną płatność z tytułu poniesionych kosztów na utrzymanie, pielęgnowanie i ewentualną ochronę przed zwierzyną poprzez stosowanie repelentów nowo wykonanego zalesienia, jak również terenów zalesionych w wyniku sukcesji naturalnej, w przeliczeniu na hektar gruntów, wypłacaną corocznie przez 5 lat, 3) Premii zalesieniowej stanowiącej zryczałtowaną płatność na pokrycie utraconych dochodów z działalności rolniczej, w przeliczeniu na hektar gruntów, wypłacaną corocznie przez 12 lat. Operacja ta została określona w PROW 2014-2020 jako realizująca przede wszystkim cel szczegółowy 5E. Promowanie ochrony pochłaniaczy dwutlenku węgla oraz pochłaniania dwutlenku węgla w rolnictwie i leśnictwie. W odniesieniu do analizowanego typu operacji ocenie podlegają następujące kryteria wyboru (**liczby porządkowe w tabeli odpowiadają skrótowym zapisom, które zawierają rysunki/wykresy w podrozdziale 5.7.):**

Tabela 14. Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych – kryteria wyboru projektów

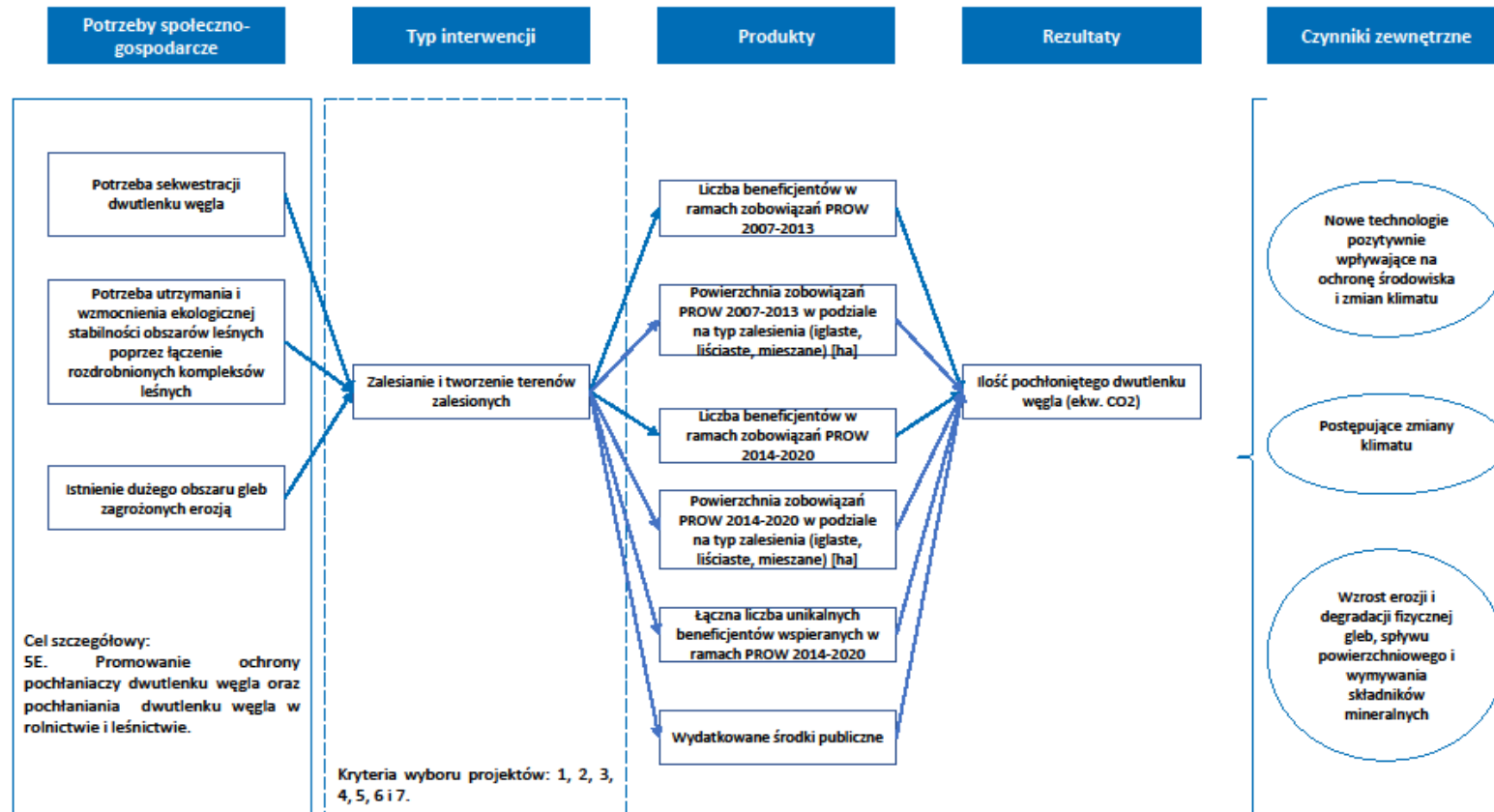
Lp.	Kryterium wyboru projektów
1	grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części są zlokalizowane na korytarzach ekologicznych w rozumieniu art. 5 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody położonych na obszarze Natura 2000 określonych w planie ochrony lub planie zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, za które przyznaje się 14 pkt,
2	grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części są zlokalizowane na obszarach zagrożonych erozją wodną określonych w załączniku do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 marca 2015 r. w sprawie norm w zakresie dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska (Dz. U. poz. 344), zwanych dalej „gruntami erozyjnymi”, za które przyznaje się 12 pkt,
3	grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części przylegają do śródlądowych wód powierzchniowych, o których mowa w art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469), za które przyznaje się 10 pkt,
4	grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części są gruntami o nachyleniu terenu powyżej 12°, za które przyznaje się 8 pkt,
5	grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części przylegają do lasu lub obszaru zalesionego, za które przyznaje się 7 pkt,
6	grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części są położone na glebach V, VI lub VIz klasy bonitacyjnej, zgodnie z ewidencją gruntów i budynków w rozumieniu art. 2 pkt 8 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne, za które przyznaje się 6 pkt,
7	grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części są położone w województwie o lesistości poniżej 30%, za które przyznaje się 4 pkt;

Poprawność merytoryczna i logiczna kryteriów wyboru projektów¹⁹

W przypadku typu operacji „Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych” można zaobserwować wyjątkowo silną, logiczną spójność. Wszystkie, poza pierwszym kryterium, są silnie powiązane logicznie z celem szczegółowym 5E oraz z celem przekrojowym dot. środowiska (a długofalowo – klimatu). Tylko kryterium nr 1 budzi wątpliwości, tzn. jego związek z realizacją celu szczegółowego 5E wskazano jako pośredni. Może to wynikać z wyjątkowej specyfiki obszarów NATURA2000, w przypadku których zalesienia nie zawsze mogą być uzasadnione ekologicznie i stąd powinno być przedmiotem szczególnie uważnego namysłu.

¹⁹ W niniejszym podrozdziale opisano ocenę spójności kryteriów wyboru projektów dla Zalesiania i tworzenia terenów zalesionych z celem szczegółowym 5E, którego realizacji powinien służyć przede wszystkim omawiany typ operacji, jak również z celami przekrojowymi Programu. Syntetyczne przedstawienie zidentyfikowanych zależności zaprezentowano w Aneksie I. Macierze uzupełniającej.

Rysunek 18. Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych – logika interwencji



Źródło: opracowanie własne.

Tabela 15. Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych – ocena poprawności sformułowania kryteriów

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ²⁰					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
1	grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części są zlokalizowane na korytarzach ekologicznych w rozumieniu art. 5 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody położonych na obszarze Natura 2000 określonych w planie ochrony lub planie zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, za które przyznaje się 14 pkt,	+	+	+	+	+		
2	grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części są zlokalizowane na obszarach zagrożonych erozją wodną określonych w załączniku do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 marca 2015 r. w sprawie norm w zakresie dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska (Dz. U. poz. 344), zwanych dalej „gruntami erozyjnymi”, za które przyznaje się 12 pkt,	+	+	+	+	+		
3	grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części przylegają do śródlądowych wód powierzchniowych, o których mowa w art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469), za które przyznaje się 10 pkt,	+	+	+	+	+		
4	grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części są gruntami o nachyleniu terenu	+	+	+	+	+		

²⁰ R – rzetelność, P – przejrzystość, M – mierzalność, SW – spójność wewnętrzna, S – szczegółowość.

Lp.	Kryterium wyboru projektów	Kryteria oceny ²⁰					Komentarz/ uwagi	Rekomendacja
		R	P	M	SW	S		
	powyżej 12°, za które przyznaje się 8 pkt,							
5	grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części przylegają do lasu lub obszaru zalesionego, za które przyznaje się 7 pkt,	+	+	+	+	+		
6	grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części są położone na glebach V, VI lub VIz klasy bonitacyjnej, zgodnie z ewidencją gruntów i budynków w rozumieniu art. 2 pkt 8 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne, za które przyznaje się 6 pkt,	+	+	+	+	+		
7	grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części są położone w województwie o lesistości poniżej 30%, za które przyznaje się 4 pkt;	+	+	+	+	+		

Źródło: opracowanie własne

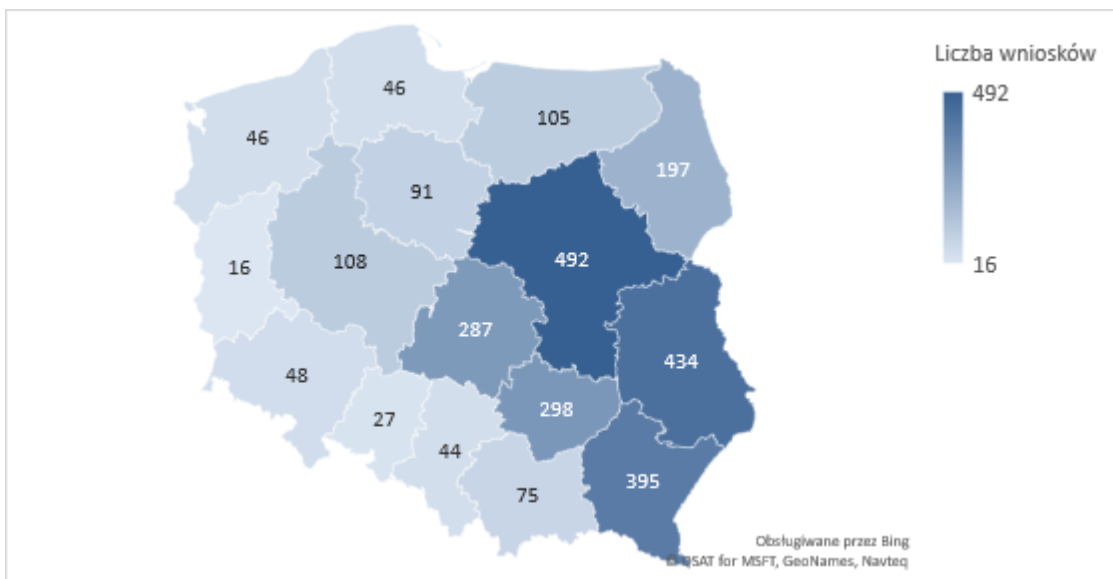
Jak pokazuje tabela kryteria w ramach powyższego instrumentu wsparcia określono w sposób pozwalający na obiektywną ocenę, jednoznaczną interpretację, są mierzalne, spójne wewnętrznie i szczegółowo opisane.

Kompletność i proporcjonalność kryteriów wyboru projektów oraz Zdolność kryteriów wyboru projektów do identyfikacji i selekcji projektów o określonym charakterze

Analizę rozpoczęto od przedstawienia liczby wniosków poddanych ocenie merytorycznej w ramach poszczególnych województw. Spojrzenie to pozwala z jednej strony dokonać rozpoznania w zakresie dotychczasowego zainteresowania wsparciem, ale również daje odniesienie do dalszych analiz poczynionych już na wartościach takich jak częstość czy średnia.

Najwięcej wniosków złożono w województwie mazowieckim (492), najmniej w lubuskim (16). Różnice w liczebności wniosków są znaczne, ale pozwalają na prowadzenie analiz dla każdego regionu.

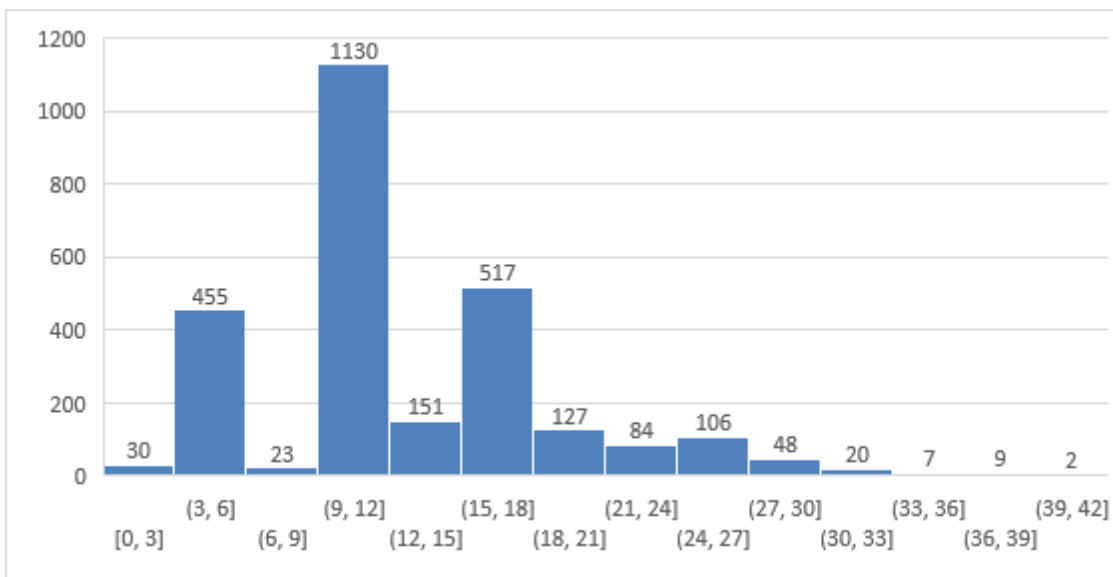
Rysunek 19. Liczba wniosków w podziale na województwa



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Poniżej przedstawiono skumulowany rozkład liczby punktów w przedziałach o długości 3 punktów.

Wykres 75. Rozkład sumarycznej liczby punktów

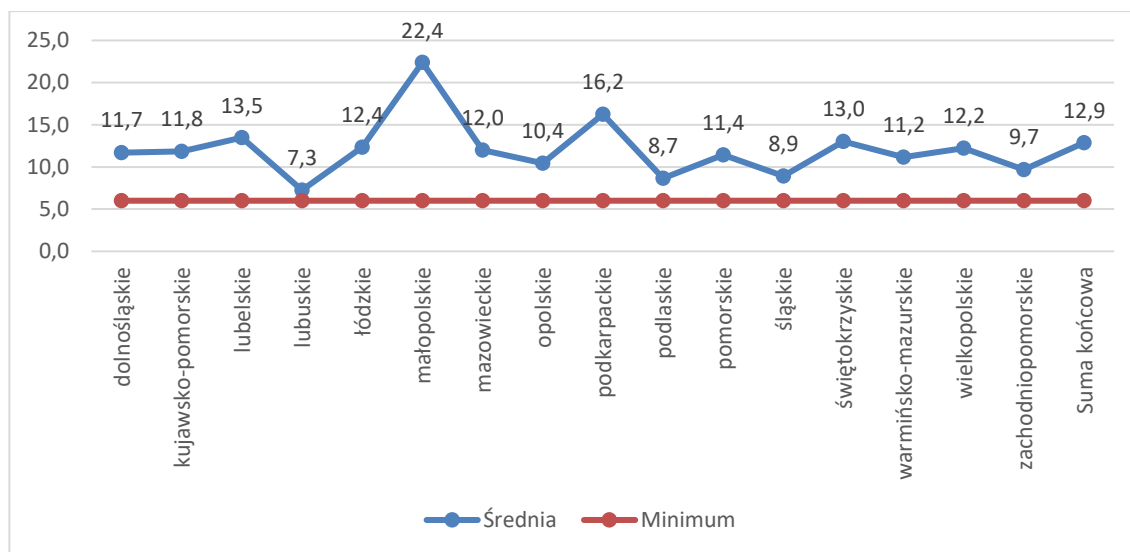


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Zauważyć można, iż znaczna część wniosków otrzymała punkty z dolnego zakresu, co świadczy o trudnych do spełnienia kryteriach.

W kolejnym kroku zweryfikowano średnią liczbę punktów w poszczególnych województwach i porównano do minimum punktowego uprawniającego do otrzymania pomocy.

Wykres 76. Średnia liczba punktów a minimum (6 pkt) w podziale na województwa

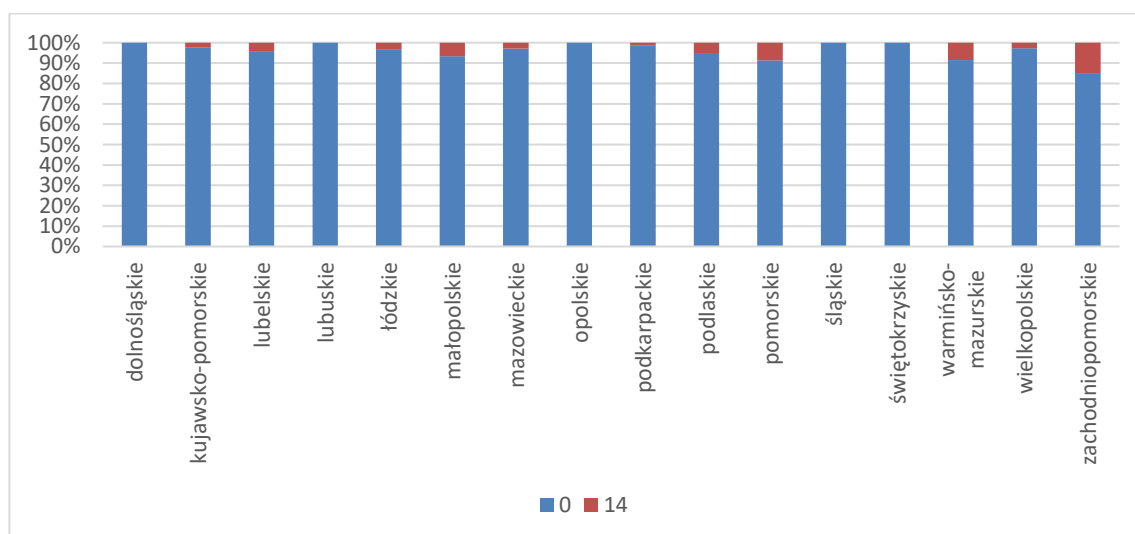


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

We wszystkich województwach średnia przekraczała minimum, ale dla niektórych województw tylko nieznacznie (np. lubelskie 7,3), podczas gdy dla niektórych województw próg został przekroczony kilkukrotnie (małopolskie 22,4). Poniżej poddano analizie poszczególne kryteria w podziale na województwa, aby zidentyfikować, które kryteria wpływają na takie zróżnicowanie, a w konsekwencji przekładają się na zróżnicowanie jakości projektów rozumianej jako przyczynianie się do realizacji celu szczegółowego 5E.

Kryterium pierwsze: „grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części są zlokalizowane na korytarzach ekologicznych w rozumieniu art. 5 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody położonych na obszarze Natura 2000 określonych w planie ochrony lub planie zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, za które przyznaje się 14 pkt”.

Wykres 77. Rozkład liczby punktów w ramach kryterium 1 w podziale na województwa

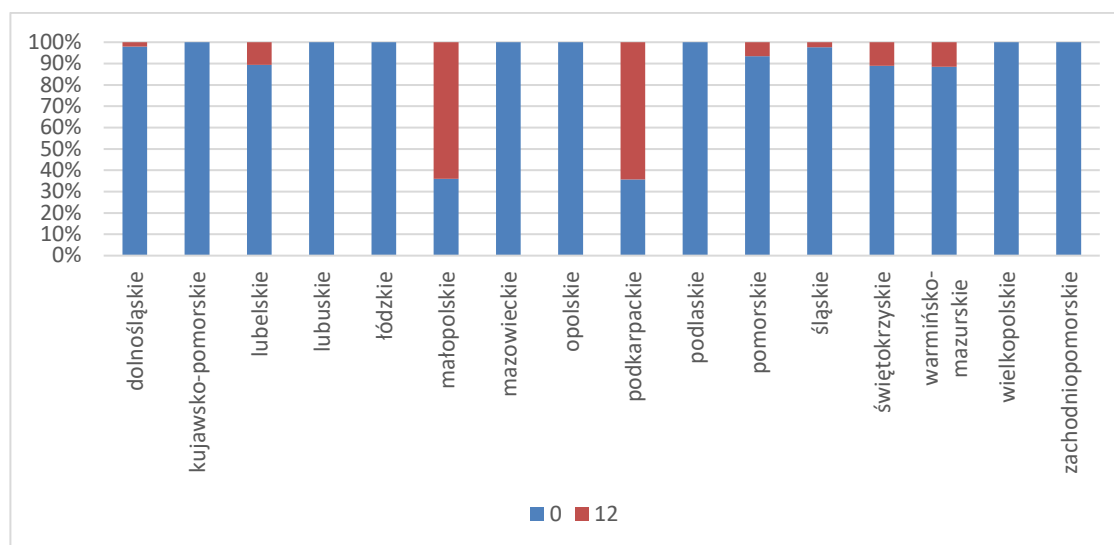


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium nieznacznie różnicuje województwa, większość wnioskodawców nie otrzymało punktów w ramach tego kryterium w tym dla pięciu województw żaden wniosek nie otrzymał punktów. Największy odsetek wniosków otrzymał punkty w województwie zachodniopomorskim (15,2).

Kryterium drugie: „grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części są zlokalizowane na obszarach zagrożonych erozją wodną określonych w załączniku do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 marca 2015 r. w sprawie norm w zakresie dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska (Dz. U. poz. 344), zwanych dalej „gruntami erozyjnymi”, za które przyznaje się 12 pkt”.

Wykres 78. Rozkład liczby punktów w ramach kryterium 2 w podziale na województwa

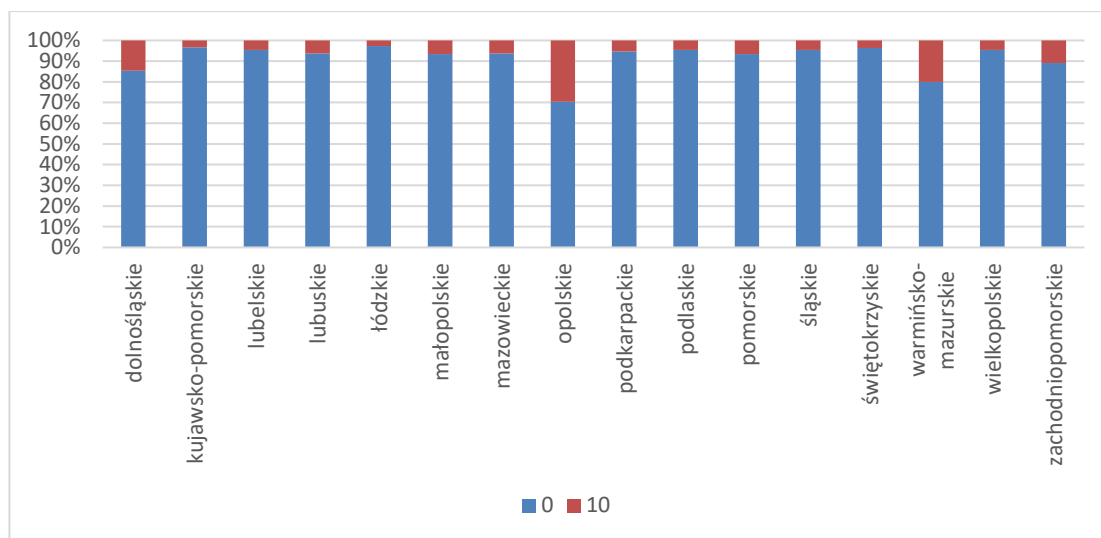


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W ramach kryterium dwa województwa charakteryzuje wysoki odsetek wniosków, które otrzymały punkty w ramach kryterium – małopolskie i podkarpackie. Wnioski z ośmiu województw w 100% otrzymały zero punktów.

Trzecie kryterium: „grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części przylegają do śródlądowych wód powierzchniowych, o których mowa w art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469), za które przyznaje się 10 pkt”.

Wykres 79. Rozkład liczby punktów w ramach kryterium 3 w podziale na województwa

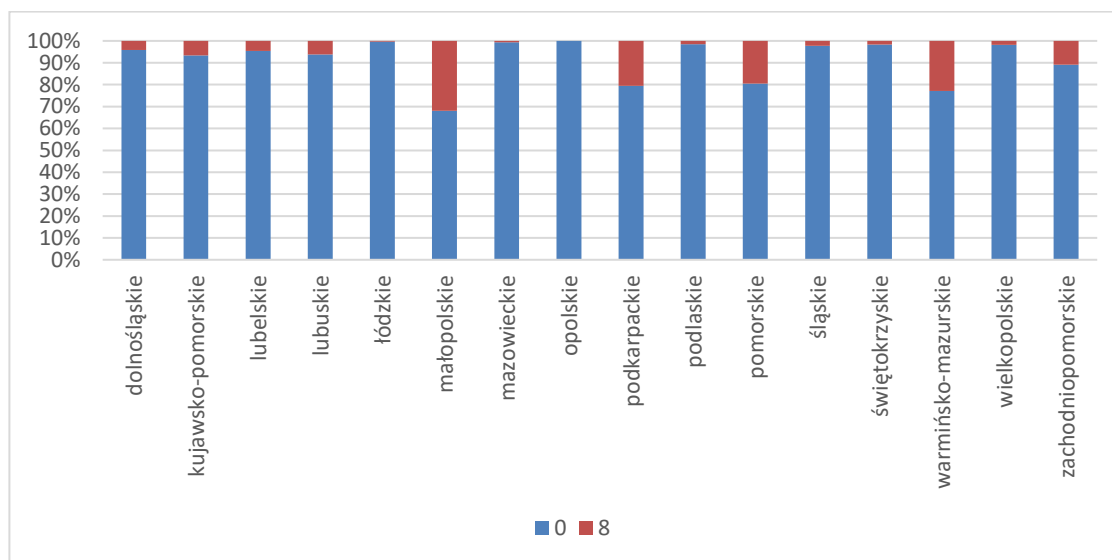


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W ramach kryterium są wnioski w każdym województwie, które otrzymały punkty, jednak nadal większość wniosków otrzymało zero punktów. Największy odsetek wniosków, które otrzymały punkty jest w województwie opolskim (29,6%).

Kryterium czwarte: „grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części są gruntami o nachyleniu terenu powyżej 12°, za które przyznaje się 8 pkt”.

Wykres 80. Rozkład liczby punktów w ramach kryterium 4 w podziale na województwa



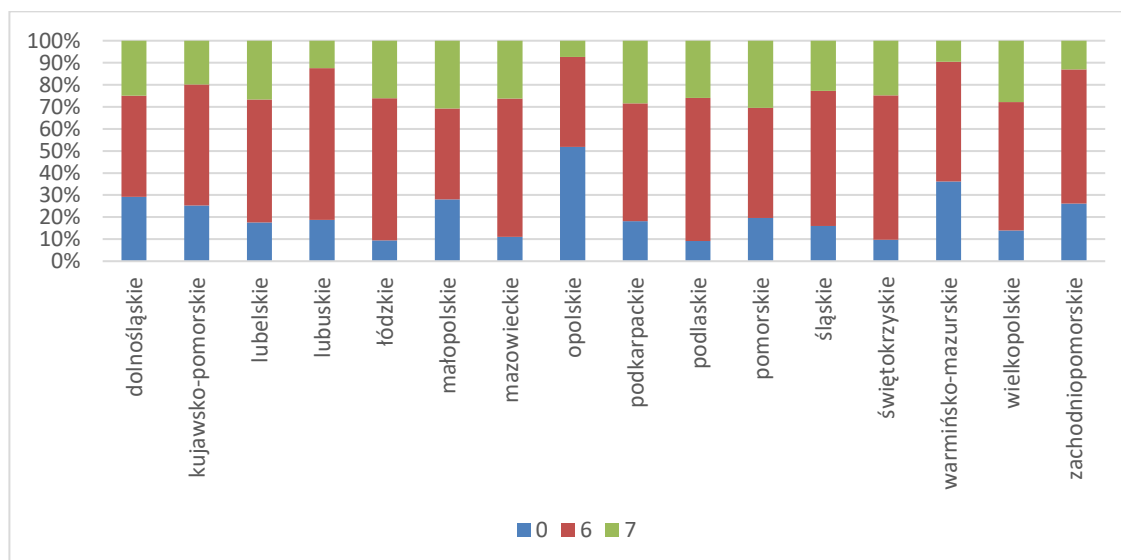
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Większość wniosków w ramach kryterium uzyskała zero punktów. Jedynie w pięciu województwach odnotowano istotny odsetek (powyżej 10%) wniosków, które otrzymały 8 punktów. Kryterium rzadko wspomagało rankingowanie wniosków, gdyż większość otrzymała w nim tyle samo, zero, punktów.

Kryterium piąte: „grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części przylegają do lasu lub obszaru zalesionego, za które przyznaje się 7 pkt”.

Na wykresie zauważyć można również wartość 6 pkt. Fakt ten wynika ze zmiany zapisów rozporządzenia, gdzie we wcześniejszym brzmieniu przyznawano za omawiane kryterium sześć punktów.

Wykres 81. Rozkład liczby punktów w ramach kryterium 5 w podziale na województwa

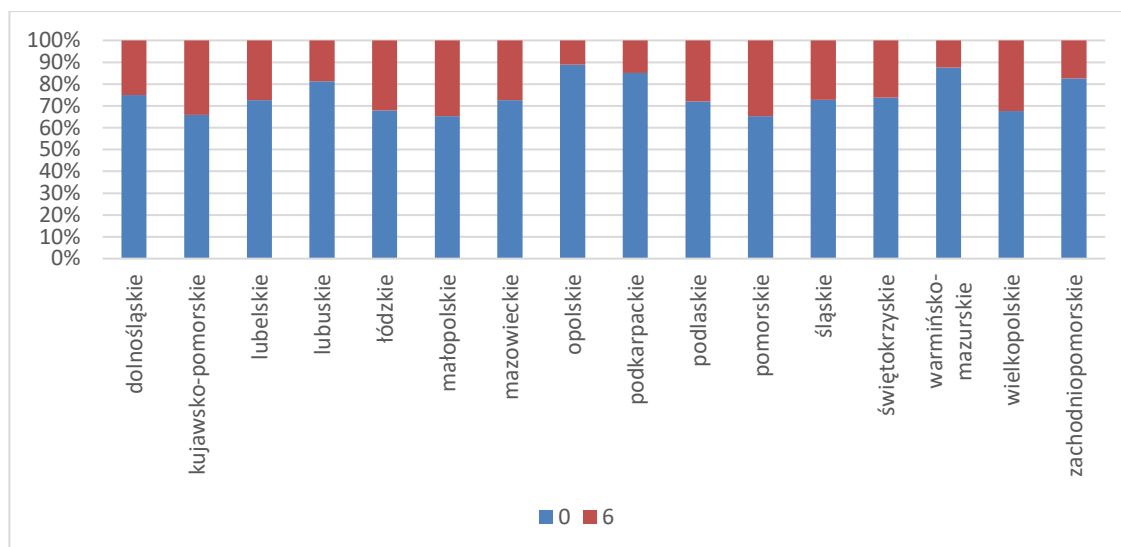


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium w przeciwieństwie do wcześniej omawianych pozwoliło znaczącemu odsetkowi wniosków otrzymać punkty w ramach kryterium.

Kryterium szóste: „grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części są położone na glebach V, VI lub VIz klasy bonitacyjnej, zgodnie z ewidencją gruntów i budynków w rozumieniu art. 2 pkt 8 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne, za które przyznaje się 6 pkt”.

Wykres 82. Rozkład liczby punktów w ramach kryterium 6 w podziale na województwa

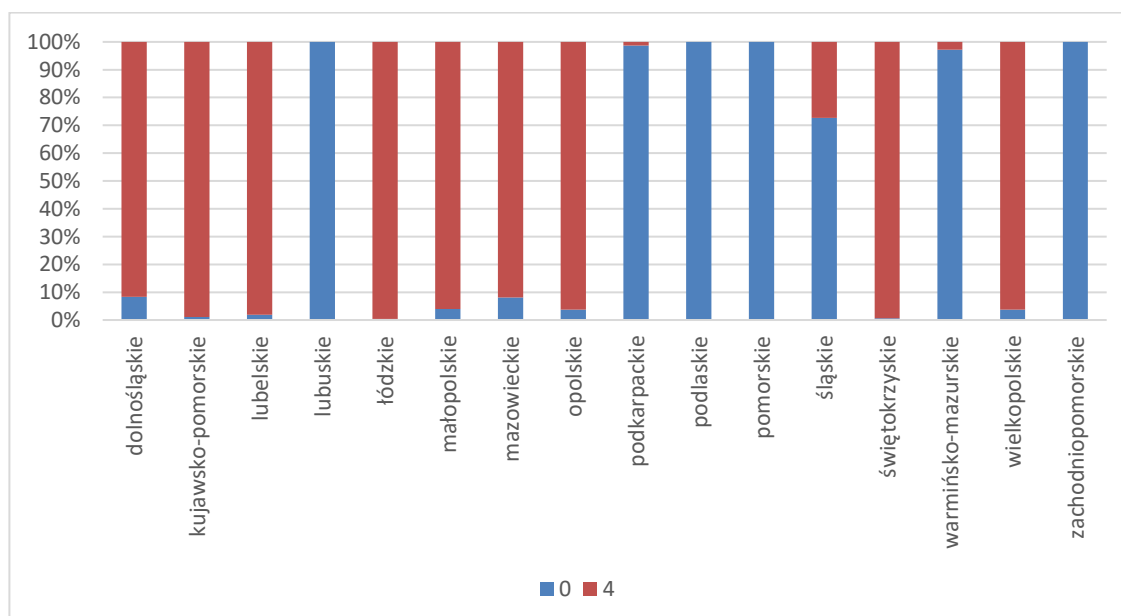


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

W ramach kryterium punkty otrzymało 11-34% wnioskodawców w ramach województw, można więc przyjąć, iż było stosunkowo trudne do spełnienia (nie było spełnione przez większość), ale nie za trudne, gdyż pozwoliło na otrzymanie punktów znaczącemu odsetkowi wniosków.

Kryterium siódme: „grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części są położone w województwie o lesistości poniżej 30%, za które przyznaje się 4 pkt”.

Wykres 83. Rozkład liczby punktów w ramach kryterium 7 w podziale na województwa

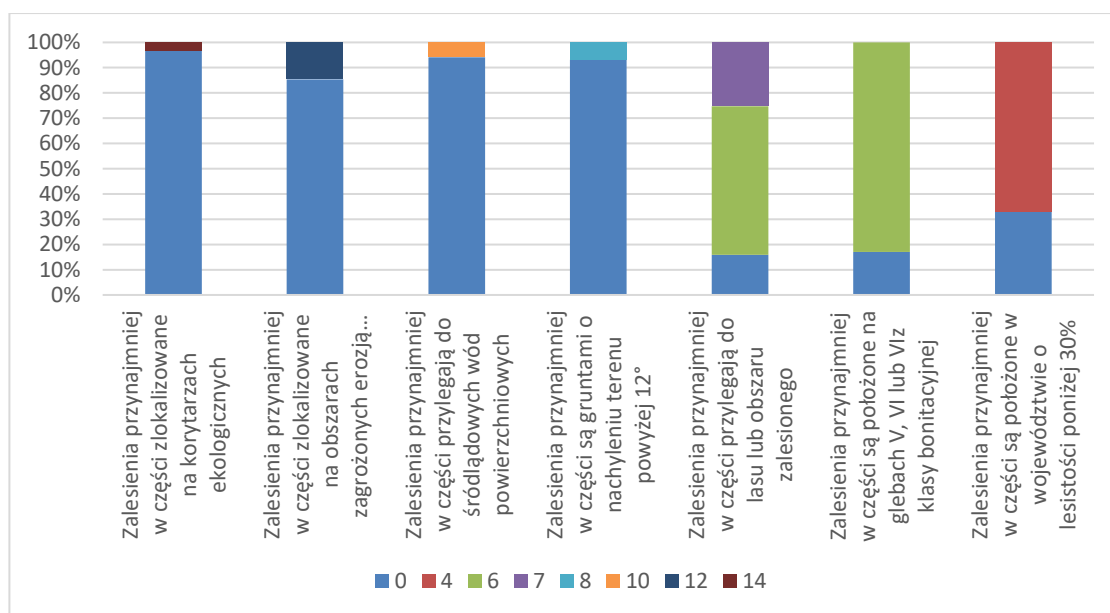


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Kryterium nr 7 to kryterium w ramach którego albo niemal wszystkie wnioski w ramach województwa otrzymały punkty, albo żadne. Kryterium nie różnicowało więc wniosków w ramach regionu, ale pomiędzy regionami. Biorąc pod uwagę, iż „Krajowy program zwiększenia lesistości” zakłada osiągnięcie lesistości kraju na poziomie 30%, a równocześnie kryterium ma swoje uzasadnienie w logice interwencji – taki stan rzeczy można uznać za uzasadniony.

Poniższy wykres prezentuje zestawienie odsetka wniosków z daną punktacją w ramach poszczególnych kryteriów.

Wykres 84. Odsetek wniosków z daną punktacją za dane kryterium

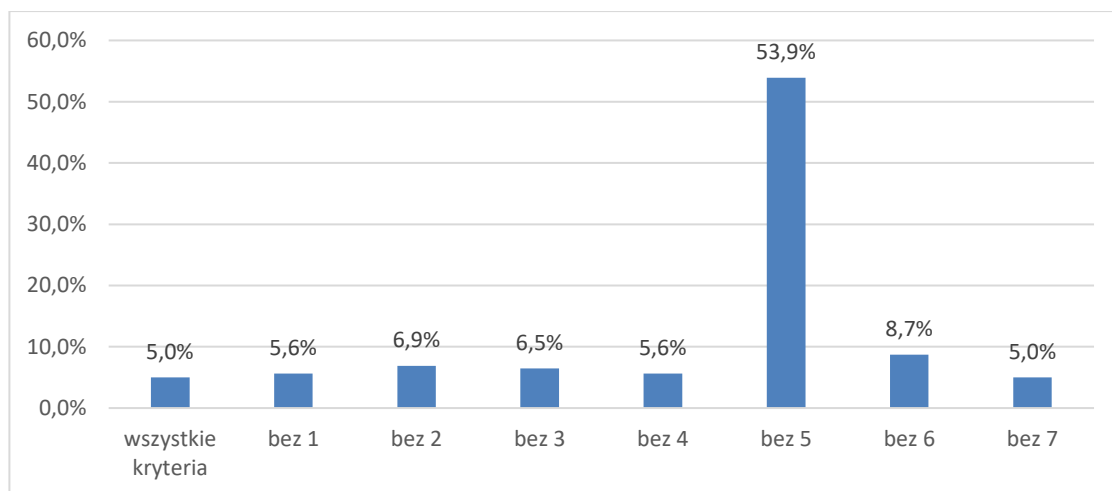


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Cztery pierwsze kryteria były trudne do spełnienia dla większości wnioskodawców – duży odsetek wniosków z zerową punktacją. Jednocześnie tak duży odsetek wniosków z taką samą liczbą punktów sprawia, że kryteria w niewielkim stopniu różnicują wnioski.

Jak pokazuje poniższy wykres, największy wpływ na przekroczenie progu miało kryterium 5, w ramach którego większość wniosków uzyskała punkty.

Wykres 85. Wpływ danego kryterium na przekroczenie minimum punktowego



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Podsumowując, kryteria wyboru projektów w ramach Zalesiania i tworzenia terenów zalesionych sformułowano w sposób pozwalający na obiektywną ocenę i jednoznaczną interpretację. Ponadto, są one mierzalne, spójne wewnątrznie i szczegółowo opisane. Dodatkowo, w toku zrealizowanych badań gabinetowych oraz prac terenowych stwierdzono, iż wpisują się one w cel szczegółowy 5E i cele przekrojowe (głównie dot. środowiska, ale w dłuższej perspektywie – również klimatu). Proporcja wag przyznanych poszczególnym kryterium wydaje się odpowiednia, natomiast warto rozważyć ich przeskalowanie (tj. zmniejszenie ich wartości bezwzględnych przy zachowaniu struktury punktacji kryteriów).

6. Transparentność, bezstronność i niedyskryminacyjność procedury ustanawiania kryteriów wyboru operacji

W pierwszej kolejności należy zastrzec, iż same prawne aspekty procedury ustanawiania kryteriów wyboru projektów są jednakowe dla wszystkich typów operacji poddanych analizie w ramach każdego z trzech Zadań w obrębie niniejszej ewaluacji. Oznacza to, iż zawsze obowiązek posiadania dla danego typu operacji kryteriów wyboru wynika z zapisów art. 49 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej nr 1305/2013. Dodatkowo, ramy dla ustanawiania kryteriów wyboru operacji określa sam Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020, w którym zawarto konkretne wskazówki w zakresie ukierunkowania sposobu wyboru operacji. Jednakowoż, poza koniecznością respektowania prawa UE i zatwierdzonego przez KE Programu, IZ musi – po uzgodnieniu z KM – przedstawić szczegółowe określenie kryteriów w rozporządzeniach dotyczących warunków i trybu przyznawania pomocy w ramach poszczególnych instrumentów wsparcia.

Podobnie jak w ramach Zadania 1, również w Zadaniu 2 zarysowuje się wniosek, iż w czasie tworzenia kryteriów poszczególne jednostki MRiRW korzystały z możliwości prowadzenia konsultacji z przedstawicielami ARiMR, samorządów czy też z opinii ekspertów dziedzinowych. Zasadniczo, Agencja prezentuje stanowisko zgodne z którym odczuwa swoją współodpowiedzialność za kształt kryteriów; ma poczucie, iż jej stanowisko – nawet, jeśli nie jest zawsze ostatecznie uwzględniane – to jednak na ogół jest przyjmowane i analizowane. Jest to bardzo pozytywny wniosek, świadczący o dojrzałości obydwu stron procesu – zarówno opiniującej Agencji, jak i pytającego o zdanie/doświadczenia Ministerstwa.

Mniej optymistycznie należy postrzegać fakt, iż również w odniesieniu do analizowanych w tym Zadaniu typów operacji wskazywano na presję czasu jako czynnik warunkujący przebieg prac nad kryteriami wyboru projektów. Analogicznie jak w Zadaniu 1 należy wskazać, iż w opinii respondentów potrzeba zakończenia pracy gabinetowej i ogłoszenia rozporządzenia, by móc rozpocząć nabór wniosków, była niekiedy tak dojmująca, iż przekładała się na niedoprecyzowanie zapisów w zakresie kryteriów.

Przegląd dokumentów unijnych, który został wykonany już na potrzeby Zadania 1, zwrócił uwagę na możliwość dwojakiego podejścia do równości szans. Można więc mówić o równym traktowaniu i niedyskryminacji, a więc założyć, że każdy powinien mieć takie same szanse bez względu na charakterystyki nieistotne z punktu widzenia realizowanego projektu (m.in. na wiek, płeć, rasę czy niepełnosprawność). Drugie podejście mówi o podjęciu działań, które pozwolą na wyrównanie szans, w przypadku grup doświadczających nierówności, specyficznych barier mogących powodować wykluczenie społeczne, a więc mowa jest o dodatkowym wspieraniu grup znajdujących się w trudnym położeniu.

PROW 2014-2020 zapewnia równe traktowanie wnioskodawców rozumiane na obydwa opisane wyżej sposoby. Wprowadzono rozwiązania/kryteria przyczyniających się do zmniejszania barier, których doświadczają różne grupy. Równocześnie, systemu oceny i wyboru projektów nie prowadzi do nierówności w ocenie, żadne grupy nie są z definicji faworyzowane (poza ew. młodymi rolnikami). Kryteria wyboru operacji oczywiście premiuje pewne grupy, ale są to grupy bądź znajdujące się w trudniejszej sytuacji, bądź takie, których wspieranie jest celem Programu.

7. Customer Journey Map

Realizacja Customer Journey Map pozwoliła na rozszerzenie wniosków dotyczących kryteriów oceny projektów w poszczególnych typach operacji PROW 2014-2020. Zostały one dodane do poszczególnych podrozdziałów w poprzedniej części raportu. Tym niemniej dzięki wykorzystaniu tej techniki zgromadzono wiele innych informacji, które warto przedstawić przy analizie procesu decyzyjnego potencjalnych i faktycznych wnioskodawców PROW.

Analizowano kwestię źródeł informacji o planowanych i ogłaszanych konkursach. W przypadku doradcy rolniczego spodziewano się, że jego wiedza na temat procesu wdrażania PROW będzie niemal pełna i tak faktycznie było. Warto zwrócić uwagę na przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, w przypadku których informacja ta nie pochodzi z jednego źródła. W związku z pełnieniem funkcji związanych z pozyskiwaniem funduszy unijnych dla samorządu, posiadają oni bieżącą wiedzę na temat harmonogramu konkursów, w szczególności dotyczących regionalnych programów operacyjnych, lecz także PROW. Na wiedzę tą składają się:

- ✓ bardzo dobra znajomość Harmonogramów naboru – wynikająca ze stałego monitorowania i planowania pracy nad przygotowywaniem wniosków projektowych,
- ✓ bieżące komunikaty zamieszczone na stronach internetowych – przede wszystkim MRiRW i Urzędów Marszałkowskich, lecz także ARiMR,
- ✓ informacje przekazywane w trakcie szkoleń organizowanych przez instytucje zaangażowane we wdrażanie PROW 2014-2020,
- ✓ informacje od opiekunów projektów już realizowanych,
- ✓ informacje od firm doradczych, które odpłatnie wspierają proces tworzenia wniosków,
- ✓ informacje docierające drogą nieformalną – np. w trakcie kontaktów z przedstawicielami innych JST.

Wszystko to sprawia, że przedstawiciele JST mają wiedzę dotyczącą zarówno konkursów trwających bądź mających zostać ogłoszonymi w najbliższym czasie, jak i tych, które są planowane w perspektywie wielu miesięcy. W przypadku osób fizycznych i rolników źródłem informacji są także doradcy rolni oraz media.

W przypadku przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego biorących udział w CJM, choć zostało to potwierdzone także przez doradcę rolniczego, pojawiają się wątpliwości dotyczące konkretnych zapisów w dokumentacji konkursowej. W takich sytuacjach korzystają oni z możliwości zadawania pytań, lecz raczej decydują się na kontakt telefoniczny, niż mailowy. Dominuje opinia, że w celu otrzymania odpowiedzi, należy się dodzwonić do osoby merytorycznie zaangażowanej w konkurs. Nie są za takie uważane osoby zaangażowane w działalność infolinii, gdyż z punktu widzenia respondentów wskazują one jedynie miejsca w dokumentacji, w której można znaleźć zapisy. W związku z tym identyfikuje się rozbieżność między tym, czego oczekują potencjalni wnioskodawcy (czyli często interpretacji bądź wyjaśnienia zapisów w odniesieniu do koncepcji projektu), a tym jakiego typu odpowiedź może być im udzielona (odesłanie do zapisów lub ich przedstawienie). Stąd rozmówcy przyznają, że próbują własnymi kanałami dotrzeć do innych pracowników instytucji, którzy będą w stanie udzielić bardziej szczegółowej informacji. Dla przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego takimi osobami są np. opiekunowie projektów, których znają.

Podstawowymi zapisami analizowanymi przez potencjalnych wnioskodawców przed podjęciem decyzji o aplikowaniu są kryteria wyboru. To one wskazują, jakie są szanse na otrzymanie dotacji, a tym samym wskazują jaki jest pożądany typ i obszar realizacji projektu. Na tym etapie wiele podmiotów rezygnuje z dalszego ubiegania się o wsparcie, gdyż uznaje, że ryzyko zbyt niskiej oceny jest zbyt duże w stosunku do wymaganej pracy bądź, że nie da się wkomponować koncepcji projektu w wymagania stawiane poprzez kryteria. To, które kryteria budzą największe wątpliwości zostało zawarte w poprzednich rozdziałach. W tym miejscu warto jedynie wspomnieć, że przedstawiciele samorządów rezygnują z ubiegania się o wsparcie w sytuacjach, w których podstawowy dochód podatkowy gminy jest zbyt wysoki, by znaleźć się w najwyższej punktowanej grupie bądź bezrobocie jest niższe od średniej krajowej. W przypadku interwencji polegającej na budowie lub modernizacji dróg lokalnych istotnym czynnikiem mającym wpływ na decyzję było to, czy operacja dotyczy drogi łączącej się z drogą o wyższej kategorii.

Rozmówcy przyznają, że koncepcja projektów jest zazwyczaj tak ukierunkowana, by odpowiadać na oczekiwania wyrażone w kryteriach. Jest to całkowicie zrozumiałe, gdyż pomiędzy wnioskodawcami panuje stosunkowo spora konkurencja, a każdemu z nich zależy na otrzymaniu dotacji. Stąd świadomość, że złożenie wniosku, który nie ma szansy otrzymać dużej liczby punktów, mija się z celem.

Rozmówcy wskazywali, że nie jest jasny system oceny. W przypadku większości projektów wnioskodawcy otrzymują wezwania do uzupełnień. W opinii rozmówców wiele z tych kwestii związanych z wyjaśnieniami jest prosta i oczywista i mogła zostać rozwiązana poprzez lepsze uszczegółowienie zapisów w dokumentacji konkursowej. Dopiero na tym etapie wnioskodawcy otrzymują dane kontaktowe do osób, które są merytorycznie zaangażowane w proces oceny ze strony instytucji, więc mogą telefonicznie dopytać o to, co powinno zostać wpisane we wniosku. Taki proces, choć wydaje się przyjazny z punktu widzenia wnioskodawców, nie sprzyja jednak transparentności całego procesu. Podobnie jak na wcześniejszym etapie, również w trakcie uzupełnień przedstawiciele JST chętnie kontaktują się z osobami z analogicznych referatów/ wydziałów zatrudnionymi w innych samorządach.

Dużo wątpliwości wzbudza brak otrzymywania szczegółowych ocen złożonych projektów. Publikowane są jedynie listy rankingowe zawierające łączną liczbę punktów. Nie pozwala to na poznanie ocen przyznanych przez asesorów w poszczególnych kryteriach, ani na analizę popełnionych błędów przez samych wnioskodawców. Należy przy tym zauważyć, że np. w regionalnych programach operacyjnych wnioskodawcy takie informacje dostają.

Rysunek 20. Wizualizacja wyników Customer Journey Map



Źródło: opracowanie własne.

8. Wnioski i rekomendacje

W poniższej tabeli zostały przedstawione najważniejsze rekomendacje, w powiązaniu z wnioskami z przeprowadzonego badania.

Tabela 16. Tabela wniosków i rekomendacji

Lp.	Instrument	Wniosek wynikający z badania	Proponowana rekomendacja	Podmiot odpowiedzialny za rekomendacji wdrożenie (adresat rekomendacji)	Priorytet
1	Budowa lub modernizacja dróg lokalnych	<p>Dot. kryterium: operacja jest powiązana z inwestycjami dotyczącymi tworzenia pasywnej infrastruktury szerokopasmowej lub na obszarze realizacji operacji istnieje funkcjonująca sieć szkieletowa – 1 punkt.</p> <p>Rozporządzenie nie precyzuje, czym jest pasywna infrastruktura szerokopasmowa/sieć szkieletowa.</p>	<p>Należy doprecyzować znaczenie wymienionych terminów. Sugeruje się wskazanie ich definicji.</p> <p>Dodatkowo, samo brzmienie kryterium warto przeformułować, aby brzmiało analogicznie jak w przypadku typu operacji „Gospodarka wodno-ściekowa”. Nie tylko zapewni to spójność zewnętrzną (tj. pomiędzy różnymi typami operacji w Programie), ale również wprost wskaże podstawy prawne dla analizowanego kryterium.</p>	IZ PROW 2014-2020	średni
2	Budowa lub modernizacja dróg lokalnych	<p>Dot. kryterium: droga objęta operacją prowadzi bezpośrednio do obiektu użyteczności publicznej – 2 punkty.</p> <p>W toku badania pojawiły się głosy ze strony potencjalnych wnioskodawców – które znajdują odzwierciedlenie w braku doprecyzowania w ramach Rozporządzenia – iż niejasne może być pojęcie „obektu użyteczności publicznej”.</p>	<p>Rekomenduje się, aby w treści Rozporządzenia jednoznacznie wskazać podstawy prawne używanych terminów. Konieczne jest doprecyzowanie, iż mówiąc o budynkach użyteczności publicznej rozumie się je zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, zaś obiekt budowlany rozumiany jest zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane.</p>	IZ PROW 2014-2020	średni

			Ponadto, nawet pomimo owych odniesień do źródłowych aktów prawnych, zaleca się przywołanie stosownych definicji w dokumentacji naborowej i materiałach informacyjnych.		
3	Budowa lub modernizacja dróg lokalnych	Dot. kryteriów regionalnych: Kryteria dla dwóch województw: tj. lubelskiego i pomorskiego, są mało przejrzyste, a przez to trudno zapewnić ich mierzalność. Niewystarczająco uszczegółowiono, co rozumie się poprzez „zwiększenie dostępności” /” konsekwencje zaniechania jej realizacji są wysokie”.	Rekomenduje się doprecyzowanie wskazanych terminów. Sugeruje się, aby odnosiły się one do liczby ludności, która skorzysta ze zwiększonej dostępności/która odniosłaby negatywne konsekwencje zaniechania realizacji. Jest to miernik bardziej obiektywny niż prognozy finansowe, a przy okazji korespondujący z systemem wskaźników przyjętym w Programie.	IZ PROW 2014-2020	średni
4	Budowa lub modernizacja dróg lokalnych	Dot. kryteriów nr 1 (tj. podstawowy dochód podatkowy gminy, w której jest planowana realizacja operacji, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, obliczany zgodnie z przepisami o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, opublikowany przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw finansów publicznych do stosowania w roku, w którym nastąpiło ogłoszenie o naborze, kształtuje się na poziomie: a) nie więcej niż 50% średniej krajowej – 5 punktów, b) powyżej 50% średniej krajowej i nie więcej niż 75% średniej krajowej – 3 punkty,	Zaleca się zmniejszenie liczby punktów możliwych do uzyskania w ramach kryteriów nr 1 i 2. Dodatkowo, zalecane jest zastąpienie w ich ramach średniej krajowej średnią wojewódzką jako bardziej miarodajnym punktem odniesienia.	IZ PROW 2014-2020	wysoki

		<p>c) powyżej 75% średniej krajowej i nie więcej niż 100% średniej krajowej – 1 punkt);</p> <p>oraz nr 2 (tj. bezrobocie w powiecie, na obszarze którego jest położona gmina, w której jest planowana realizacja operacji, w okresie ostatnich 12 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o przyznanie pomocy było wyższe lub równe średniej krajowej – 2 punkty).</p> <p>Są to kryteria najmniej zależne od wnioskodawcy, a przy tym jedynie pośrednio związanych z celem szczegółowym 6B i celem typu operacji.</p>				
5	Gospodarka ściekowa	wodno-	<p>Dot. kryterium: operacja jest planowana na obszarze gminy, na którym jednolita część wód powierzchniowych jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych wskazanych w programie wodno-środowiskowym kraju, o którym mowa w art. 113 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne – 5 punktów;</p> <p>Kryterium nie precyzuje wprost, co rozumiane jest jako zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych (tj. czy chodzi np. o subiektywną ocenę gminy, prawdopodobieństwo nieosiągnięcia itd.) oraz nie wskazuje jednoznacznie, iż wyjaśnienie tego terminu znajduje się w przywołanym akcie prawnym.</p>	<p>Na poziomie uwarunkowań legislacyjnych kształt kryterium jest uzasadniony, natomiast z punktu widzenia respondentów przywoływane terminy są niejednoznaczne, a samo kryterium jest dla niezrozumiałe. Z tego względu zaleca się, aby w dokumentacji naborowej czy instrukcji wypełniania wniosku odwoływać się do konkretnej definicji. Analogicznie, rekomenduje się zawarcie w nich odwołanie do opublikowanego na stronie web KZGW zaktualizowanego Programu wodno-środowiskowego kraju wraz z wykazem JCWP i podziałem administracyjnym, która umożliwi weryfikację kryterium.</p>	IZ PROW 2014-2020	średni

6	Gospodarka ściekowa	wodno-	<p>Dot. kryterium: wskaźnik zwodociągowania gminy, według danych GUS, w przypadku realizacji operacji w zakresie gospodarki ściekowej, wynosi:</p> <p>a) powyżej 75% – 2 punkty, b) powyżej 50% i nie więcej niż 75% – 1 punkt;</p> <p>Ponieważ każde kryterium powinno być zrozumiałe autonomicznie, a nie tylko w powiązaniu z pozostałymi wskaźnikami, w niniejszym przypadku brak jest uszczegółowienia, czym jest „wskaźnik zwodociągowania gminy”.</p>	<p>Na poziomie uwarunkowań legislacyjnych kształt kryterium w Rozporządzeniu jest uzasadniony, natomiast rekomenduje się, aby w dokumentacji naborowej czy instrukcji wypełniania wniosku wskazano definicję analogiczną do kryterium nr 4 lub bezpośrednio odwołano się do niej.</p>	<p>IZ PROW 2014-2020</p> <p>średni</p>
7	Gospodarka ściekowa	wodno-	<p>Dot. kryterium: operacja będzie realizowana w związku z tworzeniem pasywnej infrastruktury szerokopasmowej w rozumieniu art. 2 pkt 137 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014, str. 1) lub na obszarze realizacji operacji funkcjonuje sieć szerokopasmowa w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 880, 1045, 1777 i 2281 oraz z 2016 r. poz. 903) – 0,5 punktu.</p>	<p>Na poziomie uwarunkowań legislacyjnych kształt kryterium jest uzasadniony, natomiast z punktu widzenia respondentów przywoływane terminy są niejednoznaczne, a samo kryterium jest niezrozumiałe. Rekomenduje się wprowadzenie w dokumentacji naborowej i instrukcji wypełniania wniosku bezpośredniego doprecyzowania znaczenia wymienionych terminów. Sugeruje się wskazanie ich definicji np. wg wzoru zamieszczonego w piśmie – interpretacji kryterium z dn. 28.09.2016, jakie Dyrektor Departamentu Działania Delegowanych ARiMR skierowała DPROW UM WW .</p>	<p>IZ PROW 2014-2020</p> <p>średni</p>

		Rozporządzenie nie precyzuje, czym jest pasywna infrastruktura szerokopasmowa/sieć szkieletowa.				
8	Gospodarka ściekowa	wodno-	<p>Dot. kryteriów regionalnych:</p> <p>W ramach kryteriów dla województwa lubelskiego nie jest dookreślone, jakie zbiorniki/cieki wodne stanowią podstawę do przyznania punktów. Użyte określenia są bardzo szerokie, obejmują np. baseny, sadzawki itd.</p>	Należy doprecyzować, czy Samorząd przewiduje przyznawanie punktów za absolutnie każdy typ zbiornika/cieku wodnego. W przypadku, gdyby premiowanie dot. wyłącznie wybranych typów – należy przedstawić ich katalog.	IZ PROW 2014-2020	średni
9	Gospodarka ściekowa	wodno-	<p>Dot. kryteriów nr 1 (tj. podstawowy dochód podatkowy gminy, w której jest planowana realizacja operacji, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, obliczany zgodnie z przepisami o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, kształtuje się w roku, w którym nastąpiło ogłoszenie o naborze, na poziomie:</p> <p>a) nie więcej niż 50% średniej krajowej – 4 punkty,</p> <p>b) powyżej 50% średniej krajowej i nie więcej niż 75% średniej krajowej – 2 punkty,</p> <p>c) powyżej 75% średniej krajowej i nie więcej niż 100% średniej krajowej – 1 punkt;) oraz kryterium nr 2 (tj. średnia stopy bezrobocia w powiecie, na którego obszarze jest planowana realizacja operacji, w okresie ostatnich 12 miesięcy poprzedzających miesiąc rozpoczęcia terminu naboru wniosków o przyznanie pomocy była wyższa lub</p>	<p>Zaleca się zmniejszenie liczby punktów możliwych do uzyskania w ramach kryteriów nr 1 i 2.</p> <p>Dodatkowo, zalecane jest zastąpienie w ich ramach średniej krajowej średnią wojewódzką jako bardziej miarodajnym punktem odniesienia.</p>	IZ PROW 2014-2020	wysoki

		<p>równa średniej krajowej stopie bezrobocia w tym okresie – 1 punkt).</p> <p>Są to kryteria najmniej zależne od wnioskodawcy, a przy tym jedynie pośrednio związanych z celem szczegółowym 6B i celem typu operacji.</p>			
10	Gospodarka ściekowa wodno-	<p>Dot. kryterium: operacja jest planowana na obszarze gminy, na którym jednolita część wód powierzchniowych jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych wskazanych w programie wodno-środowiskowym kraju, o którym mowa w art. 113 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne – 5 punktów;</p> <p>Kryterium, choć uzasadnione merytorycznie – nie różnicuje wnioskodawców, a przy tym w obecnym kształcie możliwe do zdobycia w jego ramach punkty stanowią duży udział w sumarycznej, możliwej do zdobycia liczbie punktów.</p>	Sugeruje się zmniejszenie możliwej do uzyskania liczby punktów w ramach kryterium nr 3	IZ PROW 2014-2020	wysoki
11	Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów	<p>Dot. kryterium: targowisko będzie obiektem całorocznym – 10 punktów;</p> <p>Kryterium jedynie pośrednio związane z celem szczegółowym 3A i celem typu operacji, obecnie ma największy wpływ na przekroczenie minimum punktowego upoważniającego do uzyskania dofinansowania, przy umiarkowanym powiązaniu z celami instrumentu</p>	Zaleca się zmniejszenie liczby punktów możliwych do uzyskania w ramach kryterium nr 6.	IZ PROW 2014-2020	wysoki

12	Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów	<p>Dot. kryterium: w okresie 5 lat od dnia wypłaty przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa płatności końcowej koszt wynajmu powierzchni handlowej targowiska przez rolników będzie o co najmniej 25% niższy od kosztu wynajmu przez inne podmioty – 6 punktów.</p> <p>Kryterium jedynie pośrednio związane z celem szczegółowym 3A i celem typu operacji.</p>	Zaleca się zmniejszenie liczby punktów możliwych do uzyskania w ramach kryterium nr 7.	IZ PROW 2014-2020	średni
13	Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej	<p>Dot. kryterium: jeżeli operacja wpływa na realizację celów przekrojowych, o których mowa w art. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 487, z późn. zm.3)), w zakresie innowacyjności, o której mowa w § 3 ust. 1 pkt 4 lit. a, w odniesieniu do gminy, na obszarze której będzie zlokalizowane główne miejsce wykonywania działalności podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy w przypadku operacji niezwiązanych z nieruchomością, albo miejsce realizacji operacji w przypadku operacji związanych z nieruchomością – przyznaje się 2 punkty.</p>	Jeśli legislacja na to pozwala w zapisach rozporządzenia, w przeciwnym wypadku w ramach wyjaśnień zamieszczonych na stronie www, należy określić, iż innowacyjność rozumiana jest na poziomie lokalnym (tj. innowacja na poziomie gminy). Równocześnie warto rozważyć, czy jest to zasadna skala innowacji.	IZ PROW 2014-2020	średni

		Ze względu na brak zamkniętej listy/katalogu innowacji, kryterium stanowi pole do interpretacji własnych osób oceniających wnioski oraz wnioskodawców, co prowadzi do braku obiektywizmu i braku jednoznaczności kryterium. Sugerujemy doprecyzowanie jak rozumiana jest innowacyjność w poszczególnych zakresach.			
14	Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej	<p>Dot. kryterium: posiadanie przez podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy kwalifikacji zawodowych z zakresu podejmowanej działalności pozarolniczej przewidzianej w biznesplanie, wymienionych w § 3 ust. 5 – przyznaje się 1 punkt;</p> <p>Kryterium wydaje się nieprzejrzyste i mało szczegółowe, a przez to trudne do rzetelnej oceny. W przypadku wielu typów działalności trudno wskazać, jakie kwalifikacje zawodowe odpowiadają zakresowi działalności pozarolniczej przewidzianej w biznesplanie/możliwe są alternatywne kwalifikacje uprawniające do wykonywania określonej pracy (np. programistą można być po informatyce, robotyce, informatyce i ekonometrii itd.). Autorytarna ocena dokonywana przez pracowników ARIMR może budzić obawy dot. braku rzetelności.</p>	Wykonawca ma świadomość, iż w wielu przypadkach nie jest możliwe stworzenie zamkniętego katalogu kwalifikacji zawodowych odpowiadających zakresem podejmowanej działalności pozarolniczej. Sugeruje się jednak, aby przynajmniej częściowo – np. dla zawodów regulowanych – powołać się na konkretne, obiektywne i prawne wymagania w zakresie edukacji niezbędnej do wykonywania określonej pracy (por. np. instruktor sportu, pracownik ochrony fizycznej).	IZ PROW 2014-2020	średni

15	Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej	Dot. kryterium: jeżeli w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy miał nie więcej niż 40 lat – przyznaje się 3 punkty; Wiek wnioskodawcy należy uznać za niepowiązany ani z celem szczegółowym 6A, ani z celami przekrojowymi.	Rekomenduje się usunięcie kryterium nr 3 lub zdecydowane zmniejszenie liczby punktów w jego ramach.	IZ PROW 2014-2020	wysoki
16	Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej	Dot. kryterium: jeżeli podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy jest beneficjentem poddziałania „Płatności na rzecz rolników kwalifikujących się do systemu dla małych gospodarstw, którzy trwale przekazali swoje gospodarstwo innemu rolnikowi” objętego Programem – przyznaje się 2 punkty. Kryterium wprowadzie pośrednio wiąże się z celem szczegółowym 6A, jednak jest to słaby związek, a dodatkowo kryterium to ma niewielki wpływ na różnicowanie ocen poszczególnych wniosków.	Rekomenduje się usunięcie kryterium nr 1 lub zmniejszenie liczby punktów w jego ramach.	IZ PROW 2014-2020	średni
17	Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej	Kryterium nr 2 (tj. posiadanie przez podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy kwalifikacji zawodowych z zakresu podejmowanej działalności pozarolniczej przewidzianej w biznesplanie, wymienionych w § 3 ust. 5 – przyznaje się 1 punkt,) oraz kryterium nr 6 (tj. uwzględniając osobę fizyczną ubiegającą się o pomoc, która	Dla kryteriów nr 2 i 6 zalecane jest zwiększenie możliwej do zdobycia w ich ramach liczby punktów.	IZ PROW 2014-2020	wysoki

		<p>podejmuje we własnym imieniu działalność gospodarczą, utworzenie:</p> <p>a) co najmniej 2 i mniej niż 3 miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>b) co najmniej 3 miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – przyznaje się 4 punkty;)</p> <p>Zarówno posiadanie odpowiednich kwalifikacji, jak i deklarowanie utworzenia miejsc pracy uznano za szczególnie istotne z punktu widzenia uprawdopodobnienia sukcesu interwencji oraz realizacji stawianych przed nią celów.</p>			
18	Restrukturyzacja małych gospodarstw	<p>Dot. kryterium: kompleksowość biznesplanu:</p> <p>a) inwestycja budowlana związana z działalnością rolniczą – przyznaje się 2 punkty,</p> <p>b) działania, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 2 lit. b i c – przyznaje się 0,5 punktu za każde z tych działań, jednak nie więcej niż 2 punkty,</p> <p>c) prowadzenie działań w zakresie przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie – przyznaje się 1 punkt,</p> <p>d) prowadzenie działalności w zakresie przetwarzania produktów rolnych</p>	<p>Należy uszczegółowić, iż przez punkt c) należy rozumieć czynności lub zabiegi, które mają na celu przygotowanie plonów do sprzedaży na rynek pierwotny; czynności przygotowujące mogą wpływać na poprawę jakości lub lepszą prezentację oferowanego produktu, jednakże nie mogą wpływać w sposób znaczący na zmianę ich charakteru. Należy uszczegółowić, iż przez punkt d) należy rozumieć wszelkie czynności wykonywane na produkcji rolnym (z wyjątkiem czynności wykonywanych w gospodarstwach, niezbędnych do przygotowania produktów zwierzęcych lub roślinnych do pierwszej sprzedaży), w wyniku których powstaje produkt będący również produktem rolnym (tj. objętym załącznikiem nr 1 do Traktatu o</p>	IZ PROW 2014-2020	średni

		<p>wytwarzanych w gospodarstwie – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>e) udział w zorganizowanych formach współpracy producentów rolnych – przyznaje się 2 punkty.</p> <p>Może budzić wątpliwości niedostateczne uszczegółowienie czynności w zakresie przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie/przetwarzania produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie.</p>	<p>funkcjonowaniu Unii Europejskiej), jednak zostaje zmieniony charakter tego produktu.</p>		
19	Restrukturyzacja małych gospodarstw	<p>Dot. kryterium: wpływ na realizację celów przekrojowych, o których mowa w art. 5 rozporządzenia nr 1305/2013:</p> <p>a) w zakresie ochrony środowiska i klimatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – udział zbóż w strukturze zasiewów na gruntach ornych mniejszy lub równy 66% – przyznaje się 0,5 punktu, – zobowiązanie do przygotowywania i stosowania planu nawozowego, o którym mowa w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. poz. 	<p>Należy doprecyzować zapisy dotyczący sposoby przyznawania punktów w ramach kryterium dot. inwestycji w zakresie ochrony środowiska i klimatu np.: „inwestycje w zakresie ochrony środowiska i klimatu – przyznaje się nie więcej niż 5 punktów, zgodnie z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia.”</p> <p>Jeśli legislacja na to pozwala w zapisach rozporządzenia, w przeciwnym wypadku w ramach wyjaśnień zamieszczonych na stronie www, należy określić, iż innowacyjność rozumiana jest na poziomie gospodarstwa.</p>	IZ PROW 2014-2020	średni

		<p>415 i 765 oraz z 2016 r. poz. 326 i 589), oraz do prowadzenia wykazu działań agrotechnicznych zgodnie ze wzorem udostępnionym przez Agencję na podstawie § 4 ust. 2 pkt 4 tego rozporządzenia, zawierającego wykaz prac wykonywanych na poszczególnych działkach rolnych w zakresie nawożenia, z podaniem nazwy i ilości zastosowanego nawozu pod poszczególne uprawy – przyznaje się 2 punkty,,</p> <p>– inwestycje w zakresie ochrony środowiska i zapobieganiu zmianom klimatu – przyznaje się nie więcej niż 5 punktów,</p> <p>b) w zakresie innowacyjności za postęp biologiczny, organizację produkcji, nowoczesne technologie produkcji lub innowacyjny produkt – przyznaje się po 1 punkcie za każdy z tych obszarów, jednak nie więcej niż 2 punkty.</p> <p>Ppkt. a) tiret trzeci, mówiący o inwestycjach w zakresie ochrony środowiska i klimatu nie został opisany w stopniu wystarczającym.</p> <p>Ppkt. b) dotyczący innowacyjności ze względu na brak definicji oraz zamkniętych list stanowi pole do interpretacji własnych osób oceniających wnioski oraz wnioskodawców, co prowadzi do braku obiektywizmu i braku jednoznaczności kryterium. Sugerujemy doprecyzowanie</p>			
--	--	--	--	--	--

		jak rozumiana jest innowacyjność w poszczególnych zakresach.			
20	Restrukturyzacja małych gospodarstw	<p>Dot. kryterium: kwalifikacje zawodowe:</p> <p>a) stopień naukowy doktora lub ukończone studia trzeciego stopnia z dziedziny nauk rolniczych lub z dziedziny nauk weterynaryjnych – przyznaje się 5 punktów, lub</p> <p>b) ukończone studia pierwszego stopnia lub studia drugiego stopnia, lub jednolite studia magisterskie, lub studia magisterskie na kierunku wymienionym w ust. 1 załącznika nr 1 do rozporządzenia lub na kierunkach studiów, w ramach których zakres kształcenia albo standardy kształcenia obejmują treści związane z działalnością rolniczą, w wymiarze łącznym co najmniej 200 godzin lub co najmniej 30 punktów uzyskanych w ramach Europejskiego Systemu Akumulacji i Transferu Punktów Zaliczeniowych (European Credit Transfer and Accumulation System) – przyznaje się 5 punktów, lub</p> <p>c) ukończone studia pierwszego stopnia lub studia drugiego stopnia, lub jednolite studia magisterskie, lub studia magisterskie na kierunku innym niż wymienione w ust. 1 załącznika nr 1 do rozporządzenia oraz co najmniej 3-letni staż pracy w rolnictwie lub ukończone studia podyplomowe w zakresie</p>	Rekomenduje się zmniejszenie liczby punktów możliwych do zdobycia w ramach kryterium nr 1 (dla naborów bez ASF).	IZ PROW 2014-2020	wysoki

		<p>związanym z działalnością rolniczą – przyznaje się 5 punktów,</p> <p>d) w odniesieniu do zawodów wymienionych w ust. 2 załącznika nr 1 do rozporządzenia – przyznaje się 5 punktów,</p> <p>e) w odniesieniu do zawodów wymienionych w ust. 3 załącznika nr 1 do rozporządzenia – przyznaje się 4 punkty,</p> <p>f) tytuł wykwalifikowanego robotnika lub tytuł mistrza, lub tytuł zawodowy, lub tytuł zawodowy mistrza, w zawodzie wymienionym w ust. 3 załącznika nr 1 do rozporządzenia, uzyskany w formach pozaszkolnych, oraz co najmniej 3-letni staż pracy w rolnictwie – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>g) wykształcenie średnie oraz co najmniej 4-letni staż pracy w rolnictwie – przyznaje się 2 punkty,</p> <p>h) wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz co najmniej 5-letni staż pracy w rolnictwie – przyznaje się 1 punkt.</p> <p>Kryterium nr 1 odnosi się do wykształcenia wnioskodawcy, które w sposób pośredni może się pozytywnie przyczyniać do realizacji 2A. Wydaje się, iż w obecnym kształcie znaczenie edukacji formalnej wnioskodawcy dla powodzenia planowanych przez niego</p>			
--	--	---	--	--	--

		do podjęcia działań restrukturyzacyjnych jest przeceniane.			
21	Restrukturyzacja małych gospodarstw	<p>Dot. kryterium: b) produkcja roślin wysokobiałkowych wymienionych w załączniku do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania płatności bezpośrednich i płatności niezwiązanej do tytoniu (Dz. U. poz. 351, 672 i 1536), jeżeli powierzchnia użytków rolnych, na których będą uprawiane te rośliny, wynosi co najmniej 1 ha – przyznaje się 2 punkty.</p> <p>Kryterium w niewielkim stopniu wiąże się z celem przekrojowym, nikły jest jego logiczny związek z celem szczegółowym 2A.</p>	Rekomenduje się usunięcie kryterium nr 2b lub przynajmniej zmniejszenie liczby punktów możliwych do zdobycia w jego ramach.	IZ PROW 2014-2020	średni
22	Restrukturyzacja małych gospodarstw	<p>Dot. kryterium: kompleksowość biznesplanu:</p> <p>a) inwestycja budowlana związana z działalnością rolniczą – przyznaje się 2 punkty,</p> <p>b) działania, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 2 lit. b i c – przyznaje się 0,5 punktu za każde z tych działań, jednak nie więcej niż 2 punkty,</p> <p>c) prowadzenie działań w zakresie przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie – przyznaje się 1 punkt,</p>	Rekomenduje się zmianę struktury przyznawania punktów możliwych do zdobycia w ramach kryterium nr 3, premiując trudniejsze do spełnienia warunki, a niżej punktując – te relatywnie proste, jak np. szkolenia.	IZ PROW 2014-2020	średni

		<p>d) prowadzenie działalności w zakresie przetwarzania produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>e) udział w zorganizowanych formach współpracy producentów rolnych – przyznaje się 2 punkty.</p> <p>Liczba punktów możliwych do zdobycia w ramach poszczególnych podkryteriów w ramach kryterium nr 3 nie odpowiada stopniowi powiązania poszczególnych zagadnień z celem szczegółowym 2A, celami przekrojowymi czy wreszcie samą trudnością spełnienia poszczególnych podkryteriów.</p>			
23	Restrukturyzacja małych gospodarstw	<p>Dot. kryterium: docelowa wielkość ekonomiczna gospodarstwa:</p> <p>a) więcej niż 20 tys. euro – przyznaje się 5 punktów,</p> <p>b) więcej niż 16 tys. euro i nie więcej niż 20 tys. euro – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>c) więcej niż 12 tys. euro i nie więcej niż 16 tys. euro – przyznaje się 1 punkt;</p> <p>Bod uwagę silny związek kryterium nr 5 z celem szczegółowym 2A, maksymalna liczba punktów możliwych do zdobycia w jego ramach jest za niska.</p>	Rekomenduje się zdecydowane zwiększenie liczby punktów możliwych do zdobycia w ramach kryterium nr 5.	IZ PROW 2014-2020	wysoki

24	Restrukturyzacja małych gospodarstw	<p>Dot. kryterium: jeżeli w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy nie ma więcej niż 40 lat – przyznaje się 3 punkty.</p> <p>Kryterium nr 6 nie wiąże się ani z celem szczegółowym 2A, ani z celami przekrojowymi.</p>	<p>Rekomenduje się usunięcie kryterium nr 6 lub zdecydowane zmniejszenie liczby punktów w jego ramach.</p>	IZ PROW 2014-2020	wysoki
25	Scalanie gruntów	<p>Dot. kryterium: operacja zakłada na obszarze scalenia poprawę walorów krajobrazowych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651, 1688 i 1936) – 10 punktów.</p> <p>Poprawa walorów krajobrazowych została zdefiniowana poprzez odwołanie do konkretnych zapisów ustawy; brak wskazania definicji wprost w treści Rozporządzenia powoduje, iż kryterium należy postrzegać jako niewystarczająco szczegółowe i z tego powodu mało przejrzyste.</p>	<p>Na poziomie uwarunkowań legislacyjnych kształt kryterium jest uzasadniony, natomiast z punktu widzenia potencjalnych wnioskodawców przywoływane terminy mogą być niejednoznaczne, a samo kryterium jest dla niezrozumiałe.</p> <p>Z tego względu rekomenduje się przywołanie stosownej definicji w dokumentacji naborowej, a w szczególności w instrukcji wypełniania wniosku.</p>	IZ PROW 2014-2020	średni
26	Scalanie gruntów	<p>Dot. kryterium: operacja zakłada wydzielenie niezbędnych gruntów na cele:</p> <p>a) miejscowej użyteczności publicznej wynikających z założeń do projektu scalenia – 10 punktów,</p>	<p>Przed wszystkim rekomenduje się wskazanie podstaw prawnych dla terminów przywoływanych w Rozporządzeniu.</p> <p>Dodatkowo, ponieważ konstrukcja Rozporządzeń z przywołanymi aktami prawnymi (bez wskazanych wprost definicji) jest co do zasady nieprzyjazna dla potencjalnych wnioskodawców,</p>	IZ PROW 2014-2020	średni

		<p>b) związane z poprawą stosunków wodnych w zakresie retencji wodnej – 10 punktów.</p> <p>Rozporządzenie nie precyzuje, co jest rozumiane przez cele miejscowej użyteczności publicznej/ cele związane z poprawą stosunków wodnych w zakresie retencji wodnej.</p>	<p>rekomenduje się przywołanie wprost stosownych definicji w dokumentacji naborowej, a w szczególności w instrukcji wypełniania wniosku.</p>		
27	Scalanie gruntów	<p>Dot. wszystkich kryteriów.</p> <p>Liczba punktów możliwych do uzyskania w ramach poszczególnych kryteriów wyboru projektów stanowi wysoką, wyróżniającą się na tle innych typów operacji, wartość liczbową.</p>	<p>Warto rozważyć przeskalowanie stosowanej punktacji, aby przy zachowaniu obecnych proporcji pomiędzy punktami możliwymi do uzyskania w ramach poszczególnych kryteriów wyboru projektów – ich wartości bezwzględne były mniejsze.</p>	IZ PROW 2014-2020	niski
28	Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych	<p>Dot. wszystkich kryteriów.</p> <p>Liczba punktów możliwych do uzyskania w ramach poszczególnych kryteriów wyboru projektów stanowi wysoką, wyróżniającą się na tle innych typów operacji, wartość liczbową.</p>	<p>Warto rozważyć ich przeskalowanie (tj. zmniejszenie ich wartości bezwzględnych przy zachowaniu struktury punktacji kryteriów).</p>	IZ PROW 2014-2020	niski

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania.

Spis tabel

Tabela 1 Kryteria oceny kryteriów wyboru operacji.....	22
Tabela 2. Budowa lub modernizacja dróg lokalnych - kryteria wyboru projektów	23
Tabela 3. Budowa lub modernizacja dróg lokalnych – ocena poprawności sformułowania kryteriów	30
Tabela 4. Gospodarka wodno-ściekowa – kryteria wyboru projektów	53
Tabela 5. Gospodarka wodno-ściekowa – ocena poprawności sformułowania kryteriów	64
Tabela 6. Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów – kryteria wyboru projektów	95
Tabela 7. Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów – ocena poprawności sformułowania kryteriów	98
Tabela 8. Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej – kryteria wyboru projektów.....	104
Tabela 9. Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej– ocena poprawności sformułowania kryteriów	108
Tabela 10. Restrukturyzacja małych gospodarstw – kryteria wyboru projektów	123
Tabela 11. Restrukturyzacja małych gospodarstw – ocena poprawności sformułowania kryteriów.....	129
Tabela 12. Scalanie gruntów – kryteria wyboru projektów.....	155
Tabela 13. Scalanie gruntów – ocena poprawności sformułowania kryteriów	158
Tabela 14. Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych – kryteria wyboru projektów	167
Tabela 15. Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych – ocena poprawności sformułowania kryteriów	170
Tabela 16. Tabela wniosków i rekomendacji.....	185
Tabela 17. Legenda – oznaczenia w macierzach uzupełniających.....	205
Tabela 18. Budowa lub modernizacja dróg lokalnych - kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020	206
Tabela 19. Gospodarka wodno-ściekowa - kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020	208
Tabela 20. Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów - kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020	211
Tabela 21. Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej – kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020	213
Tabela 22. Restrukturyzacja małych gospodarstw – kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020	216
Tabela 23. Scalanie gruntów – kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020.....	223
Tabela 24. Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych – kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020.....	225

Spis rysunków

Rysunek 1. Cele badania.....	12
Rysunek 2. Obszary tematyczne ewaluacji pokrywające zakres badania zdefiniowany pytaniami badawczymi.....	13
Rysunek 3. Przypisanie obszarów tematycznych do pytań ewaluacyjnych.....	14
Rysunek 4. Konstrukcja logiczna badania.....	19
Rysunek 5. Budowa lub modernizacja dróg lokalnych - logika interwencji.....	29
Rysunek 6. Odsetek wniosków a przybliżony odsetek potencjalnych podmiotów ubiegających się o dofinansowanie.....	40
Rysunek 7. Gospodarka wodno-ściekowa - logika interwencji.....	63
Rysunek 8. Liczba wniosków w poszczególnych województwach.....	81
Rysunek 9. Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów – logika interwencji.....	97
Rysunek 10. Liczba wniosków w podziale na województwa.....	100
Rysunek 11. Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej – logika interwencji.....	107
Rysunek 12. Odsetek wniosków a odsetek potencjalnych wnioskodawców.....	113
Rysunek 13. Restrukturyzacja małych gospodarstw – logika interwencji.....	128
Rysunek 14. Liczba wniosków w podziale na województwa.....	138
Rysunek 15. Liczba wniosków w podziale na województwa.....	146
Rysunek 16. Scalanie gruntów – logika interwencji.....	157
Rysunek 17. Liczba wniosków w podziale na województwa.....	160
Rysunek 18. Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych – logika interwencji.....	169
Rysunek 19. Liczba wniosków w podziale na województwa.....	172
Rysunek 20. Wizualizacja wyników Customer Journey Map.....	183

Aneks I. Macierze uzupełniające

Tabela 17. Legenda – oznaczenia w macierzach uzupełniających

Znak	Znaczenie
x	Wpływ pośredni/umiarkowany
xx	Wpływ bezpośredni/silny

Źródło: opracowanie własne.

Budowa lub modernizacja dróg lokalnych

Tabela 18. Budowa lub modernizacja dróg lokalnych - kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020

Budowa lub modernizacja dróg lokalnych	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	6B	Środowisko	Klimat	Innowacje
podstawowy dochód podatkowy gminy, w której jest planowana realizacja operacji, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, obliczany zgodnie z przepisami o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, opublikowany przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw finansów publicznych do stosowania w roku, w którym nastąpiło ogłoszenie o naborze, kształtuje się na poziomie:				
a) nie więcej niż 50% średniej krajowej – 5 punktów,	x			
b) powyżej 50% średniej krajowej i nie więcej niż 75% średniej krajowej – 3 punkty,				
c) powyżej 75% średniej krajowej i nie więcej niż 100% średniej krajowej – 1 punkt;				
bezrobocie w powiecie, na obszarze którego jest położona gmina, w której jest planowana realizacja operacji, w okresie ostatnich 12 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o przyznanie pomocy było wyższe lub równe średniej krajowej – 2 punkty;	x			
operacja jest powiązana z inwestycjami dotyczącymi tworzenia pasywnej infrastruktury szerokopasmowej lub na obszarze realizacji operacji istnieje funkcjonująca sieć szkieletowa – 1 punkt;	xx			
droga objęta operacją prowadzi bezpośrednio do obiektu użyteczności publicznej – 2 punkty;	xx			

Budowa lub modernizacja dróg lokalnych	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	6B	Środowisko	Klimat	Innowacje
operacja dotyczy drogi łączącej się z drogą o wyższej kategorii – 3 punkty;	xx			
operacja jest realizowana w porozumieniu pomiędzy gminami lub powiatami, lub gminą a powiatem – 1 punkt.				

Źródło: opracowanie własne.

Gospodarka wodno-ściekowa

Tabela 19. Gospodarka wodno-ściekowa - kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020

Gospodarka wodno-ściekowa	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	6B	Środowisko	Klimat	Innowacje
<p>podstawowy dochód podatkowy gminy, w której jest planowana realizacja operacji, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, obliczany zgodnie z przepisami o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, kształtuje się w roku, w którym nastąpiło ogłoszenie o naborze, na poziomie:</p> <p>a) nie więcej niż 50% średniej krajowej – 4 punkty,</p> <p>b) powyżej 50% średniej krajowej i nie więcej niż 75% średniej krajowej – 2 punkty,</p> <p>c) powyżej 75% średniej krajowej i nie więcej niż 100% średniej krajowej – 1 punkt;</p>	X			
<p>średnia stopy bezrobocia w powiecie, na którego obszarze jest planowana realizacja operacji, w okresie ostatnich 12 miesięcy poprzedzających miesiąc rozpoczęcia terminu naboru wniosków o przyznanie pomocy była wyższa lub równa średniej krajowej stopie bezrobocia w tym okresie – 1 punkt;</p>	X			
<p>operacja jest planowana na obszarze gminy, na którym jednolita część wód powierzchniowych jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych wskazanych w programie wodno-środowiskowym kraju, o którym mowa w art. 113 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne – 5 punktów;</p>	X	XX		
<p>wyrażony w % iloraz liczby ludności korzystającej z sieci wodociągowej znajdującej się na obszarze, o którym mowa w § 4 pkt 4, na którym jest planowana realizacja operacji, i liczby mieszkańców na tym obszarze, zwany dalej „wskaźnikiem zwodociągowania gminy”, według danych Głównego Urzędu</p>	XX			

<p>Statystycznego dostępnych na dzień rozpoczęcia naboru wniosków o przyznanie pomocy, zwanych dalej „danymi GUS” – w przypadku realizacji operacji w zakresie gospodarki wodnej, wynosi:</p> <p>a) nie więcej niż 50% – 6 punktów, b) powyżej 50% i nie więcej niż 75% – 4 punkty, c) powyżej 75% i nie więcej niż 90% – 2 punkty;</p>				
<p>wyrażony w % iloraz liczby ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej znajdującej się na obszarze, o którym mowa w § 4 pkt 4, na którym jest planowana realizacja operacji, i liczby mieszkańców na tym obszarze, zwany dalej „wskaźnikiem skanalizowania gminy”, według danych GUS – w przypadku realizacji operacji w zakresie gospodarki ściekowej, wynosi:</p> <p>a) nie więcej niż 20% – 4 punkty, b) powyżej 20% i nie więcej niż 30% – 2 punkty, c) powyżej 30% i nie więcej niż 40% – 1 punkt;</p>	XX	X		
<p>wskaźnik zwodociągowania gminy, według danych GUS, w przypadku realizacji operacji w zakresie gospodarki ściekowej, wynosi:</p> <p>a) powyżej 75% – 2 punkty, b) powyżej 50% i nie więcej niż 75% – 1 punkt;</p>	XX	X		
<p>operacja dotyczy łącznie gospodarki wodnej i ściekowej – 1,5 punktu;</p>	XX	X		
<p>operacja będzie realizowana w związku z tworzeniem pasywnej infrastruktury szerokopasmowej w rozumieniu art. 2 pkt 137 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014, str. 1) lub na obszarze realizacji operacji funkcjonuje sieć szerokopasmowa w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 maja 2010 r.</p>				

o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 880, 1045, 1777 i 2281 oraz z 2016 r. poz. 903) – 0,5 punktu.

Źródło: opracowanie własne.

Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów

Tabela 20. Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów - kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020

Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	3A	Środowisko	Klimat	Innowacje
powierzchnia handlowa targowiska przeznaczona dla rolników pod sprzedaż produktów rolno-spożywczych będzie stanowiła po realizacji operacji: a) ponad 30% i nie więcej niż 40% powierzchni handlowej targowiska – 4 punkty, b) ponad 40% i nie więcej niż 50% powierzchni handlowej targowiska – 8 punktów, c) ponad 50% powierzchni handlowej targowiska – 12 punktów;	xx			
planowana operacja dotyczy przebudowy istniejącego targowiska – 4 punkty;	xx			
w gminie nie był realizowany projekt z zakresu budowy lub przebudowy targowiska dofinansowany ze środków w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – 6 punktów;	x			
powierzchnia handlowa targowiska przeznaczona pod sprzedaż produktów rolno-spożywczych wyprodukowanych w systemie rolnictwa ekologicznego, zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylającym rozporządzenie (EWG) nr 2092/91 (Dz. Urz. UE L 189 z 20.07.2007, str. 1, z późn. zm.6)), będzie stanowiła po realizacji operacji: a) nie mniej niż 5% i nie więcej niż 10% powierzchni handlowej targowiska – 5 punktów,	x	x		

Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	3A	Środowisko	Klimat	Innowacje
b) ponad 10% powierzchni handlowej targowiska – 10 punktów;				
operacja uwzględni wyposażenie targowiska w instalacje odnawialnego źródła energii w rozumieniu ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii, które będą zapewniały pokrycie co najmniej w 30% zapotrzebowania na energię elektryczną lub ciepłą – 6 punktów;		x	x	
targowisko będzie obiektem całorocznym – 10 punktów;	x			
w okresie 5 lat od dnia wypłaty przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa płatności końcowej koszt wynajmu powierzchni handlowej targowiska przez rolników będzie o co najmniej 25% niższy od kosztu wynajmu przez inne podmioty – 6 punktów.	x			

Źródło: opracowanie własne.

Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej

Tabela 21. Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej – kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020

Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	6A	Środowisko	Klimat	Innowacje
dla operacji, o których mowa w § 2a ust. 1 pkt 1				
jeżeli w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy miał nie więcej niż 40 lat – przyznaje się 3 punkty;				
jeżeli operacja wpływa na realizację celów przekrojowych, o których mowa w art. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 487, z późn. zm.3)), w zakresie innowacyjności, o której mowa w § 3 ust. 1 pkt 4 lit. a, w odniesieniu do gminy, na obszarze której będzie zlokalizowane główne miejsce wykonywania działalności podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy w przypadku operacji niezwiązanych z nieruchomością, albo miejsce realizacji operacji w przypadku operacji związanych z nieruchomością – przyznaje się 2 punkty;				xx
jeżeli bezrobocie w powiecie, na obszarze którego jest położona gmina, w której jest planowana realizacja operacji, według danych publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny w miesiącu poprzedzającym miesiąc podania do publicznej wiadomości informacji, o której mowa w § 7 ust. 1, było: a) najwyższe w województwie – przyznaje się 2 punkty, b) niższe niż bezrobocie, o którym mowa w lit. a – przyznaje się liczbę punktów, proporcjonalnie mniejszą od liczby punktów określonej w lit. a, zgodnie z wartością bezrobocia w powiecie, w którym jest planowana realizacja operacji;	x			

Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	6A	Środowisko	Klimat	Innowacje
<p>jeżeli biznesplan przewiduje, uwzględniając osobę fizyczną ubiegającą się o pomoc, która podejmuje we własnym imieniu działalność gospodarczą, utworzenie:</p> <p>a) co najmniej 2 i mniej niż 3 miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>b) co najmniej 3 miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – przyznaje się 4 punkty;</p>	xx			
<p>jeżeli w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy w gospodarstwie, o którym mowa w § 2 ust. 2 pkt 1, średnia roczna liczba świń w stadzie wynosi:</p> <p>a) powyżej 15 sztuk – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>b) powyżej 10 sztuk i nie więcej niż 15 sztuk – przyznaje się 2 punkty,</p> <p>c) co najmniej 1 sztuka i nie więcej niż 10 sztuk – przyznaje się 1 punkt.</p>		x		
dla operacji, o których mowa w § 2a ust. 1 pkt 2				
jeżeli podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy jest beneficjentem poddziałania „Płatności na rzecz rolników kwalifikujących się do systemu dla małych gospodarstw, którzy trwale przekazali swoje gospodarstwo innemu rolnikowi” objętego Programem – przyznaje się 2 punkty;	x			
posiadanie przez podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy kwalifikacji zawodowych z zakresu podejmowanej działalności pozarolniczej przewidzianej w biznesplanie, wymienionych w § 3 ust. 5 – przyznaje się 1 punkt;	xx			
jeżeli w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy miał nie więcej niż 40 lat – przyznaje się 3 punkty;				

Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	6A	Środowisko	Klimat	Innowacje
jeżeli operacja wpływa na realizację celów przekrojowych, o których mowa w art. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 487, z późn. zm.3)), w zakresie innowacyjności, o której mowa w § 3 ust. 1 pkt 4 lit. a, w odniesieniu do gminy, na obszarze której będzie zlokalizowane główne miejsce wykonywania działalności podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy w przypadku operacji niezwiązanych z nieruchomością, albo miejsce realizacji operacji w przypadku operacji związanych z nieruchomością – przyznaje się 2 punkty;				XX
jeżeli bezrobocie w powiecie, na obszarze którego jest położona gmina, w której jest planowana realizacja operacji, według danych publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny w miesiącu poprzedzającym miesiąc podania do publicznej wiadomości informacji, o której mowa w § 7 ust. 1, było: a) najwyższe w województwie – przyznaje się 2 punkty, b) niższe niż bezrobocie, o którym mowa w lit. a – przyznaje się liczbę punktów, proporcjonalnie mniejszą od liczby punktów określonej w lit. a, zgodnie z wartością bezrobocia w powiecie, w którym jest planowana realizacja operacji;	X			
jeżeli biznesplan przewiduje, uwzględniając osobę fizyczną ubiegającą się o pomoc, która podejmuje we własnym imieniu działalność gospodarczą, utworzenie: a) co najmniej 2 i mniej niż 3 miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – przyznaje się 3 punkty, b) co najmniej 3 miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne – przyznaje się 4 punkty;	XX			

Źródło: opracowanie własne.

Restrukturyzacja małych gospodarstw

Tabela 22. Restrukturyzacja małych gospodarstw – kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020

Restrukturyzacja małych gospodarstw	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	2A	Środowisko	Klimat	Innowacje
Dla operacji o których mowa w § 2a ust. 1 pkt 1				
jeżeli w gospodarstwie, o którym mowa w § 2 ust. 1 pkt 1, średnia roczna liczba świń w stadzie wynosi: a) powyżej 35 sztuk – przyznaje się 5 punktów, b) powyżej 25 sztuk i nie więcej niż 35 sztuk – przyznaje się 4 punkty, c) powyżej 15 sztuk i nie więcej niż 25 sztuk – przyznaje się 3 punkty, d) powyżej 5 sztuk i nie więcej niż 15 sztuk – przyznaje się 2 punkty, e) co najmniej 1 sztuka i nie więcej niż 5 sztuk – przyznaje się 1 punkt;	x	x		
rodzaj planowanej produkcji: a) zobowiązanie do uczestnictwa w unijnym systemie jakości, o którym mowa w art. 16 rozporządzenia nr 1305/2013, lub krajowym systemie jakości, o którym mowa w art. 16 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1305/2013 w ramach działania „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” objętego programem – przyznaje się 2 punkty, z tym że w przypadku uczestnictwa w systemie rolnictwa ekologicznego, o którym mowa w rozporządzeniu Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylającym rozporządzenie (EWG) nr 2092/91 (Dz. Urz. UE L 189 z 20.07.2007, str. 1, z późn. zm.2)), jeżeli	x	x		

Restrukturyzacja małych gospodarstw	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	2A	Środowisko	Klimat	Innowacje
<p>powierzchnia użytków rolnych gospodarstwa objęta tym systemem stanowi co najmniej 50% powierzchni użytków rolnych tego gospodarstwa – przyznaje się 4 punkty;</p> <p>b) produkcja roślin wysokobiałkowych wymienionych w załączniku do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania płatności bezpośrednich i płatności niezwiązanej do tytoniu (Dz. U. poz. 351, 672 i 1536), jeżeli powierzchnia użytków rolnych, na których będą uprawiane te rośliny, wynosi co najmniej 1 ha – przyznaje się 2 punkty;</p>				
<p>kompleksowość biznesplanu:</p> <p>a) inwestycja budowlana związana z działalnością rolniczą – przyznaje się 2 punkty,</p> <p>b) działania, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 2 lit. b i c – przyznaje się 0,5 punktu za każde z tych działań, jednak nie więcej niż 2 punkty,</p> <p>c) prowadzenie działań w zakresie przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie – przyznaje się 1 punkt,</p> <p>d) prowadzenie działalności w zakresie przetwarzania produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>e) udział w zorganizowanych formach współpracy producentów rolnych – przyznaje się 2 punkty;</p>	xx			
<p>wpływ na realizację celów przekrojowych, o których mowa w art. 5 rozporządzenia nr 1305/2013:</p> <p>a) w zakresie ochrony środowiska i klimatu:</p>		xx	xx	xx

Restrukturyzacja małych gospodarstw	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	2A	Środowisko	Klimat	Innowacje
<p>– udział zbóż w strukturze zasiewów na gruntach ornych mniejszy lub równy 66%</p> <p>– przyznaje się 0,5 punktu,</p> <p>– zobowiązanie do przygotowywania i stosowania planu nawozowego, o którym mowa w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. poz. 415 i 765 oraz z 2016 r. poz. 326 i 589), oraz do prowadzenia wykazu działań agrotechnicznych zgodnie ze wzorem udostępnionym przez Agencję na podstawie § 4 ust. 2 pkt 4 tego rozporządzenia, zawierającego wykaz prac wykonywanych na poszczególnych działkach rolnych w zakresie nawożenia, z podaniem nazwy i ilości zastosowanego nawozu pod poszczególne uprawy – przyznaje się 2 punkty,,</p> <p>– inwestycje w zakresie ochrony środowiska i zapobieganiu zmianom klimatu – przyznaje się nie więcej niż 5 punktów,</p> <p>b) w zakresie innowacyjności za postęp biologiczny, organizację produkcji, nowoczesne technologie produkcji lub innowacyjny produkt – przyznaje się po 1 punkcie za każdy z tych obszarów, jednak nie więcej niż 2 punkty;</p>				
<p>docelowa wielkość ekonomiczna gospodarstwa:</p> <p>a) więcej niż 20 tys. euro – przyznaje się 5 punktów,</p> <p>b) więcej niż 16 tys. euro i nie więcej niż 20 tys. euro – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>c) więcej niż 12 tys. euro i nie więcej niż 16 tys. euro – przyznaje się 1 punkt;</p>	xx			
<p>jeżeli w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy nie ma więcej niż 40 lat – przyznaje się 3 punkty.</p>				
Dla operacji o których mowa w § 2a ust. 1 pkt 2				

Restrukturyzacja małych gospodarstw	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	2A	Środowisko	Klimat	Innowacje
<p>kwalfikacje zawodowe:</p> <p>a) stopień naukowy doktora lub ukończone studia trzeciego stopnia z dziedziny nauk rolniczych lub z dziedziny nauk weterynaryjnych – przyznaje się 5 punktów, lub</p> <p>b) ukończone studia pierwszego stopnia lub studia drugiego stopnia, lub jednolite studia magisterskie, lub studia magisterskie na kierunku wymienionym w ust. 1 załącznika nr 1 do rozporządzenia lub na kierunkach studiów, w ramach których zakres kształcenia albo standardy kształcenia obejmują treści związane z działalnością rolniczą, w wymiarze łącznym co najmniej 200 godzin lub co najmniej 30 punktów uzyskanych w ramach Europejskiego Systemu Akumulacji i Transferu Punktów Zaliczeniowych (European Credit Transfer and Accumulation System) – przyznaje się 5 punktów, lub</p> <p>c) ukończone studia pierwszego stopnia lub studia drugiego stopnia, lub jednolite studia magisterskie, lub studia magisterskie na kierunku innym niż wymienione w ust. 1 załącznika nr 1 do rozporządzenia oraz co najmniej 3-letni staż pracy w rolnictwie lub ukończone studia podyplomowe w zakresie związanym z działalnością rolniczą – przyznaje się 5 punktów,</p> <p>d) w odniesieniu do zawodów wymienionych w ust. 2 załącznika nr 1 do rozporządzenia – przyznaje się 5 punktów,</p> <p>e) w odniesieniu do zawodów wymienionych w ust. 3 załącznika nr 1 do rozporządzenia – przyznaje się 4 punkty,</p> <p>f) tytuł wykwalifikowanego robotnika lub tytuł mistrza, lub tytuł zawodowy, lub tytuł zawodowy mistrza, w zawodzie wymienionym w ust. 3 załącznika nr 1 do rozporządzenia, uzyskany w formach pozaszkolnych, oraz co najmniej 3-letni staż pracy w rolnictwie – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>g) wykształcenie średnie oraz co najmniej 4-letni staż pracy w rolnictwie – przyznaje się 2 punkty,</p>	x			

Restrukturyzacja małych gospodarstw	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	2A	Środowisko	Klimat	Innowacje
h) wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz co najmniej 5-letni staż pracy w rolnictwie – przyznaje się 1 punkt;				
rodzaj planowanej produkcji: a) zobowiązanie do uczestnictwa w unijnym systemie jakości, o którym mowa w art. 16 rozporządzenia nr 1305/2013, lub krajowym systemie jakości, o którym mowa w art. 16 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1305/2013 w ramach działania „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” objętego programem – przyznaje się 2 punkty, z tym że w przypadku uczestnictwa w systemie rolnictwa ekologicznego, o którym mowa w rozporządzeniu Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylającym rozporządzenie (EWG) nr 2092/91 (Dz. Urz. UE L 189 z 20.07.2007, str. 1, z późn. zm.2)), jeżeli powierzchnia użytków rolnych gospodarstwa objęta tym systemem stanowi co najmniej 50% powierzchni użytków rolnych tego gospodarstwa – przyznaje się 4 punkty; b) produkcja roślin wysokobiałkowych wymienionych w załączniku do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania płatności bezpośrednich i płatności niezwiązanej do tytoniu (Dz. U. poz. 351, 672 i 1536), jeżeli powierzchnia użytków rolnych, na których będą uprawiane te rośliny, wynosi co najmniej 1 ha – przyznaje się 2 punkty;	x	x		
kompleksowość biznesplanu: a) inwestycja budowlana związana z działalnością rolniczą – przyznaje się 2 punkty, b) działania, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 2 lit. b i c – przyznaje się 0,5 punktu za każde z tych działań, jednak nie więcej niż 2 punkty,	xx			

Restrukturyzacja małych gospodarstw	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	2A	Środowisko	Klimat	Innowacje
<p>c) prowadzenie działań w zakresie przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie – przyznaje się 1 punkt,</p> <p>d) prowadzenie działalności w zakresie przetwarzania produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie – przyznaje się 3 punkty,</p> <p>e) udział w zorganizowanych formach współpracy producentów rolnych – przyznaje się 2 punkty;</p>				
<p>wpływ na realizację celów przekrojowych, o których mowa w art. 5 rozporządzenia nr 1305/2013:</p> <p>a) w zakresie ochrony środowiska i klimatu:</p> <p>– udział zbóż w strukturze zasiewów na gruntach ornych mniejszy lub równy 66% – przyznaje się 0,5 punktu,</p> <p>– zobowiązanie do przygotowywania i stosowania planu nawozowego, o którym mowa w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. poz. 415 i 765 oraz z 2016 r. poz. 326 i 589), oraz do prowadzenia wykazu działań agrotechnicznych zgodnie ze wzorem udostępnionym przez Agencję na podstawie § 4 ust. 2 pkt 4 tego rozporządzenia, zawierającego wykaz prac wykonywanych na poszczególnych działkach rolnych w zakresie nawożenia, z podaniem nazwy i ilości zastosowanego nawozu pod poszczególne uprawy – przyznaje się 2 punkty,,</p> <p>– inwestycje w zakresie ochrony środowiska i zapobieganiu zmianom klimatu – przyznaje się nie więcej niż 5 punktów,</p>		XX	XX	XX

Restrukturyzacja małych gospodarstw	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	2A	Środowisko	Klimat	Innowacje
b) w zakresie innowacyjności za postęp biologiczny, organizację produkcji, nowoczesne technologie produkcji lub innowacyjny produkt – przyznaje się po 1 punkcie za każdy z tych obszarów, jednak nie więcej niż 2 punkty;				
docelowa wielkość ekonomiczna gospodarstwa: a) więcej niż 20 tys. euro – przyznaje się 5 punktów, b) więcej niż 16 tys. euro i nie więcej niż 20 tys. euro – przyznaje się 3 punkty, c) więcej niż 12 tys. euro i nie więcej niż 16 tys. euro – przyznaje się 1 punkt;	XX			
jeżeli w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy nie ma więcej niż 40 lat – przyznaje się 3 punkty.				

Źródło: opracowanie własne.

Scalanie gruntów

Tabela 23. Scalanie gruntów – kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020

Scalanie gruntów	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	2A	Środowisko	Klimat	Innowacje
procentowy udział liczby właścicieli gospodarstw rolnych położonych na projektowanym obszarze scalenia, którzy złożyli wniosek o przeprowadzenie postępowania scaleniowego, w stosunku do ogólnej liczby właścicieli gospodarstw rolnych objętych postępowaniem scaleniowym lub procentowy udział powierzchni gruntów położonych na projektowanym obszarze scalenia, których właściciele złożyli wniosek o przeprowadzenie postępowania scaleniowego, w stosunku do ogólnej powierzchni gruntów objętych postępowaniem scaleniowym, w którym liczba punktów odpowiada procentowi właścicieli gospodarstw rolnych położonych na projektowanym obszarze scalenia, którzy złożyli wniosek o przeprowadzenie postępowania scaleniowego lub procentowi gruntów położonych na projektowanym obszarze scalenia, których właściciele złożyli wniosek o przeprowadzenie postępowania scaleniowego – maksymalnie 100 punktów;	xx			
operacja, co wynika z decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, będzie miała pozytywny wpływ na środowisko – 10 punktów;		xx		
operacja zakłada na obszarze scalenia poprawę walorów krajobrazowych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651, 1688 i 1936) – 10 punktów;		x		
operacja zakłada wydzielenie niezbędnych gruntów na cele: a) miejscowej użyteczności publicznej wynikających z założeń do projektu scalenia – 10 punktów,	x	x		

b) związane z poprawą stosunków wodnych w zakresie retencji wodnej – 10 punktów.

Źródło: opracowanie własne.

Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych

Tabela 24. Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych – kryteria wyboru projektów a cele PROW 2014-2020

Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	5E	Środowisko	Klimat	Innowacje
grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części są zlokalizowane na korytarzach ekologicznych w rozumieniu art. 5 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody położonych na obszarze Natura 2000 określonych w planie ochrony lub planie zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, za które przyznaje się 14 pkt,	x	x	x	
grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części są zlokalizowane na obszarach zagrożonych erozją wodną określonych w załączniku do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 marca 2015 r. w sprawie norm w zakresie dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska (Dz. U. poz. 344), zwanych dalej „gruntami erozyjnymi”, za które przyznaje się 12 pkt,	xx	xx	x	
grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części przylegają do śródlądowych wód powierzchniowych, o których mowa w art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469), za które przyznaje się 10 pkt,	xx	xx	x	
grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części są gruntami o nachyleniu terenu powyżej 12°, za które przyznaje się 8 pkt,	xx	xx	x	
grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części przylegają do lasu lub obszaru zalesionego, za które przyznaje się 7 pkt,	xx	xx	x	

Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych	Cel szczegółowy PROW 2014-2020	Cele przekrojowe PROW 2014-2020		
	5E	Środowisko	Klimat	Innowacje
grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części są położone na glebach V, VI lub VIz klasy bonitacyjnej, zgodnie z ewidencją gruntów i budynków w rozumieniu art. 2 pkt 8 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne, za które przyznaje się 6 pkt,	XX	XX	X	
grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części są położone w województwie o lesistości poniżej 30%, za które przyznaje się 4 pkt;	XX	XX	X	

Źródło: opracowanie własne.

Aneks II. Narzędzia badawcze

IDI z przedstawicielami IZ/IP

Czas realizacji: ok. 60 minut

Moderator:

Poinformuj o celu badania i wywiadu

Poinformuj o zasadach towarzyszące rozmowie, poproś respondenta o zgodę na elektroniczną rejestrację rozmowy/wywiadu; poinformuj o poufności informacji przekazanych przez respondenta

Eksploruj wypowiedzi respondenta - staraj się uzyskać wyczerpującą odpowiedzi na każde pytanie (zgodnie ze specyfiką prowadzenia wywiadów pogłębionych, w przypadku uzyskania odpowiedzi, które wymagają uzasadnienia, pogłębienia, adresuj pytania dodatkowe, prosząc o wyjaśnienie, uzasadnienie, podanie przykładu, podanie podstaw podjęcia decyzji, doprecyzowanie, przedstawienie argumentów itp., itd. Zgodnie z zasadami prowadzenia wywiadów pogłębionych, traktuj scenariusz wywiadu elastycznie, dostosowując każdorazowo pytania do wiedzy i doświadczeń respondenta, wcześniej udzielonych odpowiedzi, potrzeby rozpoznania nowych wątków, które nie zostały wprost ujęte w pytaniach, ale są istotne dla wyników badania.

Moderator w trakcie wywiadu posiada ze sobą wydrukowane kryteria dla instrumentów wsparcia, które będą przedmiotem wywiadu. Moderator korzysta z kart w trakcie wywiadu, prezentując je respondentowi, tak by rozmowa objęła wszystkie instrumenty, którymi zajmuje się respondent, ewaluowane w ramach danego Zadania.

Lp.	Pytanie
1	Proszę po krótko opowiedzieć czym zajmuje się Wydział, którym Pan/Pani kieruje?
2	W jakim zakresie uczestniczył Pan/Pani w opracowaniu przyjętych kryteriów wyboru? Dla których instrumentów wsparcia?
3	Jak wygląda procedura ustanawiania kryteriów wyboru operacji? Czy według Pana/Pani można zmienić tę procedurę, by lepiej spełniała swoje cele? Jak? Dlaczego?
4	Czy według Pana/Pani procedura ta jest przejrzysta, łatwa do zrozumienia? Czy były elementy, które wydawały się Panu/Pani niejasne? Czego dotyczyły te wątpliwości? Czy są elementy, które można w tym zakresie poprawić?
5	Czy według Pana/Pani procedura jest obiektywna? Które elementy procedury ustanawiania kryteriów zabezpieczają jej bezstronność, sprawiedliwość? Czy są elementy, które można w tym zakresie poprawić?
6	Jakie założenia stały za tak opracowanymi kryteriami wyboru? Jakie kwestie były brane pod uwagę przy ustalaniu kryteriów wyboru? W jaki sposób kryteria dostosowywane są do celów PROW? Czy w procesie wyboru projektów odnoszono się do: <ul style="list-style-type: none"> • problemów zdiagnozowanych w Programie, • potrzeb grup docelowych,

Lp.	Pytanie
	<ul style="list-style-type: none"> wskaźników Programu? <p><i>Jeśli tak:</i> W jaki sposób?</p> <p><i>Jeśli nie:</i> Dlaczego? Do jakich innych kwestii się odnoszono?</p>
7	<p>Czy Pana/Pani zdaniem tak opracowane kryteria pozwalają na wybór operacji, które przyczyniają się do osiągnięcia celów szczegółowych i przekrojowych? Dlaczego?</p> <p>Czy na etapie wyłaniania kryteriów pojawiały się wątpliwości względem których kryteriów? Których? Jak rozwiązano te wątpliwości?</p> <p>Patrząc na kryteria z perspektywy czasu, czy na obecnym etapie pojawiły się jakieś wątpliwości co do kryteriów? Kto zgłaszał takie wątpliwości? Względem których kryteriów?</p>
8	<p>Czy według Pana/Pani obecnie są kryteria, z których można zrezygnować, gdyż nie przyczyniają się do osiągnięcia celów szczegółowych i przekrojowych? Które to kryteria? Dlaczego według Pana/Pani nie przyczyniają się one do osiągnięcia celów? Czy za zastosowaniem tych kryteriów stał inny cel?</p>
9	<p>Czy w toku wyłaniania kryteriów pojawiały się pomysły na inne kryteria, które przyczyniałyby się do wyboru operacji wpływających na osiągnięcie celów szczegółowych i przekrojowych? Jakie to byłyby kryteria? Czemu nie zostały zastosowane?</p> <p>Czy z perspektywy czasu wydaje się Panu/Pani, że są inne kryteria, które lepiej przyczyniałyby się do wyboru operacji wpływających na osiągnięcie celów szczegółowych i przekrojowych? Dlaczego akurat te? W jaki sposób by się przyczyniały do osiągnięcia celów?</p>
10	<p>Jakie mechanizmy wprowadzono, aby kryteria eliminowały operacje słabej jakości, które mają znikomy wpływ na osiągnięcie celów szczegółowych i przekrojowych? Czy według Pana/Pani te mechanizmy sprawdzają się?</p>
11	<p>Czy według Pana/Pani są kryteria, z których można zrezygnować, gdyż nie eliminują operacji słabej jakości? Które? Dlaczego akurat te? Czy za zastosowaniem tych kryteriów stał inny cel?</p>
12	<p>Czy w toku wyłaniania kryteriów pojawiały się pomysły na kryteria, które eliminowałyby operacje słabej jakości? Jakie? Czemu nie zostały zastosowane?</p> <p>Czy z perspektywy czasu wydaje się Panu/Pani, że są inne kryteria, które lepiej eliminowałyby operacje słabej jakości? Dlaczego akurat te? W jaki przyczyniałyby się do eliminacji operacji słabej jakości?</p>
13	<p>Czy z perspektywy czasu w Pana/Pani opinii poszczególnym kryteriom nadano odpowiednie wagi punktowe? <i>Jeżeli nie:</i> proszę wskazać jak inaczej według Pana/Pani powinny wyglądać wagi punktowe?</p> <p>Czy w toku wyłaniania kryteriów pojawiały się inne pomysły w zakresie wag punktowych? Jakie? Czemu z nich zrezygnowano?</p>
14	<p><i>Jeżeli wskazano we wcześniejszych pytaniach kryteria, które należy dodać:</i> Jakie wagi punktowe należałoby nadać kryteriom, których dodanie Pan/Pani zaproponował(a)? Dlaczego?</p>
15	<p>Czy podejmowano działania, które miały na celu uwzględnienie specyfiki poszczególnych regionów? <i>Jeżeli tak:</i> jakie to były działania? Czy według Pana/Pani specyfika została uwzględniona w stopniu wystarczającym? Co można zmienić w tym zakresie? <i>Jeżeli nie:</i> Czy kryteria spełniają swoje zdanie bez dopasowania do specyfiki regionu? Dlaczego?</p>

Lp.	Pytanie
	Czy według Pana/Pani specyfika regionu powinna być uwzględniana w kryteriach wyboru operacji?
16	Czy podjęto działania mające zapewnić równość dostępu dla wszystkich typów potencjalnych beneficjentów? Jakie to były działania? Czy według Pana/Pani wiedzy są grupy, którym równego dostępu nie zapewniono? Dlaczego?
17	Uwzględniając doświadczenia z minionej perspektywy, czy są elementy w zakresie kryteriów wyboru, które należałoby uwzględnić w obecnej perspektywie? Dlaczego? A czy są elementy, których należałoby unikać? Dlaczego?
18	Czy są inne istotne kwestie, o których chciał(a)by Pan/Pani porozmawiać?

Podziękuj za rozmowę.

TDI z przedstawicielami UM

Czas realizacji: ok. 30 minut

Moderator:

Poinformuj o celu badania i wywiadu

Poinformuj o zasadach towarzyszące rozmowie, poproś respondenta o zgodę na elektroniczną rejestrację rozmowy/wywiadu; poinformuj o poufności informacji przekazanych przez respondenta

Eksploruj wypowiedzi respondenta - staraj się uzyskać wyczerpującą odpowiedzi na każde pytanie (zgodnie ze specyfiką prowadzenia wywiadów pogłębionych, w przypadku uzyskania odpowiedzi, które wymagają uzasadnienia, pogłębienia, adresuj pytania dodatkowe, prosząc o wyjaśnienie, uzasadnienie, podanie przykładu, podanie podstaw podjęcia decyzji, doprecyzowanie, przedstawienie argumentów itp., itd. Zgodnie z zasadami prowadzenia wywiadów pogłębionych, traktuj scenariusz wywiadu elastycznie, dostosowując każdorazowo pytania do wiedzy i doświadczeń respondenta, wcześniej udzielonych odpowiedzi, potrzeby rozpoznania nowych wątków, które nie zostały wprost ujęte w pytaniach, ale są istotne dla wyników badania.

Lp.	Pytanie
1	Na czym konkretnie polega rola Urzędu Marszałkowskiego i Pana/Pani Departamentu/Wydziału w kontekście wdrażania PROW 2014-2020? Za co konkretnie Pana/Pani jednostka odpowiada? Co robi?
2	Na czym polega Pana/Pani rola we wdrażaniu PROW 2014-2020? Za co Pan/Pani odpowiada, co Pan/Pani robi? Od kiedy bierze Pan/Pani udział we wdrażaniu PROW?
3	Jak ogólnie rzecz biorąc ocenia Pan/Pani system kryteriów? Dlaczego?
4	Jakie są Pana/Pani zdaniem główne zalety tego systemu? A jakie są Pana/Pani zdaniem jego wady? Z czego one wynikają?
5	Czy Pana/Pani zdaniem tak opracowane kryteria pozwalają na wybór operacji, które przyczyniają się do osiągnięcia celów szczegółowych i przekrojowych? Dlaczego?
6	Czy według Pana/Pani obecnie są kryteria, z których można by zrezygnować, gdyż nie przyczyniają się do osiągnięcia celów szczegółowych i przekrojowych? Które to kryteria? Dlaczego według Pana/Pani nie przyczyniają się one do osiągnięcia celów? Czy za zastosowaniem tych kryteriów stał inny cel?
7	Czy według Pana/Pani można zastosować inne kryteria, które lepiej przyczyniałyby się do wyboru operacji wpływających na osiągnięcie celów szczegółowych i przekrojowych? Jakie to byłyby kryteria? Dlaczego akurat te? W jaki sposób by się przyczyniały do osiągnięcia celów?
8	Jakie mechanizmy wprowadzono, aby kryteria eliminowały operacje słabej jakości, które mają znikomy wpływ na osiągnięcie celów szczegółowych i przekrojowych? Czy według Pana/Pani te mechanizmy sprawdzają się?
9	Czy według Pana/Pani są kryteria, z których można zrezygnować, gdyż nie eliminują operacji słabej jakości? Które? Dlaczego akurat te? Czy te kryteria miały inny cel?
10	Czy według Pana/Pani można wprowadzić inne kryteria, które lepiej będą eliminować operacje słabej jakości? Jakie? Dlaczego akurat te?

11	Czy według Pana/Pani są wśród kryteriów takie, które są niezrozumiałe, trudne do spełnienia, wymagające dużych nakładów, lub z innych powodów uciążliwe dla wnioskodawcy, a przy tym nie konieczne dla powodzenia projektu? Które to są kryteria? Co Pana/Pani zdaniem należałoby z nimi zrobić: usunąć je /przeformułować?
12	Pomówmy teraz o wagach punktowych nadanym określonym kryteriom. Czy wie Pan/Pani, jaki sposób wagi te były konstruowane? Na jakich założeniach się opierają? Czemu mają służyć?
13	Czy według Pana/Pani sposób rozdysponowania wag spełnia swoje zadania? Dlaczego?
14	Czy według Pana/Pani, podejmowano działania, które miały na celu uwzględnienie specyfiki poszczególnych regionów? Jeżeli tak: jakie to były działania? Czy według Pana/Pani specyfika została uwzględniona w stopniu wystarczającym? Co można zmienić w tym zakresie? Jeżeli nie: Czy kryteria spełniają swoje zadanie bez dopasowania do specyfiki regionu? Dlaczego?
15	Czy są inne istotne kwestie, o których chciał(a)by Pan/Pani porozmawiać?

Podziękuj za rozmowę.

FGI doradcy rolniczy

Uczestnicy: doradcy rolniczy pomagający rolnikom w złożeniu wniosków w ramach PROW

Przewidywany czas: ok. 120 min.

Lp.	Pytanie	Czas trwania
Wprowadzenie		
1	<p><i>Moderator przedstawia się, a następnie przekazuje informacje o badaniu – cele, zakres.</i></p> <p><i>Moderator przekazuje informacje o FGI – jego celach, sposobie prowadzenia, roli moderatora, planowanym czasie trwania, nagrywaniu/ podglądzie w sali fokusowej, informuje o poufności przekazanych informacji i wyrażonych opinii. Prosi o zgodę na nagrywanie.</i></p>	5 min
2	Proszę na początku każdego z Państwa o krótkie przedstawienie się.	5 min
3	Proszę opowiedzieć o Państwa dotychczasowych doświadczeniach w składaniu wniosków w ramach PROW. Kto z Państwa pomagał w przygotowaniu wniosku w obecnej poprzedniej perspektywie? Kto w obecnej? Proszę opowiedzieć w paru słowach, w ramach których instrumentów wsparcia?	10 min
Kryteria wyboru		
4	<p>Będziemy dzisiaj rozmawiać o następujących instrumentach wsparcia:</p> <p><i>Moderator wyświetla listę na rzutniku.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach OSN; • Modernizacja gospodarstw rolnych; • Płatności dla rolników przekazujących małe gospodarstwa; • Premie dla młodych rolników; • Przetwórstwo i marketing produktów rolnych; • Tworzenie grup i organizacji producentów w sektorze rolnym i leśnym; • Wsparcie dla nowych uczestników systemów jakości; • Wsparcie na przeprowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych. <p><i>Moderator wyświetla na rzutniku kryteria dla kolejnych instrumentów.</i></p> <p>Jak Państwo oceniają kryteria wyboru dla tego instrumentu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➔ Czy są precyzyjne? Czy są takie kryteria, które wymagałyby doprecyzowania/uszczegółowienia? W jakim zakresie? ➔ Czy są wystarczająco jasne? Co jest niejasne? Jak można według Państwa je poprawić? ➔ Czy tak sformułowane kryteria są według Państwa obiektywne? Co budzi Państwa wątpliwości? Jakie zmiany by można wprowadzić, aby mieli Państwo poczucie, że wnioski są oceniane obiektywnie? 	30 min

Lp.	Pytanie	Czas trwania
5	<p>Przyjrzymy się teraz wagą punktowym nadanym poszczególnym kryteriom. <i>Moderator ponownie wyświetla na rzutniku kryteria dla kolejnych instrumentów wraz z przypisanymi im wagami punktowymi.</i></p> <p>Czy sposób przyznawania punktów za poszczególne kryteria jest zrozumiały? Co wymaga doprecyzowania?</p> <p>Czy wagi punktowe zostały właściwie przypisane? Gdzie proponowałoby Państwo zmiany? Dlaczego?</p>	15 min
6	<p>Czy Państwa zdaniem tak opracowane kryteria pozwalają na wybór operacji, które przyczyniają się do osiągnięcia celów szczegółowych i przekrojowych? Dlaczego?</p>	10 min
7	<p>Czy są takie kryteria, które według Państwa powinny być usunięte? Dla którego instrumentu? Które kryteria? Dlaczego akurat te?</p>	10 min
8	<p>Czy są takie kryteria, które warto by było dodać? Dla którego instrumentu? Jakie kryteria? Dlaczego akurat te?</p>	10 min
9	<p>Czy według Państwa kryteria wyboru projektów mogą utrudniać złożenie wniosku pewnym grupom wnioskodawców? W ramach którego instrumentu? Jakim grupom? Dlaczego stanowią one utrudnienie?</p>	10 min
Podsumowanie		
10	<p>Czy są jeszcze jakieś kwestie, o których chcieliby Państwo porozmawiać?</p>	10 min
11	<p>Podziękowanie dla uczestników, zamknięcie spraw organizacyjnych.</p>	5 min

Customer Journey Map

Czas realizacji: 60-90 minut

Moderator:

Poinformuj o celu badania i wywiadu.

Poinformuj o zasadach towarzyszących rozmowie, poproś respondenta o zgodę na elektroniczną rejestrację rozmowy/wywiadu; poinformuj o poufności informacji przekazanych przez respondenta.

Eksploruj wypowiedzi respondenta - staraj się uzyskać wyczerpujące odpowiedzi na każde pytanie (zgodnie ze specyfiką prowadzenia wywiadów pogłębionych, w przypadku uzyskania odpowiedzi, które wymagają uzasadnienia, pogłębienia, adresuj pytania dodatkowe, prosząc o wyjaśnienie, uzasadnienie, podanie przykładu, podanie podstaw podjęcia decyzji, doprecyzowanie, przedstawienie argumentów itp.). Ponadto traktuj scenariusz wywiadu elastycznie, dostosowując każdorazowo pytania do wiedzy i doświadczeń respondenta, wcześniej udzielonych odpowiedzi, potrzeby rozpoznania nowych wątków, które nie zostały wprost ujęte w pytaniach, ale są istotne dla wyników badania.

Pytania wprowadzające

Proszę powiedzieć, czym się Państwo zajmują? Od kiedy?

Czy mieli Państwo wcześniejsze doświadczenia w realizacji projektów współfinansowanych ze środków unijnych, poza PROW? Jeśli tak – jakie to były projekty? Jakie są Państwa doświadczenia? Co było największą trudnością w ich realizacji?

Czy wcześniej realizowali Państwo projekty współfinansowane z PROW? Jeśli tak – jakie to były projekty? Jakie są Państwa doświadczenia z realizacji tamtych projektów? Co było największą trudnością w ich realizacji?

Co sądzą Państwo o ogólnie o PROW? Jakie są Państwa oczekiwania, spodziewane korzyści związane z uczestnictwem w Programie?

Organizacja konkursu

W jaki sposób szukają się Państwo informacji o konkursie/konkursach w ramach PROW? *[Prosimy respondenta o opowiedzenie, jak dociera do informacji. Notujemy słowa kluczowe, nazwy witryn, instytucji itp.]*

[jeśli www] Czy bez problemu można znaleźć wszystkie potrzebne informacje na stronach WWW? Jeżeli nie: jakich informacji brakuje? Czy publikowane informacje są kompletne?

[jeśli www] Czy strony WWW, na których są dostępne informacje, są przyjazne dla użytkownika? Czy w intuicyjny sposób można znaleźć wszystkie potrzebne informacje?

Czy wiedzą Państwo o możliwości zadawania pytań drogą elektroniczną? Czy korzystali Państwo z tej możliwości? Jeżeli tak: czy odpowiedzi były pomocne? Czy były udzielane wystarczająco szybko?

Czy zna Pani/Pan założenia PROW 20 2014-2020 i harmonogram naboru wniosków? Jeśli tak, czy Pani/Pana zdaniem należałoby coś zmienić?

Czy informacje o operacji/konkursie są dla Państwa łatwo dostępne? Jeśli tak, co o tym decyduje? Jeśli nie, dlaczego/czego brakuje?

Czy informacje przedstawione Rozporządzeniu w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej na operacje typu...²¹ oraz we wzorze wniosku są dla Państwa czytelne? Czy budzą wątpliwości? Jeśli są wątpliwości – czego (jakich zapisów) one dotyczą? *[Prosimy respondenta o wskazanie zapisów budzących wątpliwości. Notujemy wskazane sformułowania i wątpliwości respondenta]*

Ile czasu powinno być przeznaczane na przygotowanie wniosku (od ogłoszenia konkursu do złożenia wniosku)?

Kryteria oceny

Jak oceniają Państwo proces wyboru projektów? Czy Państwa zdaniem wybór projektów odbywa się w sposób przejrzysty?

Czy są dla Państwa jasne zasady wyboru projektów do dofinansowania i sposób podejmowania decyzji?

Czy kryteria wyboru projektów są precyzyjne i jednoznaczne? Które kryteria nie są zrozumiałe?

Jakie zmiany powinny być wprowadzone w kryteriach wyboru projektów, aby mieli Państwo poczucie, że wszystkie wnioski są oceniane obiektywnie?

Czy sposób przyznawania punktów za poszczególne kryteria jest zrozumiały?

Czy napotkali Państwo przypadki zbyt ogólnych kryteriów wyboru projektów, które wymagają uszczegółowienia?

Jaki jest Państwa sposób na uzyskanie możliwie największej liczby punktów?

Czy przyjęte kryteria wyboru projektów wpływają na treść i zakres wniosku? W jaki sposób? Jakie są ograniczenia?

Czy Państwa zdaniem kryteria wyboru projektów mogą utrudniać złożenie wniosku pewnym grupom wnioskodawców? Jeżeli tak: proszę podać przykład takiego kryterium.

Zakończenie

²¹ [MOD: Uzupełnij odpowiednio do respondenta]

Czy są jakieś kwestie problematyczne związane z systemem wyboru projektów?

Czy widzą Państwo możliwość usprawnienia naboru wniosków projektowych i wyboru, aby cały proces był bardziej przyjazny dla wnioskodawców?

Panel ekspertów

Czas trwania: ok. 100 min

Na co najmniej 5 dni przed planowanym spotkaniem uczestnicy otrzymają materiały zawierające wnioski z przeprowadzonych badań oraz wstępne rekomendacje.

Komponent	Pytania / Wyjaśnienia	Opis	Czas (min)
Przedstawienie się prowadzących i udzielenie informacji na temat badania	Przekazujemy informacje: imię, nazwisko, firma, doświadczenie zawodowe, tytuł badania, Zamawiający, cel badania, źródła finansowania badania	Prowadzący przekazuje uczestnikom podstawowe informacje na temat badania.	15
Przedstawienie celów panelu	Przekazujemy informacje: cele panelu (moderator informuje, że celem spotkania jest dopracowanie rekomendacji w taki sposób, aby kryteria wyboru projektów były możliwe do wdrożenia, a ocena i wybór projektów były realne do zaimplementowania) oraz wypracowanie wstępnych propozycji sposobów wdrożenia) Moderator upewnia się czy uczestnicy warsztatów nie mają pytań dotyczących celów spotkania i jego przebiegu	Prowadzący informuje uczestników o celu, planie, zasadach dyskusji, nagrywaniu, gwarantowaniu anonimowości.	
Krótkie przedstawienie się uczestników panelu	Prosimy uczestników o podanie informacji: imię i nazwisko, instytucja	Runda wśród uczestników spotkania.	
Omówienie wniosków z badania	Moderator przekazuje wnioski z badania i wyniki wcześniej przeprowadzonych badań	Moderator prosi o krytyczne odniesienie się do przedstawionych wniosków	15
Trafność / adekwatności rekomendacji	<i>W jakim stopniu rekomendacje w Państwa ocenie stanowią wyczerpującą odpowiedź dla rozpoznanych przez Państwa w praktyce problemów?</i>	Runda wśród uczestników spotkania.	20
	<i>W jaki sposób należy sformułować rekomendacje, by były bardziej powiązane z wnioskami płynącymi z badaniami?</i>	Runda wśród uczestników spotkania.	
Użyteczność	<i>Czy wypracowane rekomendacje wydają się Państwu możliwe do wdrożenia?</i>	Runda wśród uczestników spotkania. Moderator zapisuje	40

Komponent	Pytania / Wyjaśnienia	Opis	Czas (min)
rekomendacji		odpowiedzi	
	<i>W jaki sposób należy sformułować rekomendacje, by mogły zostać w pełni wykorzystane w praktyce?</i>	Burza mózgów	
	<i>Jakie inne rekomendacje należy sformułować by usprawnić proces wyboru projektów?</i>	Burza mózgów	
Wdrażanie rekomendacji i skutki	<i>W jaki sposób można wdrożyć proponowane rekomendacje?</i>	Wykorzystanie techniki projekcyjnej	30
	<i>Jakie bariery mogą wystąpić w trakcie wdrażania rekomendacji?</i>	Wykorzystanie techniki projekcyjnej	
	<i>Jakie będą skutki wdrożenia rekomendacji?</i>	Wykorzystanie techniki projekcyjnej	
Ostatnie komentarze / opinie uczestników	<i>Czy są jeszcze jakieś kwestie związane z systemem wyboru projektów w ramach PROW 2014-2020, które chcieliby Państwo poruszyć?</i>	Moderator prosi o ostatnie komentarze / opinie.	10
Podziękowanie, zakończenie spotkania	Dziękujemy Państwu za udział w spotkaniu.	Moderator dziękuje uczestnikom za spotkanie.	5